

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

Liber IX. De Incarn. Verbi Diuini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

LIBER NONVS, DE MYSTERIO INCARNATIONIS VERBI DIVINI.

QVÆSTIO PRIMA.

Verum Incarnatio Verbi Divini fuerit conueniens respectu Dei?

VIDEATUR non fuisse. 1. Quia Deus ab æterno existit modo sibi conuenientissimo, ita ut nullius boni sibi conuenientis defectum patiat. Ergo incarnatio in tempore contingens nihil Deo conueniens superaddit. Imò est eidem disconueniens, quia quod aliquem dimouet ab statu summè conueniente sibi, non potest non esse disconueniens eidem, est enim oppositum Optimo.

2. Coniunctio eorum, quæ summè distant inter se, est summè disconueniens; ut si quis in imagine picta humano capiti ceruicem iungat equinam; aut in eodem subiecto summa sanctitas cum peccato copuletur. Deus autem cum sit simplicissimus, & essentialiter immutabilis, summè distat à carne, quæ est maximè composita, & corruptibilis, præsertim in homine.

3. Inconueniens est eum, quem mundus capere non potest, & ad quem pertinet cura totius rerum vniuersitatis, qui est Deus, intra corpusculum vagientis infantie latere, atque ad illud totius mundi curam transferri, ut scribit Volusianus ad August. epist. 2. post medium. Hoc autem fit per Incarnationem.

4. Absurdum est Deum, qui est summa æstimatione, & cultu dignus, reddi contemptibilem. Redditur autem Deus contemptibilis per incarnationem, tum quia per eam exinanivit semetipsum redigendo quasi in nihilum suam infinitam maiestatem: tum quia unusquisque est contemptibilis, aut æstimabilis ab aliis, prout apparet eisdem; atque per incarnationem Deus apparet in forma contemptibili; quæ duo patent ex illo Pauli 2. Philipp. 6. *Semetipsum exinanivit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus, ut homo.* Et quod est contemptibilissimum: apparuit, ut peccator, ex 2. ad Corinth. 5. 21. *eum, qui non nouerat peccatum; pro nobis peccatum fecit;* id est, ut appareret sicut peccator.

5. Si incarnatio esset conueniens Deo, ipsius interfuisse incarnari. Vnde non propter nos tantum, & propter nostram salutem fuisse incarnatus, sed etiam propter suam conuenientiam, & interesse. Quod tamen videtur contradicere symbolo, tanquam diminutè exponenti motuum incarnationis.

6. Ens omnino completum, nullanque habens admixtam potentialitatem, quale est Deus, non est aptum, cui aliquid aliud vnjatur, vnione saltem fa-

ciente vnum per se. Ergo inconueniens est verbum vniri humanitati, atque inde resultare vnum per se hominem Deum.

Att. 1. Resp. Conueniens dicitur aliquid alicui, & negativè, & positivè. Negativè conueniens est, quod non affert secum aliquod inconueniens; atque huiusmodi conuenientiam habet, respectu Dei, quidquid absolute possibile est. Chymericum namque est Deum pati aliquod inconueniens; cum infinitum bonum infinita vi repellas omne suum malum. Sed tamen possibilitas incarnationis Verbi non potest ostendi ratione naturali; quia est ens intrinsecè supernaturale, & quia eius notitia includit in se notitiam mysterij Trinitatis; quæ duo præternolant rationem naturalem. Quare supposita huius mysterij possibilitate, & existentia ex Fide, & præmissa protinus, quàm solam præstare potest ratio naturalis, solutione argumentorum incontrarium, utpote indistinctorum ab iis, quæ proposita sunt aduersus conuenientiam positivam; solum queritur de hac positiva conuenientia. Conueniens autem positivè est, quod affert aliquam vel vtilitatem, vel delectationem satiativam, & quietativam appetitus naturalis, vel laudabilitatem, iuxta diuisionem boni traditam ab Arist. 8. ethic. cap. 2. Quia verò Deus se solo est summa sua, & perfecta vndeque beatitudo, summumque, & infinitum bonum, beatificum, explens totum suum appetitum naturalem, & sub hac ratione minime capax augmenti, aut additionis vllius, seu intensiue, seu extensiue, impossibile est, ut aliquid creatum sit conueniens Deo conuenientia vtilitatis, aut eiusmodi delectabilitatis.

Att. 2. Iam laudabilitatem dupliciter aliquid, respectu alicuius, inducere potest. Primò conferendo illi dignitatem laudis; atque hoc omnino repugnat cuius effectui, aut operationi ad extra, respectu Dei, propter eandem rationem. Secundò manifestando dignitatem laudis, quam iam habet; atque hoc essentialiter competit, tanquam finis principaliter à Deo intentus, omnibus & singulis eius operationibus, maximè verò omnium Incarnationi Verbi diuini. Quia Deus per omnes, & singulas suas operationes communicat se creaturis, & per Incarnationem plus quàm per quamlibet aliam; idcirco mediantibus illis, maximè verò omnium mediante incarnatione, manifestat suam bonitatem, & manifestando reddit proximè laudabilem iuxta illud Rom. 1. 20. *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur,* & consequenter laudantur.

Att. 3. Conspiciuntur verò, & laudantur maximè per id, quod inter ea, quæ facta sunt, maximum est: quale proculdubio est mysterium incarnationis. Vnde 1. ad Timoth. 3. 16. dicitur *Magnum esse pietatis sacramentum,*

sacramentum, quod manifestatum est in carne. Quia, vt dicit Damascenus lib. 3. Orthod. Fid. cap. 1. ad medium: *Per incarnationis mysterium monstratur simul bonitas, & iustitia, & sapientia, & potentia Dei. Bonitas quidem, quoniam non despectit proprii plasmatris infirmitatem. Iustitia verò, quoniam, homine victo, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem. Sapientia verò, quoniam inuenit difficilissimi pretij decentissimam solutionem. Potentia verò infinita, quia nihil est maius, quam Deum fieri hominem.* Eodem spectat, quod dicit Dionysius 4. de diuinis nominibus: quod pertinet ad rationem boni, vt se alijs communi- cet. Pertinet enim ad rationem Boni, vt laudetur, aesti- metur, ac ametur; idque consequitur manifestando se, & alijs benefaciendo per communicationem sui. Qua ratione conuincitur ad rationem summi Boni pertine- re, vt se alijs summè communicet. Communicat au- tem se summè per incarnationem, vt dicitur infra, & habetur ex Augustino 13. de Trinit. cap. 17. post initium. Conueniens igitur specialissimè fuit, & in- ter omnia creata summè decens, ac laudabile, respec- tu Dei Verbum Diuinum incarnari.

Ad 1. *Mysterium incarnationis peractum est, quin aliqua Deo detraheretur perfectio, aut adderetur im- perfectio, per solam naturæ creatæ immutationem.* Cum enim creatura sit mutabilis, tam quoad esse, quam quoad bene esse; Deus autem omnino immu- tabilis: possibile fuit illam à suo statu dimoueri in tem- pore, quin Deus à suo dimoueretur. Neque verò est de ratione boni conuenientis per puram decentiam, & laudabilitatem, vt immutet subiectum, cui est conue- niens, aliquid illi addendo, aut detrahendo. Sufficit enim esse bonum diuersum à præexistenti absque ali- qua cum illo oppositione.

Ad 2. *Quò est maior distantia inter perfectiū, & perfectibile, eò est maior aptitudo, vt vnum perficiat & aliud perficiatur, si nihil aliud obstat; atque eo mo- do comparatur Verbum Diuinum cum humanitate.* Vnde non est simile de imagine, cuius partes sunt mu- tuo perfectiue, & perfectibiles per mutuam alterius cum altera consonantiam, quæ destruitur per magnam distantiam, vnius ab alia. Multò verò minùs est simile de peccato, & sanctitate ex vna parte, & de cor- pore, ac spiritu ex altera. Quia peccatum non est opus Dei, nec aliquid ipsi placens; sed magis est im- peditiuum influentiæ, & complacentiæ diuinæ, quas secum affert sanctitas communicata subiecto. Corpus autem; & quiduis aliud creatum, est opus Dei, & ip- si placens, nou obstantibus quibuscunque suis im- perfectionibus, nec per eas impedit influentiam Dei, & participationem bonitatis eius. Quare licet esset in- conueniens sanctitatem summam vniri, & communi- cati naturæ infectæ peccato; non propterea est incon- ueniens, si vnatur naturæ corporeæ, & corruptibili summus, & immutabilis spiritus.

Ad 3. Non ita Verbum Diuinum infantili corpori vnitum est, vt vel intra illud teneatur contractum, vel curam vniuersitatis dimittat; sed vbique simul ad- est, & omnibus prouidet: sicut anima rationis ita adest tota vni parti corporis, vt simul adsit reliquis partibus, easque omnes viuificet, ac regat. Eorum namque solummodò proprium est angustijs loci coar- ctari, quoad entitatem, & operationem, quæ mole, non virtute, magna sunt, quale non est Deus, vt re- spondet ad eundem Volusianum, & luculenter profe- quitur Augustinus epist. 3.

Ad 4. Verbum Diuinum semetipsum per incarna- tionem exinanivit non amittens naturam Dei, aut imminuens aliquam eius perfectionem; sed tantum formam serui accipiens, & induens similitudinem ho- minum, tanquam vestimentum; & similiter ita fa- ctum est peccatum, pœnalitates peccati nobis debitas

in se misericorditèr suscipiens, vt tamen nec fecerit, nequidem nouerit vllum peccatum, per quod vilefce- ret: vt patet ex ipsdem illis testimonijs. Vnde ea exi- nanitio non fuit vilificationis admittentis aliquid ab- solutè indecens, ac indignum; sed dignationis eo modo associantis familiaritèr maiorem minoribus, vt dignitatem, ac maiestatem maioris per aliquid subli- me indiuisum adiunctum decenter retineret, & amo- rem anteriori venerationi adijceret; eamque ipsam venerationem constantiorem potius redderet, ac in- tensiorem, adiuncto grandi eam in rem legitimi amo- ris adminiculo. Quia de causa apparentiæ serui, & peccatoris, quominus in contemptum ducerent, pro- uidit Christus multis, & magnis miraculis, per quæ innotesceret ipsum esse Deum. Vnde Ioan. 5. 15. dicitur. *Opera, quæ dedit mihi Pater, vt faciam, ipsa sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Et rursus cap. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Ac demum cap. 15. 24. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit (quæ videlicet ostenderent præminentem, respectu omnium) peccatum non haberent.* Nullum igitur incon- ueniens, aut periculum iusti contemptus fuit in humi- li eiusmodi apparentia.

Ad 5. Nulla utilitatis, aut delectationis felicitan- tis conuenientia fuit in incarnatione, respectu Dei, vt dictum est; sed tota eius generis conuenientia solis nobis quæsita est: idque specialitèr exprimitur in sym- bolo absque exclusione finis vniuersalis gloriæ Dei; quæ etiam ipsa nobis est utilis, & non Deo.

Ad 6. Non est contra rationem entis omnino com- pleti, & nullam habentis potentialitatem passiuam, vniri alteri incompleto vnione eius perfectiua, & sic faciente vnum per se ex vtriusque; sed tantum vniri vnione perfectiua sui. Verbum autem ita perfecit hu- manitatem assumptam, vt ab ea vicissim nequaquam perficeretur, aut immutaretur.

Q V Æ S T I O II.

Verum incarnatio Verbi Diuini fuerit conueniens etiam ex suppositione peccati?

V Idetur non fuisse. 1. Quia humano generi ratio- ne peccati debebatur vt pœna priuatio omnium donorum supernaturalium, & à fortiori incarnatio- nis, quæ est donum inter reliqua maximè supernatu- rale. Conueniens autem est, vt peccatori infligatur pœna debita ratione peccati, & oppositum est incon- ueniens contrarium ordini iustitiæ diuinæ. Quoniam iustus Dominus, & iustitiam dilexit, vt dicitur psal. 10. 7. Neque verò potest iustitiam dilexisse, quin oderit æqualiter præteritionem ipsius; & nihil est magis dis- conueniens, quàm vt Deus per se ipsum exequatur, quod idem ipse odio prosequitur; atque ita suæ vo- luntati sua ipsa voluntate resistat.

2. Inconueniens est id concedi peccatori, quo ni- hil maius concedi possit innocenti. Sic enim tollitur spes dilectioni iustitiæ, & iniquitati timor; atque his sublati extinguitur studium virtutis, & vitio la- xantur habent. Nihil autem maius incarnatione Ver- bi Diuini concedi potest hominibus. Quia hoc do- num est omnium maximum, & cætera omnia dona in se continet; quapropter eius concessio est con- cessio omnium donorum iuxta illud Pauli ad Rom. 8. 32. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis dona- uit?* Inconueniens igitur est contrarium reſtituſtudi- ni prouidentia Dei Verbum incarnati ex suppositione peccati.

3. Absurdum est sanctitatem infinitam coniungi cum natura per peccatum infecta iuxta illud 2. ad Corinth

Corinth. 6. 14. *Qua enim participatio iustitiae cum iniquitate, &c.* Tota autem natura humana erat per peccatum infecta; *Omnis quippe caro corruerat viam suam*, vt habetur Genes. 6. 12. Nulla igitur erat caro conuenienter disposita; imò quæ non esset positivè indispota ad congruam Verbi Diuini susceptionem.

4. Si natura humana retinente innocentiam Deus nihilominus eam exclusisset ab omni sua communicatione, maximum fuisset inconueniens. Eiusdem autem rationis esse videtur peccatorem à Deo admitti ad summam communicationem suæ bonitatis, & ab ea omninò repellì innocentem cum prouidentia Dei, & eius iustitia non sit minùs exacta, & perfecta in pœnis, quàm in præmijs distribuendis, vt liquet inter alia clarè, & copiosè ex toto psalm. 36. maximè à versu 9. Vbi incipit comparatio. *Quoniam qui malignantur exterminabuntur: subsistentes autem Dominum ipsi hereditabunt terram.*

Resp. Iustitia, & misericordia Dei ediderunt opera vsque aded mirabilia, vt alterutra seorsim consideranti facilè appareat nullum alteri virtuti relictum esse locum, & vtramlibet alterius occursum esse penitus impeditam, vt indicatur psal. 84. 11. *Misericordia, & veritas obuierunt sibi.* Sed apparentem istam in limitatione nostri intellectus oppositionem infinitas diuinæ virtutis vinculo inseparabilis concordiae ineffabiliter connectit, retinens vtramque virtutem inuicem associatam in gradu æquali sublimitatis: *Iustitia enim, & pax oscularæ sunt*, vt ibidem immediatè subiungitur. Quod vel maximè elucet in hoc mysterio, quo videlicet ita subuentum est summæ humani generis miseriæ, vt simul satisfactum sit iuri aduersus nos diuino fundato in peccato. Nempe satisfactio Christi, ad quam ordinata est incarnatio, ita habet rationem misericordiae & quidem maximæ, respectu hominum, vt non minùs habeat rationem iustæ solutionis, respectu Dei; & ex vtroque capite est maximum, & præceteris manifestum argumentum, spei quidem, quam de diuina bonitate concipere debemus, quatenus est actus misericordiae Dei subuenientis nobis tantis impensis, cum esset nostris peccatis vsque aded offensus, timoris verdè erga iustitiam diuinam, quatenus habet rationem solutionis, respectu Dei, exigentis pretium simpliciter infinitum pro compensatione mali, & offensionis inductæ per vnum peccatum. Cum igitur incarnatio ex suppositione peccati sit vsque aded specialiter, & manifestatiua misericordiae, ac iustitiæ diuinæ, & inductiua nostri timoris, ac spei. Patet ipsam fuisse specialiter conuenientem, ac decentem, respectu Dei, & vtilem, respectu nostri ex suppositione peccati.

Ad 1. Non est contra ordinem diuinæ iustitiæ, quod Deus remittat pœnam debitam pro peccato. Quia quis cedere potest iuri suo absque vlla iniustitia: & ius ex peccato resultans est proprium solius Dei aduersus peccatorem. Vnde David petens à Deo veniam, clamabat psalm. 50. 6. *Tibi soli peccavi*, concludens posse proinde sibi à Deo condonari peccatum absque vlla iniustitia. Deinde in isto opere misericordiae æquè prouidit Deus satisfactioni suæ iustitiæ, cum clarissimo insuper documento, & non minùs efficaci incitamento timoris, & spei nostræ, vt dictum est. Vtrum igitur est omne inconueniens.

Ad 2. Si Adamus perseuerasset innocens, accepisset vberiora dona gratiæ, quia ipsa innocentiae conseruatio fuisset donum quoddam speciale, & induxisset speciale augmentum gloriæ; eademque est ratio de abstinentia cuiuslibet alterius à peccato personali. Christus enim continens in se omnia dona gratiæ plus minùs in singulos insluit iuxta maiorem, vel minorem ipsorum dispositionem. Timor autem, & spes respiciunt bona, & mala quatenus vnumquemque

afficientia intrinsecè. Quare nullum est inconueniens donum extrinsecum omnium maximum datum esse peccatoribus, quia datum est cum inæquali influentia, respectu singulorum, & cum impedibilitate influxus per peccata personalia. Peccatum autem originale, sicut aliena libertate contractum est, ita nullum est inconueniens, si alieno merito congruenter singulis applicato deleatur; nec enim pro eo vitando spes, & timor ingeruntur contrahenti.

Ad 3. Caro à Christo assumpta nunquam vllò peccato infecta fuit; nec continetur in generalitate testimoniorum de infectione humanæ naturæ. Quia non descendit per seminalem propagationem ab Adamo. Iam testimonium illud Genesios solum loquitur de corruptione hominum ante diluuium per peccata personalia.

Ad 4. Deus condonando peccata impedit progressum mali causati ab homine, & cuius ipse non est auctor, promouetque bonum naturæ ab ipso conditæ conferens nouum beneficium specialiter indebitum. At si negaret præmium, & communicationem sui debitam bonis iustorum operibus, quorum ipse, non minùs quàm homo, sed multò magis est auctor, impediret progressum suorum operum, & negaret finem, ad quem intrinsecè sunt ordinata per suam prouidentiam. Vnde non est similis ratio; Deus enim per suam bonitatem potest contrariari malitiæ hominum, tamen non possit sui ipsius propagationi, & iustæ ordinationi contrariari.

QVÆSTIO III.

Vtrum incarnatio Verbi Diuini fuerit conueniens, respectu creaturarum omnium.

Videtur non fuisse. 1. respectu eius numero humanitatis, quæ assumpta fuit à Verbo. Quia per vnionem ad illud spoliata est substantia sibi connaturali, ad quam propendet appetitu innato; ac proinde, vt infert Bernal, violentiam passa est, vt patitur lapis pendens in aëre, licet sit altior locus, quàm qui est illi connaturalis. Quod autem est violentum, non est conueniens patienti. Quia nihil renititur bono suo.

2. Respectu cæterarum omnium substantiarum rationalium, tum à fortiori. Quia si illi indiuiduæ naturæ, cui immediatè vnitum est Verbum, non fuit conueniens ea vnio, vt modò dictum est; multo minùs conueniens esse potuit, respectu cæterarum substantiarum, ad quas remotius pertingit, & non nisi mediatè insluit: tum quia eodem indiuiduo existente Deo, & homine, quod per incarnationem Verbi effectum est, subsecuta est in omnibus substantijs rationalibus ingens confusio, & diuisio irreconciliabilis, alijs illud colentibus vt Deum, alijs contemnentibus, vt hominem affectatorem diuinitatis. Eiusmodi autem confusio, ac diuisio est summè disconueniens toti Republicæ rationali, & nociua super alia omnia mala iuxta illud Lucæ 13. 17. *Omne regnum in se diuisum desolabitur*: Desolatio enim est summum malum: Tum quia indidem suborta est hominibus, & Angelis vehemens occasio grauissimè peccandi; exigente homine, hoc est, substantia paris, aut inferioris conditionis, cultum sibi deferendum, vt superiori; quod vehementer impellit ad contradicendum, vt euentus ipse abundè comprobauit. *Positus enim est Christus in signum, cui contradicetur; in lapidem offensionis, & petram scandali; in laqueum, & ruinam multorum*, vt habetur Isa. 8. 14. Lucæ 2. 34. ad Rom. 9. 32. & 33. Occasio autem contradicendi Deo est maximum malum, &

& ſummè diſconueniens poſt ipſum peccatum contradic-
tionis.

3. Specialiter reſpectu Angelorum. Quia per incarnationem Verbi dixerunt à præminetia ſibi connaturali ſupra homines, & coacti ſunt ſe ſubmittere homini. Quod eſt valdè acerbum, & diſconueniens naturali appetitui prælationis, & contradicens ordini rerum connaturali. Violentum namque eſt tam reſpectu ſuperioris, quàm reſpectu inferioris, naturaliter ſuperiorem conſtitui inferiorem inferiori ſe; cum vnumquodque in loco, & ordine ſuo conqueſcat tanquam in centro, à quo non contingit quidquam diuelli abſque violentia.

4. Reſpectu irrationalium. Quia hæc ob ſuam limitationem, & coarctationem ad bonum particulare ſunt incapacia omnium donorum, & perfectionum ſupernaturalium: idèdque nullum bonum, nulla perfectio reſultare in illa potuit ex myſterio incarnationis. Ergo hoc myſterium non fuit conueniens poſitiuè reſpectu eorum. Immo fuit diſconueniens. Quia Chriſtus Dominus ad manifeſtandam ſuam Diuinitatem latentem ſub obſcuro humanitatis regimento, oportuit vt magnis, & frequentibus miraculis ſuis, & ſuorum diſcipulorum, turbaret ordinem elementorum, & mixtorum, impediendo operationes eorum connaturales, eademque dimouendo à ſuis ſedibus, & ſuo exiſtendi modo, quæ ſunt violenta, & repugnantia innato appetitui, adèdque diſconuenientia.

5. Non eſt magnum miraculum id euenire, quod Deo ſimul, & creaturis conuenit, & vtrorumque proindè inclinationi eſt conforme. Immo eſſet magis mirabile, ſi id non eueniret. Myſterium autem incarnationis eſt maximum miraculum, & miraculum miraculorum à ſanctis Patribus prædicatur. Ergo ſiquidem eſt Deo conueniens, non poteſt ſimul eſſe conueniens creaturis.

Reſp. Omne bonum creaturæ conſiſtit in propinquitate ad Creatorem; & ed plus participat de bono, quò plus accedit ad ipſum: Sicut corpora ed ſunt magis lucida, quò ſunt propinquiora ſoli. Deus enim eſt principium omnis boni ad eum modum, quo Sol eſt principium lucis iuxta illud Iacobi 1.17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Vnio autem hypſtatica eſt ſumma propinquitas creaturæ ad Deum. Eadem igitur eſt ſummum bonum creaturæ, & ſummè conueniens eidem. Quia verò non expediebat Deum omnibus creaturis, aut etiam multis immediatè vniri, electa eſt ea potiffimum ſubſtantia, in qua cætera omnia quodammodò conuenirent, & continerentur, tanquam in eorum omnium conſinio, ac compendio. Talis nimirum eſt humana natura conueniens cum puris ſpiritibus ratione formæ ſpiritualis, & cum rebus materialibus ratione corporis, & omne genus perfectionum, ac operationum illis diuiſim conuenientium in ſe complectens indiuiſim. Qua de cauſa homo dicitur paruus mundus. Conuenientius igitur filiis, reſpectu totius vniuerſi humanitatem potius, quàm vllam aliam naturam aſſumi, vt inde in omnes creaturas nouis dignitatis ſplendor, & augmentum bonitatis redundaret iuxta illud ad Ephel. 1.10. ex ſenſu Irenæi: *ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum, inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in calis, & quæ in terra, in ipſo.*

Ad 1. Appetitus innatus cuiuſvis entitatis, vtpotè inditus, ac directus cognitione, & voluntate agentis vniuerſalis, & ordinatus primariò ad bonum itidem vniuerſale, fertur ad omnia bona abſolutè poſſibilia tali entitati, collectiuè quidem in ea, quæ ſunt mutuo compoſſibilia; diſiunctiuè verò in ea, quæ ſunt incompoſſibilia. Vnde licet abſolutè non debeat v-

li entitati, niſi quod eſt inſimum inter bona ſua inuicem incompoſſibilia; ſi tamen ei fiat gratia alicuius præſtantioris, vel etiam præſtantiſſimi, nulla propterea fit illi violentia. Immo magis eius appetitus expletur. Nullam igitur violentiam paſſa eſt humanitas Chriſti ob defectum ſubſiſtentia ſibi debita connaturaliter. Quia loco eius data eſt ſubſiſtentia diuina magis perficiens. Lapis autem idèd violentè in aëre detinetur, quia is locus non eſt ipſi melior, ſed deterior, quàm qui eſt inferior, & ei connaturalis.

Art. 1. Ad 2. Falsò inprimis ſupponitur, vt oſenſum eſt, incarnationem non fuiſſe conuenientem humanitati aſſumptæ, eamque iam aſſumptam non fuiſſe idoneam, ex qua, non quidem æquale, maximum tamen abſolutè bonum in cætera omnia redundaret. Deindè tamen Verbum incarnatum non fuiſſet, extiſſet diuiſio piorum, & impiorum; accedentium ad Deum, & ab eodem multipliciter recedentium; eaque diuiſio fuiſſet multò pernicioſior, abeuntibus multò pluribus in partem deteriorem, quos Chriſtus in viam ſalutis reduxit meritis, & exemplis ſuis, atque doctrina.

Art. 2. Quod ad deſolationem attinet, inducunt illam quidem in omnes diuiſos diuiſiones fundatæ in adhaſione vtriuſque partis ad bona temporalia; quia hæc bona ſunt multò minora, quàm ſint ipſi, qui ob illa ſe inuicem deferunt, atque inimicos mutuo reddunt. Vnde conſequitur defectus mutui inuicinis, conſolationis, & officiorum, & ſeminarium continuæ ſollicitudinis, mutua amaritudinis, ac vexationis, atque malorum innumerabilium. Homo enim homini Deus, & homo homini lupus, vt dicitur. Vtraque igitur pars, atque adèd tota collectio, totumque regnum ſic diuiſorum in magnam incidit miſeriam, ac deſolationem. At diuiſio fundata in adhaſione vnius partis ad Deum, ſolum inducit deſolationem in eam partem, quæ ſimul diuiditur, ac recedit à Deo eamque incomparabiliter minorem, quàm ſit felicitas adhaerentium Deo, qui eſt omne bonum, & à quo nihil exiſtentium tantundem recedere poteſt quantum eidem coniungitur, qui ex toto corde ipſum diligit. Huiuſmodi autem fuit diuiſio ſubſecuta ad exiſtentiam Chriſti; quatenus ipſe quibuſdam fuit cauſa adhaſionis ad Deum, & alijs occaſio recedendi ab eodem. Igitur Verbi incarnatio maioris boni cauſa fuit, quàm mali occaſio; nec deſolationem, vel etiam occaſionaliter in totum regnum inuexit.

Art. 3. Denique durum perfectè eſt deferre cultum æquali, vel inferiori manente æqualitate, aut inferioritate. Idem tamen eſt omnino rationabile, ac debitum, ſuperaddita æquali, ſeu inferiori, perfectione, & bonitate, perquam iam excedat abſolutè. Humanitas autem Chriſti per unionem ad Verbum perfectè, & dignificata eſt ſuper omnia purè creata. Quare Chriſtus poſitus eſt in lapidem contradiccionis; in laqueum, & ruinam ſolum reſpectu iniquorum nolentium parere rectæ rationi, & iuſtiſſimis diuinæ ſapientia legibus. Quod & diuinitati conuenit ſecundum ſe præciſè conſideratè.

Ad 3. Pater ex dictis. Angeli enim deciderunt à præminetia connaturali poſito à parte rei aliquo meliori, ac præſtantiore, ex quo in ipſos maiora bona redundarunt, quàm futurum eſſet bonum præminetia connaturalis ſupra omnes homines. Et vniuerſaliter magis intereſt inferioris, quàm ſuperioris coexiſtentia vtriuſque, quia plus boni redundat ex præſtantiore. Interfuit igitur Angelorum Verbum incarnari.

Ad 4. Irrationalia habent rationem puri medijs reſpectu rationalium; nec ſunt amabilia propter ſe, ſed præciſè vt vtilia alteri. Medijs autem hoc vnum eſt conuenientiſſimum, vt in altiffimum finem ordinentur;

ordinate; quod consecutum est ex incarnatione Verbi, hominibus, & Angelis eleuatis eius beneficio ad praestantissimum perfectionis gradum. Et quia miracula iuuant ad hunc finem, propterea non sunt contra, sed supra naturam elementorum, & mixtorum; nec contradicunt simpliciter appetui innato, quia sunt conformia inclinationi ad bonum vniuersi, quae cunctis entitatibus inest, & praeualet absolute inclinationi ad bonum cuiusque particulare.

Ad 5. Imò est de ratione maximi miraculi, vt maximè deceat Deum, sitque nobis maximè vtile. Vnde euentus miraculosi non sunt mirabiles ex defectu convenientiae respectu Dei, & nostri; sed ex defectu virtutis, & dispositione contraria in causis naturalibus, quae sunt mensura nostrae cognitionis naturalis. Vnusquisque enim miratur effectus, quorum causa excedit sphaeram suae cognitionis; & si quidem hic excessus fuerit per se, effectus erit verum miraculum, sin minus, quasi miraculum. Mysterium autem incarnationis in se, & in sua causa excedit per se nostram cognitionem naturalem, & quidem omnium maximè.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria, ac minimè libera Deo?

VIdetur fuisse. 1. Quia Incarnatio est conformis inclinationi diuinæ. Vnumquodque enim naturaliter inclinatur in id, quod est sibi conueniens, & incarnatio est Deo conueniens, vt dictum est. Inclinationi autem diuinæ resisti minimè potest; quia Deus violentiam pati non potest, & quia omnis eius inclinatio est essentialiter infinita, ac proinde inducit suum terminum infinita vi incapaci resistentiæ, estque impossibilis cum omni inclinatione contraria; cum omne infinitum exterminet à se totum contrarium. Impossibile igitur fuit Deum non incarnari.

2. Essentiale Deo est, vt omnes eius actus sint optimi, idest, tales, vt meliores esse non possint: Atque actus optimus est, qui prosequitur optimum obiectum, & fugit ab eius contrario; cum bonitas actus dependeat à bonitate obiecti. Mysterium autem incarnationis est obiectum optimum inter omnia possible, certè eius oppositum non est æquè bonum. Essentiale igitur, ac minimè liberum Deo fuit, vt haberet actum prosecutionis huius mysterij, & impeditionem priuationis eius.

3. Deus est specialiter laudabilis ob decretum incarnationis, nec esset æquè laudabilis, si non contulisset nobis istud beneficium. Repugnat autem deesse Deo aliquem laudis titulum, aut esse minùs laudabilem, quàm est; quia repugnat deesse ipsi aliquam bonitatem, aut esse minùs bonum, quàm sit. Atque laus proportionatur bonitati cuiusque rei.

4. Augustinus 3. de libero arbitrio cap. 5. *Quidquid, ait, tibi vera ratione melius occurrit, hoc scias fecisse Deum.* Nihil autem melius vera ratione occurrit, quàm mysterium Incarnationis. Neque verò possum inde rectè deducere, scire, ac pro certo supponere, vt ibi contendit Augustinus, Deum illud fecisse, si nulla nihilominus ad idem volendum necessitate tenebatur. Ergo Deus cum aliqua saltem morali necessitate, & non cum omnimoda indifferentia, ac plena libertate decreuit existentiam huius mysterij; vt multis aliis similibus testimoniis suadere conantur Granados, & Montoya.

Artic. 7. Resp. Nihil creatum vtrumque excellens,

præcisè ob magnitudinem suae perfectionis, potest inducere aliquam, vel minimam necessitatem in voluntatem diuinam. Quia Deus neque vt sit, neque vt perfectè beatus sit, indiget vlla re creata, iuxta illud psal. 15. 2. dictum Deo ex persona Christi, vt vult ibi Augustinus: *Bonorum meorum non eges.* Quia Deus est omne purum bonum adæquatè sibi sufficiens, nullumque patiens defectum. Qui autem nulla re indiget, nullius rei volendæ necessitatem subire potest. Et patet specialiter in Deo: quia quæuis necessitas alicuius rei volendæ volitione essentialiter inductina ipsius; qualis est omnis volitio efficax Dei, est aliqua impossibilitas existendi absque illa re; siquidem est aliqua impossibilitas existendi absque ipsius volitione essentialiter inseparabili ab eadem. Nulla autem est manifestior indigentia alicuius rei, quàm impossibilitas existendi absque illa. Nulla igitur Deo, vel minima necessitas conuenit, respectu vllius obiecti creati, ratione qualiscunque bonitatis eius; sed plena, & perfectè æquilibris indifferentia, atque summa contemnendi, ac committendi facilitas. Quod est argumentum eiusdem Augustini quaest. 22. ex 83. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas. Vbi nullus defectus, nulla indigentia. Nullus autem defectus in Deo: Ergo nulla necessitas.*

Art. 2. Rursus qui vult aliquid vt finem, & alia vt media, hæc vult cum omnimoda libertate, ac indifferentia, si nullatenus sunt necessaria ad illud. Qui enim vult sanitatem ex gr. non propterea cogitur velle, quæ non sunt necessaria ad illam. Sed Deus vult suam bonitatem, vt finem, & omnia creata, vt media, iuxta illud Prouerb. 16. 4. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus,* & nihil creatum est necessarium ad plenitudinem bonitatis in Deo. Ergo Deus vult omnia cum omnimoda libertate, ac indifferentia, de quo videri potest qu. 20. de Deo. Ergo etiam mysterium incarnationis, quatenus in tempore existens, & in se includens aliquid creatum, vult cum eadem indifferentia, & libertate; nec vllam vel minimam illius decernendi patitur necessitatem.

Ad 1. Tam incarnatio, quàm cætera omnia creata sunt conformia inclinationi diuinæ purè approbatiuæ, ac beneuolæ; non verò lucratiuæ, & impellentis ad beatitudinem, aut perfectionem aliquam eius, cui inest. Inclinationi autem purè approbatiuæ, ac beneuolæ, nullam sibi adiungens indigentiam, aut vilitatem sui termini, nullam inducit necessitatem, aut vim determinatiuam ad volendum eundem terminum, vt dictum est. Vnde Deus, tamen si incarnationem efficaciter noluisse, non propterea eiusmodi suæ inclinationi resistisset, quatenus resistentia dicit violentiam impeditionem conatus alicuius tendentis ad aliquid, tanquam vtile conanti; sed præcisè quatenus dicit puram non peruenientiam ad terminum, ad quem absolute peruenire poterat inclinatio ex natura sua. Quod nullius est incommodi, nec infinitudini contradicit; præsertim cum Deus infinitam similiter inclinationem purè approbatiuam habeat ad priuationem creaturarum omnium imperfectionum, sine quibus nihil creatum esse potest; adeoque detur perfectum æquilibrium inclinationis diuinæ necessariae.

Ad 2. Bonitas actus dependet adæquatè ex bonitate motiui formalis, non verò ex bonitate obiectorum materialium. Motiuum autem formale adæquatum omnium actuum diuinorum est sola bonitas diuina, & creata omnia sunt obiecta materialia. Vnde omnes actus diuini sunt necessariò summè perfecti, quidquid denum circa creata quælibet decernat.

Ad 3. Deus non esset æquè laudabilis à nobis laude gratificantis, si noluisse incarnari. Quia non contulisset tam magnum beneficium; ideoque non fuisset tanta

tanta gratitudinis materia. At laude magnificente cum etiam fuiſſet æquè laudabilis, quantum eſt ex ſe, quia habuiſſet totam eandem bonitatem, licet minus laudandus a nobis foret ob defectum cognitionis, quatenus innotuit magis bonitas Dei executione incarnationis. Itaque ſolum in nobis fuiſſet defectus, & bonitatis accepto minori beneficio; & cognitionis, quam gignit meliorem de bonitate diuina beneficium Dei maius; nullus verò defectus in Deo fuiſſet.

Ad 4. Illud teſtimonium Auguſtini accipiendum eſt in ſenſu, qui conſert ad ſcopum eorum librorum, in quibus diſputatur contra Manichæos, non de neceſſitate abſoluta Dei ad faciendum aliquid, quam negat Auguſtinus in loco citato, & ſæpe alibi; ſed de neceſſitate faciendi optimum abſque vlla mali admixtione, aut peruerſione ordinis congruentis rebus factis, ex ſuppoſitione, quòd operetur aliquid ad extra. Nos autem quaſiuiſſimus abſolutè, nullaque facta ſuppoſitione de neceſſitate incarnationis ſecundum ſe præciſè conſideratæ. Atque hoc ſerè modò explicanda ſunt cœtera teſtimonia, quæ opponuntur ab illis authoribus.

Q V Æ S T I O V.

Virum incarnatio Verbi Diuini fuerit neceſſaria, ac minimè libera ex ſuppoſitione Orbis conditi, aut peccati commiſſi?

V Idetur fuiſſe 1. Ex ſuppoſitione orbis conditi. Quia quæ ſapienter operatur neceſſe eſt, vt velit finem ex ſuppoſitione quòd velit ea, quæ habent rationem medijs reſpectu talis finis. Deus autem non poteſt niſi ſapienter operari, & omnia creata diſtincta à Chriſto habent rationem medijs reſpectu Chriſti, iuxta illud 1. ad Corint. 3. 23. ex communi interpretatione: *Omnia veſtra ſunt. Vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei.* Id nimirum ſuum cuiusque eſt, quod ad ipſum, vt ad finem ordinatur, vt dictum eſt qu. 2. de iuſt. Eadem igitur ratione dependentiæ medijs ad finem, ob quam impoſſibile fuit Deum velle, quæ ſunt infra hominem, quin vellet ipſum hominem, & ex amore hominis; aut velle Chriſtum, quin vellet ſeipſum, & ex amore ſui ipſius; impoſſibile etiam fuit, vt vellet nos, & quæ infra nos ſunt, quin vellet Chriſtum exiſtere, & ex amore Chriſti cœtera.

2. Immo abſolutè repugnat quemquam velle media, quin velit finem. Quia media ſicut nullam habent vtilitatem, aut bonitatem, ita nec amabilitatem habent vllam, niſi in ordinem ad finem. Qua de cauſa dixit Ariſt. *Quòd nemo deſperans de fine operatur.* Ergo Deus non ſolum inutiliter, atque idèd inſipienter operatus fuiſſet; ſed etiam feciſſet aliquid vniuerſaliter repugnans ex terminis, ſi orbem conderet, & creuiſſet, quin decerneret exiſtentiam Chriſti.

3. Impoſſibile fuit exiſtere Chriſtum, & nullam aliam creaturam exiſtere; cum Chriſto Domino debeatur ex natura rei ſubordinatio, & vſus aliarum creaturarum. Maior autem eſt dependentia medijs ad finem, quàm è conuerſo. Ergo magis impoſſibile fuit exiſtere cœteras creaturas, & non exiſtere Chriſtum.

4. Ex ſuppoſitione peccati. Quia ſi poſito peccato originali Deus non prouidiſſet de remedio per ſanguinem Ieſu Chriſti, totum genus humanum æternaliter periſſet; quod continet duplex inconueniens. Alterum eſt immiſericordiæ, & crudelitatis in Deo nolente impedire, cum facillimè poſſet, & abſque vllò ſuo diſpendio, ſummam in æternum miſeriam multitudinis propè infinitæ. Alterum eſt

mutabilitatis, aut impotentia in eodem; ſiquidem humanum genus conditum ab ipſo fuit ex intentione beatitudinis hominum, quæ intentio mutata, vel fruſtrata fuiſſet, nullo homine beatitudinem obtinente. Vnde vltèrius conſequitur humani generis conditionem reddendam fuiſſe omnino inutilem, & abſolutè damnofam. Quod vndeunque prouenit, repugnat operi diuino: Deus enim, & natura nil perperam faciunt, nedum pernicioſe.

5. Vt nuper ex Auguſtino dicebatur, Deus, ex ſuppoſitione, quod operetur, neceſſe eſt, vt faciat, quod optimum factu eſt. Ex ſuppoſitione autem orbis conditi, & peccati permiſſi, optimum factu erat, vt Deus miſereretur generis humani per redemptionem Ieſu Chriſti, iuxta illud pſalm. 144. *Miſerationes eius ſuper omnia opera eius.* Qua de cauſa præſtantiffima quæque Dei opera attribuntur miſericordiæ toto pſalmo 135. Primò vniuerſim verſu 4. *Qui facit mirabilia magna ſolus, quoniam in æternum miſericordia eius.* Deindè ſingillatim. Ergo ad vtramque eam ſuppoſitionem, prout de facto contigit, neceſſariò conſecuta eſt incarnatio Verbi Diuini.

Reſp. Pertinet quidem ad iuſtitiam Dei, quod vnicuique rei, ex ſuppoſitione, quòd eam creare velit, prouideat bona eidem conaturalia iuxta dignitatem ipſius, & prout competit eius naturæ, eaque propter talia bona habent ex tali ſuppoſitione aliquam neceſſitatem, vt ſint. At verò, quod Deus alicui rei conferat, quod excedit eius dignitatem, & eſt ſupra naturalem eius conditionem, pertinet ad liberalitatem, & voluntatem purè gratioſam. Nec debetur ex iuſtitia, etiam facta ſuppoſitione exiſtentia talis rei. Eſt autem ſupra dignitatem naturæ humanæ, quod Verbum diuinum illi immediate vniatur, vtque idem ſit Deus, & homo per identitatem perſonæ. Ergo exiſtentia huius vnionis nullatenus debebatur naturæ humanæ; ac per conſequens neque toti rerum naturalium collectioni; ſed illis ſuppoſitis adhuc fuit purè liberaliter, ac gratioſè collata. Iam verò ſuperaddito peccato aucta eſt hæc indignitas humanæ naturæ, quæ ſcilicet per peccatum vileſcit, ſitque deterioris longè conditionis, quàm eſſet ex ſe. Ergo ex ſuppoſitione peccati, multò minus fuit debita eadem vnio. Cum igitur ſuppoſitio nullum inducens debitum alicuius rei conferendæ, conferentis libertatem relinquat in eodem ſtatu, atque erat antea, patet Deum cum plena, & perfectà indifferentia decreuiſſe incarnationem Verbi, nihil obſtante vtraque ea ſuppoſitione.

Ad 1. Media intrinſecè, ac determinatè ordinata ad aliquem finem non poſſunt eſſe volita, quin ſit volitus ipſe finis; ſed ab eo dependent magis, quàm è conuerſo. Res tamen naturales non ſunt talia media reſpectu Chriſti: Nam quæ ſunt infra hominem, ordinantur intrinſecè, tanquam ad ſuum finem naturalem, ad homines, & Angelos, qui ſunt voliti ratione ſui quoad vtilitatem, nec habent naturaliter aliquem vltiorem finem infra Deum. Quare ex ſuppoſitione quòd Chriſtus exiſtat, homines, & Angeli, & omnia, quæ ſunt infra ipſos, ſunt propria Chriſti, eumque reſpiciunt tanquam ſuum finem. Verùm quia hæc ſuppoſitio, & ſubordinatio ad eam conſequens, erat ſupra eorum dignitatem, & cum exaltatione rerum omnium naturalium maiori, quàm quæ ipſarum naturæ conueniret; propterea non ita connectebatur exiſtentia rerum naturalium exiſtentia Chriſti, ſicut connectitur exiſtentia hominis exiſtentia eorum, quæ ſunt infra hominem; & exiſtentia Dei exiſtentia cuiuſlibet alterius rei. Ex quibus patet ad 2. & 3.

Ad 4. Non eſt vitium oppoſitum miſericordiæ inſligere illud malum, aut non impedire, quod quiſque meretur

meretur ratione peccati, sed est omisso cuiusdam operis misericordiae per opus iustitiae. Vnde Deus crudelis nequaquam fuisset, sed solum minus misericors, & magis iustus, quantum ad opus exterius, si totum genus humanum mansisset æternaliter priuatum beatitudine supernaturali ratione peccati originalis. Nec propterea intentio diuina mutata aut frustrata fuisset. Quia Deus voluntate creandi homines, non intendit absolute, sed tantum conditionate beatitudinem supernaturalem eorum, vel omnium, vel aliquorum; atque conditio non substitit ex culpa primi hominis, quæ in ceteros redundauit. Nec rursus inutiliter conditum fuisset genus humanum; tum quia plures nihilominus consecuti fuissent beatitudinem naturalem; tum quia in omnibus mansisset bonum substantiale naturæ manifestans bonitatem, & misericordiam Dei, ex qua procedit, & malum pœnæ manifestans eius iustitiam.

Ad 5. Augustinus dicebat: Id à Deo factum sciri, & tanquam certum supponi debere, non quod absolute melius est, sed quod nobis vera ratione melius occurrit. Nostra autem ratio iudicat non ex immediata, aut adæquata omnipotentiae diuinæ cognitione, sed ex consideratione naturæ, & exigentiæ intrinsecæ rerum creaturarum; intra quem ambitum dictum est, Incarnationem Verbi Diuini minime, contineri. Deinde illis testimoniis minime probatur opus, in quo præminet misericordia Dei, esse melius quam opus, in quo præminet eius iustitia. Misericordia enim Dei dicitur super omnia opera eius, non propter maiorem eius excellentiam, sed, vt exponit ibi Augustinus, propter vniuersalitatem, quatenus Deus misericordiam exercet in omni opere suo; quod & iustitiæ eius commune est, iuxta illud Psalm. 24. 10. *Vniuersa via Domini misericordias & veritas.* Similiter cum dicitur: *Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia eius non redditur causa,* ob quam Deus solus mirabilia magna faciat, vt enixe idem Augustinus ibi contendit; sed ob quam exhibenda sit, tanquam Autori magnorum mirabilium, confessio laudis, de qua est totus ille psalmus, & ad quam misericordia potissimum diuina efficacissime permouet: quatenus Deus *potentiam suam parcendo maxime, & miserando manifestat.* Quia per misericordiam parentem superat resistantiam indispositionis subiecti prouenientem ex peccato, quæ est omnium maxima resistantia; & indispositio respectu beneficiorum Dei.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ex natura rei ratione eleuationis hominum in finem supernaturalem.

Videtur non fuisse. 1. Quia dona supernaturalia purè creata, quibus homo eleuatur formaliter ad beatitudinem supernaturalem, distant multò magis ab excellentia gratiæ vnionis, quàm res ordinis naturalis distent ab excellentia eorundem donorum. Sed res ordinis naturalis non inducunt necessitatem ex natura rei existentiae eorum donorum. Ergo multò minus eadem dona eandem gratiæ vnionis necessitatem inducere valent. Nempe connexio intrinseca vnus rei cum altera prouenit ex affinitate, & proportionem inter ipsas.

2. Si dona supernaturalia purè creata, per quæ homines eleuantur, inducerent naturali necessitate existentiam Christi Domini, oportuisset vt ipse existeret ab initio mundi. Quia ex tunc extiterunt ea dona, & quod cum aliquo connectitur ex natura rei,

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

inducit eius existentiam pro quocunque tempore ipsum existit, vt patet in sole, & luce; igne & calore, aliisque similibus. Incepit autem existere Christus Domini multo post: *Vbi venit plenitudo temporis*, vt dicitur ad Galatas 4. 4. & *in medio annorum*, vt habetur ex Abacuc 3. 2.

3. Si hominibus eleuatis in finem supernaturalem eò ipso deberetur Incarnatio Verbi Diuini, gratia vnionis non esset donum distinctum à dono eleuationis, eadem planè ratione, qua bonum ingenium, bona indoles, & similia, non distinguuntur in ratione gratiæ à dono creationis. Sequela autem videtur absurda: Quia per alia dona gratiæ habetur solum participatio, & similitudo diuinæ naturæ, per gratiam verò vnionis habetur ipsum esse diuinum intrinsecè communicatum naturæ creatæ. Quod patet habere rationem gratiæ longè diuersam, & pertinentem ad aliud genus.

Art. 1. Resp. Dupliciter contingit vnā entitatem, aut genus rerum inferre naturali necessitate aliam entitatem, aut genus rerum. Primò ratione suæ perfectionis, & abundantiae bonitatis cum virtute illam, aliis communicandi. Secundò propter defectum perfectionis, & capacitatem illius ab alio recipiendæ; vt apparet in connexionem mutua, quæ est inter corpora cælestia, & sublunaria; quatenus hæc ab illorum influxu dependent. Ex vtroque verò capite maior perfectio vnus extremi connectitur cum maiori perfectione vnus extremi alterius; quod enim maior est perfectio effectus, eo postulat maiorem perfectionem in causa ipsum continente; & quo maior est perfectio causæ, eò est magis communicatiua bonitatis, & inductiua præstantioris effectus. Et similiter subiectum quod est nobilius dispositum, eò est magis idoneum, & congruum, in quod expleatur tota actiuitas, & influentia principij nobilioris.

Art. 2. Christus autem Dominus est principium donorum gratiæ nobilissimum simpliciter inter omnia, quæ per Dei potentiam fieri possunt, in quo videlicet *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, vt dicitur 2. ad Coloss. 9. *Et in quo proinde sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*, vt habetur ibidem 3. *Et quem propterea donando, omnia nobis donauit Deus*, vt dictum est ex 8. ad Rom. 32. vt nihil prorsus superfit melius, quod per vllum aliud principium nobilius communicari à Deo nobis possit. Rursus dona, quibus de facto eleuantur homines immediate in finem supernaturalem, tenent primum locum inter omnia dona purè creata absolute possibilia: Tum quia ipse finis est visio, & possessio Dei, quo nihil altius puræ creaturæ contingere potest; cum per nihil aliud magis assimilari Deo, & appropinquare possit. Atque media summo fini proportionata oportet esse summæ perfectionis in genere medij. Tum quia ea dona data sunt in præmium meritis Christi, quibus nullum aliud meritum maius esse potest. Atque præmium summorum meritorum oportet esse summum, quantum capacitas eorum, quibus applicantur, permittit. Tum denique, quia siquid præstantius superesset, non omnia nobis cum filio donasset æternus Pater, quod est contra testimonium Pauli modo citatū. Connectitur ergo ex natura rei existentia Christi cum nostra eleuatione, & hæc vicissim cum illa; & vtralibet ad alteram naturali necessitate cōsequitur, cum altera principij summū infra Deum, altera effectus summus infra hominē Deum in se contineat.

Art. 3. Eandem horum donorum connexionem cum Christo multiplex eorum consideratio vltius persuadet. Primò per habitus virtutum supernaturalium instruitur homo ad mores planè diuinos, iuxta illud Matth. 5. 48. *Estote ergo vos perfecti sicut & Pater vester cælestis perfectus est.*

T

Ad

Ad capeſſendam autem arduam tam altæ, & diuinam uſque ad eodẽ referentis perfectionis viam, neceſſe fuit ex natura rei ductorem habere, & exemplar hominem Deum, vt filij adoptiui filio naturali ſibi conſpicio conformarentur. Nam, vt ait Auguſt. ſerm. 9. de Natiu. Domini ſub initium: *Homo ſequendus non erat, qui videri poterat; Deus ſequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt homo.* Hanc ipſam exiſtentia Chriſti neceſſitatem docet determinatè de fide 11. de Ciuit. c. 2. & de ſpe etiam, & charitate efficaciter vrget 13. de Trinit. c. 10. Secundò per hos habitus reddimur capaces ad agendum familiariter cum Chriſto cognoscendo gradum dignitatis ipſi conuenientis; percipiendo omnia eius myſteria, & doctrinam; promittendo mutud, ſperando, & exequendo, quæ decent homines admiſſos in conſortium diuinitatis; & quod hæc omnia includit, exhibendo inuicem dilectionem verè amicabilem, & fraternam, vt habetur toto c. 15. Ioann. præſertim ad medium: *Iam non dicam vos ſeruos; vos autem dixi amicos: Quia quacunq; audiui, &c.* Et Marc. 3. 35. *Qui enim fecerit voluntatem Dei, (quod ipſum per hæc gratiæ dona exhibetur) hic frater meus, & ſoror mea, & mater eſt.* Habitus autem, ratione quorum connaturale eſt ſic agere cum Chriſto, nequit non eſſe, pluſquam explicari poſſit violentum, & innaturale eodem carere. Quia nihil aliud explere poteſt connaturalem tanti boni capacitatem.

Art. 4. Tertio ſpecialiter gratia habitualis, eadem ratione, qua nos facit filios Dei, & hæredes, facit etiam cohæredes Chriſti, iuxta illud 8. ad Rom. 17. *Sumus filij Dei: ſi autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti.* Facit autem filios, & hæredes Dei ex ſua natura abſolutè, & non ex ſuppoſitione ſibi accidentalij; ac proinde non eſt illi accidentalis; ſed per ſe debita ſuppoſitio exiſtentia Chriſti eſſentialiter requiſita ad cohæreditatem. Quarto non eſt ſupra naturam habitus fidei, vt credat exiſtentiam Chriſti, vtque ab ipſo doceatur fidelis, ſimiliterque eſt connaturale habitui ſpei, vt ſperet aduentum Chriſti, vtque ſperet in ipſo. Inter potentias autem, & habitus, eorumque obiecta connaturalia, datur mutua connexio naturalis, vt inter viſum, & colores, auditum, & ſonos, & ſubiecta, quibus hæc naturaliter inſunt. Quintò connaturale Chriſto fuit, vt faceret opera, quæ teſtimonium perhiberent de ipſo, vt dictum eſt ex Euangelio Ioannis. Teſtimonium autem nullum perhiberent, ſi non exiſterent homines inſtructi fide, qua valerent eorum ſignificatione percipere. Neceſſe igitur fuit ex natura rei, vt exiſteret homines inſtructi fide ex ſuppoſitione exiſtentia Chriſti. Notatum verò modò fuit eandem eſſe connexionem habituum cum ſuis obiectis, quæ eſt e conuerſo.

Art. 5. Denique in ſacris litteris paſſim comparantur Chriſtus, & fideles, vt caput, & membra: vitæ, & palmites; ſol, & ſtellæ; lux, & radij; ſons & riuus; quæ & ſimilia per multa denotant mutuam intrinſecam habitudinem, & connexionem; atque ex ſingulis eiufmodi totidem argumenta conſici facile poſſunt in rem noſtram expenſis ſcripturæ locis, in quibus continentur, quæque infra producantur opportunè.

Ad 1. Pro connexionem vnus rei cum alia non attenditur mutua eorum proportio, & affinitas, quoad entitatiuam perfectionem ſecundum ſe præciſè. Quia omnia creata connectuntur eſſentialiter cum Deo, à quo diſtant infinite; ſed attenditur proportio, & affinitas in ratione principij, & effectus obiecti, & potètiæ exemplaris, & exemplati, & ſimilium. Atque ſub hac conſideratione patet ex dictis ratio diſcriminis.

Ad 2. Chriſtus eſt principium donorum gratiæ cauſalitate meritoria; & dona gratiæ feruntur in ipſum, vt obiectum dirigente fide. Cauſalitas autem me-

ritoria Chriſti, cum operetur intentionaliter per dignitatem eius infinite, vt exiſtentem in cognitione diuina, à quouis tempore in quouis quantumlibet diſtancia tempora protenditur. Fides ſimiliter cum nihil videat, ſed ſit rerum non apparentium, æquè benè fertur in abſentia, & præſentia. Non igitur neceſſe fuit donis gratiæ purè creatis ſemper coexiſtere Chriſtum, ſed aliquando.

Ad 3. Quod eſt primum inter ea, quæ mutuo connectuntur, inducit in reliqua rationem debiti abſolutè, eiſque detrahit rationem gratiæ ſpecialis; qua de cauſa bona cuique connaturalia dicuntur indiſtincta à dono creationis in ratione gratiæ. Chriſtus autem eſt primum inter omnia ſupernaturalia. Quare reliqua ſupernaturalia debentur ratione eius, nec habent ſecundum ſe rationem gratiæ diſtinctæ ab eodem. Deinde quòd dona gratiæ purè creata connectantur cum Chriſto, illiſque ſuppoſitis ipſe debeatur, non minuit dignitatem, & eſtimationem gratiæ vnionis; ſed tantum manifeſtat excellentiam, & ſublimitatem eorum donorum; quia connectuntur cum Chriſto tanquam cum proprio, & vnico ſuo principio connaturali infra Deum.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit neceſſaria ad tollendum peccatum.

Videtur non fuiſſe. 1. Quia Deus per Incarnationem non eſt factus potentior quam eſſet ex ſe. Ergo peccatum, quod de facto abſtulit mediante Incarnatione, æquè benè auferre potuit ea non interueniente.

2. Vt auferatur iniuria alicui illata, non cum neceſſe eſt aliquid facere, qui eam pertulit, ſed eum, qui illam intulit. Peccatum autem continet iniuriam illatam Deo ab homine, atque Incarnatio Verbi peracta eſt non homine cooperante, ſed ſolo Deo. Ergo Incarnatio neceſſaria minimè fuit ad eum effectum.

3. Ad auferendum quoduis malum ſufficit tantundem boni contrarij, vt ad auferendum quatuor gradus frigoris ſufficiunt quatuor caloris. Bonitas autem Incarnationis incomparabiliter præminet malitiæ peccati. Ergo pro eius remedio non fuit neceſſarium tantum bonum.

4. Vt quis deponat offenſionem conceptam ex iniuria alterius, non neceſſe eſt illum priùs agere amicaliter cum illo. Sic enim neceſſe eſſet iniuriam condonari antequam condonaretur. Deus autem volendo Incarnationem Verbi, egit amicaliter cum hominibus, qui ipſum offenderant, iuxta illud Ioannis 3. 16. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum unigenitum daret.* Eo namque ipſo contulit ſummum beneficium continens in ſe omnia bona, id eſt, omnes effectus amicitia. Ergo non fuit neceſſaria Incarnatio, vt ea mediante perueniretur ad abolitionem peccati, & offenſæ Dei.

Reſp. Poſſe quidem Deus de potentia abſoluta multipliciter inſundere gratiam ſanctificantem peccatori, nullo tamen pacto poſſe auferre ab illo peccatum, & condonare, niſi inſundendo eam gratiam; in cuius videlicet priuatione peccatum lethale eſſentialiter conſiſtit; vt dictum eſt, quaſt. 5. de Iuſtit. Dictum autem eſt Incarnationem Verbi neceſſariam fuiſſe ex natura rei ad inſuſionem cuiuſvis doni ſupernaturalis. Neceſſaria igitur fuit etiam ad abolitionem peccati; ſiue Deus vellet condignam eius ſatisfactionem exigere, ſiue noller; de quo modo præciſinditur, & q. 9. inquiretur. Quare licet Deus de potentia

potentia absoluta potuerit auferre peccatum tam originale, quam quoduis personale, absque interuentione Christi Domini, & meritum eius, de quo dubitandum nullatenus est; congruentius tamen, & rerum naturis absolute accommodatum fuit, ut non nisi per Christi merita tantum, ac tam sublime beneficium exhiberet; quod docet August. 13. de Trinit. cap. 10. initio, dicens: *Modum alium nostræ liberationis Deo non defuisse, cuius potestate cuncta equaliter subiacent; sed sananda nostræ miserie conuenientioremodum alium non fuisse, nec esse oportuisse.* Quo genere locutionis significare solet Augustinus necessitatem naturalem vnius rei ad aliam.

Ad 1. Necessitas naturalis interponendi causas secundas efficientes, & materiales pro aliquibus effectibus, & formis producendis, nunquam fundatur in insufficiencia virtutis diuinæ, sed in natura effectuum, & formarum; quatenus talis effectus ex sua natura est participatiuus, & manifestatiuus virtutis à Deo communicatæ tali causæ secundæ, ut fumus ignis, & sublunaria cælestium: atque talis forma est similiter perfectiua talis subiecti, ut calor ignis, & dona supernaturalia naturæ rationalis. Necessitas igitur incarnationis, ad ablationem peccati, non est ex defectu virtutis in Deo independentem ab Incarnatione; sed quia ablatio peccati est donum supernaturale purè creatum; atque omne tale donum est participatiuum, & manifestatiuum virtutis præexistentis in Christo, aut ad eius perfectionem ordinatum. Itaque Deus potuisset æquè facile auferre peccatum absque Incarnatione, sed non modo connaturali.

Ad 2. Iniuria illata Deo hoc inter alia differt ab aliis iniuriis, ut non Deo, sed iniurianti noceat. Nocet verò priuando eum gratia gratum faciente, quæ non humanarum virium, sed diuinæ potestatis est opus. Quare ut aliæ iniuriæ auferantur per solum opus iniuriantis, rependendo bonum ablatum iniuriato; iniuria tamen, quæ aduersus Deum committitur, non nisi Deo præoperante auferri potest.

Ad 3. Ut forma immediatè exclusiua mali non necessariò debeat præeminere bonitate sua malitiæ præexistenti, debet certè præeminere causa eam formam inducens; quia debet aduersus vim mali præuallere. Christus autem est causa inductiua gratiæ, per quam immediatè excluditur peccatum.

Ad 4. Non solum is diligere dicitur, qui alium prosequitur amore amicitiae, de cuius ratione est mutua redamatio; sed etiam qui operatur ad inductiorem amicitiae ea præstando, per quæ inimicitia aboliti, & amicitia stabiliri possit. Atque hoc modo dilexit Deus peccatores per decretum Incarnationis, nondum deposita penitus offensione, nec condonato peccato, sed posita existentia Christi, qui est causa sufficiens, per quam ad condonationem peccati, & stabilimentum mutuae amicitiae perueniri possit. *Commendat enim, ut ait Apostolus 3. ad Roman. 8. Charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus (hoc est in sensu composito peccati & offensionis) Christus pro nobis mortuus est. Multo magis iustificati nunc (scilicet formaliter, & non tantum causaliter) in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.* Non igitur condonatio condonationem peccati, & offensa; sed causa effectum condonationis, & initium amicitiae consummatione eius antecessit.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum malitia peccati sit infinita?

Videtur esse simpliciter infinita. 1. in ratione offensa. Quia quodlibet peccatum lethale habet rationem offensa respectu Dei. Ratio autem offensa crescit cum proportionem ad dignitatem offensa, & vilitatem offendentis, ut docet Aristot. 5. Ethic. c. 5. Immo, ut quibusdam videtur, ea dignitas, & vilitas, vel saltem altera offensa intrinsecè constituit. Ergo quando dignitas offensa est infinita, ut est dignitas Dei, & vilitas offendentis est itidem infinita, uti est vilitas cuiusvis creaturæ comparatæ, cum Deo, ratio offensa euadet infinita. Quam in rem est satis nota vulgaris calculatio deducens sensum comparisonem ab infimo termino usque ad infinitum, & inde concludens infinitudinem in termino comparato.

2. In ratione demeriti. Quia pena, quam meretur peccatum lethale, est simpliciter infinita, tum quia est æterna, atque quæque quælibet pena æterna est simpliciter infinita; utpotè æquiualens infinitæ intensiōi pœnæ duranti ad tempus, sicut æquiualeat pœnæ, ut duo duranti per horam pœnæ, ut vnum durans per duas horas: Tum quia nullam pœnam infligere potest diuina potentia, quæ superet dignitatem peccati; immò quæ infra illam non sit. Quia de causa communiter dicitur Deum punire citra condignum, & misericorditer, nec oppositum contingere posse; atque demeritum insuperabile, immò & inadæquabile per potentiam punitiuam infinitam oportet esse infinitum: Tum quia peccatum lethale priuat peccantem summo, & infinito bono, quod est Deus; atque quantitas mali, ac demeriti pensatur ex quantitate boni, quo priuat. Tum demum quia peccator est dignus annihilatione sui, atque annihilatione est malum infinitum, utpotè transferens ad statum nocuum distantem infinitè ab statu bono existentia; cuiusmodi argumento probari solet creationem esse supra omnem actiuitatem finitam. Demeritum autem inductiuum pœnæ infinitæ non potest non esse infinitum, cum causa adæquata præsertim æquiuoca non possit esse minor suo effectui.

3. In ratione iniustitiæ. Quia peccator infert Deo affectiue infinitum malum, priuando ipsum infinito suo bono; Priuat enim illum ratione vltimi finis, id est, toto suo esse, dum collocat, quantum est ex se, vltimum suum finem in creatura. Neque verò peruersitas affectus, & magnitudo malitiæ eius pendet ab euentu: eadem enim est malitiæ, & iniustitiæ affectus, siue sequatur, siue non sequatur malum quod intèdit.

4. In ratione ineligibilis. Habet enim peccatum ineligibilitatem infinitam, quatenus nequit prudenter eligi pro vilo, seu malo vitando, seu bono acquirendo; tametsi per possibile, vel impossibile supponatur esse infinitum, quod vitandum, aut acquirendum esset commissio peccato. Infinita autem ineligibilitas est proprietas fundata in infinito malo.

5. In ratione incompensabilis. Quia vt exhibetur compensatio æqualis pro peccato, opus fuit satisfactione Christi, quæ est simpliciter infinita. Infinitum autem est, cui nihil infra infinitum æquale est.

Art. 1. Resp. Malum est oppositum bono debito, & in priuatione boni consistit; idèoque quantitas mali mensuratur ex quantitate boni, quo priuat. Nam vt dicit Arist. 8. Ethic. c. 2. *Sicut bono opponitur malum, ita optimo opponitur pessimum*, & sic de cæteris intermediis proportionaliter. Inter ea verò, quæ eodem bono priuant, illud est deterius, quod magis eo priuat; pessimum, quod eodem summe priuat; & siquidem possibile fuerit, ut priuet infinitè, erit consequenter malum infinitum. Priuare autem magis, vel minus tripliciter contingit ex parte boni terminantis priuationem & totidem modis ex parte ipsius priuationis.

Art. 2. Ex parte quidem boni. Primò, quia auferuntur plures gradus ipsius secundum se, aut communicationis ad subiectum quod priuatur. Secundo quia bo-

T 2 finit

num, aut communicatio ſunt magis ſua ipſius, qui priuatur, magisque debita eidem. Tertiò quia aufer-
tur pro tempore longiori. Ratione ablationis plu-
rium graduum boni ſecundum ſe, ſunt deteriores
aquæ quatuor gradus caloris, quàm duo: quia per
quatuor priuatur pluribus gradibus frigoris ſibi de-
biti, quàm per duos. Et ſimiliter homini quatuor
gradus ſollicitudinis circa temporalia ſunt deteriores
quàm duo: Quia per quatuor impeditur à pluribus
gradibus communicationis Dei conſiſtentis in co-
gnitione, & amore ipſius, quàm per duos. Ratione
maioris debiti, aut ſuitatis, eſt deterior priuatio boni
habiti reiſa, aut pleno dominio, quàm habiti ſpe-
tantum, aut iure feudali, vel uſuſuſu. Ratione lon-
gioris durationis eſt deterius peccatum lethale, quàm
ueniale: quia hoc pro tempore determinato, illud
ſine fine priuat beatitudine.

Art. 3. Similiter ex parte priuationis augetur ma-
litiæ. Primò quia bonum in quo proxime fundatur
priuatio, eſt maius ſecundum ſpeciem, aut intentio-
nem, vel alias circumſtantias. Eo namque ipſo agens
inductum mali difficiliùs ceſſat à nocendo, propter
maiorẽ inclinationem, & adheſionem ad maius
bonum. Qua de cauſa inter voluptates illicitas, ea-
rum proſecutio, cæteris paribus, eſt deterior, ac no-
centior, quæ ſunt maiores. Secundò quia magis
communicatur ſubiecto. Qua de cauſa deterius eſt
palato priuari perceptione cibi dulcis per cibi amari
perceptionem, aquæ priuari frigore per calorem ſibi
inhærentem; & intellectui priuari cognitione uera
per errorem; quàm ſi priuentur bono ſibi conna-
turali per aliquid purè intrinſecum incompoſſibile
per ſe immediatè cum tali bono. Tertiò quia reddi-
tur difficilior regressus in bonum, quo priuatur ſub-
iectum, ex quo capite infidelitas eſt deterior, ſaltem
ſecundum quid, quàm omiſſio actus præcepti chari-
tatis, & quàm etiam odium Dei; quia infidelitas
auferat radicem charitatem, redditque eatenus dif-
ficiliorem eius reditum ſublata fide, quæ eſt initium
ipſius alliciens, & influens ad eiſdem actus.

Art. 4. Ex nullo inter hæc capite, nec ex eorum
omnium aggregatione malitiæ peccati lethalis eſt
ſimpliciter infinita; ſed ex omnibus, & ſingulis con-
cluditur eſſe finita ſimpliciter. Imprimis enim non
priuat bono ſimpliciter infinito ſecundum ſe conſi-
derato: quia ſolus Deus eſt bonum ſimpliciter infi-
nitum, cuius ſecundum ſe priuatio eſt chimerica; &
quiduis exiſtentium, ut bonis omnibus aliis ſpoliari
poſſit, Deo tamen ſpoliari, & carere minimè poſſeſt,
à cuius uidelicet influxu eſſentialiter pender. Ac
proinde cuius rei eſt eſſentiale hoc tantum bonum,
ut Deum, ac dominum habeat, à quo eſſe recipiat, &
cuius regimini ſubſit. Sed neque communicatione
Dei infinita, aut finita communicatione infinite pri-
uat peccatum. Non quidem communicatione infinita;
quia quæuis Dei communicatio ad creaturam eſt
finita, & limitata: Impeditur enim infinitas Dei im-
perfectionibus cuiuſvis creaturæ eſſentialibus, quo-
minùs illi communicetur, quatenus eſt exclusus ea-
rum, & quantum ſibi communicatur; quod eſt im-
pediri, ne communicetur infinite.

Art. 5. Nec etiam finita communicatione priuat
infinite, ſiue ex parte termini priuationis, ſiue ex
parte ipſius priuationis. Nam quod ad terminum
priuationis attinet, nulla Dei communicatio amiſſi-
bilis per peccatum poſſeſt habere intentionem ſim-
pliciter infinitam; quia infinita interio adheſionis,
& inclinationis ad Deum auferret libertatem pec-
candi, nec poſſet ſuperari vi reſiſtiua limitata volun-
tatis. Idem dico de infinita intentione ſuitatis, ſeu de-
biti. Quia hæc infinitas fundari non poſſet, niſi in
indignitate ſimpliciter infinita communicationis

diuinæ. Quæ dignitas ob ſimilem rationem non poſ-
ſet amitti per peccatum; eſſet enim conſtituta per
aliquam aliam infinitam coniunctionem cum Deo.
Superest duratio: quæ quia in quauis Dei communi-
catione ſemper erit cathegorematicè, ſeu actu finita,
conſequens eſt, ut nullum peccatum poſſit priuare
duratione cathegorematicè infinita vilius communi-
cationis diuinæ; eadem verò, quatenus eſt in poten-
tia, priuare nihil poſſeſt: Quia poſſibilitas rerum eſt
neceſſaria, & proſus impediſilis.

Art. 6. Clariùs excluditur infinitas ex parte ipſius
priuationis. Quia priuatio conſtituens formaliter
malitiam peccati fundatur in conuerſione, & adhe-
ſione ad bonum creatum, ac proinde finitum, & limi-
tatum, & ſimul auertens à Deo; idèoque contem-
ptibile æſtimatione, & amore Dei. Deinde non com-
municatur infinite ſubiecto, quia non communica-
tur illi per identitatem, ſed per phyſicam vnionem,
ſicut aliæ formæ communicationis finitæ. Denique
eſt de eſſentia peccati, ſicut cuiuſvis alterius priua-
tionis, ut relinquat in ſuo ſubiecto aliquam capaci-
tatem, & habilitatem ad formam oppoſitam, quæ
videlicet capacitas, & habilitas eſt identificata cum
ſubiecto; Eadem verò eſt aliqua poſſibilitas, ſiue pro-
xima, ſiue remota, redeundi ad bonum amiſſum. Non
ergo in eſt peccato infinita vis impediendi regressum
ad gratiam, ſed limitatur per aliquam eius regressus
poſſibilitatem neceſſariò permanentem poſt pecca-
tum. Ex omnibus igitur capitibus malitiæ peccati
eſt ſimpliciter finita.

Art. 7. Accedit, oſtenſa limitatione malitiæ pec-
cati quoad aliquid eorum, quæ ſingillatim expenſa
ſunt, eò ipſo concludi limitationem eius quoad cæ-
tera omnia. Quia quæ ſe tenent ex parte termini
priuationis, & ex parte ipſius priuationis, ſunt inti-
cem correlatiua, & mutuo dependent quoad augmen-
tum, & diminutionem. Vtrumvis autem eorum eſt
limitatum quoad omnia ſua prædicata, ſi eſt limita-
tum quoad aliquod ſuum prædicatum; Quia infinitum
coherere cum finito per identitatem minimè
poſſeſt. Quæ præterea ratione conuincitur, perperam
examinari, nedum aſſeri infinitatem malitiæ peccati
ſub vna aliqua formalitate, ſuppoſito illam eſſe fi-
nitam ſecundum aliquam aliam formalitatem; maxi-
mè cum tota malitiæ peccati, certè quæ præcipua eſt,
& de cuius infinitate dubitari aliquatè poſſeſt, tota
indiuifiſibiliter, & vniſormiter fundetur in vnica ra-
dice auerſionis à Deo.

Art. 1. Ad 1. Non ita creſcit offenſa ex dignitate
offenſi, & vilitate offendentis, ut tanta ſit malitiæ
offenſa, quanta eſt bonitas eius dignitatis, ſiue ſe-
cundum ſe, ſiue ut comparata cum ea vilitate. Quia
offenſa non priuat offenſum ſua dignitate, ſeu abſo-
luta, ſeu comparatiua, ſed eo ſolum cultu, & hono-
re, qui ipſi debetur ratione talis dignitatis. Mani-
feſtum verò eſt non in eſſe tantam bonitatem honori,
quanta in eſt dignitati honoris: Melius enim eſt eſſe
dignum honore, quàm honorari. Dictum autem eſt
meſuram malitiæ eſſe bonitatem, qua priuat. Verum
quia honor, & cultus vnicuique debitus, ac dicens eò
eſt maior, quo maior eſt cuiuſque dignitas, tum abſo-
luta, tum maximè comparatiua; inde eſt ut malitiæ
offenſa creſcat cum proportionem quadam, infra ta-
men æqualitatem, iuxta dignitatem offenſi, & vi-
litate offendentis. Quare malitiæ offenſa contra
Deum eſt quidem maior, quàm malitiæ cuiuſlibet
alterius offenſa, & participat genus quoddam infi-
nitatis ex termino infinito, non tamen eſt ſimpliciter
infinita, quia non eſt æqualis bonitati dignitatis
diuinæ, nec vlli bonitati ſimpliciter infinitæ, ſed ſoli
bonitati honoris, & cultus quatenus debiti Deo à
creatura, vti exponetur quæſtione ſequenti. Conſtat
enim

enim interim eam bonitatem non posse esse simpliciter infinitam.

Art. 2. Iam argumentum calculatorium habet instantiam in cognitione Dei abstractiua, & intuitiua, inque eiusdem dilectione. Absolutè dicitur eiusmodi actuum, & obiectorum proportionalitatem non esse arithmeticam, sed geometricam; eamque non solum irrationalem, in qua per nullam alterutius extremi additionem, aut diminutionem perueniri potest ad constituendam æqualitatem cum altero extremo; sed præterea esse metaphoricam, & similitudinariam tantum, cum ventum fuerit ad infinitatem simpliciter vnus extremi, quod videlicet nec æquari, nec excedi potest ab altero extremo vtcunque, & quotiescunque replicato, ac multiplicato. Igitur ea argumentatio est inutilis, cum agitur de actibus nostris circa Deum; Idque patet specialiter in re præfenti; Quia rationem offensæ auget dignitas offensis, non vt est in se; sed quatenus apparet in cognitione offendentis. Cognitio autem Dei est valde imperfecta, & limitata in peccatore.

Art. 1. Ad 2. Quæ adducuntur pro infinitate simpliciter pœnæ peccati lethalis, sunt insufficientia. Primum enim duratio eius tantum syncategorematicè est infinita, & qua parte existit actu, semper erit finita; qua verò parte adhuc erit in potentia, nondum habebit rationem pœnæ simpliciter, sed tantum secundum quid. Vnde non subsistit comparatio cum pœna infinitè intensâ; quia hæc tota simul foret in actu.

Art. 2. Falsum deinde est Deum non posse infligere pro vnoquoque peccato totam pœnam, quæ ei debetur, & cuius peccator est dignus; nec constituere æqualitatem proportionis inter vnumquodque delictum secundum se, & eius supplicium. Inde enim fieret dari in peccato dignitatem mali chymerici, hoc est, maioris omni possibili, & Deum non posse omnino iuste iudicare, nec exequi per se in suo iudicio, quod præcipit aliis iudicibus Deuter. 25. 7. *Iuxta mensuram delicti erit, & plagarum modus*; & Apocal. 18. 7. *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum*. Quare quod communiter, & verè dicitur: Deum punire citra condignum, & præmiare vltra condignum, ex eo præcisè verificatur vniuersaliter, quia plus est mali in peccato, quam in pœna peccati; & è conuerso plus boni in præmio, quam in merito. Quod autem nullum aliud malum possit esse æquale peccato, prouenit non ex infinitate eius, sed quia constituit supremum genus malitiæ. Rursus nullum peccatum priuat summo, & infinito bono secundum se, sed vt communicabili creaturæ, cui non nisi finitè ac limitate communicabile est.

Art. 3. Denique annihilatio, & negatio existentia hominis quoad omnes suas partes, quatenus eidem noeiua, est quid finitum, ac limitatum; quia priuat bono finito; & malum non potest esse maius bono, quo priuat. De creatione alia est ratio: quia negatio prout ad illam comparata, præter existentiam rei creandæ, excludit omnem eius habilitatem, etiam extrinsecam ad existendum exigitiuam vtcunque, & adiutricem, vt existat; qui est modus quidam non essendi infinitus, nihil differens à negatione existentia chymeræ, si consideretur absolutè extra virtutem Dei infinitam.

Ad 3. Non est de ratione peccati grauis, vt intendat Deum non esse absolutè, aut non esse finem rerum omnium, sed solum, vt priuet illum exercitio vltimi finis respectu peccatoris, dum elicit talem actum, quod exercitium est bonum finitum. Sed nec actus intendens destructionem Dei secundum se, habet propterea malitiam simpliciter infinitam; Quia

R. P. de Esparza Curs. Theol. Thom. II.

limitatur à præuiâ cognitione imperfectissima boni, cui opponitur. Quantitas enim malitiæ actus dependet à qualitate cognitionis boni, cui opponitur; & à peruatione mali, quod potest induci per talem actum, siue sequatur re ipsa, siue non sequatur euentus intentus.

Ad 4. Peccatum non solum graue, sed etiam leue, est omnino ineligibile prudenter, non ob infinitatem malitiæ, quæ certe non inest veniali, sed quia discordat à voluntate diuina, quæ est regula omnis prudentis electionis; Et quia nullum verum ac æternum bonum, aut conferens ad æternum bonum, hoc est, absolutè præponderans suo contradictorio, potest induci peccati commissione, aut impediri eius omissione, tam secundum se, quam secundum omne æquiualens, ac superabundans respectu eiusdem boni. Deinde infinitas simpliciter est contra conceptum essentialem ineligibilitatis realis, & cuiuslibet alterius prædicati realis negatiui. Quia nullum prædicatum reale negatiuum est exclusiuum boni simpliciter infiniti, vt infiniti; quod videlicet est ens necessarium, & indistinctum à Deo; Atque specialiter ineligibilitas dicitur per exclusionem boni eligibilis, de cuius essentia est, vt habeat rationem mediæ, ac proinde, vt sit bonum finitum, cum quod infinitum est, habeat rationem finis vltimi.

Ad 5. Bono infinito non compensatur peccatum ad æqualitatem, sed superabundanter, vt dicitur q. 1. r. Quod non contingeret si peccatum contineret incompenabilitatem in se intrinsecè infinitam. Quare negatur suppositum argumenti; nempe quod peccatum sit compensabile ad æqualitatem.

QVÆSTIO IX.

Vtrum pura creatura possit satisfacere ad æqualitatem pro peccato lethali?

VIdetur posse. 1. Quia vno finito sæpius replicato, & facta additione sine fine, potest constitui æqualitas, immo, & excessus respectu alterius finiti, eadem ratione, qua quodlibet finitum finitis ablationibus finitur, vt dicitur 3. Phys. cap. 6. Nempe inæqualitas inter duo extrema finita est finita, & minuitur, id est, aufertur pars eius facta quauis additione ad extremum minus. Malitia autem peccati lethalis est finita, vt dictum est quæst. præcedenti, & opera satisfactoria puræ creaturæ possunt augeri sine fine, quoad intensionem, & multitudinem. Ergo potest perueniri ad æqualitatem; immo & ad excessum eius malitiæ.

2. Qui reddit quantum abstulit, satisfacit ad æqualitatem pro iniuria. Sed purus homo potest diligendo Deum super omnia reddere illi quantum abstulit per peccatum; nempe rationem vltimi finis, & prælationem respectu rerum omnium creaturarum cum auersione ab illis, & conuersione ad ipsum; quæ sola auferuntur per peccatum. Ergo potest satisfacere ad æqualitatem.

3. Obsequium delictuum offensæ, & impossibile cum odio, ira, & iure offensis ad vindictam, est æqualis satisfactio pro offensa: Qui enim id præstat, per quod extinguitur debitum, omnino satisfacisse putatur. Cum repugnet superesse nihilominus aliquid pro quo alterius satisfaciatur: Dilectio autem Dei super omnia est eiusmodi obsequium. Quia Deus diligentes se diligit ex 8. Prouerb. 17. Et repugnat dilectum à Deo, dignumque amore eius, ob perfectionem sibi inhærentem, simul esse peccatorem, infensum Deo, & obnoxium iuri ipsius ad vindictam.

T 3

4. Æstima

4. Aſtimabilitas actus obſequioſi creſcit ex bonitate motiui eius, & difficultate obſequentis, non ſecus, ac grauitas offenſæ creſcit ex dignitate offenſi, & vilitate offendentiſ. Bonitas autem Dei mouens ad actum charitatis non eſt minor, quam maietas Dei læſa per peccatum; quia vtraque eſt infinita, & proſus eadem; Et difficultas operis heroici ex parte obiecti eò eſt maior, quò maior eſt vilitas operantis. Difficile namque eſt degenerare nobiliter, vt dicitur in Panegyri Ennodij; ac proinde vilitas creaturæ auget eadem ratione aſtimabilitatem dilectionis Dei ſuper omnia, quæ auget grauitatem offenſæ diuinæ. Ergo dilectio eſt æqualis compenſatio pro peccato.

5. Immò videtur peccatis hominum nullam ineſſe rationem offenſæ aduerſus Deum; vel certè eam non creſcere cum proportionem ad eius dignitatem. Quia transgreſſio legis, quæ non fertur in fauorem Legislatoris, nec tendit ad tuendam eius auctoritatem, ac dignitatem, ſed ſolum ad bonum commune ſubditorum ordinatur, nullam continet rationem offenſæ aduerſus Legislatorem, nec iuxta maiorem, vel minorem eius dignitatem euadit malitia maior, vel minor; Nec principes vlciſcuntur cuiuſmodi transgreſſiones tanquam iniurioſas ſibi, aut earum pœnam propria dignitate metiuntur. Leges autem diuinæ non reſpiciunt bonum diuinum, ſed omnes in bonum præciſè noſtrum ordinantur. Nam vt dicitur Iob 35. 7. *Si peccaueris, quid ei nocebis; & ſi multiplicata fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?* Ergo malitia peccati non redditur incompenſabilis ex infinita Dei dignitate, eadèque eſt ratio de vtilitate noſtra, licet ex vtroque capite creſcat, iuxta doctrinam Philoſophi, proportionaliter malitia iniuriæ in proximum. Quia eò maiorem iacturam patitur cæteris paribus, quò eſt ipſe dignior, & vilior offendens. Quod non habet locum in Deo incapaci iacturæ.

6. Sicut ſe habet præmium ad pœnam, ita ſe habet meritum ad demeritum: Hoc enim poſtulat ratio iuſtitie. Sed bonitas præmij eſt maior, quam malitia pœnæ, vt dictum eſt in quæſt. de benefiſcentia Dei, nempe q. 35. de Deo. Ergo etiam bonitas meritum eſt maior, quam malitia peccatorum. Ergo hæc eſt compenſabilis per illam, etiam ſuperabundanter.

7. Maior eſt complacentia Dei in bonis iuſtorum operibus quam diſplicitia in peccatis. Quia maior effectus ex illa prouenit, quam ex iſta; magiſque illa prodeſt largiendo gloriam, quam hæc noccat infligendo pœnam, vt ſuppoſitum modo fuit. Qui autem obſequendo exhibet maiorem complacentiæ materiam, quam exhibuiſſet diſplicitiæ peccando, ſatiſfacit ad æqualitatem, & vltra.

8. Qui poteſt mereri, quod maius eſt, poteſt vtiq; quod eſt minus. Sed purus homo poteſt ſuis operibus mereri gloriam, quæ eſt quid maius, quam remiſſio peccati: Quia magnitudo remiſſionis peccati commenſatur magnitudini mali indoliti per peccatum; quod malum dictum eſt eſſe minus quam ſit bonitas gloriæ. Ergo purus homo poteſt mereri remiſſionem peccati; quod meritum non diſtinguitur ab æquali ſatiſfactione pro peccato.

9. Qui facit quantum poteſt ad nihil amplius tenetur; & qui facit quantum ſufficit, vt ad nihil amplius teneatur, ſatiſfacit ad æqualitatem. Ergo pura creatura faciendo quantum poteſt ſatiſfacit ad æqualitatem pro quouis peccato.

10. Pro benefiſciis à Deo acceptis debetur gratiarum actio non ſecus, ac debetur ſatiſfactio pro peccatis. Sed licet nihil benefiſciis Dei æquale reponere poſſit creatura, poteſt nihilominus ſatiſfacere ad æ-

quatè obligationi gratiarum actionis; gratias agendo, quantas poteſt. Quia, vt dicit Philoſophus agens de hoc ipſo 8. Et hic ſub ſinem: *Qui, quantum poteſt, obſequitur bonus, & iuſtus eſſe videtur.* Ergo ſimiliter poteſt ſatiſfieri iuſtè, id eſt; æqualiter obligationi compenſandi peccatum lethale peccato-re faciente quantum poteſt.

11. Abſurdum eſt Deum, qui eſt ipſa eſſentia bonitatis, dediſſe creaturæ ſuæ maiorem poteſtatem ad malum, quam ad bonum, maxime cum ipſe proteſtetur Ezech. 18. 23. *non eſſe voluntatis ſua mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuatur.* Et ibidem vt tueatur æquitatem prouidentie ſuæ aduerſus eius accuſatores, ſimili proſus modo attribuit conuerſioni peccatoris vim abolendi peccata præcedentia, & aduerſioni iuſti vim abolendi præcedentem iuſtitiam: cum enim verſu 25. præmiſiſſet obiecti-nem: *Dixiſti, non eſt aqua via Domini:* adiungit verſu 26. partem reſponſionis *cum auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis:* & omnino ſimiliter alteram partem verſu 27. *Cum auerterit ſe impius ab impietate ſua quam operatus eſt, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, ipſe animam ſuam viuificabit.* Eadem quoad vtramque partem vniformis comparatio inſtituit ſemel atque iterum in eo capite. Ergo æquitas prouidentie Dei ſubſiſtere non poſſet, niſi poteſtas hominis ad abolenda peccata per ſubſequentem conuerſionem eſſet æqualis poteſtati amittendi gratiam per ſubſequens peccatum.

12. In ſtatu puræ naturæ poſſet aliquo modo aboleri peccatum. Aliàs qui ſemel peccaſſet, incidiſſet eò ipſo in deſperationem veniæ, & ſalutis obtinendæ; hoc eſt in eſſenſum peccandi licentiam, & profundam vitiorum omnium voraginem; & præterea perperam inditi fuiſſent naturæ humanæ ſtimuli pœnitendi de malo commiſſo, niſi poſſet illi mederi per pœnitentiam, non autem potuiſſet tunc aboleri peccatum per gratiam, cui pro eo ſtatu nullus eſt locus; quia ſtatu puræ naturæ eſt ſtatu puræ iuſtitie. Id enim ſolum vniciue naturale dicitur, quod eſt eidem debitum attenta conditione, & dignitate naturæ ipſius. Ergo tantum per condignam ſatiſfactionem exhibitam ab ipſo peccatore potuiſſet tunc aboleri peccatum. Non eſt autem deterior hominis conditio in ſtatu eleuationis, quam futura fuiſſet in ſtatu puræ naturæ. Ergo etiam modo poteſt peccator exhibere condignam ſatiſfactionem pro ſuo peccato.

13. Angelis, quorum natura eſt immobilis in propoſito ſemel concepto, data eſt æqualis poteſtas permanendi inuariabiliter in ſtatu amicitie, & inimicitie diuinæ. Eadem autem ratione hominibus, quorum arbitrium eſt naturaliter vertibile, ac variabile, debuit dari æqualis poteſtas redeundi in ſtatu amicitie, & inimicitie diuinæ. Deus enim omnibus ſuis creaturis æqualiter impertitur participationem ſuæ bonitatis iuxta naturam, & proportionem cuiuſque. Ergo ſicut ex vi intrinſeca peccati poſſunt homines à ſtatu iuſtitie redire ad ſtatu inimicitie Dei: Ita poſſunt è conuerſo ſuum ſtatu malum permutare ex vi intrinſeca; & dignitate operum bonorum.

14. Si peccatum lethale eſſet incompenſabile per opera puræ creaturæ, maxime quia opponitur Deo, & eius voluntati. Hoc autem conuenit etiam peccato veniali. Omne ſiquidem peccatum eſt contra voluntatem diuinam: & tamen peccatum veniale certiffimè eſt compenſabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ. Nulla igitur eſt ratio ſufficiens prædictæ incompenſabilitatis peccati lethalis.

15. Actus intellectus falſi non magis nocent intellectui, quam profunt eidem actus veri; neque hi minorem

minorem habent bonitatem, quam illi malitiam; sed magis è conuerso. Quia intellectus per actus suos optimos adheret verò immobiliter, & absque vlla formidine; per actus verò falsos, etiam pessimos, non potest vsque adeò adherere falso. Bonitas autem voluntatis est proportionata bonitati intellectus, & vtraque potentia eundem habet auctorem Deum, eumque æquè beneuolum erga hominem, quoad vtramque; nec permissurum aliqua ex parte possibilitatem mali, nisi cum possibilitate, & ex intentione boni maioris. Ergo etiam in voluntate actus optimi praevalent bonitate sua malitiæ actuum pessimorum.

16. Deus potest conferre puræ creaturæ tantam gratiam, quanta collata est Christo Domino. Immo & infinitam simpliciter conferre potest de potentia absoluta. At Christus Dominus satisfecit ad æqualitatem. Ergo saltem pro eo euentu posset etiam pura creatura satisfacere ad æqualitatem.

17. Fieri potest, vt absque præiua Dei, legisque diuinæ cognitione committatur peccatum lethale, volendo ex. gr. occidere innocentem; vel si fieri posset, annihilare Angelum. Huiusmodi autem peccatum nullo ex capite haberet magnitudinem malitiæ incompenabilem per opera puræ creaturæ. Ergo hæc potest ad æqualitatem satisfacere pro aliquo peccato lethali.

Art. 1. Resp. Consideranti, quantum bonum, & quàm debitum impediatur peccatum lethale, facile apparet eius malitiam esse inadæquabilem, ac incompenabilem per qualibet, & quantalibet opera bona puræ creaturæ. Bonum impeditum est dilectio Dei super omnia tam actualis, quàm habitualis; dilectio amicalis Dei erga nos, & gratia sanctificans, qua reddimur digni tali dilectione; & gloria iisdem gratiæ, & dilectioni correspondens; idque secundum omnes gradus absolute possibiles: & præterea excluduntur timor, & obedientia Dei simul cum reuerentia, & gratitudine aduersus ipsum. Hæc enim omnia corrumpt peccatum lethale, in quacunque demum intensiōe præextiterint; redditque peccantem dignum illorum iactura absque vllō limite, quoad intensiōem, & cumulum præexistentem ipsorum, & indignum, cui eadem, etiam in minimā intensiōe, aliquando conferantur; deperdit insuper facultate acquirendi illa denuò. Nulla autem opera bona creaturæ tantumdem boni inducere possunt in animam; quemlibet enim, & quantumlibet cumulum operum bonorum puræ creaturæ compensat Deus augmento determinato gratiæ, & gloriæ, ac virtutum. Compensat verò vt minimum ad æqualitatem; cum Deus liberalis potius sit, quàm avarus in præmiis retribuendis. Non igitur inest bonis operibus puræ creaturæ tanta vis inductiua bonorum, quanta cuilibet peccato lethali inest vis corruptiua, ac impeditiua eorundem; siquidem hæc est interminata, & absque limite, illa verò certis limitibus circumcluditur. Ergo bonitas operum puræ creaturæ nullatenus æqualis esse potest malitiæ peccati lethalis.

Art. 2. Huiusmodi consequentia tenet omnino in comparatione meriti, & demeriti facta relatiuè ad Deum metientem præmia, & supplicia præcisè ex bonitate, ac dignitate bonorum, & malorum operum, & non etiam, vt sit in iudicio humano, ex spe, & meru commodi, & incommodi proprij in futurum. Quo respectu contingit, vt Principes, & Republicæ propter ius præcauendi malum imminens, & promouendi bonum præsens proprium, eadem iisdem operibus bonis, & malis præferant, vel postponant quoad veniam, & penam, prout contingerit alterutra esse priora tempore, vel posteriora. Quia ex hac circumstantia pendet spes, & me-

tus prudenter in posterum ab hominibus concipiendi; & à Deo minimè concepitibiles. Ea humani iudicij conditio apparuit Manlio redempturo procul dubio penam capitis, quam subiit, si vice versa, quoad tempus, male, & bene se gessisset erga Rempublicam.

Art. 3. Iam si ad rationem debiti attendatur, clariùs conspicietur, à priori idem excessus malitiæ peccati. Quia amor Dei, cultus, obedientia, timor, & gratitudo, quibus contrariatur peccatum, debentur ratione diuinæ bonitatis, excellentiæ, dominij, potestatis, ac beneficentiæ, quæ omnia sunt infinita. Quia verò vnicuique eo magis, & maior debetur amor, quò maior est eius bonitas, & sic de cæteris, patet ea obsequia, quæ denegantur Deo per peccatum, esse summè debita Deo, & in summo gradu. Ea autem est obsequiorum, quæ alicui in quouis genere debentur, conditio, vt quò magis debentur, & in gradu sublimiori, eo sit minoris momenti, minusque æstimetur eorum exhibitio; & è conuerso eò sit detestabilior, ac maior malitiæ denegationis eorundem, iuxta vulgarem doctrinam Philosophi indicatam quæst. præcedenti de augmento offensæ ex dignitate offensi, & vilitate offendentis, & è conuerso de obsequiis. Ergò quæ debentur titulo simpliciter infinito, negari non possunt per offensam, nisi habentem malitiam quodammodo infinitam, certè incomparabiliter maiorem, quàm sit bonitas, & æstimabilitas quorumlibet obsequiorum puræ creaturæ, vtrumque hæc sit sancta, & amica Dei, atque illa sint multa, & optimi generis. Quia quilibet horum cumulus est quid exiguum respectu Dei, & quodlibet peccatum lethale, quod solum habet rationem offensæ respectu Dei, est quid magnum. Nulla igitur bona opera vllius puræ creaturæ possunt esse æqualis satisfactio pro peccato mortali, siue originali, siue personali, siue proprio, siue alieno.

Art. 4. Et quidem de peccato originali docet id aperte Augustinus in Enchirid. c. 108. dicens: *Nam neque per ipsum liberaremur vnum mediatorum Dei, & hominum hominem Christum Iesum, nisi esset Deus*: eademque est communis sententia Patrum. Ex peccato autem originali deducitur idem etiam circa personale; tum quia vnusquisque comparatur cum peccato originali quatenus cuiusque proprio, sicut cum personali: tum quia omnia peccata lethalia conueniunt in conceptu auersionis à Deo, quæ est summa ratio, ac veluti prima radix malitiæ eorum. Ac proinde si aliquod peccatum lethale esset æqualiter compensabile aliquo determinato numero, & qualitate operum puræ creaturæ, posset vtique quodlibet similiter compensari per aliquod augmentum eorundem operum in numero, & intensiōe.

Ad 1. Non quodlibet finitum sæpiùs replicatum, & augmentum additione sine fine, potest peruenire ad æqualitatem cum quolibet alio finito; vt patet in multitudine, & magnitudine lapidum, & quorumlibet aliorum irrationalium maiori, & maiori sine fine nunquam peruentura ad æqualitatem cum vno homine; eademque est ratio de quauis multitudine, & intensiōe cognitionum naturalium, vel actuum fidei, comparata cum visione beata vtrumque remissa, deque alijs similibus. Necesse igitur est vtrumque extremum esse eiusdem rationis, & subiens vni-formiter eandem mensuram, vti contingit in partibus ablatis ex aliquo finito. Non sunt autem eiusmodi extrema, peccatum lethale, & opera bona puræ creaturæ; quia ex eadem ad Deum comparatione, qui est vtrorumque mensura communis, peccatum euadit quid magnum, & opera bona quid exiguum; & illud est in supremo genere mali, cum hæc non sint in supremo genere boni.

Ad 2. Peccatum lethale non aufert Deo, nec red-
dit actus charitatis rationem ultimi finis in se intrin-
secè; sed peccatum aufert, quantum est de se, atque
omnino impedit omnem, & quamlibet persecutio-
nem, & cultum tam actuale, quam habituale de-
bitum ipsi, ut ultimo fini, & summo bono; estque
intrinsecum illi, ut hoc præster resistendo motioni,
& exigentiæ totius bonitatis, & dignitatis diuinæ;
actus verò charitatis exhibet exiguum solum partem
eiusdem persecutionis, & cultus, estque illi essen-
tiale, ut non correspondeat adæquatè bonitati Dei
secundum eius dignitatem. Quod similiter verifica-
tur de desiderio correspondendi, si fieri posset, adæ-
quatè. Non ergo reponitur, quantum ablatum fuerat.

Ad 3. Obsequium delictum offensæ, & incom-
possibile cum iure vindictæ, seu punitionis, est con-
digna satisfactio, si id illi conueniat ex magnitudi-
ne suæ bonitatis, & iustæ æstimabilitatis, non ve-
rò si id proueniat solum ex gratiosa promissione, ac
insinuatione offensæ inuitantis ad mutam redama-
tionem, & ex connexionione intentionali obsequij
cum ea promissione, insinuatione, ac inuitatio-
ne. Vis autem delicti offensæ, & impossibi-
litas cum iure vindictæ conueniens dilectioni
Dei, est huius posterioris generis, ut constat ex di-
ctis, & explicatum fuit in quaest. 8. de Virtutibus
Theologicis.

Ad 4. Potest aliqua entitas esse magna comparata
cum aliis rebus eiusdem generis; ideoque magna ab-
solutè reputari, quæ tamen parua sit comparata cum
rebus alterius generis. Qua ratione maximus inter
canes est paruus comparatus minimo inter elephan-
tes. Ita actus charitatis comparatus cum aliis Dei ob-
sequiis est quid magnum; & tamen est quid exiguum
comparatus cum minimo inter peccata lethalia.
Quia alij omnes actus honesti conueniunt cum actu
charitatis in ratione debiti respectu Dei, solumque
differunt ex parte motiui, quod quia infinite præ-
stantius est in actu charitatis, facit illum longe præ-
eminente. Eadem tamen ratio debiti eundem quàm
maximè deprimit comparatione peccati; quia non
tantundem correspondet dignitati amoris, quæ Deo
conuenit, quantum ipsi contrariatur peccatum; nec
tanti est exhibitio rei debitæ ad conciliandum af-
fectum quanti eius negatio ad gignendam offensio-
nem. Iam vilitas ea solum, saltem directè, reddit dif-
ficile opus nobile, & heroicum, quæ fundatur in pra-
uitate educationis, consuetudinis, & exemplarium
hærentium animo ob coniunctionem naturalem,
beneuolentiam, aut familiaritatem, quæ essentialiter
inclinant ad deterius; non verò vilitas intrinsecè
ordinata, ac inclinata ad quarendam summam suam
perfectionem, & imitandum supremum exem-
plar. Huius autem posterioris generis est vilitas
connaturalis, ac essentialis homini, qui est imago
Dei respiciens intrinsecè Deum, ut exemplar, & fi-
nem; prioris verò de qua loquitur Ennodius in sua
panegyri.

Art. 1. Ad 5. Discrimen legum fauentium, & non
fauentium directè honori, & dignitati legislatorum
obseruatum optimè fuit à Vasquez aduersus vulga-
rem nonnullorum cogitationem, apprehendentium,
& exponentium peccata hominum veluti nocentia
Deo, & opposita iustitiæ commutatiuæ. Sed præter-
misit duplex aliud discrimen Theologicæ considera-
tionis, & rei præsentis maximè proprium, inter le-
gem diuinam, & humanam, ut humanam, & vtrius-
que obedientiam, ac inobedientiam. Primum pender
ex eo, quòd tota perfectio, & bonitas moralis nostra
consistit in honore, & amore Dei, qui est bonum
communissimum, & præ cæteris vniuersale, finisque
mediatus, vel immediatus omnium honestarum ope-

rationum; Propterea enim 1. ad Timothe. 1. 5. finis
præcepti dicitur charitas: Vnde repugnat legem
diuinam ordinari directè ad bonum commune eo-
rum, quibus imponitur, quin ordinetur indiuisim ad
honorem, gloriam, & amorem Dei. At lex humana
potest directè prospicere bono subditorum, quod or-
dinetur ad honorem, & ad tuendam dignitatem Le-
gislatoris. Quia multiplex bonitas, & perfectio mo-
ralis subditorum est separabilis ab eius honore, cul-
tu, & amore.

Ad 6. Præmium, & pœna quoad hoc vniiformi-
ter comparantur cum merito, & demerito, quod tam
comminatio vnius quam promissio alterius ordinan-
tur ad vitandos actus malos, & inducendos bonos;
& quòd utrobique seruetur æqualitas proportionis
exacta per iustitiam legalem. Differunt tamen, quia
præmium est finis bonorum operum per se intentus
à Deo, & à merente, & obtinendus per illa ut me-
dia, atque ideo mouens ad illorum positionem. Quia
verò est de ratione finis, ut præcellat mediis, pro-
pterea necesse est maius bonum inesse præmio, quod
iustis conferitur à Deo, quàm meritis eorundem. Pœ-
na autem non est finis malorum operum per se in-
tentus à Deo, aut à peccatore, & obtinendus per pec-
cata, ut media, & mouens ad peccandum. Quia po-
tius auertit à peccando, & totum malum, quod est
in pœna, decernitur ac infligitur à Deo, ut vitetur
malum, quod est in peccato. Quia verò nequit maius
malum, aut etiam æquale, sapienter decerni, ac in-
duci ad vitandum minus malum, aut etiam æquale,
sed è contra minus malum inducitur ad vitandum
maius: Atque Deus omnia sapienter operatur; pro-
pterea necesse est, malum quod est in pœna, esse mi-
nus, quàm quod inest peccato. Non igitur ita se ha-
bet præmium ad pœnam, sicut se habet meritum ad
demeritum, quoad magnitudinem bonitatis, & ma-
litie in utroque extremo comparationis; neque id
postulat ratio iustitiæ, sed magis se habent modo
contrario. Quare nulla est consequentia ab excessu
bonitatis in præmio comparatione malitiæ in pœ-
na, ad similem excessum bonitatis meritorum com-
paratione malitiæ peccati.

Ad 7. Effectum gloriæ non inducit sola compla-
centia Dei in operibus bonis secundum se præcisè,
sed ut coniuncta cum complacentia circa ipsam ho-
minis substantiam ordinante illum ad beatitudinem,
& circa gratiam sanctificantem, quæ datius ad ean-
dem. Effectum verò pœnæ æternæ inducit sola dis-
plicentia in peccato lethali, & præcisè ratione eius,
in peccatore. Quare malitia peccati potest esse ma-
ior, quàm bonitas operis meritorij, tametsi effe-
ctus gloriæ correspondens merito sit maior, quàm
effectus pœnæ correspondens peccato.

Ad 8. Remissio peccati est inseparabilis ab infu-
sione gratiæ, & consequenter à concessione iuris ad
gloriam; Non autem quicunque potest mereri ali-
quid maius seorsim, eo ipso potest mereri illud
idem, ut coniunctum cum aliquo alio minori. Dein-
de remissio peccati tametsi ratione sui formaliter sit
minus bonum, quàm infusio gratiæ; habet nihilo-
minus maiorem rationem præmij propter incompa-
rabilem indignitatem, & difficultatem quàm oppo-
nit peccatum aduersus benignitatem Dei: Auget enim
pondus præmij indignitas reddens difficilem eius
concessionem, tametsi præmium non sit tantæ uti-
litis, quantæ est aliud facilius donabile; quale est
gratia concessa innocenti.

Ad 9. Certum est facientem quantum potest ad
nihil amplius faciendum teneri; Sed potest nihilo-
minus teneri præterea ad aliquid patiendum. Qui au-
tem deliquit, tunc satisfecisse dicitur ad æqualitatem
cum ob præstantiam, & dignitatem operis æqualis
delicto

delicto rationabiliter, & iuste liberatur, quominus quidquam propter delictum patiat. Quod si huc peruenire non possit, tamen faciat, quantum potest, ideoque satisfaciat ad aequalitatem obligationi faciendi, non propterea satisfacit ad aequalitatem toti obligationi contractae per delictum, quia superest obligatio patiendi. Hinc patet ratio discriminis ad 10. Quia obligatio gratitudinis resultans ex beneficiis, est solum obligatio faciendi, ideoque illi satisfacit ad aequalitatem ab agente, & reddente gratias quantum potest.

Ad 12. Deus dedit homini maiorem absolutè potestatem ad bonum, quam ad malum: Quia dedit potestatem obrinendi, ac recuperandi beatitudinem, cuius bonitas est maior, quam totum malum reprobationis, in quam incidere potest. Sed est haec differentia, quod sufficientiam, ut incidat in reprobationem, habet homo ex se, & ex sola dignitate suorum operum continente in se adequatè illum effectum; Beatitudinem autem consequi non potest, & multò minus recuperare, nisi adiuvante gratia Dei, & per opera non continentia adequatè in sua præcisè dignitate effectum beatitudinis, & gratiae sanctificantis primitus infundendae præsertim antecedenter peccatori, iuxta illud Osee 13. 9. *Perditio tua Israël, tantummodo in me auxilium illius*; & illud aliud ad Rom. 6. 23. *Stipendia peccati mors; gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro*. Nec propterea malè, aut minus beneficiè, aut nimis parè actum est cum humana natura; Quia potest tantam spem concipere de liberalitate, & misericordia Dei sibi semper opportunè subuentura, & suppletura defectum suae dignitatis, quantum potest concipere metum de sua fragilitate, & casu ex ea proventuro. Hoc sensu accipiendum est, quod toties dicitur in loco citato Ezechielis: Ibi enim non continetur nisi æqualis infallibilitas vitae, & mortis consecuturæ ex conversione, & auersione hominis; quod solum faciebat ad propositum obiectionis. Ceterum non negatur dispar origo, & dignitas operis boni, & mali, de quibus constat ex aliis scripturæ locis, ut modo indicatum est.

Art. 1. Ad 12. Natura humana per se ipsam est digna beatitudine naturali, neque, ut eam assequatur, indiget aliquo perfectivo sibi superaddito, sed sola negatione peccati lethalis personalis, cuius poena est aeterna miseria: peccatum autem hominis substantiam non tollit. Quare in statu puræ naturæ post quodvis peccatum maneret tota entis dignitas ad beatitudinem naturalem. Subiecto autem retenti dignitatem beatitudinis quoad totum suum esse positum, solumque impedito per impedimentum voluntariæ indispositionis, superveniente contraria voluntaria bona dispositione ad suum finem, debetur reintegratio in pristinum ius beatitudinis, non propter aequalitatem, quæ non datur, boni operis consequentis cum malitia præcedenti, sed ob coniunctionem dispositionis optimæ cum dignitate retenta, nem obstante peccato, quoad totam suam præstantiam, & bonitatem positivam.

Art. 2. In statu elevationis aliter se res habet. Quia peccatum lethale hominis elevati non solum impedit dignitatem beatitudinis supernaturalis constitutam per gratiam sanctificantem, quò minus effectum fortitur; sed præterea eandem gratiam corrumpit quoad suam entitatem. Vnde dispositio utcumque bona subsequens post peccatum non solum haberi non potest absque auxilio gratiæ proptus indebito, sed neque inducere potest infallibiliter remissionem peccati, & ius proximum ad beatitudinem supernaturalem, nisi dependenter à liberali, & gratiosa Dei promissione: Quia non reperit ex parte subiecti en-

titatem positivam dignitatis ad eam beatitudinem, per coniunctionem cum qua possit absque novo Dei favore inducere talem effectum. Est igitur dispar manifestè ratio utriusque status quoad hoc punctum. Nec propterea homo est deterioris conditionis in statu elevationis; Quia homini elevato, etiam postquam expulit Deum per peccatum, adest gratia Dei præveniens, & consequens: Deus enim exclusus de domo peccatoris stat nihilominus ad ostium pulsans, ut ei aperiat ianuam, & promittens ingressum, si aperiat, ex Apoc. 3. 20.

Ad 13. Patet ex dictis circa 11. Hominibus enim facta est potestas tam infallibiliter redeundi ad amicitiam Dei per bona opera, quam infallibiliter ab ea decidunt per peccatum: Sicut Angelis data est æqualis firmitas, ac immobilitas in bono, & in malo statu. Sed utrique bonum opus provenit ex gratia, & exitus bonæ dispositionis superat dignitatem ipsius: peccatum verò est ex imperfectione naturæ, & exitus conformis dignitati peccati. Equaliter igitur providit Deus hominibus, & Angelis iuxta proportionem naturæ eorum.

Ad 14. Peccatum veniale est exiguum malum in genere peccati, quia solum opponitur honestæ prosecutionis alicuius medij ordinabilis ad Deum, retenta tota adhæsiōe ad ultimum finem, qui est Deus; nec continet rationem offensæ, nisi tantum secundum quid; quia non opponitur voluntati diuinæ, nisi quoad ea, ad quæ parum afficitur. Peccata autem, & offensivæ leues possunt compensari ad aequalitatem per obsequia item levia, & exigua. De peccato lethali alia est ratio, ut dictum est.

Art. 1. Ad 15. Quoniam *omne bonum de sursum est descendens à Patre luminum*, omne verò malum, totaque nostra perditio ex nobis est ex 1. Iacobi 17. & Osee 13. 9. consequens est, ut pessimum prævaleat optimo in eo operationum genere in quo plus habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentiæ; Optimum verò prævaleat pessimo in eo operationum genere, in quo minus habet homo de suo, & plus de influentiā diuinā, nec potest ab eius ordine, & directione se subtrahere. Operationes autem liberæ, quia sunt maxime ab intrinseco, continentur in eo genere, in quo plurimum habet homo de suo, & potest se subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentiæ, dum potitur tota amplitudine indifferentiæ sibi connaturalis: Operationes verò necessariae quia in agente secundo sunt maxime ab extrinseco, continentur in eo genere, in quo minus habet homo de suo, nec potest se omnino subtrahere ab ordine diuinæ directionis, ac influentiæ.

Art. 2. Cum ergo actus voluntatis viaticis sint immediatè liberi tota libertate, ipsi connaturali; actus verò intellectus sint necessarij, consequenter malitia actuum pessimorum inter priores prævalet bonitati optimorum inter eosdem, & è conuerso inter actus posteriores. Verum quia voluntas per actus liberos facit bonos, & malos, meritorios, & demeritorios deuenit tandem in actus necessarios termini, bonos itidem, & malos, beatificos, & miserificos; atque inter istos bonitas amoris, & gaudij beatifici prævalet malitiæ doloris, & tristitiæ miserificæ, necnon & peccati auertentium à Deo non tam bene cognito, quam bene cognitus est amanti amore beatifico, paret potestatem voluntatis ad bonum præminere simpliciter, & absolutè potestati ad malum uti ostenditur ex professo quaest. 35. de Deo. Quare in argumento non instituitur rectè comparatio; quia ex parte mali in voluntate ponitur peccatum lethale, quod est actus simpliciter pessimus; ex parte verò boni ponitur actus inter liberos optimus, qui non est

eſt ſimpliciter, & abſolutè optimus, vt patet ex dictis.

Ad 16. Nulla pura creatura poteſt habere abſolutè tantam gratiam, quanta fuit in Chriſto. Quia gratia vniõis ſuperat quamlibet aliam incomparabiliter. Quòd autem haberet tantundem gratiæ creaturæ, non ſufficeret ad æqualem ſatiffactionem pro peccato; quia adhuc obſequium præſtitum à creatura ſic grata foret exiguum reſpectu Dei, cuius comparatione dictum eſt peccatum eſſe quid magnum in ſuo genere. Iam intensio infinita gratiæ creaturæ eſt repugnans ex alibi dictis ex genere; atque vt admittatur poſſibilis, nihil concluditur; quia eſt infinitudo in certo quodam genere tantum, quæ comparata cum dignitate Dei infinita ſimpliciter, & in omni genere eſt quaſi nihil, ac proinde quod illa impendatur in huius obſequium; eſt quid ſimpliciter exiguum in proprio obſequij genere.

Art. 1. Ad 17. Dictum eſt in qq. de Bonitate, & Malitia: repugnare peccatum Theologicum, hoc eſt, impeditiuum beatitudinis, abſque præuia Dei, & diuinæ legis cognitione actuali; Idque ex eo confirmari poteſt, quia cum D. Thomas in præſenti, & alij communiter doceant peccatum lethale vniuerſum eſſe incompenſabile ad æqualitatem per opera puræ creaturæ, hoc probant, quia habet infinitatem quandam ex infinitate diuinæ maiestatis. Hoc autem perperam diceretur, ſi non ſupponeretur, vt certum, eſſe de ratione talis peccati contemptum diuinitatis antecedenter actu præcognitæ ſub aliquo conceptu conuertibili cum ipſa.

Art. 2. Quare propositum abſque præuia diuinæ legis cognitione conceptum de inferendo malo, ſeu poſſibili, ſeu ſimpliciter impoſſibili, per occiſionem hominis, aut annihilationem Angeli, eſſet peccatum purè Philoſophicum, ac ciuile, incomparabiliter minus quouis peccato formaliter contradicenti diuinæ voluntati, ac maiestati actu præcognitæ, & dignum pœna, qualis ſolum, & quanta ſufficit ad tuendum felicem ſtatum temporalem Reipublicæ, & peccatorem cohibendum à frequenti repetitione, atque in ſe ipſo bene ad ordinandum cum tranquillitate conſcientiæ, quæque inferri poteſt à Republica, & ab vnoquoque ſibi, & quæ proinde incomparabiliter minor, quam priuatio beatitudinis, & annihilatio, quas pœnas ſolus Deus infligere poteſt, & ſolas mereri, qui cum offendiſſet, tamen annihilatio pœna eſſe poteſt.

QVÆSTIO X.

Virum valor operis ſatiffactorij creſcat ex dignitate operantis?

Videtur non creſcere. 1. Quia iniuriis, & earum compenſationibus nihil refert qui fecerit, & an probus, an prauus is fuerit, ſed ſolum habet ratio quantitatis in læſione, & eius compenſatione, ſeu ſatiffactione, vt tradit Philoſophus 5. Ethic. cap. 4. Ergo nec reſpectu Dei quidquam refert maior, vel minor dignitas ſatiffacientis ad maiorem, vel minorem valorem, æſtimationem, ac efficaciam operis ſatiffactorij.

2. Eò eſt minoris valoris, minusque æſtimabile, & efficax obſequium, quò eſt magis obligatus ad obſequendum, qui illud exhibet; eò nimirum minus ſuum eſt, quod dat, magisque pertinet ad accipientem. Quæuis autem maior dignitas ſatiffacientis Deo, eſt maior obligatio exhibendi ipſi obſequia omnis generis; eò ſiquidem ipſo neceſſe eſt, vt acce-

perit à Deo maius beneficium. Ergo valor operis ſatiffactorij decreſcit potiùs reſpectu Dei ex maiori dignitate ſatiffacientis.

3. Non eſt acceptio perſonarum apud Deum, vt ſapè dicitur in ſacris litteris; eſſet autem ſi retributionem quibuſque operibus præſtandam non metiretur Deus præciſè ex eorundem ſecundum ſe bonitate; ſed præterea ex qualitate etiam perſonarum maiori, vel minori dignitate pollentium; hoc eſt, maiori vel minori gratia apud Remuneratorem. Nempe eſſe magis dignum apud Deum, nihil proſus eſt aliud, quam eſſe magis gratum eidem. Ergo maior dignitas ſatiffacientis Deo nihil facit pro maiori valore operis.

4. Sicut valor monetæ pendet ex libera Principis voluntate ſic vel aliter ſtatuyente, vt ipſi placet, ita valor operum noſtrorum pendet ex libera Dei voluntate taxante tantum determinatè præmium ſingulis quibuſque actibus, prout ipſi placuerit; vel etiam nolente vllum pro illis præmium, aut promittere, aut conferre, quod quidem iure ſuo facere poteſt: cum enim omnia noſtra bona ſint magis propria ipſius, atque ex eius donatione in nobis exiſtant, poteſt illa exigere abſque vlla retributione, aut promiſſione. Ergo valor operis meritorij, aut ſatiffactorij nullatenus pendet ex dignitate operantis maiori, vel minori, ſed ex ſola promiſſione, & lege Dei.

5. Si maior dignitas operantis redderet maiorem valorem operis ſatiffactorij, aut meritorij daretur proceſſus in infinitum inter vnum quoduis meritum, & eius præmium augmenta ſe inuicem ſine fine; quia eliciens opus aliquod meritorium per gratiam receptam in eius præmium redderetur dignior, quam antea eſſet. Ergo ſi ex maiori dignitate operantis creſceret valor operis, deberet propter idem opus noua dignitate auctum nouum præmium conferri; quo ruruſ creſceret magis dignitas operantis; & ſic proportione ſine fine.

6. Maior dignitas Remunerationis non auct valorem præmij, aliàs magni principes minus deberent retribuere ſuis pacis, & belli miniſtris; & Deus cuiuſlibet rei vtunque exiguæ largitione compenſaret etiam ſuperabundanter quælibet merita. Ergo nec maior dignitas obſequentis auct valorem obſequij, ſeu meritorij, ſeu ſatiffactorij; nec enim debet eſſe melioris conditionis, & magis æſtimabilis dignitas inferioris, quàm ſuperioris.

7. Non minor infligitur pœna in purgatorio ob eadem peccata habentibus maiorem gratiam, ac dignitatem. Ergo ſiquidem ſatiffactio ſubſtituitur pœnæ, non minor ea debetur à magis digno; ac proinde cæteris paribus non euadit propterea maioris valoris.

8. In ſacris litteris operum tantum habetur ratio in ordine ad retributionem; ad Rom. 26. *Qui reddet vnicuique ſecundum opera eius*: 2. ad Corinth. 5. 10. *Vt referat vnusquiſque propria corporis, prout geſſit, ſue bonum, ſue malum*: Pſalmo 27. 4. *ſemel atque iterum: Da illis ſecundum opera eorum: ſecundum opera manuum eorum tribue illis*. Ergo dignitas perſonæ nihil facit ad quantitatem retributionis, & conſequenter neque ad valorem operis.

Reſp. Quoduis concretum, cæteris paribus, auctur creſcente qualibet parte ipſum intrinſecè conſtituente. Quia qualibet pars ſecundum ſe totam continetur in ſuo toto, quapropter facta additione in parte, facta erit additio in toto. Redditur verò maius quodlibet finitum, qualibet additione ſibi facta, ſi cætera ſint paria nullaque aliunde facta ſimul fuerit æqualis diminutio: Gratia autem ſanctificans, per quam habetur dignitas in ordine ad vitam æternam,

et alia dona supernaturalia, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, & satisfactorij de condigno, ut constat ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. inter medium, & principium, & sess. 4. cap. 8. inter medium, & finem. Per eandem nimirum formam, qua homo redditur gratus Deo, & dignus vita æterna, ut hereditate, sunt etiam eius opera grata Deo, & digna vita æterna, ut corona: Unde sicut in eadem sess. 6. cap. 7. ad medium gratia sanctificans dicitur, *unica causa formalis nostra iustificationis*: ita in dicto c. 16. dicitur eandem esse, *sine qua bona opera nullo pacto Deo grata* (quæ est conditio æquè necessaria in satisfactione, & merito) *esse possent*. Verum sicut gratia sanctificans neminem gratum Deo, & dignum vita æterna reddere potest, nisi per vnionem ipsi communicetur, ita nec vlla opera reddere potest grata Deo, & digna mercede vitæ æternæ, nisi ipsis per verum influxum, & realem causalitatem communicetur, tanquam proprium, & per se eorum principium. Communicatio enim respectu operationis fit per solam causalitatem, non secus, ac respectu subiecti per solam vnionem. Et sanè dignitas elicientis aliquod opus nullatenus impensa operis, sed omnino otiosa perseverans, nullam illi commendationem, nullumque valorem adicere potest, aut complacentiam eius, in cuius obsequium peragitur; & potius ad reprehensionem eatenus valere potest. Igitur dignitas operantis, quæ habetur per gratiam, & impenditur operi, constituit intrinsecè valorem operis meritorij, ac satisfactorij, & consequenter crescit is valor, cæteris paribus crescente ea dignitate.

Ad 1. Philosophus ibi agit de iustitia commutativa, quæ considerat iniurias, earumque compensationes, solum in ratione iacturæ, & lucri, intendens æqualitatem Arithmeticam inter utramque. Deus autem neque iacturæ est capax, neque lucri; ac proinde non vitur iustitia commutativa, ut alibi dictum est: Sed præmia, & quæ præmio æquivalent, remissionem poenæ, atque supplicia dispensat per iustitiam legalem, quæ iniurias, & earum compensationes considerat quoad honestatem, & turpitudinem ipsarum, & pro utrisque præmia atque supplicia dispensat secundum proportionem geometricam, prout expedit ad rectum regimen, & bonum commune Reipublicæ rationalis, ad continendos homines in officio, promouendos honestos eorum conatus, & cohibendos honestos. Confert autem ad hunc finem, ut habeatur ratio dignitatis, & gratiæ gratum facientis, quæ impenditur operi laborioso, ac poenali, & datur à Deo non solum, ut arrha hereditatis æternæ, sed etiam ut talentum exponendum ad lucrum æternæ coronæ.

Ad 2. Omnis obligatio nostra respectu Dei est instituta in nostram utilitatem. Quare potius è conuerso crescente obligatione eliciendi aliquem actum, crescit utilitas elicientis; siue augmentum obligationis proueniat ex maiori dignitate obiecti, circa quod versatur actus, siue ex maiori dignitate operantis. Unde actus charitatis, qui inter nostras operationes maximè omnium est debitus Deo propter maximam ipsius dignitatem, ut ametur, est maximè omnium meritorius, & satisfactorius cæteris paribus. Simili igitur ratione obsequia magis debita Deo propter dignitatem, & gratiam operantis ab ipso receptam sunt gratiora eidem, & efficaciora. Alia est ratio de obligatione obsequendi creaturæ, quæ instituitur non in fauorem obligati, sed creditoris: ideoque quò maior est, eò obsequium reddit minus æstimabile accipienti, utpote magis suum ipsius suitate utilitatis, cuius Deus non est capax. Qua de causa in obsequiis homini ab homine præstitis ea solum maior dignitas obsequentis augeat

magis valorem operum, quæ magis eum remouet ab obligatione obsequendi.

Ad 3. Acceptio personarum vitiosa, & indigna Deo, est prælatio vnus personæ comparatione alterius ratione dignitatis nihil conferentis formaliter ad rem, in ordine ad quam præfertur. Qua de causa non solum dignitates temporales, sed etiam dignitates, & dona supernaturalia, communia iustis, & peccatoribus, nihil promouent in genere causæ formalis valorem operum coram Deo, apud quem non differunt, nec differre possunt, esse bonum absolute, & esse gratum eidem; cum apud homines frequenter eadem inuicem sepatentur. Sola itaque gratia sanctificans est dignitas conferens ad vitam æternam, & quò maior est, eò maiorem adiicit suauitatem in omni opere salutari, & consequenter maiorem huiusmodi frequentiam operum, intentionem, & perseverantiam inducit. Quapropter expedit plurimum, ut maioribus præmiis alliciantur homines, ac afficiantur, ut operentur, & quia operati sunt cum maiori gratia sanctificante.

Art. 1. Ad 4. Merita causant præmium iuxta mensuram suæ æstimabilitatis permouendo voluntatem præmiantis, non secus, ac causæ physicae produciunt suos effectus iuxta mensuram suæ actiuitatis immediate influendo in illos. Unde sicut causis physicis inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei talis, ac tanti effectus, & à præuia voluntate diuina cooperandi habent præterea infallibilitatem illum inducendi; ita meritis de condigno inest intrinsecè virtus inductiua ex natura rei tanti, ac talis præmij, & à præuia voluntate diuina promissoria habent præterea infallibilitatem metaphysicam illud obtinendi. Quod si talis determinata virtus, & connexio ex natura rei non inesset intrinsecè, aut causis physicis, aut meritis, sed omnia utrobique penderent à sola arbitraria, & purè liberali designatione diuinæ voluntatis, nihil differret causa, seu physica, seu meritoria à pura conditione sine qua non; nullamque esset discriminem meriti de congruo, & de condigno; quæ sunt absurda.

Art. 2. Ad exemplum monetæ, quo plures vtuntur in re præsentis, dico cuius monetæ inesse reipsa valorem intrinsecum determinatum, qui tamen non est certò, ac vltimatè cognoscibilis præsertim à multitudine; & quia in rebus obscuris suboritur varietas opinionum, oportebat verò ut conueniretur, visum fuit, ut staretur iudicio Principis quoad valorem intrinsecum ipsi manifestum, & voluntati quoad latentem. Unde iniuste ager Princeps; si designatione sua exorbitet à valore intrinsecò manifesto, & tenebitur ad compensationem damnorum dummodo non adsint causæ iustæ exigendi loco tributi detrimentum, quod inde ad vltimum possessorem redundat. Apud Deum autem nulla, est ignorantia valoris intrinseci, & apud eundem est necessitas optimè sapientissimèque gubernandi, ac dirigendi omnes in suum finem: quod fit dispensando præmia, & supplicia proportionata bonis, & malis operibus; hoc est, non exigendo bona opera tanquam sua suitate utilitatis, nec prohibendo peccata tanquam nocentia ipsi, sed omnia ordinando in nostram utilitatem, & suam gloriam, uti postulat sua, & nostra natura: & rerum omnium cæterarum vtrique intrinsecè subordinata, ac temperata conditio.

Ad 5. Iam dictum est dignitatem operantis, quæ nullam exercet causalitatem in opus nullum illi adiacere valorem; atque ex Matth. 25. 27. & Luca 19. 23. constat non posse perinde moraliter reputari in ordine ad lucrum, talentum repositum in sudario, & quod ad mensuram datum fuerit; idest, otiosum, & operosum, ut cunque cætera se habeant. Augmen-

tum autem gratiæ, & dignitatis datum in præmium nullam exercet cauſalitatem in opus, cui reſponditur.

Ad 6. Qui ſubit laborem, & ſuperat difficultatem propriam operis meritorij, quærit in compenſatione ſuam vtilitatem, cuius menſura eſt, quod accipitur, & non dignitas conferentis. At remunerans præmiando quærit gloriam ex obſequio; nec Deus niſi illam ſolam quærere ſibi poteſt. Ad gloriam autem remuneratoris confert plurimum dignitas obſequentis.

Ad 7. Patientes in Purgatorio merè paſſiue ſe habent reſpectu poenæ; ac proinde eorum dignitas nullam in ea re cauſalitatem exercet; exercet verò, & quidem ex propria electione, in opere ſatisfactorio, quod ſubſtituitur ſatiſpaſſioni.

Ad 8. Nomine operum comprehenduntur omnes circumſtantiæ operatrices, & non purè materialiter, ac concomitanter ſe habentes; atque in omni vniuerſum obſequio attenditur non ſolum quid, ſed etiam quibus expenſis præſtetur. Dictum autem eſt eius ſolum dignitatis rationem haberi pro valore operis, quæ illi impenditur. Circa augmentum demeriti ex indignitate peccantis, de quo hic multa nonnulli. Videri poteſt quæſt. 32. de act. hum. ad 6.

QVÆSTIO XI.

Virum ſatiſfactio Chriſti Domini fuerit infinita?

Videtur non fuiſſe. 1. Quia licet dignitas operantis augeat valorem operis, non tamen augeat arithmetica proportione, ita vt tantus ſit valor operis, & ad tantum præmium, quanta eſt dignitas operantis. Alias enim quilibet iuſtus per quamlibet operationem meritoriam; redderet duplo, vt minimum, maiorem totam gratiam præexiſtentem, quod eſt incredibile. Augeat itaque proportione geometrica maioris ad minus. Ergo licet dignitas Verbi ſit ſimpliciter infinita, non propterea fuit ſimpliciter infinitus valor operum Chriſti Domini, ſed minor infinito, ideoque finitus ſimpliciter.

2. Perſonalitas Verbi dignificat opera humanitatis aſſumptæ, quatenus ſanctificat ipſam humanitatem; humanitatem autem ſanctificat finitè, vt infra dicitur. Ergo opera humanitatis dignificat finitè, ac proinde eorum valor eſt finitus.

3. Ex eadem infinitate Dei provenit magnitudo malitiæ peccati, & magnitudo meritorum Chriſti, cum hoc ſolo discrimine, quod reſpectu peccati ſe tenet ex parte obiecti, reſpectu verò meritorum ex parte principij efficientis: quod nihil referre videtur, cum actus voluntatis æquè dependeat ex obiecto, & ex principio efficienti, & ad utrumque intrinſecè referantur eodem prorsus modo. Et malitia peccati eſt finita, vt dictum eſt non obſtante infinitate obiecti, cui opponitur. Ergo & valor operum Chriſti eſt finitus, non obſtante infinitate principij, ex quo proveniunt.

4. Merito infinito debetur infinitum præmium. Quia præmium non debet eſſe minus, ſed potiùs maius bonum, quam meritum, vt dictum quæſt. 9. ad 6. Præmium autem infinitum repugnat; quia quodvis præmium eſt aliquid creatum, & finita aliqua boni infiniti communicatio, ergo etiam repugnat infinitum meritum: eodem recidit, quod ex poſſibilitate infiniti meriti ſequeretur eſſe poſſibilem in aliquo maiorem merendi poteſtatem, quam poteſtas præmiandi Deo conveniens, quod repugnat, quia Deus ſupereminet, omnia ſecundum omnem rationem.

5. Infinitum meritum habet vim infinitam inducendi præmium. Infinitæ autem virtuti agenti quantum poteſt, vt agit meritum, quod eſt cauſa neceſſaria, reſiſti nullatenus poteſt. Ergo Deus nec de potentia abſoluta potuiſſet negare præmium meritis Chriſti correfpondens: Quod videtur repugnare ſupremo dominio diuino.

6. Satiſfactio Chriſti fuiſſet infinita, fuiſſet etiam ſuperabundans, ſiquidem malitia peccati, pro quo oblata fuit, erat finita. Superabundans autem, quatenus tale eſt, eſt ſuperfluum, cuiusmodi nihil exiſtit autore Deo. Præterea eſt contra rectam providentiam adhibere ex parte mediij plus quàm requiratur ad finem, vtque ſolutio ſit maior; quàm debitum præſertim cum agitur de ſolo bono debitoris, & creditor non eſt capax, qui diſceat, aut in meliorem fortunam, ac ſtatum promoveatur. Creditor autem, cui ſatiſfecit Chriſtus, erat Deus, cuius nihil intererat, vt ipſi ſatiſfieret, nec melius, aut deterius habere poteſt, quàm habeat ex ſe. Denique omnes actus meritorij, & ſatiſfactorij, præter primum, nullius quoad nos momenti, nulliusque fuiſſent utilitatis; Quia primus, ſiquidem fuiſſet infiniti valoris, ſe ſolo ſufſeciſſet ad omnia.

7. Satiſfactio Chriſti non fuit ſufficiens; Tum quia ultra illam requiritur propria cuiusque peccatoris ſatiſfactio; Tum quia pars poenæ condonata eſt gratis; cum independentè à ſatiſſactione Chriſti datus ſit, qui redimere poſſet ipſe Ieſus Chriſtus Dominus noſter, eidemque inſuſa ſit inſpiratio, & cogitatio congrua redimendi, & donatus actus ipſe redemptionis: Quorum omnium bonorum privatio erat debita peccato, vt pars haudquaquam exigua poenæ illi correfpondentis. Nequit autem eſſe infinita ſatiſfactio, quæ non eſt ſufficiens pro malitia finita peccati.

8. Merita Chriſti non habuerunt vim, & poteſtatem inducendi maius præmium, quam quod induxerunt de facto: Induxerunt enim præmium quantum ipſis debebatur, alias Deus non fuiſſet iuſtus remunerator, ſed iniuſtus, perſoluens minus quàm deberet. Meritum autem non habet vim, & poteſtatem inducendi præmium, niſi quod ipſi debetur. Hoc nimirum eſt diſcrimen inter cauſam meritoriam & efficientem, quod non eſt de conceptu cauſæ efficientis debere fieri, quidquid fieri ab ipſa poteſt: Deus enim plura facit, & facere multò plura poteſt, quàm debeat ab ipſo fieri; Immo nihil vlli debens cœpit facere, quæ fecit, eſt verò de ratione cauſæ meritoria debere fieri, quidquid vicius fieri poteſt; alias poſſet aliquid eſſe præmium meriti, ſimulque eſſe gratia prorsus indebita, quod contradicit Paulo ad Rom. 4. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.* Iam verò præmium de facto collatum meritis Chriſti eſt, quid finitum, ac determinatum, Ergo etiam vis, ac poteſtas eorumdem ad inducendum præmium fuit finita, & determinata. Ergo, & ipſa merita fuerunt finita.

9. Non eſt infinitum meritum, cuius vis meritoria exhauriri poteſt, aut impediri. Poteſt autem vis meritoria operis Chriſti exhauriri, dando in præmium aliud eiſdem opus meritorium, vel aliam vñionem hypſtaticam: Impediri verò poteſt exiſtente alio Chriſto, & poſtulate per ſua merita oppoſitum euentum.

Sed contra eſt 1. Quia Clemens VI. in extrauaganti: *Vnigenitus*, de poenitentia, & remiſſione peccatorum, definit theſaurum ſatiſſactionum Chriſti non poſſe minui, quia merita Chriſti ſunt infinita. Eodemque plurimum inclinant multa ſacræ paginæ, & Sanctorum Patrum teſtimonia, quæ producit Suarez diſp. 4. ſect. 4.

2. Merita, vt dictum est in quæst. præcedenti, includunt intrinsecè in sua constitutione dignitatem merentis. quæ est ipsorum principium; Atque hæc in Christo est simpliciter infinita. Nequit autem totum esse minus sua parte, aut includens inclusio. Ergo meritum Christi non potest non esse infinitum simpliciter.

3. Infinitum est, vnde licet accipere sine fine: Ex thesauro autem meritorum Christi licet accipere sine fine, semperque superest, quod de nouo accipiat, perinde atque si nemo antea accepisset; quia de plenitudine eius nos omnes accepimus ex Ioan. 1. 16. semperque vniiformiter aderit plenitudo, ex qua posterius accipiant, quoties volent per applicationem Sacramentorum, & propriam cuiusque dispositionem.

Art. 1. Resp. Magnitudo cuiusque meriti potest considerari tum quoad multitudinem, & qualitatem præmiorum, quæ potest inducere; tum quoad vim, & efficacitatem; quæ potest illa siue pauca, siue multa, siue parua, siue magna inducere. Maior enim perfectio causæ apparet, tum in eo quod plures, aut maiores effectus inducere possit; tum in eo quod eos maiori cum efficacitate, ac inimpedibilitate inducat. Rursus vis inductiua plurium, aut maiorum effectuum (quæ idonee perfectio eius extensua appellatur) potest considerari, tum in actu primo, tum in actu secundo; Quæ quidem distinctio locum habet in agente libero, & electiuo potente plus, vel minus applicare in actu secundo virtutem, quæ pollet in actu primo. Similiter vis, & efficacitas, seu inimpedibilitas (quæ perfectio intensua idonee appellatur) potest prouenire, vel ex connexionione intentionali actionis cum voluntate diuina de inducendo effectui, vel ex magnitudine perfectionis præexistentis in principio, atque inde resultantis in actionem. Et siquidem prouenerit ex connexionione intentionali, non poterit inde mensurari magnitudo principij, aut actionis; poterit verò, si prouenerit ex perfectione principij.

Art. 2. Iam magnitudo extensua meritorum Christi in actu secundo non est simpliciter infinita; Quia ex dignitate Christi erat, vt nec maius, nec minus, nec aliud præmium ipsi pro suis meritis conferretur, quam quod ipse intendisset, & per suos ipsos actus meritorios efficaciter voluisset; ne perperam conaretur, quod est homine Deo proflus indignum, si minus obtinuisset, quam intendisset: Aut degenerem de Patre Deo Deus filius spem conciperet, quod est non minus indignum, si minora sperasset, ac voluisset, quam par erat, vt receiveret, eratque à iustissimo remuneratore recepturus: Aut tanquam æqui, rectique, & omnino conuenientis ignarus ageret, quod plenitudini scientiæ Christi inferius asserenda repugnat, si se, suorumque laborum exitus, & effectus omnes, diuinæ prouidentiae cæco modo committeret; vti expedit vt nos faciamus, tum ob ignorantiam, tum ob affectus facile exorbitantis lubricam conditionem. Voluit Christus Dominus ea omnia, & sola præmia per totam suorum operum, & meritorum collectionem obtinere, quæ de facto obtinuit, fuitque iisdem meritis intrinsecum, ne plura, aut maiora mererentur, aut obtinerent. Quia verò, quæ de facto suis meritis obtinuit Christus Dominus, fuerunt finita, & intra finitum numerum, intensiorem, ac perfectionem contenta, efficitur valorem eorum, magnitudinem, & vim meritoriam extensiuam in actu secundo fuisse limitatam, ac finitam.

Art. 3. At magnitudo intensua meritorum Christi in actu secundo, & consequenter magnitudo etiam extensua in actu primo, fuit simpliciter infinita:

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

Eadem nimirum ratione, qua fieri minimè potest, vt contemnatur hic homo Christus, quin contemnatur diuinitas Verbi intrinsecè illum constituentis, nec etiam fieri potest, vt contemnatur meritum huius hominis Christi, quin contemnatur eius dignitas, quæ est indistincta à diuinitate & qua idem meritum intrinsecè constituitur, vt apparet ex quæst. præcedenti. Meritum autem, quod dimittitur absque præmio sibi congruente, eo ipso contemnitur, vel absolute secundum se, vel comparatione alicuius boni incompossibilis cum eodem præmio. Cum igitur contemptus diuinitatis, tum absolute secundum se; tum sub qualibet comparatione, sit intrinsecè inhonestus, ac turpis; atque Deo repugnet, quidquid est intrinsecè inhonestum, ac turpe: patet Deo repugnare, vt aliquod Christi meritum dimittat absque præmio congruente ipsi, idque ob magnitudinem infinitam dignitatis intrinsecè inclusa in tali merito; Quia in re dictum est consistere infinitatem intensiuam meriti. Ergo merita, & satisfactio Christi de qua est eadem ratio, sunt infinita simpliciter intensiuè etiam in actu secundo, inferentia scilicet existentiam sui præmij vi infinita, & essentialiter inimpedibili ob suam perfectionem, quominus consequantur præmium sibi correspondens.

Art. 4. Indidem deducitur infinitas extensua in actu primo; Quia poterat Christus Dominus intendere, & postulare quodlibet præmium maius, & maius in infinitum pro compensatione cuiusvis sui operis meritorij, quin propterea excederet dignitatem operis, quæ videlicet erat, vt dictum est, eadem cum dignitate infinita diuinitatis. Sed in actu secundo restringitur amplitudo ista, & capacitas simpliciter infinita præexistens ex parte actus primi: restringitur, inquam, ex intentione, & voluntate efficaci Christi Domini, ad præmium finitum, & determinatum, ad eum scilicet cumulum bonorum, quem expediebat iuxta præsentem huius Vniuersi conditionem, & statum, vt ipse obtineret. Ad eum profectò modum, quo omnipotentia latè patens in infinitum ex parte actus primi, determinatur in actu secundo ex libera Dei electione, ad finitum, ac determinatum istum, qui de facto existit, numerum, & magnitudinem effectuum. Equiparatur enim vis meritoria Christi actiuitati physice omnipotentiae diuinæ ob eandem diuinitatis infinitudinem vtrique inexistentem.

Sententiam istam bimembrem confirmant argumenta in vtramque partem quæstionis proposita. Sed quatenus quæ pro vna qualibet parte sunt posita, possunt aliquod specimen habere aduersus alteram, necesse est omnia respondendo & exponendo percurrere.

Ad 1. Igitur partis negatiuæ. Inter dignitatem finitam puri hominis, & infinitam dignitatem Christi Domini, hoc est vniiforme, quod neutra dignificat opus ad præmium arithmetice æquale dignitati operantis. Sed in eo est disparitas, quod in homine puro gratia creata, ideoque limitata dignitatis, & vilitati, ac indignitati aliorum comprincipiorum attemperata, nec potens tantundem, sed multò minus præstare in obsequium, & gloriam alterius, quem solum respicit, vt terminum extrinsecum, quam in vtilitatem, & decus proprii subiecti, quod intrinsecè perficit, non solum nequit dignificare opus ad gratiam arithmetice æqualem, verum nec potest dignificare indiscriminatim ad quemlibet gradum gratiæ infra eandem æqualitatem, sed ad multò minorem cum proportionem geometrica maioris ad multò minus.

At sanctitas increata Verbi, ideoque infinita, nec limitabilis, ac deprimibilis per vilitatem aliorum

V comprin

comprincipiorum, & infinite magis communicata Deo, cui obſequitur per opera humanitatis, quam eidem humanitati, poteſt ea dignificare infinite magis, vt mox ad 2. clariuſ dicitur, quam ipſam humanitatem, ideoque poteſt communicare ipſis valorem inſenſibilem infinitum, & ſufficientem ad quoduis indiſcriminatum præmiuſ infra ſibi Arithmetice æquale; hoc eſt, ad quoduis abſolute poſſibile, & conſeribile à Deo, perinde atque ſi abſque miniſterio, & conſortio vlliſ creaturæ Deus Deo obſequeretur. Hæc nimirum eſt prærogatiua boni ſimpliciter, & in omni genere inſenſibile, vt coniunctuſ cum imperfectione rei creatæ non propterea vileſcat, ſed perinde debeat æſtimari, atque ſi eſſet ſoluſ, & ſeiuſ ab omni imperfectione, vt pote continens in ſe inamiſſibiliter perfectionem contrariam tali imperfectioni.

Ad 2. Sanctitas infinita Verbi non dignificat opera humanitatis tantuſ mediæ, dignificando immediate humanitatem, ſed dignificat immediate, quia eſt immediatum eorum principiuſ tanquam vltimuſ complementuſ ſubſtantiale humanitatis influentis efficienter, & non potentis influere, quin pro priori naturæ præſupponatur ſubſiſtens, & vltimo completa. Vnde eſt, vt etiam immediate in genere cauſæ formalis, vel quaſi cauſæ formalis, conſtituat intrinſecè valorem meritotiuſ eorundem operum. Quapropter ly, quatenus ſanctificat, admititur vt ſignificat ſanctificationeſ humanitatis priorem naturæ, quam dignificationeſ operum, eamque ſanctificationeſ eſſe per ſe prærequiſitam ad iſtam dignificationeſ; non verò vt ſignificat mediatam tantuſ operum dignificationem, ſicuti contendit P. Vaſquez.

Ad 3. Peccatuſ contemnit Deum, non vt eſt in ſe ipſo, ſed vt apparet in præuia cognitione. Apparet verò in ea cognitione inadæquate, & imperfecte; ideoque refundit in peccatuſ malitiam finitam, ac limitatam. At verò Verbuſ Diuinuſ eſt principiuſ particulare operum Chriſti meritotiuſ, ac pœnalium, vt eſt phyſicè in ſe ipſo, inque illa demittitur ſecunduſ totam ſuam dignitatem infinitam, atque ideo ea dignificat illimitate, ac infinite ratione vnionis, & actionis applicantium totuſ hominem Deum, vt eſt in ſe. Quod ſignificatur 5. ad Eph. 2. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſuſ pro nobis*; & 2. ad Philip. 8. *Humiliavit ſemetipſuſ factuſ obediens vſque ad mortem*. In quibus certiffimè ponderatur dilectio, traditio, & humiliatio, non humanitatis in abſtracto, ſed hominis in concreto prout includentiſ infinitam Verbi Diuini maiestatem, vt eſt in ſe: Vnde Chryſoſtomo dicere licuit homilia 7. in ea verba ad Philip. col. 3. ſine: *Quantuſ habuit celiſtudinis, tantuſ humilitatis viciffim ſubiit*: id eſt humilitas fuit æſtimabilis iuxta æſtimationem eius celiſtudinis, quæ profectò erat ex diuinitate.

Ad 4. Merito infinito extenſiue in actu ſecundo debetur præmiuſ infinituſ, non verò inſenſibile tantuſ inſenſibile, vel etiam extenſiue, ſed ſoluſ in actu primo. Qua etiam diſtinctione occurratur illationi de minori poteſtate Dei ad premiandum: Hæc enim eſt maior quauis poteſtate merendi, vt redacta ad actuſ ſecunduſ. Iam præmiuſ debere eſſe maiuſ merito, verificatur de ea parte meriti, quæ eſt opuſ laborioſuſ, & habet rationem puri medij in ordine ad præmiuſ, non verò de quauis forma, aut quaſi forma dignificatæ tale opuſ, nec habente ratione puri medij, qualis eſt dignitas Verbi Diuini exiſtẽs ratione ſui eſſentialiter. Hoc enim modo faciendam eſſe comparationem pro exceſſu præmij ſupra meritum ſatis aperte docuit Apoſtoluſ dicens 2. ad Cor. 4. 17. *Momentaneuſ, & leue tribulationis noſtræ æternuſ gloria ponduſ operatur*. Vbi cum magnitudine præmij comparat ſoluſ, quod habet rationem tribulationis, & adhibetur, vt medium, & ceſſat obtento præmio.

Ad 5. Nulluſ eſt inconueniens diuinitatẽ ſeipſa ſibi imponere neceſſitatẽ aliquid faciendi; ſed quòd talem neceſſitatem illi imponat aliquid purè creatuſ, hoc eſt inconueniens. Merituſ autem, Chriſti habet ab ipſa diuinitate formaliter vim neceſſitandi ad præmij collationem, & non aliunde, vt dictuſ eſt.

Ad 6. Remediū poteſt eſſe ſuperabundans, vel quia aliquid minuſ ſufficeret, & tunc datur ſuperfluitas in ratione remedij; vel quia licet nihil ſit minuſ quod ſufficiat, datur in eo pluſ boni, quam eſſet malum præcedens; & tunc nulla eſt ſuperfluitas. Quia omne id, ſine quo aliquid haberi non poteſt, eſt neceſſariuſ ad illud, & neceſſariuſ opponitur ſuperfluo; Atque hoc ſecundo modo eſt ſuperabundans ſatisfactio Chriſti, vt conſtat ex quaſt. 9. Neque verò eſt contra rectam prouidentiam adhibere aliquid pluſ hoc modo ex parte medij, & facere ſolutionem maiorem, quam ſit debitum, ſi, quod adhibetur, vt medium, aut datur in pretiuſ, non habet rationem puri medij, & puri pretij ſecunduſ cum exceſſu, ſed eſt eatenuſ appetibile per ſe, vt finiſ. Operationeſ autem pœnales Chriſti ſecunduſ ſuam præciſe entitatem, ſecunduſ quam habent rationem puri medij, & pretij, ſunt quid minuſ quam malitia peccati. Subſtantia verò Chriſti, & dignitas proneiſ ex Verbo Diuino, quam intrinſecè includunt eadem operationeſ, quatenuſ ſunt meritotia, & ſatisfactoria de condigno, & ſecunduſ quam ſolam conuenit illiſ exceſſuſ ſupra malitiam peccati, non habent rationem puri medij, & pretij, ſed ſunt æſtimabileſ, & appetibileſ per ſe, vt finiſ. Demum nec reliquæ operationeſ meritotia, & ſatisfactoria Chriſti, præter primam, ſunt ſuperflua; Quia Chriſtuſ per totam ſuorum actuſ collectionem, & non per partem eorum, voluit operari noſtram reparationem. Vnde nulluſ eorum ſeuſim ab omnibuſ aliis habuit vim in actu ſecundo ſufficientem ad inducenda præmia, quæ de facto collata ſunt Chriſto, aut partem eorum, vt liquet ex priori parte reſponſionis ad quaſtionem. Vt verò ita vellet Chriſtuſ Dominuſ fuit omnino conuenientiſ propter aliaſ rationeſ, de quibuſ alibi.

Ad 7. Peculiaris ſatisfactio cuiuſque peccatoriſ eſt neceſſaria non ex defectu valoris inſenſibili in actu ſecundo, & extenſiui in actu primo conuenientiſ ſatisfactioni Chriſti; Sed Quia ad bonuſ regimen generiſ humani, & ad homineſ in officio continendos expediebat, vt merita Chriſti non prodeſſent ad remiſſionem peccatoruſ, niſi dependenter ab applicatione per ſacramenta, & actuſ cuiuſque propriuſ; eaque ratione voluit Chriſtuſ Dominuſ, vt ita fieret: Vt autem non exiſteret Chriſtuſ, vel vt iam exiſtens non haberet vnde ſatisfacere poſſet, & quo ſatisfaceret, non erat imprimis pœna debita peccato; Quia peccatoriſ non debetur malum directè nocens exiſtentiaſ innocentis, & impediens ea bona, quæ ipſi debentur ex ſuppoſitione, quod exiſtat, maxime verò vt vtatur ſua libertate prout libet, licet inde poſſit maximuſ peccatoriſ bonuſ reſultare: ſed ſoluſ eſt indignuſ peccator ratione peccati, vt, quantum ad ipſuſ attinet, & intuitu ipſiuſ, talia bona exiſtant. Deinde hic agit de neceſſitate, ſufficientia, & ſuperabundantia ſatisfactionis Chriſti ad remiſſionem peccati quoad reatuſ culpæ, & pœnæ æternæ damnationis ſecunduſ ſe, non quoad reatuſ aliaruſ pœnaruſ accidentalium, ſeu ad tempuſ, aut quoad bona extrinſeca, de quibuſ non eſt difficultaſ. Vnde illud argumentuſ, quod originem ducit ex P. Vaſquez, non attingit ſcopuſ quaſtionis iuxta ſenſuſ eiuſ cõmunem apud Theologoſ.

Ad 8. Conceditur totuſ: ſoluſ enim probat, idque bene, meritum Chriſti non fuiſſe infinituſ, ac indeterminatuſ extenſiue in actu ſecundo.

Quæst. XII. Virum satisfactio Christi, &c. 231

Art. 1. Ad 9. Vnum opus laboriosum, quale est omne opus meritorium, non potest esse præmium, saltem adequatum, alterius operis laboriosi, præsertim si non sit magis lucrativum, ac pretiosum, quam opus, cui ipsum rependitur, vt supponitur in Christo: Ex, gr. vnum ieiunium non est se solo bonum præmium alterius ieiunij, & labor diurnus in vinea alterius laboris diurni in eadem. Quia est de conceptu meriti esse allatum boni formaliter per se ipsum vtilis, ac delectabilis, & permutantis laborem cum requie; vtque sit vel parum pretium, vel certe vt habeat plus de ratione pretij, quam solutionis; quod sufficit vt illi repugnet infinitas in ratione præmij, ac proinde vt sit præmium æquale alterius infiniti meriti. Deinde cuius Christi merito debetur præmium æternum, cum & nostris meritis tale præmium debeat: repugnat autem merito esse æternum, quia essentialiter est tendentia ad terminum à Deo præfixum, nec est prudenter eligibilis labor nunquam cessaturus, nec peruenturus vnquam ad requiem: Meritum verò essentialiter est opus prudenter eligibile.

Art. 2. Multò minùs vnio alia hypostatica potest rependi, vt præmium merito Christi: Quia existentia alterius hominis Dei, ac proinde paris cum Christo dignitatis, ac potestatis, potius præiudicaret supremo, & vnico dominio, ac principatui creato Christi debito sibi ex natura rei supra totum vniuersum. Est verò contra rationem præmij, vt afferat præiudicium præmiato. Deinde nec meritum superadditum merito, nec alia vnio hypostatica afferret infinitam vtilitatem, vel Christo Domino, vel vlli alteri; & consequenter cum præmium æstimetur ex vtilitate, neutrum esset æquale operationi prout infinita simpliciter in ratione meriti, quod non æstimatur ex magnitudine vtilitatis inde resultantis in remunerationem, vt dictum est q. præcedenti ad 7.

Art. 3. Quod ad impeditionem attinet meriti Christi per meritum contrarium alterius Christi, valde imprimis probabile est, vt dicetur alibi, repugnare metaphysicè, vt duæ naturæ simul assumantur ab eadem, vel diuersis personis diuinis: atque ex suppositione implicanti sequuntur per se implicantia. Deinde, vt id esset possibile, non est periculum, vt naturæ deficiat ita ineptirent operando, & inuicem sibi repugnando, altera intendente remissionem peccatorum, infinito ad id exhibito pretio, altera volente æqualibus impensis tam honestum conatum impedire, & nihil aliud; Sicut nos ineptire possumus cogitando, & inuicem circa hæc contendendo; sed prima inuiolabilis lex perfectionis propriæ earum esset, vt amicabiliter, ac vnanimiter operarentur, vtraque volente, vt honestiora intendenti cederet prout intendisset; & sic, vel in alium similem modum, inter se immediatè paciscendo, aut reiciendo in iudicium electionemque diuinam, exitum, & applicationem absolutam suorum meritorum.

Art. 4. Denique, quod caput est, ex impeditione æqualis per æquale neutrius dignitas, vel indignitas determinatè concluditur; sed est aliunde alterutra pars probanda. Idem similiter dico de alio Christi merito, & alia vnione hypostatica datis in præmium Christo Domino, si supponatur, vt supponitur in argumento, meritum Christi, & vnionem hypostaticam esse tanti valoris, ac æstimationis in ratione præmij, & compensationis, atque sunt meritum quidem in ratione obsequij, vnio verò in ratione dignationis. Admissa enim ea suppositione aliunde ostendendum est de vtroque simul extremo, vel altero, an sit finitum, an infinitum.

Ad 1. Partis affirmantis. Illa causalis: *Quia merita Christi sunt infinita*: accipienda est de infinitate in-

tensiuâ. Inde enim fit, vt satisfactio Christi post qualibet peccatorum remissiones inducat nouam remissionem cum eadem semper vi, & efficacia infinita, absque vlla quoad hoc diminutione; perinde atque si nihil antecesserit operata fuisset. In hoc eodem sensu accipienda sunt cætera eiusdem generis testimonia. Secundum similiter nihil probat de infinitate extensiuâ in actu secundo.

Ad 3. Numerus accipientium, immò & potentium accipere ex thesauro meritorum Christi, est finitus, & determinatus; similiterque est finitum, & determinatum tempus, pro quo possunt accipere, necnon virtus, & opportunitates accipiendi. Multiplicatio enim hominum, & tempus, pro quo erunt Viatores, id est capaces de nouo accipiendi, habent finem; ac per consequens opportunitates etiam, & virtus accipiendi, sunt finitæ. Quapropter omnes accipient de plenitudine nunquam diminuta sensu explicato ad 1. huius partis; poterunt verò accipere semper, & quotieslibet, his duabus particulis determinatis ex parte materiæ: *ad tempus finitum, & finitum numerum opportunitatum*; ita vt aptitudo accipiendi sit simpliciter sine fine ex parte actus primi.

QVÆSTIO XII.

Virum satisfactio Christi fuerit ex iustitia commutatiua?

Videretur specialiter repugnare satisfactioni Christi, vt fuerit ex hac iustitia. 1. Quia est de ratione virtutis iustitiæ, vt sit ad alterum; nemo enim satisfacit ex iustitia sibi. Principium autem, *Quod*, satisfactionis exhibitæ à Christo est Verbum diuinum, quod non distinguitur à Deo creditore, cui facta est satisfactio. Defecit ergo alteritas satisfaciens, & creditoris necessaria ad iustitiam satisfactionis.

2. De conceptu satisfactionis ex iustitia est, vt sit debita ab exhibente. Quia quod non debetur, non redditur ex iustitia, sed erogatur ex liberalitate, aut alia simili virtute. Satisfactio autem æqualis peccato, nec erat debita à peccatoribus, qui scilicet exhibere illam minimè potestant, vt dictum est, nec erat debita à Christo Domino, qui non peccauerat.

3. Solutio ex iustitia oportet, vt fiat à debitore; nec enim Petrus debitor absoluitur à debito propter pecunias erogatas creditori à Paulo: Christus autem nec satisfactionis, quam exhibuit, nec satisfationis, cui nos eramus obnoxij, debitor erat: Sed neque, vt fideiussor debere poterat; quia repugnat, vt debeat fideiussor, quod non debebat is, cui fideiubet. Nos autem satisfationem, quam exhibuit Christus Dominus, non debebamus, vtpote nobis impossibiles; & satisfationem, qualem debebamus, non subiit, nec fieri potuit, vt deberet subire.

4. Est de essentia iustitiæ commutatiuæ, vt constituat æqualitatem arithmeticam inter datum, & acceptum; inter debitum, & solutionem: Satisfactio autem Christi non fuit æqualis arithmeticè, sed superabundans, & quidem infinitè, vt dictum est: Et præterea ratione formæ, seu quasi formæ essentialiter indiuisibilis, & includentis infinitatem secundum quamlibet formalitatem, neque per rationem poterat seiungi aliquid æquale.

5. Non potest solutio esse iusta, si fiat ex bonis creditoris, aut ex debitis eidem alio titulo. Quidquid autem exhibuit Christus Dominus, erat proprium Dei creditoris, eidemque independentem à peccato debebatur omne obsequiū possibile ratione infinitæ suæ maiestatis, ratione creationis, aliorumque innumera-

bilium beneficiorum. Et specialiter Christus Dominus debeat quicquid pro nobis præstitit, ratione præcepti sibi impositi, ut id omne præstaret. Ac demum quod in satisfactione Christi erat maxime æstimabile, erat diuinitatis dignitas infinita, quæ est maxime propria Dei per identitatem.

Art. 1. Resp. Dictum est in quæstionibus de Iustitia, repugnare iustitiam commutatiuam tum Deo respectu aliorum, tum aliis respectu ipsius. Vnde in præsentibus supponitur absolute, satisfactionem Christi non fuisse ex iustitia commutatiua, sed ex charitate religiosa erga Deum, & misericordiam erga nos, adiuncta insuper virtute obedientiæ, quatenus Christus Dominus per sua merita; ex amore Dei, honorem eius, & cultum peccato læsum reparauit, & nostram indigentiam, ac miseriam subuenit, obediens præcepto imposito sibi à Patre, ut utrumque præstaret.

Art. 2. Ceterum nulla est specialis ratio, quæ ostendat repugnare iustitiam commutatiuam, aut Deo respectu Christi, aut e conuerso, permittatque ut inter ipsos ea iustitia negetur, siue mutuo, siue non mutuo, quoad exhibitionem satisfactionis ex vna parte, & remissionis peccatorum, aliorumque donorum ex altera; si inter Deum, & aliquem alium pro aliquo cuiusvis generis euentu, aut aliqua rerum vltro citroque exhibendarum conditione eadem admittatur. Quia diuersitas voluntatum, & liberarum facultatum, penes quas est iurium diuersitas, totaque alteritas spectans ad rationem iustitiæ, ut constat ex iisdem quæstionibus de Iustitia, datur inter Deum, & Christum Dominum, quam maxima dari absolute, ac desiderari potest. Iam ratio debiti nulla maior esse potest, aut in nobis respectu Dei, quam quæ fundatur in peccato lethali, pro quo Christus satisfecit, aut in Deo respectu alicuius alterius, quam quæ fundatur in infinito Christi merito. Demum æqualitas illa est exactissima inter datum, & acceptum à Deo, & homine, cum vtrique est intrinsecum, & essentialiale, ut neque plus aliquid; neque minus dari possit in compensationem alterutrius eorum; atque hoc modo diximus se habere meritum Christi respectu præmij, quod accepit à Deo. Hæc autem sunt, ex quibus confurgit conceptus adequatus iustitiæ commutatiuæ. Nulla igitur specialis ratio excludere illam potest à satisfactione Christi, & compensatione illi à Deo facta, si aliunde vniuersaliter non excludatur à Deo, & respectu Dei.

Art. 3. Et quidem, rationes in contrarium propositæ, præter quartam quæ non est melior reliquis, si quid probarent, probarent vtrique contra certum dogma fidei; nullam prorsus ex vlla virtute veram, ac propriam satisfactionem exhibere Deo potuisse Christum; Quia ad quamlibet eiusmodi satisfactionem pro offensa, est æquè necessarium, ut detur distinctio inter satisfaciendum, & eum, cui satisficit: Ut præsupponatur debitum extinguendum per ipsam: Ut exhibeatur à debitore per se, vel per alium, loco, & nomine ipsius operantem, & habilem, qui eum repræsentet, atque moraliter in se quoad eam actionem contineat: Ut quod exhibetur, sit proprium exhibentis, & non debitum, alio titulo eiusdem rationis; quæ sunt omnia capita argumentorum, præter quartum. Et quod ad ipsum quartum argumentum attinet, excessus obsequij præstiti à Christo supra debitum præcedens est simpliciter infinitus; quod autem ita excedit, dicendum potius esset absolute à formalitate præuolentis, libæ supererogatio quam satisfactio, & præteritum: cum tamen in sacris litteris operationes Christi significantur absolute ut purum præteritum, & satisfactio. Omnes igitur siue admittant, siue negent, vel absolute, vel ex suppositione, iustitiam commutatiuam in satisfactione

Christi, tenentur æqualiter ad solutionem eorum argumentorum.

Ad 1. Datur inter Deum, & Christum distinctio realis naturarum, voluntatum, & liberæ facultatis; Atque hæc, & non suppositorum alteritas: pertinet ad diuersitatem iurium, & consequenter ad rationem iustitiæ commutatiuæ, ut dictum est. Vnde nullum est inconueniens deesse inter commutantes distinctionem suppositorum, dummodo sola hæc de sit.

Ad 2. Sufficit ad iustitiam commutatiuam, ut, quod soluitur, debeat formaliter, aut æquiualeenter, determinatè, aut distinctiue, vel conditionatè. Satisfactio autem exhibita à Christo æquiualeat satisfactioni debitæ pro peccato; & peccator tenetur ratione peccati ad satisfactionem, vel satisfactiorem, aut ad istam determinatè sub hac conditione, quod illam prius non præstiterit.

Ad 3. Christus Dominus est caput generis humani, & nos sumus eius membra. Vnde potuit iure suo nos repræsentare, & nomine nostro satisfacere, substitutus se nobis pro nostro debito ex consensu creditoris iuxta illud: *Dolores nostros ipse tulit, & linguas nostros ipse portauit.* Atque hoc sufficit ad rationem iustitiæ solutionis, & commutationis, si nihil obstat aliud.

Ad 4. Æqualitas inter datum, & acceptum propria iustitiæ commutatiuæ in hoc consistit, ut neuter commutantium plus, aut minus dare, aut accipere debeat; idque ita accidat ex natura ipsa eorum, quæ quisque dat, & accipit. Dictum autem est in quæst. præcedenti adfuisse hanc æqualitatem in satisfactione Christi ob eius valorem extensiuè finitum, & omnino commensuratum præmij, quæ de facto ratione ipsius collata sunt, & quorum priuatio erat debita ratione peccati; tametsi idem valor fuerit intensiuè infinitus, & superabundans, quod nihil obest iustitiæ commutationis; quæ videlicet solam respicit æqualitatem iurium, ita, ut neutri parti quidquam iuris superfit ad aliquid amplius.

Art. 1. Ad 5. Potest imprimis eadem actione satisfieri multiplici obligationi iustitiæ, aliarumque virtutum. Si enim centum quæ debes creditori erga te benefico, constituto in grani necessitate, & præcipiente superiore, satisfactum erit indiuisim obligationi iustitiæ, gratitudinis, charitatis, misericordiæ, & obedientiæ. Sic igitur etiam in re nostra fieri potuisset, si aliud commune Christo, & cæteris non obstitisset.

Art. 2. Deinde operationes Christi erant tam propriæ ipsius, quam proprium potest esse alicuius alterius, non obstante dominio Dei super omnia quod est diuersæ rationis à Dominio naturæ creatæ; illud enim est solius excellentiæ, istud verò utilitatis; ideoque sunt inuicem compossibilia, immodò, & essentialiter connexa circa eandem res, licet sint essentialiter impossibilia duo dominia insolubilem duplicis creaturæ circa eandem rem, de quo dictum est in quæstionibus de iustitia.

Art. 3. Denique dignitas infinita Verbi Diuini facta est propria humanitatis quoad omnem utilitatē, quæ inde potest resultare; facta enim est ea vni gratia humanitatis, ut finis cui utilitatis. Vnde Christus satisfaciens per opera, ut dignificata per Verbum Diuinum satisfecit ex propriis eo genere proprietatis, quo cuiusque sunt propriæ res pure creatæ quam maxime suæ. Neque quidquam obest eandem Verbi dignitatem esse propriam Dei per identitatem; quia hæc proprietates est alterius generis, & impossibiles cum proprietate utilitatis ad alium pertinente, ut modò dicebatur.

QVÆSTIO XIII.

*Vtrum remedium peccati fuerit causa finalis
adequata Incarnationis Verbi Diuini?*

Videtur fuisse. 1. Quia de finibus operum Dei non potest nobis constare nisi ex ipsius reuelatione, quæ in sacris litteris manifestatur. In sacris autem litteris solum remedium peccati exprimitur, ut finis Incarnationis. Lucæ 19. 10. *Venit enim filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat*: Ad Rom. 3. 25. *Quem Deus proposuit propitiationem per fidem, &c. propter remissionem precedentium delictorum*. Ad Galatas 45. *Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret*. 1. ad Timoth. 1. *Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere*. 1. Ioan. 3. 8. *In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli*. Et ibidem cap. 4. versu 10. *Misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris*. Idem vniuersimodum habetur, ubique fit mentio huius missionis, & causæ mittendi: Vade in Nicæno symbolo fidei hoc idem vnicè credendum proponitur circa hoc punctum: *Qui propter nos, & propter nostram salutem descendit de Cælis*. Ergo remedium peccati, & nostra salus, quatenus per illud obtemperata, credenda est vnica, & adæquata causa finalis Incarnationis.

2. Augustinus lib. 1. de pecc. mer. & remiss. cap. 26. initio cum proposuisset acuatim cogere, ut facit capite sequenti, testimonia modò indicata cum multis eiusmodi aliis. *Quibus, inquit, appareat Dominum Iesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, at forma serui accepta factum obedientem usque ad mortem crucis, nisi ut hac dispensatione misericordissima gratia omnes, quibus tanquam membris in suo corpore constitutis caput est, ad capeffendum regnum cælorum viuificaret, saluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui prius fuissent in peccatorum morte languoribus, &c.* Prosequitur enim fusè eandem confirmando, & multipliciter replicando scientiam. Ergo ex Augustino remedium peccati, & nihil aliud fuit causa finalis Incarnationis Verbi; Nec nisi in hoc sensu accipi possunt loca scripturæ, in quibus significatur motum Incarnationis, hoc enim exprimitur clarè illa verba: *Quibus appareat non aliam ob causam*. Eodem ferè modo loquuntur inque eundem sensum plurimum inclinant plerique alij Patres.

3. Maximi mysterij conueniebat præstantissimum esse finem; Sapiens enim Architectus non iacit fundamentum, nisi quale intendit erigere ædificium. Mysterium autem Incarnationis est omnium maximum post mysterium Trinitatis. Ergo finis proprius eius id solum esse debuit, quod est præstantissimum infra finem diuinæ Trinitatis, qui est ipse Deus: Cuiusmodi porro finis est remedium peccati; quod apparet ex tribus. Primò quia hoc remedium fit formaliter, & immediatè per dona gratiæ, & gloriæ; quæ sunt maxima inter omnia purè creata, & quorum priuatio inducta erat per peccatum. Secundò quia peccatum ex suo genere est malum omnium maximum, & perualerat totum genus humanum: Remedium verò maximi mali est maximum bonum; & quod pertinet ad communitatem, est præ cæteris omnibus diuinissimum, ut dicit Philosophus. Tertiò quòd est difficilior, opus, eò est nobilior, ac gloriosius, magisque demonstrat, atque commendat virtutem sui principij; Remedium autem peccati est opus omnium difficillimum; Quia reliqua omnia opera perficit Deus, vel præexistente idonea disposi-

tione ex parte subiecti, atque ideo facillimè; vel certè nulla præexistente dispositione contraria, atque ideo absque vlla difficultate; quandoquidem peccatum est vnicum impedimentum donorum Dei, ut pote vnicè aduersum diuinæ voluntatis à benefaciendo, cuiusmodi solum impedimenti, ac indispositionis retardantis opus capax est Omnipotens. Omnipotenti enim nulla potest occurrere difficultas, postquam voluit, sed solum quominus velit, occurrente causa odij, displicentiæ, & auersionis, quæ causa est solum peccatum. Cætera namque omnia placent Deo, ut pote facta ipso volente, ac intendente.

Art. 1. Resp. Omnium, & quarumlibet rerum amabilitatem actu ipsis conuenientem explet necessitati amor diuinus; & quem vnumquodque gradum bonitatis, & perfectionis obtinet in se comparatione aliarum rerum, eundem teneat necesse est in proportionali quantitate amoris diuini; Quia diuina voluntas, eiusque inclinatio est causa, & mensura omnis bonitatis; nec fieri potest, ut contingit in nostra voluntate ratione suæ imperfectionis, & eius, quæ inest cognitioni quæ dirigitur, & causalitatis obiectorum in eius actus prout apparentium in eadem cognitione admodum fallaci quoad substantiam, & modum representandi alia, & aliter atque sunt in se. Non, inquam, ita fieri potest, ut Deus magis ad minus bona afficiatur, & minus ad meliora; sic enim fieret, ut mensuratum non corresponderet suæ iustæ mensuræ, & effectus prætergrederetur limites sibi præfixos à sua causa de re videri potest quæst. 25. de Deo.

Art. 2. Cum ergo Christus Dominus præcellat bonitate, & perfectione cæteris omnibus infra Deum; constat ipsum dictum à Deo esse præ cæteris omnibus, iuxta illud Matth. 3. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: dilectione videlicet, & complacentia paterna, qui est affectus in vnoquoque maximus ex natura rei infra eum, quo Deum, & post Deum se quisque prosequitur. Quia verò finis amatur magis, quam quæ sunt ad finem: constat rursus Christum Dominum exitisse primo, ac principaliter gratia sui, & per se ipsum fuisse causam finalem huius mysterij primariam infra diuinitatem secundum se, quæ est finis vltimus rerum omnium. Quod & ab Apostolo significatur in illis eius verbis expensis quæst. 5. in primo argumento: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi; Christus autem Dei*. Eandem in intentione diuinæ præminentiam Christi super omnia creata prædicat magnificè idem Apostolus 1. ad Coloss. 18. *Ipsè est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum*. Intentus est itaque Christus à Deo, ut caput Ecclesiæ, ut principium totius gratiæ, ut primogenitus inter omnes mortales, & inter omnia absolute creata primatum tenens; prius ut habens in se omnem omnium donorum plenitudinem, & deinde, ut deriuans partem eius in cæteros pro eorum reconciliatione. Intentus igitur est primò, ac principaliter gratia sui, & ut subordinans sibi secundum se reliquas existentia suæ causas finales extra Deum.

Art. 3. Cæterum inter omnia purè creata remediunt peccati fuit procul dubio causa finalis præcipua, non tamen vnica, & adæquata Incarnationis. Non quidem vnica, & adæquata; Quia nihil boni casu, & præter intentionem diuinam prouenit ex operibus Dei; sed omnia, & singula bona, quæ inde proueniunt, intendit formaliter, ut fines suæ operationis ad extra: Omnes namque causas disponit per prouidentiam comprehensiuam earum, atque adeo

ordinatiuam ipſarum ad omnes, & ſingulos effectus, ac fines, ad quos futurae ſunt viles; nec fieri poteſt, vt prætergrediantur in bonos limites ſuae intentionis beneficiæ. Ex incarnatione autem Verbi Diuini alia bona prouenerunt præter remedium peccati: nimirum dona gratiæ Angelis collata, necnon primis parentibus ante peccatum, vt infra dicitur. Sed neque gratiam medicinalem induxit incarnatio Verbi præciſe quatenus neceſſaria erat ad excluſionem peccati, verum multò vberiorẽ iuxta illud Ioan. 10. 10. *Ego veni, vt vitam habeant* (quæ non habetur ſine excluſione peccati) & *abundantiùs habeant*: quod aliquid proinde ſuperaddit vltra eandem excluſionem.

Art. 4. Remedium verò peccati fuiſſe finem inter purè creata præcipuum, probant efficaciter rationes dubitandi propoſitæ: hoc enim vt minimum illis eſt concedendum. Veruntamen in ipſo remedio duò ſunt conſideranda, nempe terminus à quo, & terminus ad quem; hoc eſt, malum, quod excluſiuitur, & bonum, quod inducitur; Atque inter hæc duo inductio boni præminet excluſioni mali & habet rationem finis præcipuè intenti magis quam excluſio mali. Quia odium mali fundatur in amore boni, & non è conuerſo: Ita vt ratio fugæ à malo ſit ad hæſio ad bonum non verò ea fuga huius ad hæſionis: Bonum enim eſt appetibile ſecundum ſe, tametſi nullum præcedat malum excluſendum eius inductione; Malum verò non fugitur, niſi adſit bonum inducendum eius excluſione. Appetitur namque ſanitas corporis, & gratia animæ, tametſi nulla præcedat ægrotudo aut peccatum, quæ excludantur per ea bona. At de ægrotudine, & peccato pelendis nemo ſollicitus eſſe poteſt, niſi intuitu bonorum, quæ per ea mala impediuntur. Mouet autem magis, quod per ſe, quam quod ratione alterius mouet. Dona igitur gratiæ, quæ per Chriſtum obuenere, præcipuè ſunt intenta à Deo, habentque magis rationem finis, quatenus ſunt poſitiuè perfectiua, & ſanctificatiua hominis, quam quatenus ſunt medicinalia, & reparatiua peccati. Propterea in citato teſtimonio ad Galatas 4. 5. ſit gradus ex redemptione, ſeu liberatione à peccato ad adoptionem filiorum, vt ad finem vltiorem, & maxime intentum: *Vt eos, qui ſub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.*

Art. 5. Verum quia dona gratiæ collata ſunt Chriſto, vt præmium meritum, & rationem præmij commendat plurimum difficultas obtinendi bonum, quod datur in compensationem meriti; atque difficultas, quæ per peccata obicitur beneficentiæ diuinæ, eſt quàm maxima, propterea finis extrinſecus incarnationis poſſiſſimum, & vt plurimum ſignificatur in ordine ad deletionem peccatorum formaliter, vt patet ex ſupra poſitis teſtimoniis. Et quod Chriſtus præſtitit, exprimitur per conceptum victoriæ, vt liquet ex Apoc. 5. 5. *Ecce vicit leo de tribu Iuda:* & ad Corinth. 15. 54. *Absorpta eſt mors in victoriâ:* & iterum; *Deo autem gratias, qui dedit victoriâ per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.*

Ad 1. In illis locis agitur de fine extrinſeco, & creato Incarnationis: nimirum de opere, ad quod perficiendum venit Chriſtus. In quo genere iam dictum eſt remedium peccati fuiſſe finem præcipuum, & qua ratione id verificetur.

Similiter Auguſtinus in 2. agit de fine Incarnationis relatiuè ad genus humanum vniuerſim: nec vt aliò vniuerſaliùs, aut magis in particulari reſpiceret, permittebat eius ſcopus illo in loco. Scopus enim erat illatio peccati originalis ex institutione baptiſmi facta pro poſteris Adæ etiam paruulis. Quare illa negatiua. *Non aliam ob cauſam in carne veniſſe;* reſtringenda eſt ex ſubiecta materia, & ſcopo ad

finem creatum extrinſecum Chriſto, & in ordine ad communitatem generis humani; præterquàm, quòd omnia alia ordinata ſunt aliquo modo, & conduxere de facto ad remedium peccati: Idque ſufficit, vt ſine violentia; verificetur, nullam aliam fuiſſe cauſam, præter remedium; ideſt, nullam fuiſſe adæquate diſtinctam ab iſta, & quæ ad eam non reuocetur, tametſi aliqua intentà ſit ratione ſui, & ob innocentes.

Ad 3. Chriſtus Dominus non habet rationem puri remedij, ſicut artefacta, ſed eſt principaliter ratione ſui: Quia eſt præſtantiùs iis, quæ mediante ipſo obtenta ſunt. Deinde non eſt inconueniens cauſam nobiliſſimam ordinari ad plures effectus inter ſe inæquales, dummodo adſit vnus nobiliſſimus, ad quem præcipuè ordinetur; qualis effectus eſt remedium peccati reſpectu Chriſti, vt dictum eſt. De reliquo fauet noſtræ ſententiæ illud argumentum & bene probat.

QVÆSTIO XIV.

Virum originalis, an verò actualium peccatorum fuerit cauſa finalis præcipua Incarnationis Verbi Diuini?

VIdetur remedium actualium fuiſſe cauſam præcipuam. 1. Quia remedium mali maioris eſt præſtantiùs, ac proinde magis intentum. Malitia autem peccati actualis eſt maior, quia eſt magis voluntarium, magisque ab intrinſeco, & quia non ſolum inducit pœnam damni, quæ eſt communis originali, ſed præterea pœnam æternam ſenſus, quam non inducit originale. Immo, & ipſa pœna damni eſt maior, & acerbior reſpectu peccati actualis; quia originali debetur minima pena, vt dicit Auguſtinus lib. 5. contra Iulianum cap. 8. ad finem.

2. Apòſtolus ad Galatas 2. 20. dum dixit: *In fide vinctus ſum filij Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me:* docuit vnumquemque æſtimare ſatisfactionem Chriſti perinde atque ſi pro ipſo ſolo exhibita fuiſſet. Hoc autem ſubſiſtere non poſſet, ſi Chriſtus & eius ſatisfactio primò, & principaliter ordinata fuiſſent in remedium originalis, quod indiuiſim pertinet ad totum genus humanum, ſecundariò verò tantum, & acceſſoriè pro peccatis actualibus, quæ ita ſunt cuiusque propria, vt non ſint aliis communia.

3. Immo videtur Chriſtum pro ſolis actualibus ſatisfeciſſe, & non pro originali: quia ſatisfactio pro eo tantum peccato valet, cuius ſatispaſſione, & propria pœna proportionem habet. Chriſtus autem ſuſtinuit pro peccatis pœnam ſenſus, qualis pœna debetur peccatis actualibus, cum originali ſola pœna damni debeat, quam non ſubiit Chriſtus dominus: Nunquam enim caruit viſione, & fruitione Dei.

4. Peccata actualia ſunt multò plura; quàm originalia. Quia in vnoquoque non datur niſi vnum peccatum originale; actualia verò in plurimis ſunt quàm plura, ita vt facta computatione vtriuſque multitudinis, pluſquam ſingula ſingulis hominibus correfpondere videantur. Malo autem latius patenti poſiſſimum ſubueniendum eſt ſubueniatque primo, ac maximo conatu neceſſe eſt, qui agit ex vera, & pura dilectione, vt agit Deus, iuxta illud: *Sic Deus dilexit mundum, &c.*

Reſp. Peccatum originale, & personale ſe habent tanquam excedens, & exceſſum. Quia peccatum originale

originale est maius extensiuè, quatenus amplectitur totum genus humanum; Personale verò est maius intensiuè, vt liquet ex maiori poena quam inducit, & ex maiori voluntarietate. Vnde vnusquisque in particulari maius beneficium recipit per remissionem cuiusvis sui peccati lethalis, quam per remissionem sui præcisè peccati originalis. Cæterum remedium vniuersale peccati originalis est maius absolute beneficium, quam remedium omnium peccatorum actualium; quia illud est bonum totius communitatis, istud verò singulorum; atque bonum communitatis diuinius, & eminentius est, iuxta Arist. 1. Eth. cap. 2. fine. Licet autem tam malum, quam bonum communitatis vsque adeò possit esse leue, vt præponderet maximum, seu malum, seu bonum aliquorum particularium; tamen peccatum originale non est leue, etiam præcisè, vt est vniuscuiusque seorsum proprium: Nec ita illi præponderat peccatum lethale actuale, sicut præponderat communitas particularibus personis; siquidem reddit hominem absolute malum, & inimicum Dei, & priuat in æternum beatitudinem supernaturalem, constituitque in maximo periculo peccatorum actualium, debilitatis admodum, nec vno modo, viribus animæ quoad intellectum, & voluntatem: Remedium igitur originalis ob vniuersalitatem, tanti, & tam multiplicis mali fuit magis necessarium, maiorisque momenti, & consequenter principalius intentum. Id quod apparebit magis ex responsione ad 4.

Ad 1. Peccatum lethale actuale est maius malum intensiuè, vt dictum est, idque solum illis rationibus probatur; sed originale est maius malum extensiuè, eaque extensione coniuncta cum intentione, qualem insinuat est illi conuenire, concluditur ipsum esse omnibus consideratis maius malum absolute.

Ad 2. Non obstante præcipua intentione diuina remedij quatenus vniuersalis, adfunt duæ rationes, ob quas perinde aestimare quisque possit satisfactionem Christi, atque si pro ipso solo exhibita fuisset. Primum, quia meritum Christi tanta cum efficacia, & plenitudine virtutis vnicuique subuenit, atque si nihil aliud operaretur, vt dictum est quaest. 11. Secundò, quia vnio charitatis efficit in voluntate bene ordinata, vt bonum aliorum reputet tanquam proprium, & ex eo augmentum gaudij potius quam diminutionem consequatur, & gratias proinde agat pro omnibus bonis tanquam solummodò suis.

Ad 3. In satisfaciendo solum spectatur poenalitas contraria delectationi, ob quam illata fuit iniuria, & offensa; vtque ea poenalitas valeat tantundem vt minimum, atque tota poena debita peccato in ordine ad placandum offensum, quod in Christo non defuit, sed superabundauit. Vt verò eadem poenalitas conueniat genere proximo cum poena debita delicto, minime id requirit, præsertim si id non ferat conditio, & dignitas personæ satisfaciens, isque præster abundè in genere sibi possibili: Aliàs neque pro actualibus satisfecisset Christus, nisi quoad reatum poenæ sensus, cum poenam damni subire neque pro vno instanti posset; & tamen est certum ex Fide sufficientissime, & adæquatè eum satisfecisse, quantum est ex se pro omni peccato tam originali, quam actuali quoad reatum culpæ, & vtriusque poenæ, vt constat ex Apostolo toto cap. 2. ad Coloss. maxime à versu 5. & ex 1. Ioannis 2. 2. doceturque distinctè ab Augustino in Enchir. cap. 49. versus finem.

Ad 4. Sicut ciuitas deterius haberet, si omnes incolæ, nullo excepto, decumberent simplici, nec vsque adeò graui morbo correpti, ita tamen vt nullus superesset idoneus aliis subuenire, & progressum mali cohibere: quam si aliqui, vel etiam permulti multiplices, & grauissimo morbo laborarent, superflui-

tibus aliquibus sanis: Ita genus humanum deterius haberet infectum per originale, & inde valde decliue in actualia omnis generis, quam si peccata actualia, vtunque multa, & graui, quam plurimos corrumpere, superstitionibus nonnullis cum perfecta innocentia, qui per bona exempla, & sanam caelestem doctrinam reliquis subuenirent. Accedit in re nostra, quod est maxime considerandum, perfectam innocentiam, & inde consequentem æternam beatitudinem, vel etiam vnus tantummodò hominis præualere exuberanti suæ bonitatis magnitudine toti malo; qualiscunque damnationis quam plurimorum; quod non est huius loci explicare; sed est verissimum. Nulla igitur est comparatio instituta in argumento.

QVÆSTIO XV.

Vtrum detur in Deo multiplex decretum Incarnationis secundum varias rationes?

VIdetur dari. 1. Quia intendens in aliquo opere plures fines, quorum vnus non dependet ab aliis, sed est separabilis ab eis, necesse est, vt habeat plures circa illos intentiones, quarum vna non dependeat ab aliis, sed sit separabilis ab eis, maxime si intentiones sunt inseparabiles essentialiter à finibus per ipsas intentis: quales sunt omnes intentiones diuinæ efficaces: vtpote essentialiter infructabiles. Repugnat enim fines aliquos esse inuicem separabiles, simulque non esse separabiles inuicem intentiones eorum, quæ sunt essentialiter inseparabiles ab eisdem. Deus autem intendit in opere incarnationis plures fines, quorum alij non dependent ab aliis, sed sunt separabiles ab eis, vt apparet ex duplici quaest. præced. Intendit enim substantiam incarnationis gratia sui; eaque existere potuit non existente remedio peccati. Rursus intendit remedium tum originalis peccati, tum actualium; & vtrumvis existere similiter potuit altero non existente: Ac demum intendit dona gratiæ innocentibus collata, quæ non minùs seungi potuere ab omni remedio peccati. Necesse igitur est, vt Deus in opere incarnationis habuerit plures intentiones, pluraque decreta inuicem separabilia ac proinde distincta inter se circa substantiam Christi secundum se; circa eundem vt Redemptorem, tum generis humani à peccato originali, tum singulorum hominum à peccatis actualibus, & vt Mediatorem respectu innocentium.

2. Christus iam existens in se absolute fuit indifferens ad redimendum, & non redimendum genus humanum, quandoquidem liberè redemit. Ergo decretum diuinum de existentia absoluta Christi secundum se fuit non minùs indifferens respectu decreti de nostra redemptione. Repugnat enim consequens esse indifferens ad aliquid, & antecedens essentialiter præsuppositum ab eodem consequenti, non esse similiter indifferens ad illud ipsum. Nihil autem est indifferens respectu sui. Ergo decretum de existentia Christi secundum se distinguitur à decreto de eiusdem meritis, & nostra redemptione.

3. Decretum remissionis nostrorum peccatorum præsupponit scientiam visionis, qua cognoscuntur merita Christi, vt absolute existentia; eandemque scientiam non præsupponit, sed potius præsupponitur ad eam, decretum de existentia Christi, & meritum eius. Quia Deus remittit nobis peccata propter merita Christi, vt absolute existentia; quod fieri non potest, quin antecedenter ea merita præuideat,

deat vt in ſe abſolutè exiſtentia. Motiuum enim volendi aliquid neceſſariò præcognoſcitur ante actum, quo id ipſum eſt volitum. Ad eam porrò præuiſionem determinatur Deus per exiſtentiam abſolutam meritorum in ſe ipſis quæ merita antecedit Chriſtus vt eorum cauſa, & Chriſtum antecedit ſimiliter, vt eius cauſa, decretum de ipſius exiſtentia; ac per conſequens non conſequitur ad eandem ſcientiam, ſed potius ipſam antecedit. Nequit autem idem decretum reſpectu eiufdem ſcientiæ eſſe antecedens, & non eſſe antecedens, ſed conſequens. Admittendum eſt igitur circa ea obiecta pluſquam vnum decretum.

4. Noſtra ſalus, & remiſſio peccatorum eſt cauſa exiſtentia Chriſti, & meritorum eius in genere cauſa finalis, vt conſtat ex duplici quæſt. præcedenti. Et è conuerſo Chriſtus; & eius merita ſunt cauſa noſtræ ſalutis, & remiſſionis peccatorum in genere cauſa meritoria, vt infra dicitur. Hoc autem fieri non poteſt, quin decretum intentitiuum noſtræ ſalutis, & remiſſionis peccatorum ſit aliquomodo cauſa decreti de exiſtentia Chriſti, & meritorum eius: Et è conuerſo decretum executiuum exiſtentia Chriſti, & meritorum eius, ſit mediantibus ipſis aliquomodo cauſa decreti exequentis noſtram ſalutem, & remiſſionem peccatorum. Quia cauſa finalis, & meritoria non exercent vllam immediatam cauſalitatem in media, & præmia, ſed mediante voluntate efficientis, & præmiantis cauſa immediate à fine, & merito per præuiam cognitionem, ipſius quidem meriti, vt exiſtentis in ſe abſolutè; atque ideo, vt præſupponentis voluntatem ſui executiuam, & intentionem præmi; ipſius verò finis, vt poſſibilis exiſtere mediante vna voluntate indiuiſim intentionem ſui, & mediorum; & deinde alia executiuam mediorum; & alia demum executiuam ſui. Oportet igitur diſtinguere, vt minimum, quadruplex decretum; nempe duplex intentionem, duplex executiuum, vt veriſicetur meritum Chriſti fuiſſe propter præmium ipſi collatum, & hoc propter illud in diuerſo genere cauſæ: Et non purè materialiter, ac concomitanter alterutrum alteri coexiſtere.

5. Si vnicum decretum diuinum virtualiter indiuiſibile ſimul complecteretur, vellètque efficaciter abſolutè, & omnino determinatè exiſtentiam Chriſti quoad ſubſtantiam, eiufdem paſſibilitatem, paſſionem, & omnia, ac ſingula merita, remedium peccatorum actualium, & originalis, necnon auxilia gratiæ, qualia ſingulis diſtributa ſunt de facto ex meritis Chriſti; aliis videlicet cum efficacia in actu ſecundo, aliis verò cum ſola ſufficiencia; ſequeretur (vt nihil in præſenti dicatur de interitu libertatis Chriſti reſpectu ſuæ paſſibilitatis, paſſionis, & meritorum omnium; & libertatis noſtræ ad aſſenſum, & diſſenſum reſpectu auxiliorum gratiæ per Chriſtum ob decreti ſimpliciter antecedenſis, & impedibilis tam Chriſti quam noſtræ libertate, connexionem eſſentialem cum iis omnibus, & ſingulis; de qua re alius eſt differendi locus, ſequeretur, inquam, decretum Incarnationis non eſſe beneficium, nec ipſam Incarnationem habere rationem beneficii reſpectu eorum, qui abutuntur, maximè per impenitentiam finalem, auxilii gratiæ datis ex meritis Chriſti. Quia tale decretum eſſet intrinſecè connexum cum omnibus, & ſingulis peccatis impediendum in ſe fructum Incarnationis Verbi, & paſſionis Chriſti. Decretum autem eſſentialiter connexum antecederet cum peccatis nequit eſſe beneficium reſpectu peccantium: nec reſpectu eorundem poteſt habere rationem beneficii, quidquam ex eodem decreto reſultans, maximè ſi ſit antecedens ad actus peccaminofos, & tale, vt eo non dato peccata committi

non poſſent, Qualia, ſunt auxilia inefficacia gratiæ, & Chriſtus, quatenus eſt eorum principium. De ratione nimirum voluntatis beneficiæ, & beneficii eſt eſſe optabile, & eligibile prudenter à beneficiario; Siquidem beneficium non conſertur rationabiliter inuito, Nihil autem antecedens exiſtentiam peccati, maximè impenitentia finalis, & cum eadem connexum, ſeu præuiſum coniungendum cum illa, eſt optabile, & eligibile prudenter. Quia præ omnibus aliis eligendum eſt, ne detur peccatum præſertim impenitentia finalis. Iam verò ſequela, quodd decretum Incarnationis non ſit beneficium reſpectu omnium, & ſingulorum hominum, & quod exiſtentia Chriſti non habeat rationem beneficii ſimiliter vniuerſalis, eſt proſus abſurda: Quia Deus, vt conſtat ex Rom. 8. 32. & Ioan. 3. 16. Non pro aliquibus tantum hominibus tradidit filium ſuum, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: idque præſtitit totius mundi, & non vnus tantum partis dilectione, quæ duo vniuerſalem beneficentiam eſſentialiter in ſe includunt.

6. Qui vult abſolutè, & efficaciter aliquem finem, neceſſe eſt, vt eo ipſo velit illa omnia, ſine quibus talis finis exiſtere nequit, ſi antecederet non præuideatur iam aliunde exiſtentia. Remedium autem peccati eſt finis, qui exiſtere nequit non præexiſtentibus abſolutè peccatis. Ergo Deus, cum peccata velle non poſſit, nec remedium eorum velle potuit efficaciter, & abſolutè, ante præuiſionem abſolutam eorundem. Decretum autem de exiſtentia Chriſti ſecundum ſe fuit ante præuiſionem abſolutam peccatorum, quibus reſiſtitur auxiliis gratiæ Dei per Chriſtum; & maximè eorum, quæ contra ipſam Chriſti perſonam commiſſa ſunt: Quia fuit ante præuiſionem abſolutam exiſtentia Chriſti, & auxiliorum gratiæ, quæ ex eius meritis redundarunt. Ergo decretum de remedio peccati, ſeu de Chriſto, vt redemptore, fuit diſtinctum à decreto de exiſtentia Chriſti ſecundum ſe, vt pote eo poſteriori à fortiori.

Art. 1. Reſp. Supponitur in præſenti ex dictis in quæſtionibus de Voluntate Dei, Actus liberos diuinos eſſe adequatè intrinſecos Deo, atque hac ſuppoſita ſententia tria videtur eſſe certa. Primum eſt: nullam realem multiplicitem decretorum admittendam eſſe in Deo, Quia id repugnat diuinæ ſimplicitati, & indiſtinctioni quoad omnia abſoluta, quæ eſt certa ex fide.

Art. 2. Secundum eſt: admittendam nihilominus eſſe multiplicitem rationis extrinſecam decretorum per connotata creata, iuxta multiplicitem realem obiectorum ſeorſim conceptibilem; ac præſertim actuum noſtrorum circa ſimilia obiecta. Cum enim Deus non cognoscatur à nobis in via, niſi mediantibus creaturis tanquam ſpeculo, & per ſpecies proprias earum, neceſſe eſt, vt ſubeat multiplicem in noſtro intellectu apparentiam, iuxta multiplicem earum ſpecierum, & rerum diuerſitatem; ad eum modum, quo idem reiſpſa color alius atque alius multipliciter apparet iuxta multiplicitem colorum, qui inſunt conſpiciliis interpoſitis ad viſionem illius. In eiufmodi autem multiplici rei in ſe vnus apparentia ſuborta ex reali medijs multiplicitate, ac diuerſitate, conſiſtit diſtinctio ac multiplicitas rationis purè extrinſeca.

Art. 3. Tertium eſt eiufmodi diſtinctionem rationis purè extrinſecam inter actus liberos diuinos, eorundemque ordinem prioris, & poſterioris conſtitutum ex modo noſtro concipiendi purè extrinſecè per relationem ad actus noſtros circa obiecta ſimilia, vel ad ipſa obiecta nihil conferre ex ſe præciſe ad veriſicandas propoſitiones cauſales de rebus, aut diuinis aut creatis, vt ſunt in ſe; aut ad diluendas difficul-

tates,

tates, quae propositae sunt in rationibus dubitandi, & fundantur in praedicatis conuenientibus decreto, seu decretis, eiusque, seu eorum obiectis, vt sunt a parte rei. Quia opus rationis nequit variare naturas rerum, ac proinde neque quidquam conferre, vt ea verificentur, vel non verificentur, quae conueniunt rebus, vt sunt in se, si per se ipsas non sufficiant ad eam verificationem, vel falsificationem. Quare ea distinctio, & ordo rationis solum deseruit, vt diuina commodè apprehendamus, & exponamus ordinatè modo humano, & ad instar rerum humanarum.

Art. 4. Superest itaque haec sola quaestio: An in voluntate Dei, vt terminata ad Christum secundum diuersas rationes sit admittenda multiplicitas alia, & distinctio decretorum, media inter realem, & rationis purè extrinsecam, quae virtualis intrinseca, seu eminentialis; rationis cum fundamento in re, & rationis ratiocinatae; realis secundum quid; formalis, seu ex natura rei, magna cum confusione ab aliis, atque aliis nominatur; & à Scoto optimo nomine dicitur *innominata*; Dicitur tamen in progressu distinctio virtualis intrinseca ob vsum iam communiorē sic loquendi in scholis; & haec distinctio consistit in discrepantia reali quoad aliquod praedicatum inter duas formalitates identificatas inter se realiter; ita vt de altera, prout est in se à parte rei, sit affirmabile aliquid, quod ipsum sit similiter negabile de altera; cum ambae sint nihilominus affirmabiles inuicem. Adest exemplum in essentia, & personalitate diuinis, quae identificantur realiter inter se, & sunt affirmabiles inuicem, prout sunt in se à parte rei; & nihilominus discrepant realiter quoad hoc praedicatum, *commune tribus personis*, quod affirmatur de essentia, prout est in se à parte rei, idemque similiter negatur de qualibet personalitate. Quae igitur sic se habent formalitates, ex solæ, & omnes distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè.

Art. 5. Dicendum est nullam esse admittendam multiplicitem, seu distinctionem virtuales intrinsecam in decretis diuinis circa mysterium Incarnationis, & eius circumstantias, aut circa vlla alia obiecta; sed de omnibus, & singulis rebus creatis, quoad omnia, & singula ipsis conuenientia, disponere Deum per vnicum simplicissimum actum, non solum realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè indiuisibilem. Quia quod quisque est mente capax, eò potest ad plura simul attendere, siue intellectu, siue voluntate; & per vtramque potentiam, vel figitur ad principium vniuersalius, vel illud complectitur cum maiori adaequatione, & vniuersalitate, atque ad plura sub eo contenta deducit per simplicem in ipsum tendentiam; Atque oppositum huius solum ex imperfectione, ac limitatione prouenire potest. Quod quidem de hominibus experientia satis clarè constat; in quibus experientia quoque sensuum, ac praesertim visus eidem veritati suo modo suffragatur apertè. De Angelis similiter communis, & vera fert opinio, vnumquēque, quod perfectior est, eò vniuersalioribus vti speciebus, & ex vi principij, aut vniuersalioris, aut vniuersalius, ac melius penetrat, in plura ex eo pendentia obiecta simultaneè ferri per simplicem tendentiam. Iam de Beatīs non dubitatur, quin pro maiori vbertate luminis gloriae, & habitus charitatis vnicuique contingente ad plura simul diffundantur per simplicem diuinitatis attingentiam.

Art. 6. Quamuis autem gradationis; ac inductionis huius quoad omnes infra Deum substantias, & earum status, efficacia vniuersalis manifestius percipitur: Quod ad intellectum attinet; dubitandum tamen minimè est, eandem esse rationem in volun-

tate, propter huius ad illum subordinationem, & iustam commensurationem seruata proportionem. Et quia per actum necessarium fertur toto impetu, perinde, ac intellectus, ea omnia simul, ac indiuisim complectendo, quae amplectenda similiter intellectus proponit absque indifferentia; per actum verò liberum non minus fertur indiuisim in omnia, quae cum vltima deliberatione indiuisim proponuntur, ea vel amplectendo, vel reiciendo, quatenus placet, in quo solo libertas sita est. Sed nec illud est minus certum, in cognitionibus, & affectionibus creatis, vbi deest multiplicitas, & distinctio realis, deesse etiam multiplicitem, & distinctionem virtuales intrinsecas; cui videlicet in rebus creatis nullus est locus, de quo alias: Et quia vnitas actus proueniens ex vnitate motiui formalis adequatè excludentis in se distinctionem virtuales intrinsecas, necesse est, vt careat eadem distinctione; cuius videlicet non est fundamentum in obiecto causante actum.

Art. 7. Cum igitur Deus sit capacitatis simpliciter infinitae tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis, poterit vno simplicissimo actu etiam virtualiter intrinsecè indiuisibili infinita, atque adeò omnia scibilia, & volibilia simul complecti. Et quia vt secus fiat, non nisi ex imperfectione, ac limitatione prouenire potest, quae Deo repugnat, absolute repugnat, vt secus fiat. Vis huius gradationis, & inductionis concludit à fortiori; Quia excessus perfectionis, & capacitatis diuinæ supra omnem perfectionem, & capacitatem conuenientem substantiis quibuscumque creatis cognoscitiuis, ac appetitiuis est incomparabiliter maior, quam excessus tum perfectionis inter quolibet ex his substantiis; tum multitudinis, & magnitudinis obiectorum omnium creatorum cognoscibilium, & volibilium à Deo supra multitudinem, & magnitudinem obiectorum simul atque indiuisim cognoscibilium, ac volibilium à quauis substantia creata; quia prior excessus est simpliciter, & in omni genere infinitus, qualis nullus esse potest inter vllas res creatas; vtpote essentialiter finitas, ac limitatas quoad magnitudinem perfectionis.

Art. 8. Adde actus intellectus, & voluntatis non necessarios, quibus Deus fertur in res creatas, non esse minoris perfectionis, & excellentiae, sed prorsus eiusdem cum ea, qua praediti sunt actus necessarii, quibus se ipsum cognoscit, & amat. Deus autem per simplicem actum tam intellectus, quam voluntatis, absque vlla formalitatum distinctione virtuali intrinseca, aut ordine obiectiuo prioris, & posterioris inter illas se totum complectitur quoad omnia sua praedicata necessaria, tametsi inter illa detur non solum distinctio virtualis intrinseca formalitatum, sed etiam distinctio realis, & ordo itidem realis prioritatis, & posterioritatis inter personalitates. Quod modo supponitur ex dictis in quaestionibus de scientia, & voluntate Dei, iuxta communiorē, & veram Theologorum sententiam, eorum maximè, qui simplicissimè omnium indulgent multiplicitati obiectiuæ decretorum Dei liberorum. Ergo similiter creata omnia complectitur Deus per actum tam intellectus, quam voluntatis eodem modo simplicem, non obstante multiplici inter illa distinctione reali, & ordine prioris, & posterioris. Tametsi enim Deus versetur liberè circa haec, & circa se necessariò; nihilominus perfectio actus vtrobiq; est prorsus eadem, ac per consequens est eadem necessariò, quae in illa fundatur, simplicitas, & indiunctio actus complectentis indiuisim, & ordinantis, quae sunt distincta inter se realiter, & ordinata absque vlla formalitatum in ipso actu diuisione, aut successione obiectiuæ. Nec enim est magis de ratione actus

actus liberi, quàm neceſſarij multiplicatio, aut ordinatio intrinſeca ex parte ipſius iuxta multiplici-
tatem, aut ordinem obiectorum; cum vterque poſſit
æquè benè vtramque inducere in obiecta cauſaliter,
quin vtramlibet præhabeat in ſe formaliter; Siqui-
dem vterque habeat perfectionem eodem modo ſim-
plicem, qua indiuiſim contineat in ſe eminenter,
quæ ſint inter ſe diuiſa.

Art. 9. Demum tam ex parte obiecti, quam ex parte
principij, eſt intercluſus omnis aditus multiplici-
tati, & diſtinctioni virtuali intrinſecæ actuum Dei li-
berorum. Ex parte quidem obiecti, quia multiplicitas,
& diſtinctio, ſive virtualis, ſive realis obiectorum
purè materialium, & ordo prioris, ac poſterioris in-
ter ſe ipſa, in qualicumque aliorum in alia cauſalitate
fundatus, nihil prorsus confert ex ſe præciſè ad in-
ducendam multiplici-
tatem aliquam, aut aliquod di-
ſtinctionis, vel ordinis genus in actus ad ipſa ten-
dentes. Cum enim obiecta purè materialia nullam
exerceant cauſalitatem in actus, qui ad ipſa terminan-
tur, nullius prædicati in actibus reperti cauſa eſſe
poſſunt ex ſe præciſè, ac proinde nec diſtinctionis,
& ordinis alicuius intrinſeci inter ipſos. Quare ſi
motium formale adæquatum actus fuerit omnino
expers multiplici-
tatis, & ordinis, nulla erit mul-
tiplicatio, diſtinctio aut ordo intrinſecus in actu,
quantum eſt ex parte obiecti, vtrumque ſint multa,
& ordinata obiecta materialia: Vt apparet in volente
ſanitate, qui eodem actu, quo illam vult, fertur in-
diuiſim in omnia media, quibus ſanitas eſt obten-
da, tametiſi ea ſint multa, & ſerie ſucceſſiuæ cauſali-
tis inter ſe ordinata.

Art. 10. Motium autem formale adæquatum vo-
luntatis diuinæ, ſive neceſſarij, ſive liberè volentis,
eſt ſimpliciſſimum, & expers omnis diſtinctionis
tam realis quam virtualis; ſolūque ex parte ob-
iectorum materialium datur multiplicitas, & diſtinctio.
Quia ſola eſſentia diuina, quæ ſe ſola eſt omne pu-
rum bonum, omniſque perfectio, ſine imperfectione,
& caret omni ſui in ſe diſtinctione tum reali, tum
virtuali intrinſeca, eſt motium formale adæquatum
diuinæ voluntatis, in quo ſolū ipſa, tanquam in
centro, & ſine, ſeu quali ſine adæquato conquieſcit,
atque inde in cætera omnia diffunditur, non vt in
cauſam, vel etiam partialem, vllius ſuæ inclinatio-
nis, appetitionis, delectationis, ac felicitatis fundatæ
in illorum bonitate, aut ex illis hauriendæ; ſed ſolū,
vt illis omnem bonitatem, & perfectionem
pro cuiusque capacitate communicet. Eſt nimirum
Deus bonum ſibi ſufficientiſſimum, & cui nihil ex-
tra ſe prodeſſe quidquam poſſit. Rem proinde no-
ſtram, agit, non ſuam, dum exit extra ſe amore ſuo;
ageret verò etiam ſuam, ſi cauſam aliquam finalem,
vel partialem alicuius ſui affectus extra ſe poſitam
haberet. Quicumque enim afficitur ad aliquid tan-
quam ad cauſam finalem, & motium ſui actus, ſi
illo habito conquieſcit, & delectatur, vt eo nondum
obtentio aliquatenus ſolicitetur, nec tam bene, ac
tranquille habeat, atque habet eodem obtento. Aliàs
conueniret ratio motui rei nihil mouenti, neque
quidquam conferenti ad perfectam vndequeque
tranquillitatem mobilis. Motium igitur formale
adæquatum omnis actus diuini, eſt eſſentia diuina;
ac per conſequens nullus patet aditus ex parte ob-
iecti præciſè ſecundum ſe vlli multiplici-
tati, ac di-
ſtinctioni, ſeu reali, ſeu virtuali intrinſecæ actuum Dei
liberorum.

Art. 11. Iam ex parte principij efficientis, ſeu
quasi efficientis, nulla poteſt dari ratio alicuius mul-
tiplicitatis, & diſtinctionis actuum, nulla cuiusmodi
ratione exiſtente ex parte motui, niſi quia, vel non
attingit illud adæquatè, & comprehenſiue per ſuum

actum, vel aliter ad ipſum ſecundum ſe comparatur,
atque comparatur ad aliqua ſub eo contenta. Ex pri-
mo capite prouenit in nobis diſtinctio realis actuum,
quibus credimus Deo, ſperamus in ipſum, eundem-
que diligimus, tametiſi ex parte motui eorum, quod
eſt Deus, nulla detur realis diſtinctio: inadæquatè
enim ipſum attingimus per quemlibet actum no-
ſtrum, ob noſtram imperfectionem, ac limitationem,
ideoque multiplicatis actibus indigemus, vt adæ-
quatè, ſeu potiùs minùs inadæquatè eum attinga-
mus. Intellectus autem, & voluntas diuina ſunt
omnino commenſurate veritati, & bonitati diuinæ;
vtpote eiufdem prorsus perfectionis exiſtentes cum
vtriſque; ac proinde vtriſque adæquatè, & compre-
henſiue attingunt per ſuum actum. Quare ex hoc
capite nulla poteſt eſſe ratio vllius multiplici-
tatis, ac diſtinctionis obiectiuæ.

Art. 12. Quoad modum, quo Deus, vt principium
ſuorum actuum ad obiecta comparatur hæc ſola
diuerſitas aſſiſtit, quod ad aliqua obiecta dicit habi-
tudinem neceſſariam; ad alia verò non neceſſariam.
Et propter diſcrepantiam quoad prædicata neceſſa-
riæ habitudinis, quæ conuenit Deo quatenus co-
gnoscenti, & volenti obiecta omnia abſolutè neceſ-
ſaria, reſpectu ſui quatenus cognoscentis, & volentis,
quæ contingentia ſunt, dantur in Deo duo actus vir-
tualiter intrinſecè diſtincti, quorum altero fertur in
omnia abſolutè, ac determinatè neceſſaria, altero in
omnia abſolutè, ac determinatè contingentia, vt
nihil in præſenti dicatur de tertio alio actu ſcirca
conditionatè, aut tantum diſiunctiue contingentia,
de quo alibi eſt dicendum. Diſtinctionis virtualis
intrinſecè dictorum duorum actuum datur etiam
fundamentum ex parte eſſentiæ diuinæ, quatenus
habet rationem motui reſpectu intellectus, & vo-
luntatis diuinæ; Quia ad cognitionem, & volitio-
nem aliquorum mouet cum neceſſitate, & determi-
natione; ad aliorum verò cognitionem, & volitio-
nem cum indifferentia, & indeterminatione. Cate-
rùm tum ad totam collectionem obiectorum abſo-
lutè, ac determinatè neceſſariorum; tum ad totam
collectionem abſolutè, ac determinatè contingen-
tium, mouet vniſormiter, ac indiuiſim; Quia reſpec-
tu vtrorumque habet eſſentialiter rationem motui
vniuerſalis vniueſi continentis in ſe, tum vt in ſpe-
culo, tum vt in fine, omnem veritatem, omnemque
bonitatem vtrumque multiplicem, & cum varia di-
ſtinctione diſtributam per obiectorum materialium
vniuerſitatem. Quia verò Deus quatenus eſt princi-
pium, ſeu quali principium actuum, habet eandem
prorsus perfectionem, & vniuerſalitatem, ſit plane, vt
non poſſit per illum ſuum actum ferri in ſeipſum, vt
eſt motium, niſi comprehenſiue, & adæquatè exhau-
riendo totam vim motiuam, per actum quidem ne-
ceſſarium reſpectu neceſſariorum, per actum verò li-
berum reſpectu omnium contingentium; Ita vt mi-
nimè liberum ſit minori cum perfectione, ac vniuer-
ſalitate ſeipſum, aut cognoscere, aut velle. Ergo nec
ex parte motui, nec ex parte principij actus Dei li-
beri vllus patet aditus cuiquam eius multiplici-
tati, ac diſtinctioni virtuali intrinſecæ.

Art. 13. In eadem principij vniuerſalis ratione,
quæ Deo eſſentialiter conuenit cum ſumma, & infi-
nita perfectione, fundatur alia conſideratio pro ea-
dem veritate. Architectus enim magnum erecturus
ædificium, imperfectè ageret, ac imprudenter, ſi ma-
num operi admoueret, aut de vna aliqua eius parte
ſic, vel aliter diſponenda ſtatueret, antequam animo
bene comprehenſam, & ſub vno proſpectu ſibi pro-
poſitam haberet reliquarum omnium, & ſingula-
rum partium cum illa vna conſonantiam, & harmo-
niā; aut deinde non de omnibus, & ſingulis partibus
ſimul

simul sic, vel aliter disponendis, sed successiue de singulis seorsim absolute decerneret. Eadem est ratio de Duce instruente exercitum ad prælium, & de omnibus aliis generaliter, quibus vniuersalis cura incumbit circa multa quatenus ad vnum aliquid ordinata. Cum igitur Deus sit essentialiter vniuersale principium rerum omnium quatenus ordinarum ad ipsum, vt ad vnicum earum omnium vltimum finem; impossibile est vt sit, aut concipiatur sapienter, & summa cum perfectione operans, vt decet vniuersalitatem prouidentie ad se pertinentis, nisi concipiatur, & re ipsa præexistat instructus imprimis cognitione omnium, & singularum rerum possibilem quoad omnia, & singula, quæ conueniunt, tum vnicuique rei secundum se, tum omnibus copulatiue, & distributiue inuicem comparatis, tam quoad entitates in genere causæ formalis, quam quoad actiones in genere causæ efficientis, materialis, & finalis, quoad omnes, & singulos effectus, siue necessarios, siue contingenter emanabiles ex illis, & emanaturos, si applicentur ad opus; antequam de vilo suo effectu executioni mandando, aut suspendendo absolute decernat: Deinde verò non de aliqua parte totius operis prius determinet, quasi incertus adhuc animi circa reliquas partes, & expectans aliquod boni de earum directione consilij adminiculum ex notitia experimentalis operis iam peracti, & non satis intensiue, & extensiue; absolute, & comparatiue considerati, ac comprehensi, priusquam perageretur; sed vnum de toto opere vniuersale, simulque specialissimum decretum concipiat, ita in se indiuisum, sicut est vna in se, ac indiuisa summa, & vltima ratio decernendi, quæ est eius essentia omnis expertis distinctionis in se virtualis intrinsecæ, & similis formalitatum successione obiectiue.

Art. 14. Qui quidem operandi modus, vt est proculdubio decentissimus Deo, & quem ex ipsa terminorum apprehensione pronus, & plenus sponte subsequatur assensus solida pietate suffultus eximente Deum à modo, & imperfectionibus nostræ tenuitatis, ac limitationis; ita est constantissime retinendus aduersus metaphysicas nonnullas difficultates occurrentes in exacta diuinæ circa res singulas prouidentie expositione, ad quam in diuinis quibusque mysteriis, & operibus ad vltimas vsq; fibras euoluendis non ita sufficimus, sicut sufficimus ad perspicendum in vno omnium cumulo sub cõceptu generali, & generico, quod Deū maxime decet. Quæ autem sunt clarissima, & luce veritatis placidissima intellectum ad se pertrahunt, iis sunt præponenda, quæ sunt obscuriora, & implicat magis, quàm illustrent, suntque valentiora ad præcipiendum intellectum nolentem sistere gradum, quàm ad eum perducendum ad apicem vsque veritatis. Quare pro mysterio incarnationis, omnibusque eius motiuis, & effectibus in communi, & particulari vnicum à fortiori admitendum est decretum absque vlla multiplicitate, & distinctione, prioritate, & posterioritate virtuali intrinseca formalitatum.

Ad 1. Vt fines operis alicuius diuini sint inuicem separabiles realiter, quantum est ex natura sua, & ordinati cum reali alterius ad alterum prioritate, & posterioritate, non necesse est, vt de facto detur in Deo multiplex decretum cum virtuali intrinseca alterius ab altero distinctione, & subsecutione. Sufficit enim possibile Deo fuisse decretum aliud diuersum ab eo, quod nunc existit, similiter indiuisibile, quo vellet alterum ex illis finibus existere, & alterum non existere, vtque decretum de facto existens vellet vnum ex illis finibus exercere causalitatem respectu alterius non mouendo Deum ad suum actum, sed vel mouendo causam secundam executiuam ta-

lis finis, vel inducendo actione, aut vnione sui aliquam vtilitatem respectu eius finis, cui ipse subordinatur voluntate diuina, vt dicitur distinctius ad 4. Quare fines mysterij incarnationis de facto intenti efficaciter à Deo, sunt quidem inuicem inseparabiles extrinsecè, vt subsunt tali intentioni diuinæ; sunt tamen separabiles absolute, quantum est ex sua natura; Quia potuerunt terminare aliam Dei intentionem indiuisim prosecutiuam vnius, & exclusiuam aliorum.

Ad 2. Si futurum fuisset, vt Christus nollet redimere mundum, hoc vtique præsciuisset Deus, & consequenter vel noluisset existentiam Christi, vel certè voluisset alio decreto diuerso ab eo, quod datur de facto, nempe voluisset decreto minime connexo cum nostra redemptione: Quare Christus Dominus, omittendo actum meritorium nostræ redemptionis, potuit impedire, non quidem omne decretum de existentia sua, bene tamen decretum, quale de facto est; intentionum efficaciter nostræ redemptionis, & cum ea connexum. Quod autem ita est antecedens physicè ex parte causæ primæ in genere efficientis, vt simul sit impedibile à causa secundā, ac proinde intentionaliter consequens ad eius operationem in genere determinantis electiue, nihil nocet perfectæ indifferentiæ, & libertati eiusdem causæ secundæ; vt-cunque sit determinatè connexum cum vna parte contradictionis, minimeque indifferens ad vtramque partem, vt dictum est in qq. de Prædest. & de Gratia.

Art. 1. Ad 3. Deus vult remissionem peccatorum propter merita Christi, ly, *propter*, dicente causalitatem meritorum in gratiam sanctificantem, qua remittuntur peccata; non verò, *propter*, dicente causalitatem in volitionem diuinam remissionem peccatorum; Id est, Deus vult merita Christi esse causam infusionis gratiæ, & remissionis passiue peccati, non tamen id vult volitione causata per merita. Quia nihil creatum potest in vilo genere esse causa actus diuini; qui videlicet secundum se totum est ens à se realiter, nec potest secundum aliquid sui simul esse ab alio. Vt autem velit Deus emanationem remissionis ex meritis, necesse nequaquam est, vt præcedat scientia visionis de meritis iam absolute existentibus à parte rei, sed sufficit, si præcognoscat, vt certissime præcognoscit, posse se voluntate sua infallibiliter inducere existentiam meritorum, & remissionis peccatorum, & huius ab illis emanationem. Hac enim præeunte cognitione, potest decreto virtualiter intrinsecè indiuisibili illa tria simul velle; & de facto ita voluit propter solam suam bonitatem, & quia ipsam decet ea sic velle, ac ordinare de quo vide plura quæst. 31. de Deo.

Art. 2. Idem dicitur de voluntate existentie Christi, & cæterarum vniuersum rerum omnium creatarum. Nullius namque ex illis, vt absolute in se iam existentis visio dirigit Deum, aut mouet ad rem aliquam peragendum. Nec enim is est Deus, qui instruitur, aut alliciatur iam factis ad fienda, & consilium capiat ex euentu priorum ad stabilimentum subsequendum; sed antequam quidquam contingentium liberè determinet, circumspicit omnia per scientiam sibi non liberam, & præcius omnium euentuum, qui ex causis quibuscumque creatis prouenire possunt, prouenientque; si adhibeantur, de omnibus simul, & causis, & effectibus, & de eorum inter se ordine, vt principium formaliter, & non tantum materialiter vniuersale, perfectè, ac indiuisim decernit, iuxta illud Sap. 11. 31. *Omnia in mensura, & numero, & pondere constituit;* & alia similia per multa, quæ clarè continent dispositionem de vnoquoque relationem, & comparatiuam ad cætera omnia, & singula, propriam authoris essentialiter vniuersalis omnium.

Falsa

Falfa igitur eſt illa qualiſcunque antecellio, & ſubſecutio decretorum Dei ex parte obiecti ad ſcientiam viſionis de hac, vel illa re.

Art. 1. Ad 4. Ita datur ordo cauſalitatis in omni genere, ſive mutui, ſive non mutui inter res creatas dependenter à voluntate diuinæ cum ordinem volente, & cauſante, vt nullus viciffim ſimilis ordo cauſalitatis reſulter ex rebus creatis in actus diuinæ voluntatis; Quia Deus omnia vult ex motiuo ſolius ſuæ bonitatis eminenter, ac indiuiſum continente in ſe qualibet alia ſecundum ſe, & ſecundum ordinem eorum ad inuicem. Quare licet ſit de ratione cauſa meritoria, & finalis, vt non exerceant cauſalitatem in media, & præmia, niſi mediante voluntate efficiētis, ne exerceant ſuas cauſalitates, niſi mediante actu voluntatis cauſato per ipſa: Hoc enim in Deo non habet locum.

Art. 2. Vult itaque Deus præmia homini proponi, vt illis per motus eliciat actus meritorios; & ſiquidem eos eliciuerit, eo ipſo præmium exercet cauſalitatem finale in illos, ſed non in aliquem actum Dei, qui id voluit ex motiuo alio ſuperiori. Vult rurfus, vt præmium v. g. gloriæ conferatur facienti opera digna tali bono, & non conferatur, non facienti, & ſiquidem quis fecerit, & ſic tale bonum obtinuerit, eo ipſo ea opera in id bonum, & in gaudium reſultans ex eo vt habito per proprios actus cauſalitatem meritoriam exercent, licet nullam exerceant cauſalitatem in actum voluntatis Dei præmiantis.

Art. 3. Ex iis liquet quomodo inuicem ordinentur merita Chriſti, & remiſſio peccatorum abſque vlllo ordine obiectiuo inter actus diuinæ voluntatis, ſive intentiuos, ſive executiuos, quorum nulla eſt diſtinctio obiectiua, ne quidem virtualis intrinſeca in Deo. Indidem conſtat petentem à Deo aliquid non intendere, certè non debere intendere, neque vllatenus conſequi poſſe, vt petitione ſua, tanquam cauſa actus diuini, inducatur in Deo voluntas dandi, ſed vt res petita inducatur per cauſalitatem impetratoriam petitionis, ad eum modum, quo dictum eſt de merito dependenter à decreto diuinæ voluntatis iam præexiſtente ad petitionem; ſubque ordinante ad rem petitam iuxta illud: *Petite, & accipietis*: Vbi non dicitur: *Petite*, & ſic facietis me velle, vt accipiat; ſed præſupponitur iam volens, vt accipiamus, ſi petierimus.

Art. 1. Ad 5. Non putau: Sperabam; Quis credidiſſet? Mea intentio fuit bona, & bonum ex ſe optis; Qui potui euentum improſperum prædiuinare latentem in alterius arbitrio, cuius reſeſſus ſoli Deo patent? & his ſimilia, poſſunt eſſe honeſta, & ſolidaſ defenſiones humani beneficii, maxime præſtiti ab hebetere, aut præcipite in agendo ex genio, aut caſu, quorum opus magni ſape æſtimatur æſtimatio, ne fundata in contemptu æquè magno operant. At beneficium diuinum nec honeſtè poſteſt, nec ſolidè ſic defendi: Nec enim Deus, vt aſſeratur beneficus in omni opere ſuo, negandus eſt præſcius alienius euentus conſecuturi ad aliquod ſuum opus, aut fingendus aliquam eiſmodi præſcientiam præoccupare voluntate operandi. Alterum namque horum ignorantiam; alterum immaturam operandi præcipitantiam adſcribit Deo; vtramque abſurdè, & contra quam docet Apoſtolus ad Rom. 9. maxime verſu 18. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurât*: Cuiſmodi libera electio miſerationis, & indurationis, dari proſeſſo non poſteſt, quin voluntatem diuinam quatenus præparatiuam humanæ præcat cognitio de effectu miſerationis ſpecialis, & de duritie, ſubſecuturis ad vnumquemque præparationis modum. Igitur nec ex defectu præſcientiæ euentus, nec ex determinatione

diuinæ voluntatis præoccupante eam ſcientiam, peti poſteſt deſenſio beneficiæ diuinæ in conferendis auxiliis, & remediis, quæ euadunt inefficacia. Certè Deus ex neutro horum capite ſe quoad hoc punctum tuctur; ſed quia ita præſtat, quæ non debet, vt nihil neget eorum, quæ deinde debet conferre. Hinc enim ſe oſtendit beneficium cultorem arbitrii creati, & iuſtum ſterilitatis exprobratorem, ac vindicem Iſa. 5. interponens beneficio, ac vindictæ argumentum vtriuſque, dum clamat verſu 4. *Quid eſt, quod debui vltra facere vineæ meæ, & non feci?* Videri etiam poſteſt ſimilis deſenſio efficax beneficiæ Dei reſpectu peccatoris, Eccleſiaſtici 15. maxime à verſu 11.

Art. 2. Dicendum itaque eſt cum D. Thoma 2. 2. quaſt. 165. art. 1. ad 2. vbi clare ponit Deum præſcium euentus etiam mali ſubſecuturi ex noſtra voluntate ſic, vel ſic diſpoſita in actu primo, antequam abſolutè determinet eundem actum primum ponere à parte rei; Dicendum, inquam, eſt Deum, non obſtante ea præſcientia, eſſe beneficium; Quia imprimis, quod ipſe dat, eſt ſecundum ſe bonum, & eatenus eligibile prudenter ab eo, cui datur; & dat cum voluntate ſimiliter bona, quantum eſt ex ſe. Deinde non tenetur ad dandum aliquid melius, quo præcaueatur malum, quod inde prouenire poſteſt, proueniētque de factis; Imò tenetur, vt author vniuerſalis ad dandum id quod dat, vel aliquid minus, non obſtante abuſu accipientis. Debet enim homini ex ſua natura, facta ſuppoſitione gratuita ſuæ exiſtentia, libertas ad benè, & malè agendum, vtque *relinquatur in manu conſilij ſui, oppoſitis ante ipſum igne, & aqua; vita, & morte*, vt habetur in citato Eccleſiaſtici loco; Idque ei deberi non poſſet, ſi Deus deberet ſemper cum infallibilitate impedire omne eiſ peccatum.

Art. 3. Denique ſcientia, & voluntas Dei, quibus conferitur auxilium, vel remedium, quod euadit inefficax habent connexionem cum inefficacia, & peccato hominis, præciſe quatenus ſunt conſequentes ad liberam electionem, & abuſum eiſdem hominis, vt colligitur ex dictis ad 2. Ac proinde tale auxilium, vel remedium, vt ſubſunt tali ſcientia, & voluntati diuinæ, habent ineligibilitatem reſpectu accipientis præciſe ratione ſui abuſus, & alienius, quod ad abuſum conſequitur. Quod proſeſſo non eſt id eſſe ineligibile, quod datur ſive ſecundum ſe, ſive vt ſub eſt cognitioni, & voluntati conferentis, quatenus antecedenti; ſed eſſe ineligibile coniuñtionem eorum cum eo, quod præterea ſuperaddit liberè accipiens. Licet enim non ſit liberum homini, vt tale quoad entitatem auxilium, vel remedium abſolutè à Deo accipiat, vel non accipiat; eſt tamen eidem liberum, & ad liberam ipſius electionem eſſentialiter conſequens, vt non niſi dependenter à ſcientia, & voluntate diuina connexa cum ſuo peccato, & euentu improſpero conferatur.

Art. 4. Eſt autem proculdubio beneficus, qui dat aliquid ex ſe bonum, cum voluntate ſimiliter bona, quantum ad ipſum ſpectat; vtpote impellente ad bonum vſum per conſilium, aut præceptum, & per promiſſionem præmij, atque ſupplicij comminationem; tamen poſtea ſubſequatur ex libera electione accipientis malus, & noxiuſ vſus, ad cuius impeditiōnem non teneatur, ſed potiùs teneatur ad eiſ permiſſionem, qui dedit tale bonum; nec enim, qui accipit rem aliquam, poſteſt nocere beneficiæ dantis ratione ſui abuſus, & eorum, quæ ad eum abuſum conſequuntur; ſiquidem ad horum impeditiōnem efficacem non tenetur, qui talem rem dedit; ſed potiùs tenetur ad permiſſionem abuſus, nec poſteſt eo permiſſo vitare conſecutionem cæterorum vtrunque

utrumque ineligibile formaliter respectu accipientis; quia nihilominus sunt eligibilia prudenter ab ipso omnia antecedentia quatenus sunt simpliciter antecedentia, & ab eo inimpedibilia. Porrit igitur hac ratione decretum incarnationis esse beneficium respectu omnium, & singulorum hominum absque vlla sui multiplicatione virtuali intrinseca.

Artic. 5. Difficultatem in hac re pariunt nostræ apprehensioni aduersus plenum assensum conspicuæ veritatis. Primum quod omnis nostra naturaliter possibilis præcognitio abusus liberi futuri est omnino antecedens, nec impedibilis ab accipiente rem, quam illi damus quatenus libero ad eius usum. Secundum quod sumus causæ particulares inuicem obligatæ, vel lege, vel saltem consilio ad mutuum iuuamen, quantum possumus, pro vltandis peccatis, & ad non exhibendas aliis vi res, nostramque cooperationem cum indifferentia ex parte nostra ad usum bonum, & malum; atque intellectus his sibi præsentibus assuetus, eorumque speciebus imbutus, difficulter emergit ad cognoscendum, amplectendumque plenè discrimen assignatum ex parte Dei maximum quoad vtrumque punctum.

Ad 6. Intendens aliquem finem non solum non tenetur eo ipso ad volendum requisita, quæ videtur iam absolutè existentia; sed neque ad illa volenda eo ipso tenetur, quæ præuidet aliundè esse exitura, ipso etiam non volente, nec intendente, aut vlllo modo cooperante ad existentiam eorum: Imò eodem etiam renitente, vel maximè, quia hoc præuideri non potest, quin simul cognoscatur ad consecutionem finis non esse necessariam vllam volitionem illum intendentis circa talia requisita. Finis autem non mouet, nec intentione, & amore sui ad quidquam determinat non necessarium, nec conferens, vt ipse obtineatur. Ergo neque mouet, aut determinat ad volitionem non necessariam eorum, quæ necessaria sunt, si præuideantur exitura dependenter à sola alterius voluntate. Deus autem, antequam decernat remedium peccatorum, sine quibus ipsum existere, ac operari nequit, licet non præuideat peccata, vt iam existentia absolutè; præuidet tamen exitura sola hominum voluntate, ipso illa minimè volente, sed potius renitente, & multipliciter conante, ne fiant; quia peccato est essenziale, vt hoc modo existat; atque à Deo præuidetur exiturum tam conditionatè, quam absolutè, sicut reipsa existet. Ergo Deus nullam subit necessitatem, aut determinationem volendi, aut non dissuadendi, ac prohibendi seridè peccata ob decretum de eorum remedio, & de Christo vt Redemptore, antecedens quidem ad præuisionem absolutam, sed consequens ad scientiam conditionatam eorundem, vt futurorum modo dicto.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum decretum præsens incarnationis possit per absolutam existentiam sui esse futuritio conditionata alterius similis, vel oppositi decreti pro alio rerum statu, & circumstantiis.

Videtur non posse. 1. Quia Deus pro alio rerum creaturarum statu, & circumstantiis habuisset aliam libertatem, aliamque facultatem indifferentem eligendi inter ea, inter quæ eligere de facto non potuit, quia illa non aderant. Ergo sicut de facto elegit, vt liberè libuit, circa ea, quæ aderant independentè ab eo, quod acturus fuisset pro alio rerum

R.P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

statu: ita pro eodem illo alio rerum statu egisset liberè, vt libuisset independentè ab eo, quod egit de facto; ac proindè neutrum ex his comparationis extremis omnino inuicem independentibus potest fundare conditionatam alterius futuritionem. Nempè idem agens liberum, quatenus præditum diuersis indifferentiis proximis, perindè secum ipso comparatur, atque comparantur inter se duo agentia libera realiter, & adæquatè inter se distincta, quorum neutrum potest vlla sua libera electione fundare, aut constituere futuritionem conditionatam circa talem, vel talem determinatam liberam electionem alterius.

2. Veritas conditionata non definit accedente conditione, & veritate absoluta eiusdem euentus, & neutra potest habere impossibilitatem cum altera. Ergo nec fundamentum veritatis conditionatæ potest esse impossibile cum fundamento veritatis absolutæ circa eundem euentum; nec potest alterutrum desinere ob accessum alterius. Decretum autem præsens incarnationis est impossibile cum quouis decreto extituro pro aliis circumstantiis, vt liquet ex quæst. superiori. Ergo decretum præsens non potest fundare veritatem, seu futuritionem conditionatam vllius alterius decreti pro aliis circumstantiis.

3. Deus ante omnem liberam suam determinationem absolutè existentem, habet scientiam conditionatam de omnibus, & singulis suis decretis concipiendis pro quouis rerum creaturarum statu, & circumstantiis, eadem sanè ratione, qua similem scientiam habet de nostris actibus pro quauis opportunitate futuris, ante absolutam vllius ex illis existentiam. Ergo nullius decreti liberi diuini futuritio conditionata potest fundari in aliquo alio decreto quatenus absolutè existente; vtpotè præexistens iam ante ipsum.

Artic. 1. Respond. Deficiente fine, vel operis, vel operantis, necesse est deficere operationem, vtrumque cætera se habeant. Quia impossibile est operantem propter finem aliundè determinari ad opus, quam à fine sibi præfixo: Et similiter est impossibile operationem dirigi ad finem eius non subsistentem in præuia cognitione operantis. Ita necesse est intendentem remedium pro sanatione serui, quia hoc placet eius domino, cessare; cum primum innouerit, vel id non placere domino; vel sanationem non esse obtinendam. E conuerso dum perseverat finis, tum operantis, tum operis, vtrumque res cæteræ varientur, non propterea cessat, aut variatur intentio operantis, cessatvè operatio. Quia vnusquisque effectus dependet inesse, & conseruari à sua causa, & non ab aliis, quæ non habent rationem causæ. In Deo nequit deficere, aut variari finis operantis. Quia rationem talis finis non habet respectu Dei, nisi solus ipse Deus; ideoque ex hoc capite eius intentio nec deficere, nec variari vnquam potest. Cessare tamen possunt, & multipliciter variari fines particulares cuiusque operis diuini; quia eiusmodi fines sunt creaturæ, in quas cadit defectus, & multiplex variatio, & consequenter ex hoc capite possunt deficere, & variari intentio, & operatio diuina.

Art. 2. Repugnat enim verò, vt intentio diuina deficiat ex suppositione, quod semel existat; ac proindè variationem successiuæ vicissitudinis nullam subire potest, sicut in nobis contingit, vtrumque res creatæ, circa quas illa versatur, varientur successiuè. Vnde consequitur ex defectu, & variatione rei creatæ, ad quam, vt ad suum finem particularem, aliqua Dei operatio ordinatur, solum fieri posse, vt intentio, quæ de facto datur in Deo, absolutè non daretur in ipso, sed alia diuersa loco eius existeret. Iam quod talis determinata operatio diuina exterior ad talem determinatum finem ordinetur de facto, prouenit

provenit ex intentione diuina de facto exiſtente; quæ uidelicet rebus omnibus creatis ordinem omnem imponit, quem ſeruant inter ſe. Vnde rursus conſequitur intentionem diuinam abſolutè exiſtente de facto habere ſecum identiſcatam, conditionatam non futuritionem ſui, & conditionatam futuritionem alterius intentionis ex ſuppoſitione, quòd defeciſſet ſinis de facto præfixus à Deo alicui ſuæ operationi exteriori, quàm executus eſt de facto.

Artic. 3. Hac ratione Doctores, licet diſcrepent circa aduentum Chriſti ſecundum ſe futurum, vel non futurum Adamo non peccante, quia diſcrepant circa ſinem incarnationis ſecundum ſe; in hoc nihilominus vniuerſimodè conueniunt, vt dicant Paſſionem Chriſti futuram non fuiſſe, ac proinde nec diuinam de illa intentionem fuiſſe futuram, ſed aliam incompoſſibilem cum illa, ſi peccatum non extitiſſet; quia conueniunt ſinem paſſionis fuiſſe remedium peccati. Eadem eſt retrograda ratio de paſſibilitate, deque tota ſerie cauſarum, & circumſtantiarum ordinata mediâtè, vel immediâtè ad generationem Chriſti, vt paſſibilis, non futuris ex eadem ſuppoſitione. Videtur igitur res indubitata inter Theologos, quæ diſcurſu ſuperiori conſeſſa eſt. Conuenitur enim de defectu, & exiſtentia conditionatis intentionum diuinarum, vbi conuenitur de ſinibus operationum à Deo intentis, & ibi tantum de illis diſſidetur, vbi controuertitur de iſtis.

Artic. 4. Quapropter ſi nobis per reuelationem diuinam, vel diſcurſum naturalem innotefcere poſſet vniuerſaliter ordo vniuerſaliſque rei creatæ exiſtentis de facto ad aliam rem creatam, vt ad ſinem ſuum; ſicut innotuit ex diuina reuelatione, & ex natura rei, ordo paſſionis Chriſti ad remedium peccati: poſſemus vtique vniuerſaliter conſpicere, & certò aſſeuerare defecturam fuiſſe intentionem diuinam, quæ de facto datur circa talem, vel talem rem creatam, quæ habet rationem mediæ, ſi defeciſſet alia talis; vel talis creata res habens rationem ſinis, ſiue hæc penderet à ſola voluntate diuina, ſiue etiam à voluntate creata mediâtè, vel immediâtè. Sicut in particulari conſpicimus, & certò aſſeueramus, defecturam fuiſſe intentionem diuinam de paſſione Chriſti, & de aliis, quæ ad illam ordinata ſunt, ſi defeciſſet peccatum, & conſequenter remedium peccati redditum fuiſſet impoſſibile. Sed nos noticiam eiſmodi vniuerſaliter habere non poſſumus; ac proinde neque cognitionem conditionatam de futuritione, & non futuritione omnium intentionum diuinarum; quia nec naturas, & ordinem rerum omnium comprehendimus naturaliter, nec Deus de ſua circa omnia, & ſingula, intentione, & ordinatione docere nos voluit per reuelationem ſupernaturalem.

Artic. 5. Certum nihilominus eſt Deum res omnes alias, & ſingulas continuata ſerie mediorum, & finium non ſecus inter ſe ordinariſſe vſque ad vltimum ſinem creatum perfectionis vniuerſi, & beatitudinis electorum; atque ordinariſſe paſſibilitatem, & paſſionem Chriſti ad remedium peccati. Omnia enim, & ſingula æqualiter ſubſunt prouidentia Dei, quæ eſt ordinatio mediorum ad ſinem. Vnde ſicut in decreto ſuo libero exiſtenti de facto cognoviſſe ſe minimè decreverunt fuiſſe paſſionem, & paſſibilitatem Chriſti, ſi ante omne ſuum decretum liberum non præcognoviſſet futuritionem peccati Adami, vt contigit de facto; Ita etiam in eodem decreto cognoviſſe de omnibus, & ſingulis aliis ſimiliter ordinatis ad fines ſimiliter pendentes mediâtè, vel immediâtè à libero arbitrio creato ſe illa decreturum non fuiſſe, nec iſtos intenturum efficaciter, vel ex toto, vel ex parte, ſi alium ſtatum rerum, & circumſtantiarum pendentium à libero arbitrio creato, præcognoviſſet

conditionatè futurum, vel ex toto, vel ex parte, antequam quidquam abſolutè decerneret. Igitur decretum liberum Dei abſolutè nunc exiſtens per ſe ipſum eſt non futuritio conditionata ſui, & conditionata futuritio alterius decreti pro alio rerum ſtatu, aliſſque circumſtantiis, & iuxta ſingulis, vel minimas earum varietates poſſibiles præcognosci per ſcientiam mediam comprehenſiuam euentuum pendentium ab vnoquoque arbitrio libero creato ſub vna qualibet conditione; Ex quo ſolum capite potuit apparere Deo diuerſa rerum facies ab ea, quæ de facto apparuit, antequam liberè quidquam decerneret.

Ad 1. Cuilibet principio libero, ſed maximè Deo, conuenit indifferentia, vt abſolutè velit, aut nolit talem, vel talem ſinem determinatum, & ordinem talis mediæ ad illum. Cæterum nulla conuenit indifferentia præterea ſpecialis, vt ſine, & ordine mediæ ad ſinem, exiſtentibus iſdem, & eodem modo, diuerſimodè nihilominus determinetur propter diuerſitatem aliarum rerum, aut circumſtantiarum impertinenter ſe habentium; Vel etiam, vt vice verſa electionem faciat eandem exiſtente variatione ex parte ſinis, aut ordinis mediæ ad ſinem, vt conſtat ex ratione data in principio reſponſionis ad Quaſtionem. Quare vnum, & idem principium liberum, præditum diuerſis requiſitis, non æquiualeat, quoad hoc punctum, duobus principiis liberis realiter inter ſe diſtinctis; Quia principia realiter diſtincta, ſiue iſdem, ſiue diuerſis prærequiſitis præuenta, poſſunt oppoſitis ſinibus ſimul adherere, & oppoſitas electiones elicere pro eodem instanti; ac proinde oppoſitas vnumquodque, reſpectu ſui futuritiones conditionatas electionum fundare poteſt, vtolibet reſpectu alterius, ſe habente per accidenſes; id quod in principio realiter eodem euenire nequaquam poteſt, vt patet.

Ad 2. Veritas conditionata alicuius euentus poteſt coniungi cum veritate abſoluta eiſdem, quando cognitio veritatis conditionatæ eſt practica, reſpectu euentus conditionatè præcogniti, & cauſatiua ipſius pro ſtatu abſolutò, nec fundatur in exercitio libertatis poſito iam abſolutè à parte rei, qualis eſt cognitio diuina de actibus noſtris conditionatè futuris. At quando cognitio veritatis conditionatæ eſt purè ſpeculatiua, & fundatur, aut quaſi fundatur in exercitio libertatis iam poſito abſolutè à parte rei, non eſt neceſſe, vt ſit compoſſibilis ea veritas conditionata cum veritate abſoluta eiſdem euentus; Idemque dicitur de fundamentis vtriuſque veritatis. Quia exercitium libertatis iam poſitum abſolutè à parte rei ſeipſo formaliter determinat ſuum principium ad carentiam abſolutam oppoſiti exercitij, & poteſt eiſdem cognitionem conditionatam fundare modo, quo dictum eſt. Huius autem poſterioris generis eſt veritas conditionata, quàm continet in ſe, decretum præſens Dei circa decretum ſibi oppoſitum.

Ad 3. In quouis principio indifferenti ad duo extrema, & electiuo inter illa, oportet, vt prima determinatio ad alterutrum eorum intrinſeca eidem principio ſit electio libera talis extremi. Aliàs principium iam in ſe intrinſecè determinatum ad vnum eſſet adhuc indifferens ad eligendum inter vnum illud, & aliquid aliud, quòd manifeſtè repugnat. Si autem Deus haberet ſcientiam de vno quolibet ſuo decreto ſub conditione futuro, antequam quidquam liberè decerneret, iam accedente ea conditione eſſet intrinſecè in ſe determinatus ad vnam partem; ac proinde nulla omnino eſſent extrema, inter quæ poſſet vnquam liberè eligere. Igitur Deus tantum in decreto ſuo libero iam abſolutè exiſtenti, reliquorum decretorum, quæ non exiſtunt, futuritionem

tionem conditionatam cognoscere potest. De nostris actibus liberis alia est ratio; Quia scientia diuina conditionata de illis non inhaeret nobis intrinsece, nec per se ipsam formaliter habet vim determinandi arbitrium nostrum ad vnā partem accedente conditione.

QVÆSTIO XVII.

Vtrum Deus fuisset incarnatus, tamen si homo non peccasset?

Videtur quod non. 1. Quia cessante fine operis cessat opus, vt nuper dictum est; Finis autem incarnationis Dei vnice nobis propositus in sacris litteris est remedium peccati, vt constat ex testimoniis productis quaest. 13. in primo argumento. Nec de ratione, & fine diuinae voluntatis gratuita, operantis supra facultatem, ac exigentiam naturā, aliunde nobis constare potest, quam ex diuina reuelatione. Ergo remoto peccati remedio, cui nullus esset locus homine non peccante, remotum fuisset opus incarnationis.

2. Hic videtur sensus communis Ecclesiae; Quia in hymno eius antiquo canitur B. Virgini; *Non abhorres peccatores, sine quibus nunquam fores tanto digna filio.* Et in benedictione cerei paschalis dicitur: *O necessarium Ada peccatum, quod Christi morte deletum est: O felix culpa, quae talem, ac tantum merui habere Redemptorem.* In quibus clare quasi plaudentur peccato, vt vnica, ac necessaria occasione existentiae Christi.

3. D. Augustinus serm. 8. de verbis Apostoli: *Si homo, ait, non perisset, filius hominis non venisset: & serm. proxime sequenti: Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere: & tractat. 49. in Ioan. Si peccatores Deus non amaret, de caelo ad terram non descenderet: & concione 2. in psalm. 36. Si tu d homo non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo.* Similes conditionales negatiuas, quae sunt efficacissimae, & vniuersalissimae significationis efferunt, Gregorius Magnus, Cyrillus Alexandrinus, Ambrosius, Athanasius, Irenaeus, Origenes, & alij apud Vasquez. Subscribit D. Thomas scholasticē locutus, ideoque omni interpretationi aditum pracludens, dum dicit in praesenti qu. 1. artic. 3. *Quorum (negantium incarnationem filij Dei homine non peccante) assertioni magis assentiendum videtur.*

4. Congruum est credere, quod filius Dei non fuisset mittendus in carne, nisi in opportunitate suae exaltationis super omnia, vtque haberet nomen super omne nomen; Quia hoc summa eius dignitas postulabat. Neutrum autem habuisset secluso peccato. Quia secluso peccato non subiisset mortem, per quam vtrumque est assecutus; iuxta illud ad Philipp. 2. 8. *Factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod, & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.*

Sed contra est. 1. Quia qui sapienter operatur, prius determinat de fine, & deinde de iis, quae sunt ad finem. Sed Christus intentus est à Deo, vt finis ceterorum omnium infra ipsum Deum; Tum quia in voluntate bene ordinata id habet rationem finis, quod est melius; Tum quia id clare colligitur ex Apostolo superius expenso 1. ad Corinth. 3. 22. exque alijs scripturae locis commendantibus primatum, & excellentiam Christi, & constat ex quaest. 13. Ergo Deus decreuit prius existentiam Christi, quam cuiusquam alterius rei; ac proinde illa fuit à ceteris omnibus rebus independens, maxime verò à peccato, cuius permissio sequitur postremo loco in ordine decretorum

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

Dei, solamque antecedit voluntatem infligentem poenā ac reprobatiuam.

2. Si incarnatio Verbi futura non fuisset Adam non peccante, Christus deberet imprimis acceptam referre eius peccato existentiam suam: Deinde non posset de ea gaudere absque complacentia, vel certe cum displicentia peccati, à quo penderet quoad suum esse sibi necessariò placens, & volutum efficaciter: Fuisset praeterea filius Dei inferioris conditionis pra omnibus alijs filiis; vtpotè non per se intentus, sed habens rationem boni occasionati. Sicut poena peccati, & poenitentia; Ac demum homo Deus pendisset multò magis à puro homine, quam è conuerso. Quia dependentia quoad esse, maxime verò quoad esse hominis Dei, praeminet omnibus alijs dependentiis; quae omnia sunt absurda, & repugnant dignitati Christi, ac dilectioni Dei erga ipsum; vsque adeò magnificè praedicatis in scripturis.

3. Non peccante Adamo mansissent nihilominus dona supernaturalia purè creata, quae nimirum ablata illi sunt, & nobis in poenam peccati. Ea autem dona connectuntur cum Christo ex natura rei, sicut effectus sublunares cum influenza coelesti, proprietates accidentales cum sua substantia; palmites cum vite, &c. quorum inter se separatio est valde incredibilis: Ergo mansisset etiam Christus.

Resp. *Hec quaestio non est magna auctoritatis: Quia Deus ordinauit facienda secundum quod res ipsa facienda erant, & nescimus quid ordinasset, si non praesciuisset peccatum:* quae sunt verba D. Thomae 1. ad Tim. 1. lectione 4. Idem de veritate quaest. 29. art. 4. ad 3. loquitur de ista quaestione sicut de re apud ipsum prorsus incerta: Et in 3. dist. & qu. 1. ad 3. respondet argumentis vtriusque partis defendens problematice sententiam affirmantem, & negantem: Quod quidem videtur rationabiliter factum; quia pro neutra parte apparet argumentum conuincens.

Ad 1. Enim partis negantis conceditur in sacris litteris frequenter proponi solùm remedium peccati, vt finem incarnationis. Verum, quia affirmatio vnus possibilis cum alio non continet in se huius alius negationem: atque intentio remedij peccati non est ex sua natura impossibilis cum intentione aliorum praeterea finium, non satis colligitur ex illis testimoniis non adfuisse aliud praeterea motuum sufficturum de solo ad existentiam incarnationis. Deinde in eadem illa quaest. 13. innouit colligi ex sacris litteris, remedium peccati non fuisse vnicum, nec absolutè, & simpliciter praecipuum finem incarnationis. Denique ibidem notatum, & ostensum est; in ipso remedio peccati positum donorum supernaturalium infusionem praeminere exclusioni peccati, & habere rationem finis magis intenti; nec ea dona, eorundemque causam Christum Dominum ita comparari cum peccato, sicut medicus, & medicamenta infirmorum corporum comparantur cum iisdem: Haec enim, à mortis ex genere humano infirmitatibus, nullius forent aestimabilitatis, ac amabilitatis; quod de Christo, & de effectibus gratiae ex eo manantibus dici nequaquam potest amato peccato; cum quo videlicet comparantur potius, vt ipsa formalis sanitas positiua, & causa huius sanitatis, aestimabiles vtrique, & amabiles per se, ac ratione sui praecise, & non vt purum medium.

Ad 2. Ecclesiasticus ille sermo manifestè instituitur de Christo, vt passibili, & mortali, & afferente remedium generi humano per passionem, & mortem; Nec enim Christus existens impassibilis pateretur angustias, ac detentionem vteri materni, aut ex corpore passibili materiam, & dispositionem sui corporis deduceret. Multò verò minus est, aut dicitur necessarium peccatum ad qualemcunque vitam Christi,

X sed

ſed ad eius mortem; Nec felicitas ſpecialis, ac propria peccati eſt, vt ſit occaſio præſeruatoris, & authoris gratiæ, & gloriæ ſecundum ſe; ſed vt ſit occaſio Redemptoris, ac redemptionis. Eſt autem extra controuerſiam Chriſtum non fuiſſe venturum paſſibilem, & mortalem ſecluſo peccato; Solūque in ſcholis inſtituitur quæſtio de aduentu eius impaſſibilis, ac glorioſi.

Ad 3. Propositiones negatiuæ ſunt quidem apud ſcholasticos vniuerſaliſſimæ ſignificationis cum diſtributione vndequeque perfectæ, & excludunt ſaltem, vt pluriſimum totum prædicatum ex toto ſubiecto etiam ſecundum quancunque præciſionem: At in ſtylo dogmatico, & apud Patres, frequenter ab eo rigore deſciunt, & limitantur ad certum quendam ſenſum determinatum ex contextu, & ſcopo totius ſermonis; idque accidit in præſenti. Quia Patres agunt de aduentu Chriſti, qualis de facto fuit, nimirum in carne paſſibili, & ad redimendum nos per crucem, & mortem, idque vt ingenerent apud fideles eximium gratitudinis affectum erga paſſionem Chriſti, & effuſionem ſanguinis eius, & amorem Dei eate- nſis miſericordem reſpectu noſtri. Quæ duo patebunt clariſſimè ipſos legenti. Quare propoſitiones illæ Auguſtini, aliæque ſimiles aliorum Patrum, licet diuulſæ à contextu, & ſcholæ diſputationi intermixtæ, videantur excludere aduentum Chriſti, tam impaſſibilis, quàm paſſibilis, ex ſuppoſitione hominis non peccantis, & amplecti ſenſum etiam præciſiſſimum aduentus Chriſti ſecundum ſubſtantiam ab aduentu eiufdem, qualis de facto fuit; accipiendæ tamen ſunt de aduentu Chriſti præciſè, vt paſſibilis, & qualis de facto fuit. Quia iſtam reſtrictionem omnino ſibi vindicant ſcopus, & reliquis contextus. Idem ex eo præterea colligitur; qua D. Auguſtinus, & alij Patres efferunt eas enunciationes tanquam certiſſimas, & ad dogma fidei omnino, aut proximè pertinentes; Cuius tamen tantæ aſſeuerationis fundamentum ſufficiens non apparet in ſacris litteris; Multo verò minus in natura ipſa rei, niſi iuxta ſenſum explicatum. Argumento quoque eſt haud debili D. Thomam, & D. Bonaventuram, Alexandrum de Ales, Albertum Magnum, & Scotum in Patribus, præſertim Auguſtino, intimè verſatos, & eorum vbique reuerentiſſimos, propoſitis iis testimoniis, in quibus verſamur, priores quidem duos probabilem, reliquos verò probabiliorem etiam, & abſolutè veram dixiſſe nihilominus ſententiam aſſumantem. Quod proſectò auſi non fuiſſent dicere, niſi vidiſſent magno cum fundamento eum ſenſum iis Patribus accommodari, qui accommodatus modo eſt. Poſtremo nihil eſt notius in ſacra pagina, quàm dona gratiæ, remiſſionem peccatorum datas eſſe hominibus ſolū propter merita Chriſti; eſtque proinde communis ſanctorum patrum, & cæterorum fidelium aſſertio, quòd humanum genus non fuiſſet liberatum à peccato niſi Deus non fuiſſet incarnatus, & mortuus pro illo; Ac nominatim Auguſtinus lib. 13. de Trin. cap. 18. ante finem: *Hæc tanta Dei dona, ait, & ſi quæ alia ſunt, &c. niſi verbum caro fieret, nulla eſſent*: Et nihilominus licuit dicere D. Thomæ hic quæſt. 24. art. 4. ad 3. *Si Chriſtus non fuiſſet incarnatus, Deus præordinaret homines ſaluari per aliam cauſam*. Ergo licet à fortiiori dicere ſimiliter è conuerſo in re noſtra, Quod ad authoritatem D. Thomæ attinet planè incapacem interpretationis, reſponderetur, quòd idem S. Doctor 1. p. qu. 100. art. 2. ad 2. reſpondet ad quandam authoritatem D. Anſelmi; Cum enim cum ſibi obieciſſet: *Dicendum, ait, quòd Anſelmus hoc non dicit aſſerendo, ſed opinando, quòd pater, &c.* Huic reſponſioni dat aditum modus ille loquendi D. Thomæ, præſertim coniunctus cum alijs eius locis iam citatis.

Ad 4. Chriſtus Dominus fuit indifferens, vt obediret, vel non obediret vſque ad mortem crucis, & tamen non fuit indifferens, vt haberet, vel non haberet dignitatem, & nomen ſupra omnem puram creaturam. Quia hoc ſibi neceſſario inerat ratione ſuæ perſonæ. Quare non accepit in præmium obedientiæ, & mortis exaltationem, & ſupremam nomi- nis alicuius prærogatiuam quoad ſubſtantiam, ſed quoad aliquam ſpecialitatem, maioremque notitiam, ac celebritatem, & dilectionem communem; quæ eſt communis interpretatio eius loci. Exiſtere autem potuit abſque eiufmodi ſpecialitate accidentali.

Ad 1. Partis aſſumantis. Falsò imprimis ſupponitur ordo ille obiectiuus decretorum Dei, vt conſtat ex quæſt. 15. eademque falſa ſuppoſitione laborant, qui ex reuelatione incarnationis Verbi Diuini factæ Adamo, & Angelis ante peccatum, inferunt decretum Dei de ſubſtantia incarnationis indifferens ex ſe ad decretum aliud poſteriùs de paſſibilitate, & remedio peccati, cum ſolū indè inferatur, vt aduertit D. Thomas hic art. 3. ad 5. atque cit. quæſt. 1. art. 3. ad 7. reuelationem eam paſſiuam, & cognitionem ex ea ſubortam fuiſſe de ſubſtantia incarnationis ſecundum ſe indifferenter ex ſe intrinſecè ad peccatum, & eius remedium; tametiſi dependeret à decreto connexo intrinſecè cum vtroque: Nec enim neceſſe eſt Deum, dum reuelat aliquem ſuum effectum futurum, ſimul reuelare cauſam eius, & finem iam ab ipſo ſimul prædeſinitum. Deinde etiamſi ex ſuppoſitione exiſtentia Chriſti ipſi debeatur, vt ſit finis cæterorum, vtque exiſtat gratia ſui; tamen quia ei non debetur, vt ſit purus finis, vtque ad nullum alium finem ordinetur; imò de facto ſit ad alium præterea finem ordinatus; neque hoc repugnet ſapientiæ, & perfectioni diuinæ: incertum redditur, an deſiciente hoc alio fine, manſurus nihilominus fuiſſet idem effectus incarnationis quoad ſubſtantiam. Quia videlicet incertum eſt, an hic alius finis præfixus ſit Chriſto præciſè, vt coniuncto cum paſſibilitate, an etiam quoad ſubſtantiam, & quoad omnia ſua cætera bona, atque proprietates.

Ad 2. Tametiſi Chriſtus non fuiſſet exiſturus non exiſtente peccato, non propterea deberet acceptam ferre peccato exiſtentiam ſuam, ſed ſoli benignitati, & potentiæ diuinæ elicienti bonum ex malo, & ſuperanti reſiſtentiam peccati aduerſus beneficia Dei. Quia peccatum non fuit cauſa incarnationis, ſed occaſio tantum, eaque non tam data quàm accepta; vtpotè renitens, quantum eſt ex ſe, tali effectui. Eadem ratione conſequens nequaquam eſt, vt deberet Chriſto placere, aut non diſplicere peccatum; quia cui placet effectus, ſolū neceſſe eſt, vt placeat, ac non diſpliceat eius cauſa; non verò occaſio, quæ de ſe ſit potiùs impeditiua eiufdem. Rurſus non foret Chriſtus deterioris abſolutè conditionis præ alijs filiis; quia licet fuerit efficaciter dilectus occaſione peccati, non ita diligendus ſecluſo peccato; tamen, eo ſuppoſito, fuit dilectus præ omnibus alijs cum exceſſu infinito; nec fuit volutus, vt purum remedium, aut vt bonum purè occaſionatum; ſed magis principaliter ratione ſui, vt dictum eſt qu. 13. Demum non foret maior, ſed multo minor dependentia Chriſti à puro homine, quàm è conuerſo; quia puri homines dependerent nihilominus, tanquam à cauſa beatitudinis eorum, & omnium donorum conſerentium ad illam; cum Chriſtus à puro homine penderet ſolū tanquam ab exhibente occaſionem, eamque ex ſe contradicentem tanto bono.

Ad 3. Non eſt inconueniens, ſi dicatur Deum, ſicut exiſtente peccato fecit miraculorum omnium maximum aſſumendo carnem, vt ſubueniret maximæ humani generis neceſſitati, ac miſeriæ: ita non exiſtente peccato facturum fuiſſe aliud miraculum
minuſ

minus, vt subueniret minori necessitati, ac miseria, dando hominibus dona supernaturalia, quin existeret Christus, qui est immediatum connaturale eorum principium. Ob hæc igitur omnia absolute videtur ista quæstio problematice defendenda in utramque partem, vt res incerta.

Dissimulare nihilominus non debeo maiorem alij quam propensionem animi in sententiam affirmantem, & probabilitatis aliquantò maioris apparentiam in eadem. Quia ex vna parte video interpretationem adhibitam testimoniis adductis pro sententia negante esse omnino legitimam: nullamque præterea rationem alicuius momenti superesse, quæ illi faueat. Ex parte verò altera, quæ prædicant eximiam Dei dilectionem erga Christum testimonia, eiusdemque summam excellentiam, & perfectionem; & rationes theologicæ inibi fundatæ pertrahunt vi per nullam considerationem penitus extinguibili, ad assensum incarnationis Verbi Diuini quatenus existentis omnino independentem ad hominum nequitiam, atque adeò nihiloseculi futuræ seculso peccato, nec negandæ innocentibus differentibus per solam innocentiam ab iis, quibus per solam propriam malitiam, ac indignitatem offensum Dei specialiter indigentibus, ac miseris, tantum bonum obuenit. Hoc enim maximopere decet dignitatem hominis Dei propriam, & mirè consonat eximie Dei erga filium suum naturalem dilectioni, & amoris eiusdem effusiori erga innocentes. Deinde Incarnatio Verbi Diuini est miraculum absolute promotiuum boni connaturalis; atque huius generis sunt omnia miracula, quæ à Deo patrata sunt de facto: Existentia verò donorum accidentalium supernaturalium seiuncta ab existentia Christi, est miraculum ita promotiuum boni homini secundum se connaturalis, vt simul sit impeditiuum boni longè maioris, & omnino incompenfabilis, connaturalis eidem ex suppositione eorundem donorum; cuiusmodi miraculum in præsentis prouidentie ordine vsque adeò miraculorum, quoad speciem, & numerum secundo, nullum vnquam fuit, nullum erit; nec vlla ratio persuaderi possit pro aliqua rerum oportunitate esse conueniens, aut sine exemplo credendum.

Iam ea quæstio: An incarnatio Verbi, si futura fuisset seculso peccato, dicenda sit futura ex vi præsentis decreti; an verò ex vi alterius tunc extituri; nullam habet difficultatem iis suppositis, quæ dicta sunt in duplici quæstione proximè præcedenti. Inde enim constat clare futuram fuisse arguitur quidem, seu indicatiue, ex vi præsentis decreti; formaliter verò, & causatiue non nisi ex vi alterius decreti.

QVÆSTIO XVIII.

Vtrum præcesserit aliquod meritum incarnationis quoad substantiam?

Videtur præcessisse. 1. Quia humanitas ipsa Christi prius tempore, vel natura, quam vniretur Verbo, meruit dilectione iustitiæ, & voluntate moriendi pro aliis, vt ab eo assumeretur, iuxta illud psal. 44. 8. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem; propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo latitiae præ confortibus tuis.* Vbi per vnctionem intelligitur gratia vnionis, quæ perfusa, & delibuta est humanitas, de quo latè Vasquez ex Patribus tom. 1. in 3. par. disp. 41. cap. 3. Particula verò, *propter* solum potest significare causalitatem meritoriam. Rursus Apoc. 5. 12. dicitur, *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & dignitatem, & honorem.* Quæ sanè accepit per vnionem ad Verbum; nec dignitas accipiendi alia intelligi

R.P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

potest, quam meritoria ratione voluntatis occisionem patiendi.

2. Patres testamenti veteris assiduas ad Deum fundebant preces pro aduentu Redemptoris, vt apparet ex Isa. 16. 1. *Emitte Agnum Domine, dominatorem terre.* 45. 8. *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum,* 64. 1. *Vinam dirumperes cælos, & descenderes.* Psal. 105. 4. *Visita nos, Domine, in salutari tuo, & sic alibi sæpè.* Dicit autem non potest, orationes inspirante Deo conceptas à sanctis viris fuisse irritas, ac inutiles; vt proculdubio fuissent, si nulla fuissent præditæ vi meritoria, ac inductiua rei postulata.

3. Quicumque meretur aliquid, eò ipso necesse est, vt mereatur omne id, sine quo obtineri illud non potest; sed iusti anteriores Christo meruerunt beatitudinem, quæ nisi per Christum, obtineri non potest. Ergo etiam meruere existentiam Christi.

4. De B. Virgine canitur ab Ecclesia: *Ipsam meruisse portare Regem cælorum, & Dominum.* In quo sanè merito includitur meritum existentie Christi. Sicut enim B. Virginem esse matrem Christi, est Christum esse filium eius, ita meritum, vt ipsa existat mater Christi est meritum, vt existat Christus eius filius.

5. Qui potest mereri, quod est maius, potest utique mereri, quod est minus in eodem genere. Sed quilibet potest cum gratia Dei mereri beatitudinem, quæ inter dona supernaturalia est aliquid maius vnione hypostatica; nempe esse beatum est melius qualibet alia re; hoc enim habet rationem vltimi finis, & cætera æstimantur præcisè, quatenus conferunt ad felicitatem. Ergo hoc, vt minimum, est concedendum, homines anteriores Christo potuisse mereri existentiam eius cum auxiliis ordinariis gratiæ.

6. Inter dona gratiæ purè creata, & existentiam Christi datur mutua connexio ex natura rei, vt dictum est suprâ. Ac proinde datur proportio itidem mutua. Non repugnat autem, vt actu elicito per gratiam mereatur quis præmium, quod non excedit proportionem talis gratiæ. Ergo si quis ex anterioribus Christo acciperet à Deo auxilia gratiæ, vel independentem à Christo, vel dependentem ab ipso, & eius meritis quatenus præuisis in decreto intentionum eorum, potuisset mereri existentiam Christi, vel absolute, vel saltè quatenus substantem decreto executionis.

7. Quicumque elicit actum supernaturalem placentem Deo, meretur de congruo quælibet dona Dei, absque vlla exceptione; quia magis congruit, vt quodlibet suum donum, etiam vnionis hypostaticæ, conferat Deus habenti talem actum, quam nullum talem actum habenti. Ergo quicumque elicere aliquem eiusmodi actum ante aduentum Christi, meruerunt, vt minimum de congruo, existentiam eius.

Artic. 1. Respond. Principium meriti non cadit in meritum. Quia principium meriti est indifferens ad merendum, & non merendum; siquidem est de ratione meriti, vt liberè habeatur, atque adeò est indifferens ad obtinendum, & non obtinendum præmium, cum de ratione huius sit, vt dependeat à merito, nihil verò potest esse indifferens ad seipsum. Ergo nullum principium meriti potest esse præmium eiusdem. Christus autem est principium omnis meriti; quia est principium omnium auxiliorum gratiæ, quibus sunt actus meritorij; Ergo Christus nullius meriti præmium esse potest. Ergo non præcessit vllum meritum quoad substantiam.

Artic. 2. Rursus omne meritum puræ creaturæ compenfat adæquatè per beatitudinem merentis. Quia omnis gratia ipsi collata ordinatur ad eam beatitudinem, tanquam ad finem vltimum, & adæquatam; & quia aliàs posset habere aliquis bonum maius

ioris valoris, antequam eſſet beatus, quàm poſtea; cum tamen beatitudo ſit bonum ſummè æſtimabile à putà creatura. Gratia autem vnionis, & exiſtentia Chriſti eſt quid maius, quàm beatitudo putà creaturæ, quia Chriſtus eſt bonum vniuerſale, continens in ſe eminenter beatitudinem omnis, & cuiuſlibet creaturæ, tanquam principium beatitudinis omnium: & quia per beatitudinem putà creaturæ habetur ſummum bonum, quod eſt Deus, tantum intentionaliter, & in inadæquata imagine ſui; per vnionem verò hypſtaticam habetur realiter, & ſecundum ſe ipſum immediatè, quod eſt plus: Ergo exiſtentia Chriſti excedit proportionem omnis meriti putà creaturæ. Nul- lum ergò tale meritum præcedere potuit exiſtentiam Chriſti quoad ſubſtantiam.

Artic. 3. Quapropter Photinus ponens Chriſtum prius fuiſſe purum hominem, & per merita bonæ vitæ obtuliſſe, vt eſſet filius Dei, non ſolum errauit contra Euangelium Lucæ 1. 35. *Quod naſcetur ex te ſan- ctum, vocabitur filius Dei*: vnde conſtat nunquam habuiſſe illum hominem aliam hypſtaſim, quam diui- nam, & gratiam vnionis omni eius operatione fuiſſe priorem naturam, & non ſubſequentem, vt præmium; ſed etiam errauit præterea, quia merito puri hominis attribuit vim meritoriam maiorem, quàm quæ poſſit illi conuenire.

Ad 1. Auguſtinus in illum Pſalmum accipit quidem vnctionem pro aſſumptione humanitatis à Verbo; ſed particulam *propterea*, interpretatur, vt ſignifica- tiuum cauſæ finalis; quaſi dicat, in hunc finem vnxi te, vt diligeres iuſtitiam, odio haberes iniquitatem, vt id re ipſa præſtituſti. Alij verò, vt Athanaſius oratione 2. contra Arianos longè poſt medium, ad- ſcribunt quidem particulam *propterea*, cauſalitatem mer- ritoriam, ſed per vnctionem intelligunt vel declara- tionem filiationis Dei factam in Iordane; vel hilari- tatem conſcientiæ, vel regnum, & ſceptrum æquita- tis attributum poſt paſſionem. Quod etiam eſt probabile, & vtrovis modo euacuatur viſ testimoniij pro merito vnionis hypſtaticæ. Iam loci alterius ex Apocal. expoſitio communis eſt de acceptione per laudem, agnitionem, & celebritatem virtutis, diui- nitatis, & honoris, quæ ſubſecutæ ſunt ad paſſionem, ad quam certè ſubſecuta non eſt vnio humanitatis ad Verbum.

Ad 2. Antiqui Patres non petebant ſubſtantiam in- carnationis, quam ſcilicet ſciebant iam certiffimè eſſe futuram; ſed eius accelerationem. Vel ad modum pen- tentium manifeſtabant ſuum tanti boni deſiderium, quo illud merebantur de congruo, non congruitate im- petratoria, & cauſatiua, quod non ſecus repugnat reſpectu principij meriti, quàm meritum condignum, ſeu ſimpliciter, & propriè tale; ſed congruitate diſpoſitiua, quatenus congruum erat filium Dei dari deſideranti- bus, & toto affectu per multa ſecula in eum deſixiſſe. Verum quaſtio non eſt de hoc merito, quod tantum improprie, & ſecundum quid meritum eſt, nec tale di- citur, niſi cum addito diminuentè.

Ad 3. Negatur eſſe de ratione actus meritorij, vt mereatur omnia indifferenter, ſiue quibus præ- mium ei coëxiſtere non poteſt: Nam neque ſine Deo, & ipſo merente poteſt præmium obtineri, & tamen Deus, & merens ſub merito non cadunt. Sufficit ergo ſi mereatur, quicquid eſt ita neceſſarium, ſimul- que non habeat aliundè vires proximas ſufficientes, per quas ponatur à parte rei. Exiſtentia autem Chriſti non erat huiusmodi.

Ad 4. In cantu Eccleſiæ non ſumitur meritum ſecundum proprietatem, & rigorem ſcholæſticum, quan- do dicitur de perfecto, abſoluto, & ſine addito. Sed di- citur in laudari ſignificatione pro merito congruo, & ſecundum quid tali, de quo dicitur infra.

Poteſt deinde admitti, quod ad præſens atti- net, B. Virginem propriè meruiſſe, vt ipſa potiùs eſſet mater Dei, ex ſuppoſitione, quòd Deus habi- turus eſſet matrem aſſumptà carne; ita vt hæc ipſa ſuppoſitio abſoluta non ſubeſſet merito B. Virginis: Hac enim ratione eximitur ex eius merito ſubſtantia incarnationis.

Ad 5. Oſtenſum eſt iam in ſecunda parte reſpon- ſionis ad quaſtionem, beatitudinem formalem eſſe bo- num longè minùs, quàm gratiam vnionis. Caſus au- tem ſeparationis inter vnionem hypſtaticam, & beatitudinem formalem eſt impoſſibilis; ſi tamen ad- mittatur, dicendum erit hominem Deum habere iure, & in radice, ſeu eminenter ſuam beatitudinem formalem ſimul cum beatitudine formali aliorum; at- que adeò habere bonum abſolutè maius, quàm ſit bea- titudo formalis. Quare comparatio beatitudinis cum alijs quibuſuis bonis concludit eius exceſſum, ſi bona alia, cum quibus comparatur, ſint bona purè creata, non verò ſi ſit ipſum increatum bonum.

Ad 6. Bona ſupernaturalia purè creata, conne- ctuntur quidem intrinſecè cum Chriſto Domino, ſed connexio eſt tanquam effectum cum ſuo principio. Vnde apparet nullam eſſe poſſe inter ea extrema proportionem in ratione meriti, & præmij: ſiqui- dem ratio præmij componi minimè poteſt, vt di- ctum eſt, cum ratione principij in eodem reſpectu actus meritorij. Sed neque ſi Deus daret alicui auxi- lia gratiæ independentè à Chriſto, propterea poſſet eius exiſtentiam mereri propter exceſſum eius incom- parabilem ad præmium, quod eſt adæquatè compen- ſatiuum omnium meritorum putà creaturæ. De de- creto intentiuo, & executiuo, & ineptitudine præui- ſionis in illo ad inducendum iſtud præmium dicitur poſtea.

Ad 7. Meritum de congruo eſt meritum improprie, & ſecundum quid tale; nec ab authoribus vno, eodemque modo vniſormiter uſurpatur. Inter alias eius ſignificationes vna eſt, pro actu vtcunque diſpo- nente benè ad aliquid, necnon pro eo actu (quod ferè eſt idem) quo poteſt, qui illum elicit, habere ſpem maiorem, quòd ſibi potiùs, quàm alteri con- ferendum ſit aliquod bonum, ex ſuppoſitione, quod ſtatutum iam ſit, vt alicui conferatur. Atque vtroque hoc modo potuere antiqui Patres mereri exiſtentiam Chriſti Domini; niſi quod poſterior ea locutio de dando huic potiùs, quàm alteri, non ſatis conſonat bono vniuerſali reſpectu omnium, quale eſt Chriſtus Dominus. Cæterum meritum qualecunque inductiuum, & cauſatiuum exiſtentiæ Chriſti, ita vt quòd exiſtat, vel non exiſtat Chriſtus Dominus, dependeat ex eo, quòd præexiſtat, vel non præexiſtat tale meri- tum; hoc, inquam, negandum omnino eſt ob ea, quæ dicta ſunt in reſponſione ad quaſtionem. Qua diſtin- ctione, credo, componi inter ſe poſſunt cum S. Thoma plures etiam Authores latè diſputantes de merito congruo ſubſtantia incarnationis.

QVÆSTIO XIX.

Virum præceſſerit aliquod meritum Incarnatio- nis, quoad circumſtantias loci, tempo- ris, & ſpiritus?

VIdetur non præceſſiſſe. 1. Quia ſicut non poſſu- mus actibus naturalibus mereri etiam de con- gruo primam gratiam ſupernaturalem, quoad entita- tem; ita nec eius circumſtantias, vt maiorem inten- ſionem, vel accelerationem mereri poſſumus etiam de congruo. Ergo ſicut nullis meritis putà creaturæ, ſeu

seu condignis, seu congruis obtineri potuit existentia Christi quoad substantiam, ut dictum est; ita nec vlla eius circumstantia potuerunt obtineri. Patet consequentia, quia circumstantiae pertinentes ad existentiam Christi tantumdem, ut minimum distant ab omni merito pure creato, quantum distant circumstantiae pertinentes ad existentiam doni supernaturalis pure creati ab omni merito pure naturali.

2. Christus Dominus venit eo tempore, quo fuit opportunissimum, ut veniret. Igitur antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo accelerationem eius Adventus; alioqui, vel initio non fuisset praefixum à Deo tempus opportunissimum Incarnationi: vel Incarnatio, quoad hanc circumstantiam facta fuisset minus conuenienter. Quod dici non debet, ut patet ex Augustino tom. 4. qu. 83. ex nouo Testam. *Idcirco tunc venit quando debuit venire, voluntatis suae rationem secutus, non meritorum. Nam si merita perpendas, venire non debuit.*

3. Omnes ante Christum fideles habuerunt Gratiā ad merendum ex meritis Christi, non minus quam fideles Christo posteriores. Ergo Christus prauius est merens independentē à meritis antiquorum fidelium, & merita Christi fuere priora, quam merita illorum. At Christus sicut mereri non potuit, ita non potuit prauideri merens, nisi ut pendens à suis Progenitoribus, & existens in hoc loco, & tempore determinato; cum repugnet quemquam operari, & mereri, aut nondum positum extra omnes suas causas; aut nondum determinatum ad hunc locum, & hoc tempus. Ergo circumstantiae Stirpis, Locī, & Temporis fuere priores in prauiſione Dei, quam merita antiquorum, atque independentes ab iisdem, non minus quam substantia Incarnationis. Eadem argumentatione concluditur vice versa merita antiquorum fuisse priora in prauiſione Dei, quam istas circumstantias; atque ab iisdem independentia, si antiqui illas meruerunt. Repugnat verò mutua earundem rerum dependentia, & independentia, atque mutua prioritas praesertim in eodem genere, ut statutum est in Philosophia. Eiusdemque rei ratio specialis circa actus liberos reddita est qu. 9. de Virtut. Theolog.

4. Et augetur difficultas praecedens, utcumque quis comminisci possit, Christum, & eius merita prauideri prius indeterminata, quoad circumstantias Temporis, Locī, & Stirpis ex vi decreti diuini, quoad hanc, disunctiui, simulque determinati, quoad existentiam Christi, & meritum eius, quam ut determinata, quoad easdem circumstantias, atque ut prauiſas sub priori consideratione potuisse inducere meritorie gratiam, qua antiqui Patres mererentur talem earum circumstantiarum determinationem, quae ipsis esset specialiter favorabilis, & sic vitari mutua prioritatem in serie diuinarum cognitionum, & decretorum. Inquam utcumque haec, & his similia complura, quae libenter praetermittuntur, comminisci quis possit; Haec nihilominus tota dispositio rationis nostrae, & qualiscumque praecisionis euanesceat, cum ventum est ad realitatem obiectiuam, hoc est cum iam consideratur Christus eliciens actum, est actus, quo, vel quibus meruit auxilia Gratiae Patribus antiquis. Quia tunc pro priori naturae antequam mereatur, & velit inducere tale praemium, praesupponitur iam habens determinatam durationem, determinatum ubi, & stirpem determinatam. Nec potest nisi absurdissime, admitti Christum cogitantem de eliciendo opere meritorio, non aduertisse, pro priori naturae ubinam Gentium esset, quo saeculo viveret, quam matrem haberet, quos auos; atque de his expresse cogitasse, ut obtinendis per

suum meritum, nec tamen eam cogitationem peruenisse, usque ad indiuiduationes earum rerum, quas nemo est tam stultus, & hebes, qui non discernat in indiuiduo, quotiescumque illarum meminit, ut clare appareat miraculum fugi deforme, ac indecens hominem Deum, dum dicitur ipsum de talibus cogitasse pro aliquo priori absque vltima determinatione eorum usque adeo vnicuique manifestorum obiectorum. Ergo nullus relinquitur locus vitandae mutuae prioritatis ex parte Christi merentis reipsa à parte rei, utcumque ea vitari posset in scientia, ac Decretis diuinis. Verum neque in illis secundum se vitari ea potest; quia in Deo non datur multiplicitas virtualis intrinseca decretorum, & cognitionum, ut dictum est qu. 15.

5. Productio vniuscuiusque rei est indistincta ab eius duratione. Productionem autem Christi non potuerunt mereri antiqui Patres, ut constat ex quaest. praeced. Ergo neque circumstantiam temporis incarnationis mereri potuerunt. Eadem verò ratio esse videtur de circumstantia loci, & stirpis; quia de tribus istis circumstantiis sunt eadem ferè auctoritates; atque istae sunt totum fundamentum oppositae partis.

6. Beata Virgo neque de condigno mereri potuit, neque de congruo, ut esset Mater Christi. Ergo neque reliqui Sancti veteris testamenti mereri potuerunt siue de congruo, siue de condigno, ut essent Progenitores Christi; aut ut acceleraretur mysterium incarnationis, aut ut perficeretur in eorum patria determinatè. Patet consequentia. Quia testimonia scripturae quae fauent merito Virginis respectu maternitatis, sunt multò plura, ac urgentiora, quam quae fauent merito reliquorum respectu triplicis illius circumstantiae, ut videre licet ex ijs, quae communiter dicuntur à sanctis Patribus, ad illud praesertim Luc. 1. 45. *Beata quae credidisti quoniam perficientur, quae dicta sunt tibi à Domino.* Et ad illud ibid. vers. 48. *Quia respexit humilitatem ancilla suae: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Exque alijs multis, quae diligenter colligunt, & expendant in praesenti Suar. & Vasq. Probatur antecedens, quia Beata Virgo, ante omnes actus suos meritorios, praeventa fuit cumulo Gratiae actualis, & habitualis usque adeo magnò, ut nulli alij mortalium aequalis vnquam contingerit ante omne suum meritum; ac proinde ille cumulus fuit proprius personae electae in Matrem Dei. Ergo non potuit per actus subsequentes mereri, ut eligeretur mater Dei.

Art. 1. Resp. *Meritum* est vox ambigua significationis, quia apud sacros Scriptores, necnon apud prophanos, & ex usu vulgari frequenter ponitur pro aptitudine, & dispositione, siue naturali, siue acquisita alicuius ad aliquod, siue praestandum munus, siue accipiendum beneficium. Et siquidem huiusmodi dispositio constituta sit per actus honestos, & exercitium virtutum congruens donis suscipiendis ab eliciente tales actus; tunc verò usu magis familiari; Meritum dicitur talis aptitudo, ac dispositio. Apud Scholasticos verò Doctores, meritum serè semper vsurpatur pro actu, cui condignum, aut congruum est, ut rependatur aliquod praemium; ita ut istud ponatur à parte rei dependentem ab illo cum dependentia à priori, & vtriusque existentia habeat contingentiam indiuisam, ut sit vel non sit, fundatam in indifferentia elicientis actus meritorios, ut eos eliciat, vel non eliciat. Priori illo modo, Crux dicitur in cantu Ecclesiae, *Electa digno stipite, tam sancta membra tangere*: Et similiter dicitur, *Felix culpa, qua talem, ac tantum meruit habere Redemptorem*. Et in oratione B. Annae dicitur illi collata esse Gratia, *Ut Genitricis Vni-geniti Filij Dei mater effici mereretur*. Posterioris vsur-

pationis meriti nulla opus est exempla adducere; sed solum est aduertendum, nec etiam apud Scholasticos Doctores eodem semper sensu meritum vniformiter vsurpari. Licet enim, vt plurimum vsurpetur propriè, vsurpatur tamen non admodum infrequenter, latiori significatione pro sola dispositione morali congruenti donis Dei, quæ subindè conferuntur merenti.

Art. 2. Quapropter dùm in materia præsentis occurrit, apud sanctos Patres vox hæc *meritum* aliæque illi æquiuales, attribuendo earum significatum, vel Beatæ Virgini respectu Maternitatis, vel antiquis sanctis Patribus respectu circumstantiarum loci, temporis, ac stirpis; non idèd protinus trahenda sunt ea testimonia in significationem Scholasticam, maximè iuxta summam proprietatem, ac rigorem; Quia adducuntur in examen Theologicum rei, de qua loquuntur; nec vicè versa idèd sunt alienanda omninò eadem voces ab eadem significatione Scholastica; quia Scriptura, & sancti Patres extra scholas loquuntur; Neque contextus ipsorum Scholasticæ locutioni, quoad cætera congruit, sed consideranda sunt pro eruendo sensu legitimo, natura rei, de qua est sermo, & principia alia, quæ præsupponunt.

Art. 3. His autem consideratis, dicendum videtur, tum B. Virginem respectu Maternitatis Christi: Tum antiquos Patres respectu trium illarum circumstantiarum, habuisse Meritum dispositiuum propriè tale in ratione dispositionis moralis; & rursus Meritum impetratorium, causatiuum tantum secundum quid, & impropriè tale. Et quidem B. Virginem ea morum sanctitate, & feruore Charitatis præditam fuisse, qua congruebat præditam esse eam, quæ futura esse Mater Christi, dubitari minimè potest; siue considerentur testimonia eam in rem clarissima insinuata in postrema obiectione apud auctores locupletes, siue consideretur perfectio, & vniuersalis conditio Prouidentie Dei, disponentis media vnumquodque in suo ordine, cum iusta, & exacta correspondentia priorum, ac posteriorum. Posito autem in B. Virgine præcessisse dispositionem moralem, congruentem dignitati Matris Dei, negari non potest, quin præcesserit in eadem meritum eiusdem dignitatis, saltem de congruo, latè sumptum, & impropriè tale. Quia huiusmodi meritum nihil reipsa differt à dispositione morali congruente donis Dei, quæ conferuntur illa præexistente. Ob eadem ferè fundamenta, concedenda est similis dispositio, & meritum simile antiquis Patribus respectu trium, illarum circumstantiarum; quia de vtraque sunt similia testimonia, & est simile fundamentum ex parte prouidentie Dei.

Art. 4. Cæterum neutris concedendum esse meritum propriè tale inductiuum, & causatiuum sui termini; ita vt electio B. Virginis in Matrem Dei, aut electio loci, temporis, & progenitorum in quo, pro quo, & ex quibus natus est Christus, fuerit præmiu eorum meritorum, pendens ab eorum existentia, quoad existentiam, sui, & substans contingentia, vt daretur, vel non daretur cui suberant ex parte voluntatis creatæ eadem merita. Tale, inquam, meritum neque de condigno, neque de congruo admitendum esse, aut in B. Virgine, aut in antiquis sanctis Patribus efficaciter conuincunt rationes dubitandi, tertia, maximè verò quarta, & sexta.

Art. 5. Meruit igitur B. Virgo dignitatem matris Dei, merito dispositiuam; idest, talis fuit in exercitio virtutum omnium, qualis congruebat, & decebat vt esset, quæ futura erat Mater Dei: Meruit itidem merito de congruo latè, & impropriè sumpto, idest, tot, tales, & tam excellentes in omni virtutum genere actus præmisit, vt in eis adesset nouus

titulus, ob quem constitueretur Mater Christi, & intuitu cuius executioni mandaretur dignitas Maternitatis Christi iam antecedenter illi decreta ex voluntate Dei purè gratiosa, ac liberali respectu ipsius. Idem dicitur proportionem seruata de Patribus antiquis, respectu trium illarum circumstantiarum.

Ad 1. Sæpe dictum est, & ex professo stabilitum fuit quæst. 6. Dona supernaturalia, purè creata habere connexionem intrinsecam cum existentia Christi, quam tamen nullo pacto habent merita vlla naturalia cum dono aliquo supernaturali, & ratio discriminis ibidem reddita est multiplex, & clara. Nulla igitur est ratio paritatis in præsentis, & possumt merita supernaturalia purè creata, habere rationem dispositionis, & meriti alicuius, saltem secundarij respectu circumstantiarum Incarnationis; licet nihil tale conuenire possit, meritis vllis naturalibus respectu vllius doni supernaturalis, vel quo ad substantiam, vel quod circumstantiam, vt est circumstantia formaliter doni supernaturalis.

Ad 2. Christus Dominus venit quando oportuit, opportunitate constata ex rerum omnium, & singularum statu, inter quas merita iustorum, ac præsertim B. Virginis non vltimum tenent locum apud Deum, eiusque prouidentiam. Augustinus licet videri possit loqui de merito comparatio Aduentus pro vno tempore, potius quàm pro alio; Agit tamen procudubio reipsa de merito absolute inducente debitum, hoc est de merito condigno, vt tunc veniret, quando venit. Et negat tale meritum adfuisse; quia aderant peccata, quibus debebatur, vt neque tunc, neque vnquam aliàs veniret. Quæ certè ratio concludit efficaciter aduersus meritum condignum, quod componi nequaquam potest cum demerito eiusdem rei. Nihil verò concludit aduersus meritum purè dispositiuum, solumque de congruo congruitate latè sumpta, quod videlicet componi potest cum demeritis, vtrumque magnis eiusdem rei, vt patet in attritione disponente ad iustificationem; inque alijs meritis peccatoris, vt conuertatur à Deo, & ad Deum.

Ad 3. & 4. Conceditur totum; quia solum impugnant meritum impetratorium propriè tale in ratione impetratorijs, respectu præmij habentis contingentiam; vt sit, vel non sit dependenter à voluntate merentis mota à Deo ad operandum propositione præmij obtinendi, si eliciat actus meritorios; sin minus non ponendi à parte rei; Quale meritum iam superius negatum est. Cæterum aduersus meritum dispositiuum, & de congruo late tale nihil probant eadem argumenta, vt patet. Huiusmodi enim meritum inducitur à Deo, quia vult inducere eius terminum; non verò idèd determinatur ad ponendum eundem terminum à parte rei, quia voluntas creata prius determinatur ad eliciendos actus taliter meritorios.

Ad 5. Idem effectus potest à diuersis causis pro eodem instanti, & loco procedere, quantum est ex se, & è conuerso pro diuersis instantibus, & locis potest pendere ab eadem causa. Vnde determinatio effectus ad tale instans, vel ad talem locum non est ex sua ratione determinatio ad talem causam vel è conuerso, sicut determinatio subiecti, vt sit album, aut nigrum, non est determinatio, vt sit dulce, aut amarum. Quia videlicet vniuersaliter sunt inter se distincta, quæ sunt inuicem separabilia, non solum logicè, sed realiter etiam, vt sunt in se à parte rei. Quare actio productiua rei, quæ est determinatio ad talem causam, vtque effectus sit simpliciter à parte rei, est distincta à duratione, & vlicatione, quæ sunt

sunt determinationes ad tempus, & locum. Igitur licet nullum dari potuerit meritum vllius rationis respectu Incarnationis quoad substantiam; non tamen inde conficitur, dari non potuisse respectu eiusdem quoad dictas circumstantias.

Ad 6. Consequentia est bona, & eius probatio est efficax, sed antecedentis probatio nihil conuincit, iuxta eum illius sensum; qui superius expositus est. Quod enim dona Gratiae collata Virgini ante omnes actus liberos ipsius, fuerint propria iam electae in Matrem Dei non tollit, quin actus deinde consequentes fuerint itidem proprii futurae Matris Dei; ideoque quod Mater Dei disposita fuerit partim donis Dei collatis nondum ipsa quidquam agente liberè, partim Dei donis eidem formaliter liberis; ideoque meritorii modo facto.

QVÆSTIO XX.

Vtrum vnio Hypostatica sit modus realiter distinctus ab extremis?

Videtur non esse distinctus. 1. Quia Deus secundum se indifferens, vt velit, aut nolit vniri humanitati constituitur determinatè volens vniri per aliquid ab ipso Deo realiter indistinctum. Ergò similiter Verbum Diuinum secundum se indifferens, vt in tempore vnatur, & non vnatur humanitati, constituitur determinatè vnitum per aliquid realiter indistinctum ab ipso Verbo.

2. Duo aliqua extrema esse vnita, quæ ante vnita non erant, non significabat diuersam rem iisdem superadditam; sed solum quod extrema diuerso modo se habeant ad inuicem, nunc, quam prius. Ita vt alterum ab altero perficiatur, cum antecederet ab eodem non perficeretur. Ergò, vt Verbum, & humanitas inuicem copulerentur, non est opus entitate modali realiter ab vtriusque distincta; sed sufficit Verbum diuinum fungi modo, erga Humanitatem munere, quo antea nonungebatur, aliterque se habere, quam haberet antea respectu eiusdem, vniedo se per seipsum immediatè, sicut eam perficit immediatè per seipsum, & non mediatè communicando prius perfectionem entitati modali, ex qua deinde immediatè refundatur in humanitatem.

3. Quod est indifferens, vt sit dextrum, vel sinistrum, respectu alterius potest constitui determinatè, vel dextrum, vel sinistrum nulla facta reali additione, vel dextro, vel sinistro, vel vtrique. Ergò etiam indifferens, vt sit vnitum, vel non sit vnitum, potest ad alterutrum horum determinari nulla facta additione, aut deductione modi realiter distincti.

4. Si vnio hypostatica distingueretur à Verbo, & Humanitate esset accidens: Quidquid enim aduenit entibus in suo genere, & ordine perfectis, ac completis, est accidens: Sed vnio aduenit Verbo, quod est perfectissimum in omni genere, & humanitati, quæ est completa, & perfecta in genere, & ordine naturæ creatæ. Ergò vnio hypostatica est accidens; atque adeò est vnio accidentalis, quod est absurdum. Quia passim à sanctis Patribus, & Scholasticis vocatur vnio substantialis, & præterea inde sequeretur Christum Dominum esse quoddam totum accidentale; tale namque est totum, qualis est eius totalitas.

5. Si vnio hypostatica, esset modus ab extremis realiter distinctus, esset imperfectissima. De ratione namque modi est, vt sit accidens imperfectissimum, minimæque entitatis; vtque nec realitatem, nec nomen

rei absolutè habeat, mereturque; Vnio autem hypostatica ab omnibus tam sanctis Patribus, quam Doctoribus Scholasticis, agnoscitur maximæ perfectionis, admirabilis, & incomprehensibilis, diciturque superare perfectione omnes res alias creatas, omniaque dona, tam supernaturalia, quam naturalia. Ergò vnio hypostatica non est modus.

6. Si vnio hypostatica esset modus distinctus realiter à Verbo, esset producta à tota Trinitate; quia omnes effectus ad extra sunt communes toti Trinitati. Ergò tota Trinitas, & non solum Verbum diuinum assumpsisset Humanitatem. Quia illi conuenit assumere, cui conuenit esse causam vnionis ad extremum assumptum. Ideò enim non dicitur humanitas assumere Verbum; tamen illi vnatur: quia ipsa nec est vnio, nec principium vnionis. Solum autem Verbum, & non tota Trinitas dicitur assumens respectu humanitatis.

7. Non est maior ratio ponendi modum vnionis realiter distinctum, respectu vnus partis humanitatis, potius quam alterius. Quapropter ponendæ essent tot vniones inter se realiter distinctæ, quot sunt partes assumptæ, quæ est nimia vnionum multiplicatio ab iis etiam omnibus, & meritò negata, qui admittunt modum realiter distinctum. Ergò non est admittendus talis modus.

8. Vnio realiter distincta ab extremis vnitis est vera compositio vnitorum addens rationem talis, æqualiter respectu vtriusque extremi vniti; quia vtrumque æqualiter, eademque ratione afficit. Verbum autem Diuinum non est capax, quod veniat in compositione cum aliquo. Quia essentialiter est vltimò completum in se, & per se præcisè: cum componentia sint incompleta respectu compositi.

Art. 1. Resp. *Verbum caro factum est*, vt habetur Io. 1. Fieri autem caro non potuit, quin aliquid fieret, præter ea omnia quibus factis, nondum verificatur, Verbum carnem factum esse. Omnia autem alia præter modum vnionis fieri potuerunt, quin verificaretur, Verbum carnem factum esse. Humanitas namque ipsa, simul cum cæteris omnibus, quæ sunt illi connaturalia, necnon cum omnibus donis absolutis eidem conferibilibus, fieri potuit quin illi vniretur Verbum diuinum: Atque ideò, quin Verbum fieret caro. Humanitas enim quæ de facto assumpta est, est eiusdem rationis cum cæteris humanitatibus, quæ existunt absque defectu vllius rei sibi connaturalis, quin vniantur Verbo, eademque esset ratio de donis quibusuis supernaturalibus absolutis, quæ sunt illis conferabilia. Quandoquidem nullum ex illis est ex se vnitiuum cum Verbo. Ergò necesse est fateri, præter huiusmodi omnia, factum esse modum vnionis distinctum realiter ab extremis, ratione cuius verè, & propriè facti, verbum verè, & propriè dicatur factum Caro. Nec enim vox ista Euangelistæ expressiua tanti mysterij, & coniuncta cum vocibus cæteris retentis in significatione propria, alienanda facile est à significatione propria factionis propriè talis. Alienetur verò, necesse est si nihil propriè dicatur fieri, ratione cuius Verbum sit Caro, atque hoc necesse est, vt dicatur, si negetur modus vnionis realiter distinctus ab extremis, ideòque propriè factus.

Art. 2. Accedit notissimum principium. Quæ sunt realiter separabilia sunt realiter distincta; sed coexistentia Verbi Diuini, & humanitatis, quæ de facto assumpta est, est separabilis realiter ab vnione vtriusque. Ergò hæc vnio distinguitur realiter ab ea coexistentia. Idemque fit argumentum de omnibus aliis, quæ sunt necessariò coniuncta cum ea coexistentia. Maior propositio non indiget probatione; quia nihil notius esse potest, quam nihil separari realiter posse à seipso, atque adeò ab aliquo realiter identificato secum.

Et

Eſt itidem manifeſta propoſitio minor; quia de facto datur coëxiſtentia Verbi diuini cum aliis humanitatibus realiter ſeparata ab vnione eiſdem cū iſdem. Idē autē contingere potuit humanitati, quæ de facto vnita Verbo, quod contingit humanitatibus de facto non vnitis: Siquidem hæc, & illa ſunt eiſdem adæquatè rationis in ſe intrinſecè. Iſtud porro argumentum æqualiter probat diſtinctionem realem vnionis ab extremis vnitis, ſecundum omnia; & quælibet prædicata; & conceptus obiectiuos realiter identificados cum ipſis à parte rei. Quia caſu, quo Verbum, & humanitas realiter ſibi inuicem coëxiſterent, quin realiter ſibi inuicem vnirentur, æqualiter retinerent omnia, & quælibet prædicata, atque conceptus obiectiuos realiter identificados cum ipſis.

Art. 1. Ad 1. Mirum eſt nonnullos Theologos vſque aded fidenter vti pro aliis rebus explicandis exemplo actuum liberorum Dei, quibus nihil eſt in Theologia latebroſius, magiſque indigum expoſitionis. Deindè quidquid Deus liberè vult, vult ab æterno extra Deum. At verbum vniri humanitati incepit in tempore, adeoque eſt diſtinctum realiter à Deo, cuius nulum prædicatum realiter identificatum cum ipſo incipit eſſe in tempore. Ergo exemplum illud eſt abſte.

Art. 2. Quod ex alio præterea capite manifeſtatur. Quia actus liber Dei eſt habitudo ipſius Dei ſecundum ſe ad res creatas. Atque ex myſterio Trinitatis conſtat Deum ſecundum diuerſas formalitates eſſe capax prædicatorum inuicem contradicentium propter ſitam infinitatem, vt exponetur in quaſt. de Deo. At vnio hypſtatica non ſolum eſt habitudo Verbi diuini ad rem creatam; ſed etiam rei creatæ ad Verbum diuinum, nec illi ſoli, ſed etiam huic, quando ſunt inuicem vnita, conuenit contradicentium eius, quod conueniret, caſu quo non eſſent inuicem vnita. Res autem creatæ ob finitatem, & limitationem ſui, non eſt capax prædicatorum contradicentium ſecundum diuerſas formalitates, vt ibidem clara ratione demonſtrabitur. Ergo hoc etiam ex capite apparet illud exemplum eſſe abſte, nihilque proſus concludere.

Art. 3. Denique actus liber Dei, quo vult vniri humanitati neceſſe eſt, vt habeat obiectum aliquod peculiare realiter volitum ab ipſo, diſtinctum ab iis omnibus obiectis, quæ Deus poteſt velle, quin velit vniri humanitati. Aliàs enim ea volitio erit ſui tantum ipſius volitio, quatenus differt ab aliis omnibus actibus Dei liberis non volentibus vnionem. Repugnat autem vnæ volitionem diuinam differe ab aliqua alia volitione diuina, præciſe quatenus eſt volitua ſui; quia hoc prædicatum eſt commune omnibus Dei volitionibus, & repugnat vnæ ab alio differe per id, quod eſt vtrique commune.

Ad 2. Verbum diuinum, & humanitatem, quatenus inter ſe vnita, tantum quoad modum differe à ſe ſiſ quatenus inuicem non vnitis, non eſt illud punctum, de quo inſtituitur præſens controuerſia. Id enim vtraque ſententia auctorum ſibi inuicem contradicentium concorditer admittit. Solum igitur controuertitur, vtrum ille modus, ſecundum quem tantummodò dicuntur differe inter ſe ea extrema quatenus vnita, & quatenus non vnita inuicem, diſtinguatur ab eiſdem realiter. Quare cum ij auctores, qui negant diſtingui realiter, dicunt differentiam eſſe tantummodò penes modum ſe habendi, interrogandi ſunt: An *To penes modum* ſuperaddant vocibus ſignificantibus Verbum diuinum, & Humanitatem, atque vtriuſque coëxiſtentiam ad ſignificandum aliquid ita diſtinctum, à toto ſignificato reali iſtarum poſteriorum vocum, ſicut eadem poſteriores voces diſtinguuntur ab iis vocibus, *Penes modum*? ſi affirmant.

Ergo modus vnionis diſtinguitur realiter ab extremis vnitis, non minus quam diſtinguatur realiter *To penes modum*, à reliquis vocibus. Si negent iam tum demonſtrant ſe verbis ludere; quandoquidem ſuperaddunt nouas voces abſque animo ſignificandi nouam rem. Quibuſcumque verò vocibus denuò ſuperadditis, tentent elabi ex vi interrogationis, & vtriuſque ſequelæ, premeſſi ſunt ſimili interrogatione circa ſignificatum nouarum vocum; An videlicet voces de nouo ſuperadditæ, habeant ſignificatum diſtinctum à parte rei à ſignificato priorum vocum, & vtrumque respondeant ſemper cum eadem vi redibunt eadem illæ ſequelæ, quovſque fateantur palam non ſignificare idem realiter, & à parte rei, cum qui dicit, Verbum diuinum coëxiſtit humanitati, & dicentem, Verbum diuinum eſt vnium humanitati, Quapropter Verbum diuinum fungi erga humanitatem munere, quo ante non fungebatur, & aliter ſe habere eſt exiſtere nunc entitatem modalem, quæ formaliter determinatur, vt fungatur eo munere complendo, & perficiendo humanitatem immediatè, vt quod licet, vt quo tanquam purum determinatiuum mediet aliquid.

Ad 3. Omne indifferens ad aliqua duo determinatur formaliter ad vtrumvis eorum per aliquid realiter ſibi ſuperadditum nec fieri poteſt, vt indifferentia, & determinatio eiſdem ad idem, ſiue eorundem ad inuicem identificentur inter ſe adæquatè. Quia indifferens ad vtrumlibet ex duobus poteſt exiſtere abſque determinatione ad alterutrum eorum, & nihil ſine ſeipſo exiſtere poteſt. Quare quod eſt indifferens, vt ſit dextrum, & ſiniſtrum, determinari non poteſt, vt vel dextrum ſit, vel ſiniſtrum abſque aliquo ſibi ſuperaddito. Nimirum per tales determinatas vbicationes ipſius dextri & ſiniſtri, & per tales determinatas durationes earum vbicationum, quæ tam vbicationes, quàm durationes diſtinguuntur realiter ab entitate abſoluta, quæ eſt dextrorſum, & ab ea, quæ eſt ſiniſtrorſum. Negatur igitur antecedens, quod manifeſtius eſt falſum, quàm conſequens.

Ad 4. Eſt quidem completa Humanitas in ratione naturæ ante vnionem cum verbo: non tamen eſt vltimò completa ſubſtantialiter, quia deſt illi ſubſiſtentia, ſeu ſuppoſitum, quod eſt vltimum complementum ſubſtantiale naturæ, ergo vnio Hypoſtatica, ſiue diſtincta, ſiue non diſtincta ab extremis, quia ſuperaddit iſtiusmodi complementum, eſt completa naturæ non accidentaliter, ſed ſubſtantialiter, yndè ipſa quoque eſt quid ſubſtantiale.

Ad 5. De perfectione vnionis Hypoſtaticæ ſecundum ſe præciſe conſideratæ infrà dicetur. Nam quod ad teſtimonia attinet ſanctorum, & ſcholasticorum dicentium eam eſſe mirabilem, incomprehenſibilem, &c. nihil intereſt, an ſit, vel non ſit modus realiter diſtinctus ab extremis. Etenim quæ dicuntur vſque aded magnificè de iſta vnione, accipienda ſunt de ipſa ſumpta in concreto, non verò de ipſa ſecundum ſe, & in abstracto. In concreto autem, ideſt, prout ſimul includit extrema vnita ſemper eſt admirabilis, & incomprehenſibilis, ſiue diſtinguatur ab illis realiter, ſiue non diſtinguatur, vt per ſe ſatis patet.

Ad 6. Imò oppoſita ſententia difficulter, aut nullo modo exponere poteſt differentiam aſſumentis, & aſſumpti. Quia aſſumere, ſeu ad ſe ſumere, eſt vniri, & ſimul producere vnionem; quæ duo ſimul, quia ſolum Verbum diuinum præſtat, propterea ipſum ſolum aſſumit. Aſſumi verò eſt vniri abſque productione vnionis; Et quia hoc conuenit ſoli humanitati, propterea ſola ipſa aſſumitur à Verbo. Iam tota Trinitas ſolum dicitur vnire mutuo Verbum, & Humanitatem. Quia vnire eſt vnionem producere, quod præſtat æqualiter tota Trinitas. In ſententia contraria

non datur productio vnionis vnde non habet rationem discriminis pro eiusmodi locutionibus, atque sententiis solidè stabilendis, vel certè eam non habet satis expeditam, ac illustrem.

Ad 7. Sententia contraria non potest vti ea obiectione, quia necesse est, vt vniones multiplicet pro multiplicitate partium vnitarum; quandoquidem illas ab istis non distinguit realiter. Probabilius autem est absolutè duas tantum dari vniones Hypostaticas partiales, alteram terminatam ad vnionem naturalem inter animam, & corpus: alteram terminatam indiuisim ad Animam, Corpus, Sanguinem, & ad reliquas partes absolutas immediatè assumptas. Ratio huius distinctionis est; quia in triduo mortis deficiente vnione Hypostatica ad vnionem naturalem inter Animam, & Corpus; quæ vnio p[ri]us eo tempore non fuit in rerum natura, ac proinde non terminauit vnionem Hypostaticam; manserunt nihilominus vnita Verbo sicut prius Corpus, & Anima, & reliqua pertinentia ad complementum substantiale integrale humanitatis. Ratio non multiplicandi plures vniones pro multiplicitate partium, seu essentialium, seu integralium humanitatis est, quia Verbum diuinum eas omnes assumpsit per modum vnius; ita vt Animam assumeret ratione sui, vnde dicitur immediatè assumpta à verbo; reliqua verò assumeret ratione Animæ, vnde dicuntur assumpta mediante Anima, vti docent D. Thomas, & alij communiter in præfenti. Quod tamen non rectè diceretur, si ad singulas partes singulæ vniones terminarentur vnaquaque vnione respiciente æquè immediatè, & per se, eam partem, ad quam terminaretur. Satiùs igitur est admittere duas tantum vniones Hypostaticas partiales. Si quis tamen contendat, vel simplicem tantum vnionem Hypostaticam esse admittendam; atque in triduo mortis successisse aliam adæquatè distinctam entitatiuè à priori; vel tot esse ponendas vniones Hypostaticas partiales, quot sunt partes realiter inter se distinctæ pertinentes ad essentiam, & integritatem humanitatis, atque reliquas vniones esse intrinsecè connexas cum vnione ad animam, eidemque subordinatas ex sua natura, & ex intentione diuina. Si quis inquam, hæc contendat, vtrumuis facillè concedi potest, quia vtrumuis est probabile, & controuersia, vt apparet, est leuis.

Ad 8. Certum est admittendam esse in Christo aliquam compositionem, ratione cuius Christus Dominus, sit aliquo modo compositus, vt colligitur apertè ex 5. Synod. act. 8. can. 4. Idemque asserunt aliqua alia Concilia, & communiter Sancti Patres apud Suar. disp. 6. sect. 4. Vtrum compositio alia est physica, & naturalis constans vnum per se ex duobus inuicem incompletis, quorum proinde quodlibet per vnionem mutuam compleatur, ac perficiatur. Et huiusmodi sunt omnia composita naturalia. Alia compositio est purè numeralis, intrinsecè supernaturalis, & existens per modum, quandam ineffabilem, vt loquitur D. Thomas, & alij communiter, constituens vnum per se ex duobus, quorum alterum est imperfectum, & incompletum ex se, atque complebile, & perfectibile per alterum, cuiusmodi est Humanitas respectu verbi. Alterum verò est essentialiter vltimò completum, & habens in se omnem perfectionem, ideoque minime complebile, aut perfectibile per alterum extremum, cuiusmodi est Verbum diuinum. Quapropter vnio Hypostatica licet æqualiter vniat Verbum humanitati, & humanitatem Verbo; non tamen eodem modo afficit vtrumque hoc extremum. Perficit enim, & complet humanitatem, vt quo, ideoque eam immutat intrinsecè immutatione propriè tali: At Verbum diuinum neque complet, neque perficit vllò modo; ac proinde neque immutat intrinsecè, quia neque superaddit illi, neque

detrahit vllam perfectionem, quorum alterum est de conceptu immutationis intrinsecè. Quare Verbum diuinum vnitur humanitati quasi actiue communicando illi suam perfectionem: Humanitas verò vnitur Verbo purè passiue recipiens, & non conferens perfectionem. Igitur modus vnionis Hypostaticæ est quidem vera compositio ex verbo, & humanitate; non tamen est vera immutatio vtriusque, sed solius humanitatis, atq; ideo non eodem modo afficit vtrumque hoc extremum, sed cum discrimine explicato.

Q V Æ S T I O XXI.

Vtrum vnio facta fuerit in sola Persona, an etiam in natura Diuina?

Videtur facta fuisse, & quidem æquè immediatè in vtraque. 1. Quia natura est idem cum persona. Ergò non potuit vnio terminari ad personam; quin æquè immediatè terminaretur à parte rei ad naturam.

2. Visio Beatifica, quæ est vnio intentionalis videntis, & visi, non potest terminari immediatè ad personas, quin terminetur immediatè ad naturam. Ergò à fortiori vnio Hypostatica, quæ est vnio realis, ac physica attingens suum terminum, vt est physicè in se à parte rei, non potest immediatè terminari ad personam, quin terminetur immediatè ad naturam.

3. Vnio Hypostatica est maxima perfectio humanitatis. Ergò vnit immediatè humanitati maximam perfectionem. Sola autem natura diuina secundum se est maxima perfectio ratione sui; cum personalitates secundum se, & ratione sui præcisè nullam dicant perfectionem, vt supponitur ex quæstionibus de Deo. Ergò vnio Hypostatica vnit immediatè naturam diuinam humanitati.

Art. 1. Resp. Omnis substantia completa constar natura, & supposito. Natura dicitur, quod pertinet ad rationem speciei, vt constat ex definitione Boëtij lib. de duab. natur. paulò post principium: *Natura est vnaquaque rem informans specifica differentia*: Et iterum propè medium. *Natura est cuiuslibet substantie specifica proprietas*. In eundem sensum præiuit Philosophus 5. met. cap. 8. text. 15. definiens substantiam sumptam pro natura, his verbis. *Quod quid erat esse, cuius ratio est, & definitio: Et hæc substantia videtur vniuscuiusque*. Suppositum verò, seu substantia, & hypostasis est, quod pertinet ad rationem indiuidui. Vnde Athanasius tract. de definitionib. colum. 3. *Facies, ait, Character, hypostasis, & indiuiduum vnum, & idem sunt*. Et Boëtius loco citato. Personam, quæ est vna species suppositi, definit, *rationalis Natura indiuiduam substantiam*, vtraque istarum vocum vsurpatio confirmatur validè ex Conc. Florent. sess. 18. à 5. *Diuina substantia*. Vbi tacitè approbat Græcos cum Latinis communi consensu supponentes *substantiam* (sumptam vtique pro natura) à *persona* differre. vt *communicabile ab incommunicabili, & vt commune differt à proprio*. Similiter Iustinianus Imperator in Edicto fidei propè mediet. ait, *Omnes Sanctos Patres consonanter nos docere, Naturam quidem, vel substantiam, vel formam, hoc quod est commune significare, Substantiam autem, siue personam, hoc quod est speciale*. Communicabile porro, & commune aliud est tale logicè tantum, & secundum prædicationem, vt homo, leo, equus: Aliud physicè, & secundum realitatem, idque vel copulatiue, vt diuinitas, quæ est à parte rei communis, & identificata tribus simul personis: vel distributiue, ac diuisim, vt humanitas quælibet, quæ à parte rei, est communicabilis, & vniuersalis cuiuslibet ex subsistentiis potentibus ipsam vltimò complere. Atque hæc

vtraque

utraque posterior communis subintelligitur in autoritatibus præallegatis; siquidem prior illa potest etiam indiuiduationi accommodari.

Art. 2. Iam unio hypostatica non est facta ex parte Dei immediatè, & formaliter secundum id, quod est tribus personis commune; Quia inde fieret, vel omnes tres personas fuisse unitas Humanitati, vel nullam earum, & utrumque est contra Euangelium, ex quo constat, quod nec Pater, nec Spiritus Sanctus, nec nulla persona Diuina, *Verbum Caro factum est*, idèque nec omnes tres personas, nec ullam earum, fuisse unitas Humanitati. Ergo unio hypostatica facta est in persona, & non in natura diuina, idque est ex fide certum, ut ostendit inter alios Suarez disp. 7. sect. 2. & 3. multis Pontificum, & Conciliorum testimoniis definitis aduersus Nestorium, unionem in persona diuina; Et aduersus Eutychetem, negationem unionis in Natura.

Ad 1. Licet natura, & persona diuina sint idem realiter distinguuntur tamen virtualiter intrinsecè, suntque proinde capaces in se obiectiue prædicamentorum contradicentium, qualia sunt generari Verbum Diuinum, & non generari naturam Diuinam. Non sunt autem magis impossibilia inuicem, & ratione aliqua speciali, uniri Verbum immediatè, & non uniri immediatè naturam. Potuit igitur alterum sine altero dari, non obstante identitate reali Verbi, & naturæ diuinæ. Imò necesse fuit ita dari; quia cum Humanitas esset omninò completa in ratione Naturæ, non erat capax; quæ immediatè uniretur alteri Naturæ.

Ad 2. Motiuum formale adæquatum visionis cuiuslibet immediatæ Dei est sola Natura diuina; atque hæc quatenus est motiuum visionis ipsum formaliter representantis, non distinguitur virtualiter intrinsecè à seipsa, quatenus est motiuum visionis formaliter representantis personas; quia utrumque ipsi conuenit secundum se præcisè consideratè. Quare fieri non potest, ut detur visio immediatæ Naturæ diuinæ, quin detur visio immediatæ personarum secundum eundem perfectionis, & claritatis, aut imperfectionis, & obscuritatis gradum. Quia motiuum continens aliqua indiuisum, eadem exhibeat, atque ponat sub oculis necesse est ipsum immediatè videnti, ac inspicienti, ut est in se. At capacitas terminandi immediatè unionem vltimò personaliter completiuam Naturæ creatæ, conuenit personalitati secundum se, ut distinctæ virtualiter à Natura, cui repugnat complere vltimò per seipsam Naturam creatam, ac proinde personalitas verbi non est similiter per seipsam capacitas Naturæ diuinæ ad terminandam immediatè unionem vltimò completiuam Naturæ creatæ. Est igitur dispar manifestè ratio de visione, & unionem, utrumque illa sit intentionalis, & hæc physica coniunctio, quod nihil refert.

Ad 3. Ut unio hypostatica sit maxima perfectio Humanitatis, sufficit per illam uniri mediatè naturam Diuinam naturæ humanæ, ut infra ostendetur quæst. 24.

Q V Æ S T I O XXII.

Verum sola, & tota Humanitas assumpta fuerit?

Videtur nec solam, nec totam assumptam fuisse. 1. Quia Augustinus cap. 2. de Agone Christiano: *Filius Dei*, ait, *Hominem assumpsit*. Eundem loquendi modum usurpat frequenter in libr. de Ciuit. & alibi. Eadem phrasis de homine assumpto habetur in Conc. Tolet. 6. & 11. & est familiaris non paucis Patribus relatis, simul cum duabus Epistolis Concilia-

ribus, ab Eminentiss. de Lugo disp. 13. sect. 2. Homo autem superaddit personam vltra humanitatem. Ergo non hæc sola assumpta est.

2. Repugnat assumi à Verbo Diuino Naturam irrationalem propter incapacitatem illi essentiali, ut dignificetur, aut speciali aliqua ratione perficiatur à Verbo; cum repugnet Verbo Diuino, ut assumat perperam naturam aliquam, & miraculum efficiat omnium maximum, absque vlla prorsus vtilitate. Quod in nullo verò miraculo euenire potest. Est enim de ratione veri miraculi, ut superet absolute perfectione, & vtilitate euentum naturæ rerum connaturalem, quem impedit, prout alibi traditum est. Corpus autem, quod est altera pars essentialis humanitatis, secundum se est prorsus rationis expertus, & in triduo mortis Christi fuit priuatum ratione etiam per participationem ab anima. Ergo Corpus non fuit assumptum à Verbo; ac proinde nec tota Humanitas.

3. In Euangelio dicitur, *Verbum Caro factum est*; nec fit vlla mentio animæ, quæ certè Caro non est; & præterea Verbum sufficit Corpori loco Animæ, utpotè idoneum illi conferre multò nobilior, quidquid eidem Anima præstare posset. Ergo Anima non fuit assumpta à Verbo; & tamen est pars præcipua Humanitatis.

4. Sanguis, capilli, ungues, & similia, quæ pertinent ad integritatem humanæ Naturæ non fuerunt assumpta; tum quia non sunt informata anima rationali: Tum quia Verbum diuinum, *Quod semel assumpsit nunquam dimisit*, ut habet Axioma commune ex Damasc. lib. 3. Orthod. fid. cap. 27. Sanguis autem dimissus est, & quidem multus. Idemque videtur certum de cæteris eiusmodi. Ergo Verbum non assumpsit humanitatem secundum totam suam integritatem.

Art. 1. Resp. Tria sunt certa. Primum est Verbum assumpsisse veram animam rationalem, & verum corpus humanum inter se unita; adeoque totam essentialiter humanam naturam, seu humanitatem. De anima constat ex Ioan. 12. 27. & Matth. 26. 38. *Nunc anima mea turbata est. Tristis est anima mea*. Constat rursus de rationalitate Matth. 26. 15. *Non mea voluntas, sed tua fiat*. Et de genere, ac specie simul est clarum testimonium Ioan. 10. 17. *Ego pono animam meam, &c.* De corpore constat ex Luc. 24. 39. *Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere*. De unionem simul cum his duobus extremis, constat ex 6. Synodo definiente act. 11. Verbum diuinum assumpsisse carnem animatam anima rationali, idèst illi unitam. Deinde si Verbum non assumpsisset veram animam rationalem verò corpori unitam, non potuisset Christus Dominus hæc omnia præstare; Nimirum obedire, mereri, mirari, irasci, contristari, esurire, sitire, colaphis cædi, flagellari, crucifigi, mori, & resurgere; quæ tamen omnia cum similibus permultis attribuuntur illi passim in Euangelica narratione.

Art. 2. Secundum est Verbum non assumpsisse personam, seu suppositum, hypostasim, & substantiam connaturalem humanæ naturæ: ac proinde solam in hoc sensu assumpsisse Humanitatem; non verò hominem, quatenus hæc vox significat naturam simul cum supposito eius proprio. Est veritas Catholica definita in Concilio præcipuè Ephesino, ad hoc maximè congregato, inque aliis deinde pluribus Conciliis statuentibus contra Eutychetem duas in Christo naturas, Diuinam, & Humanam; & contra Nestorium, Felicem, Elipandum, & alios unitatem personæ. Undè in Symbolo Athanasij dicitur; *Sicut anima rationalis, & caro unus est homo; Ita Deus, & homo unus est Christus*. Deus utique ratione diuinæ naturæ; & homo ratione naturæ humanæ; Unus verò ob unitatem solius personæ diuinæ.

Art. 3. Tertium est verum sanguinem assumptum fuisse

fuisse à Verbo, non tantum mediata, & in hypostasi; sed immediata, & secundum hypostasim; hoc est non solum assumptam fuisse immediatè humanitatem, cui inest verus sanguis; sed etiam ipsum sanguinem assumptum fuisse aequè immediatè per immediatam eiusdem vnionem cum persona Verbi. Hæc veritas licet non sit aequè expressè de fide sicut duæ præcedentes; tamen negari non potest absque errore propter complura Conciliorum, Pontificum, & Patrum videntissima testimonia, quæ fuse producit Suar. disp. 15, sect. 6.

Art. 4. Confirmatur ex Mysterio Eucharistiæ; quia Verbum diuinum adest per concomitantiam, non minus sub speciebus vini, quam sub speciebus panis, vt colligitur ex Ioan. 6. 55. *Caro mea verè est cibus; & sanguis meus verè est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo.* Et tamen sub speciebus Vini solus adest sanguis ex vi verborum, sicut sub speciebus panis solum adest corpus. Ergo non aliter, aut minus immediatè est vnitus Verbo sanguis, quam corpus.

Art. 5. Superest quartum non vsque aded certum; longè tamen probabilius opposito, & plerisque Theologis probatum: Verbum diuinum immediatè, & secundum hypostasim assumpsisse reliquos etiam tres humores, necnon cætera omnia, quæ spectant ad connaturalem integritatem, & perfectionem substantialem corporis humani, vt capillos, dentes, & ungues. Primum quia hæc omnia comprehenduntur communiter sub hac voce; *Corpus humanum*, absolute prolata, prout communiter profertur à Conciliis, & Patribus: dum asseritur assumptum à Verbo. Secundò, quia decebat Verbum diuinum, vt, siquidem assumeret naturam creatam, eam assumeret non solum essentialiter, & formaliter; sed etiam materialiter, & integraliter vndeque perfectam, & completam, quatenus congrueret fini assumptionis. Tertio, quia eadem, aut ferè eadem ratio est de sanguine, cuius immediata assumptio est certa, ac de reliquis tribus humoribus; Nec longè diuersa est, de cæteris, quæ illis adiuncta sunt. Quandoquidem omnia pertinent ad constitutionem connaturalem, & complementum substantiale perfectiuium corporis humani. Sola igitur, & tota humanitas assumpta est cum exclusione suppositi, seu substantiæ connaturalis, & cum inclusione omnium partium pertinentium ad substantialem eius perfectionem, & complementum connaturale.

Ad 1. Olim apud Philosophos antè notitiam Incarnationis Verbi, hæc vox, *homo*, significabat promiscuè, ac indifferenter, tum naturam humanam seorsim; tum coniunctam cum supposito: Sicut hodieque significant, Ignis, Aer, Aqua, & similes voces. Eadem indifferentia hæsit diu etiam apud Catholicos; & tandiu licuit dicere, quod Verbum assumpsisset hominem, subintellecta exclusione suppositi ex contextu, aut præsupposito principio fidei. At postea ob maiorem claritatem, & distinctionem cepit natura humana secundum se significari sola hac voce, *Humanitas*. Homo verò in concreto prout complectitur naturam, & personam, seu suppositum, hac alia solà, *Homo*. Atque hæc distinctio, ac determinatio significationum vsque aded percrebuit, præsertim in Scholis, vt iam non liceat amplius, nec tutum sit dicere, *Verbum assumpsit hominem*, vt docent D. Thom. q. 4. ar. 3. & omnes deinceps Theologi; quia redolet iam, si & planè non continet, Nestorianismum de dualitate personarum in Christo.

Ad 2. Sicut corpus ratione sui præcisè non est capax præmij, aut supplicij, & tamen afficitur vtroque propter vnionem ad animam rationalem, qua & ipsum redditur rationale in concreto: Ita ob eandem vnio-

R. P. de Esparza Cmsf. Theol. Tom. II.

nem est assumptibile à Verbo. Quæ de causâ à D. Thoma, & aliis communiter, dicitur assumptum mediante anima, vt supra iterum indicatum est, idest, assumptum habente assumptione animæ rationem finis præcipuè intenti, & non ita pendente ex natura rei ab assumptione corporis; sicut hæc dependet ab illa. Nec in triduo mortis dependentia ista defecit; quia retenta est vnio corporis ad Verbum, propter ordinem, quem retinuit, ad vnionem cum anima iterum redituram. Quapropter licet omninò repugnet assumi à persona diuina naturam irrationalem completam in ratione naturæ, nec ordinatam ad animam rationalem, saltem vt instrumentum eius coniunctum: Quod quidem videtur aliquantò probabilius, ob rationem positam in obiectione; nihil tamen inde concluditur aduersus assumptionem corporis humani, vel etiam humorum pertinentium ad perfectionem, & complementum integrale eiusdem corporis in ratione idonei subiecti informationis, & instrumenti coniuncti respectu animæ rationalis.

Ad 3. Nomine carnis intelligitur eo in loco, vti, & sæpè aliàs in scriptura, & extra illam, quæ propriè, & absolute caro est, nempe viua, & informata per animam. Expressa verò potissimum est caro, vt excitaretur magis admiratio, magisque charitas erga Deum accenderetur per expressionem comparationis extremorum sub ea ratione, secundum quam maxime distant inter se, & nihilominus sunt coniuncta amore nostri. Quod ad sufficientiam attinet, ea est, proculdubio, concedenda Verbo respectu corporis in genere causæ, seu quasi causæ formalis. Quia corpus non informatum anima non potest esse viuum, & idoneum principium, ac subiectum operationum vitalium partis sensitiuæ, ac rationalis, vt dicitur infra qu. 27.

Ad 4. Constat satis ex responsione ad secundum quoad priorem rationem de informabilitate earum partium integralium, seu de defectu omnis immediatæ informationis per animam rationalem, à cuius defectus veritate, vel falsitate, quæ est res valde dubia, merito præscinditur; quoad assumptionem immediatam earundem partium, præsertim quoad sanguinem, & independentem ab ea quæstione philosophica rectè defenditur, earum assumptio immediata, vt apparet ex responsione ad quæstionem, & ex dicta respons. ad 1. Quia videlicet spectant ad integram perfectionem corporis, siue informantur, siue non, anima rationali, & conferunt corpori, vt sit idoneum subiectum, & instrumentum perfectum animæ. Iam illud axioma, de nunquam dimisso eo, quod semel assumptum fuit, accipiendum est, vt docent Suar. & alij. In eodem illo sensu, quo dicitur animam non dimittere corpus dum viuunt homo; licet multæ eius partes varientur interim, ac dimittantur. Itaque Verbum nunquam dimisit, quod semel assumpsit per se, hoc est humanam naturam, quoad omnes eius partes essentielles, & integrales, dum non amiserunt in perpetuum rationem talium partium.

QVÆSTIO XXIII.

Vtrum vnio hypostatica fundet communicationem idiomatum inter Deum, & Hominem.

VIdetur non fundare. 1. Quia communicatio idiomatum inter Deum, & Hominem dicitur Prædicatio, eorum, quæ sunt propria naturæ diuinæ, de homine; & de conuerso prædicatio, de Deo, eorum quæ sunt propria naturæ humanæ. At huiusmodi mutuam prædicationem nequaquam fundat vnio hypostatica;

hypſtatica; quia cum reiſſa natura humana non communicetur Deo à parte rei, atque prædicatio vera debeat conformari rebus, ut ſunt à parte rei, non poſſunt communicari Deo per prædicationem prædicata, quæ ſunt propria naturæ humanæ, & non communicantur Deo à parte rei. Quod verò non communicentur à parte rei, patet ex quæſt. 21. In qua dictum eſt Deum non immutari per vnionem hypſtaticam; ideòque nihil illi de nouo accedere, aut communicari per eandem. Ergò vnio hypſtatica non fundat communicationem, ſaltem mutuam, idiomatum inter Deum, & Hominem; Quod ſi non fundat mutuam, nullam omnino fundat. Quia vnio ex ſuo conceptu habet ut vtrumuis extremum æqualiter vniat, ac communicet alteri.

2. Nihil eſt magis proprium naturæ humanæ, quàm eſſe humanitatem; nihilque eſt magis proprium naturæ diuinæ, quàm eſſe diuinitatem. Hæc autem non communicantur; quia non poteſt dici: Homo eſt diuinitas: Deus eſt humanitas. Si autem non communicantur, quæ ſunt maximè propria vtriuſque naturæ communicari conſequenter non poterunt, quæ vtriuſque ſecundario conueniunt. Ergò neque quæ ſunt propria naturæ humanæ communicantur Deo; neque e conuerſo.

3. Propriiſſimum eſt naturæ humanæ etiam in concreto eſſe creaturam, & incepſſe in tempore. Hæc autem prædicari non poſſunt de Deo, aut de Verbo Diuino. Arrianum namque eſt dicere: Verbum, ſeu Filius Dei, aut etiam Chriſtus eſt creatura, incepit eſſe in tempore. Accedit non poſſe prædicari de aliquo, quæ continentur ſub aliqua ratione comuni; ſi de eodem prædicari non poſſit ipſa ratio communis; quia exclusio generis includit in ſe exclusionem ſpecierum. Ratio autem creaturæ eſt communis omnibus prædictis propriis naturæ humanæ. Ergò ſiquidem ratio creaturæ prædicari non poteſt de Deo, aut Verbo, aut de Chriſto, nihil eorum, quæ ſunt propria naturæ humanæ prædicari de iſdem poteſt.

4. Proprium eſt naturæ non diuinæ, tùm in abstracto, tùm in concreto, eſſe vbique. Tam enim Diuinitas, quàm Verbum eſt vbique. Nequit autem dici de homine, aut de Chriſto, quod ſit vbique. Ergo quæ ſunt propria naturæ diuinæ, ſive in abstracto, ſive in concreto, non ſunt prædicabilia ratione vnionis, de homine, & de Chriſto.

Artic. 1. Reſpond. Idiomata dicuntur in præſenti, quæ ſunt cuiuſque propria relatiuè ad prædicationem, & communicatio idiomatum dicitur conſequenter prædicatio eorum, quæ ſunt propria alicuius de aliquo alio. Distinguenda ſunt prædicata, quæ ſunt propria naturæ in abstracto ab iis, quæ ſunt propria eiſdem in concreto; necnon ab iis, quæ ſunt propria eiſdem tam in abstracto, quàm in concreto. Quæ ſunt propria cuiuſque naturæ tantùm in abstracto, non communicantur alteri naturæ, neque in abstracto, neque in concreto. Talia prædicata ſunt in natura humana, humanitas, mortalitas, & ſimilia, quæ ita dicuntur de ipſa natura, ut non dicantur de homine. Ratio conſuſionis eſt, quia natura humana, & diuina, non ſunt vnitæ inter ſe immediatè, ut dictum eſt quæſt. 21. Ideòque non datur fundamentum communicationis, quoad ea quæ ipſis conueniunt in abstracto.

Artic. 2. Alia ſunt prædicata propria cuiuſque naturæ, in concreto, includendo ipſum ſuppoſitum, & hæc prædicata communicantur mutuò ex vi vnionis. Talia prædicata ſunt, homo, paſſibilis, mortalis, eſuriens, &c. Homo enim prout includens ſuppoſitum ratione ſuæ naturæ, eſt mortalis, paſſibilis, &c. Et ſimiliter Deus eſt omnipotens, omniſcius, im-

mortalis, &c. Ratio conſuſionis eſt; quia per vnionem hypſtaticam, factum eſt idem ſuppoſitum commune vtrique naturæ. Ergò quæ ſunt propria cuiuſque naturæ in concreto, ſeu quatenus includentis ſuppoſitum, facta ſunt communia vtrique naturæ in concreto, & prout includentis ſuppoſitum. Hæc igitur ratione dici poteſt Homo eſt Deus, Deus eſt Homo; Homo eſt omnipotens, omniſcius, &c. Deus eſt mortalis, patiens, &c. Et ſimiliter dici poteſt, immortale moritur; impaſſibile patitur; æternum naſcitur in tempore.

Artic. 3. Duo tamen obſeruanda ſunt, alterum eſt, eandem illas propoſitiones admitti non poſſe cum reduplicatione reſtringente ſuppoſitum ad alteram naturam determinatè; cuiuſmodi ſunt illæ propoſitiones: homo, ut homo eſt Deus: eſt omnipotens, &c. Deus in quantum Deus eſt homo; eſt mortalis, &c. Quia reduplicatio ſignificat prædicatum conuenire ſubiecto, ratione formæ, ſeu naturæ, vnde idem ſubiectum habet, ut ſit homo, vel ut ſit Deus. Vnde perinde eſt prædicari concretum de concreto, cum tali reduplicatione; atque prædicari concretum de abstracto, ſeu de natura ſecundùm ſe; cuiuſmodi prædicationem, dictum eſt eſſe falſam; quia homo non eſt Deus per formam, ſeu naturam hominis; hoc eſt, per naturam, ſeu formam, vi cuius homo eſt homo: Et ſimiliter de Deo.

Artic. 4. Alterum eſt, propter eandem rationem, & communicationem idiomatum, propter quam ſunt veræ propoſitiones affirmatiuæ, per quas, quæ ſunt propria hominis, prædicantur de Deo, & e conuerſo; eſſe falſas propoſitiones negatiuas, per quas eadem de iſdem negantur. Quia negatio eſt vniuerſaliſſimæ ſignificationis, diciturque malignantiſſimæ; quia deſtruit totum, quod ſequitur ſecundùm omnem ſuam rationem; vnde prædicatum, cui adiungitur, excludit à ſubiecto ſecundùm vtramque naturam. Quia de cauſa falſum eſt, Verbum non eſſe natum ex Virgine; non eſuriſſe, &c. Et ſimiliter Chriſtum, ſeu hunc hominem designato Chriſto non eſſe Deum, omnipotentem, &c. Verùm cum reduplicatione eadem præpoſitiones euadunt veræ, ex.gr. Deus non eſt mortalis, idque ob eandem rationem, ob quam dictum eſt, affirmatiuas ſimiliter reduplicantes eſſe falſas.

Artic. 5. Circa prædicata, quæ reiſſa ſunt communia vtriuſque, aut alteri naturæ, tam in abstracto, quàm in concreto, uſus obtinuit, ut accipiantur tantùm in abstracto, & ſecundùm naturam tantùm, in aliquibus prædicationibus. Huiuſmodi eſt inter affirmatiuas, *Verbum eſt creatura; Chriſtus eſt creatura*, quæ ſapit Arrianiſmum, atque ab Arrianis uſurpabatur ad ſignificandum, Verbum & Filium Dei, & Chriſtum eſſe Creaturam ſecundùm naturam propriam Verbi, & non ſolùm ſecundùm naturam aſſumptam. Eiuiſmodi etiam eſt hæc propoſitio, *Chriſtus eſt vbique*, quæ proferitur ab aliquibus hæreticis, dictis propterea vbiquetariis, ad ſignificandum Chriſtum eſſe vbique etiam ſecundùm humanitatem. Eiuiſdem rationis eſt inter negatiuas, iſta propoſitio, *Verbum Diuinum non eſt mortale*, quæ communiter admittitur, quia particula, *non*, ponitur cum reſtrictione ſubiecti ad naturam diuinam; perinde atque ſi adhiberetur reduplicatio paulo prius expoſita. Huiuſmodi igitur propoſitiones, vel abſolute ſunt negandæ, vel quod conſultius eſt, ſunt distinguendæ adiuncta ſubiecto idonea reduplicatione modo nuper explicato, v. g. Deus eſt creatura, non ut Deus eſt, ſed ſecundùm naturam humanam. Reliquæ propoſitiones communicatiuæ idiomatum inter Deum, & hominem admittuntur abſolute iuxta dicta.

Ad 1. Quod Deus, & natura diuina non immutentur

nc

nec perficiantur, aut deteriorentur ratione vnionis hypostaticæ, vt dictum est qu. illa 21. non tollit quomodo ratione eiusdem vnionis, habeant suppositum commune cum natura humana. Communicatio autem idiomatum fundatur in hac præcisè communitate, atque identitate suppositi, vt visum est. Ergo ex eo principio non tollitur mutua communicatio idiomatum.

Ad 2. Humanitas, Mortalitas, & similia dicuntur de natura humana tantum in abstracto. Dictum autem est, non dari communicationem idiomatum, quoad talia prædicata, siue sint primaria, siue secundaria naturæ, quod impertinenter, se habet ad rem præsentem; & reddita est ratio discriminis, quoad ea quæ dicuntur in concreto.

Ad 3. & 4. Reddita similiter est ratio exceptionis, ob quam illæ propositiones non admittantur; tamen si admittantur aliæ illis similes ex parte materiæ, & formæ. Ad id, quod additur in 3. de ratione communi, & particulari generica, & specifica, verum quidem est nullam rationem specificam esse prædicabilem de eo, de quo prædicari non potest per se, & ex natura rei significatæ ratio vniuersalis, & generica, continens sub se talem rationem specificam. At si ratio vniuersalis, & generica tantum per accidens prædicari non possit propter abusum, & affinitatem cum hæresi conuenientem specialiter tali voci, nihil id impedit prædicabilitatem specierum contentarum sub illa. Ita autem accedit in præsentem, vt appareret ex dictis.

QVÆSTIO XXIV.

Vtrum Humanitas Christi reddatur sancta, & grata Deo per sanctitatem increatam?

Videretur non reddi. 1. Quia effectus formalis proprius vnus formæ non potest præstari per aliam formam diuersæ speciei: Sed sanctificatio humanæ naturæ est effectus formalis proprius gratiæ habitualis, vt constat ex Trident. sess. 6. cap. 7. Ergo per nullam aliam formam præstari potest ea sanctificatio. Ergo neque per sanctitatem increatam.

2. Si Verbum immutaret, ac perficeret humanitatem ratione vnionis ad illam, etiam humanitas immutaret, ac deterioraret Verbum, ratione vnionis ad ipsum; quia vnio, & coniunctio duorum inter se necessitudo est vtrinque æqualis, eiusdemque rationis. Humanitas autem non immutat, aut deteriorat Verbum; Ergo nec ipsa immutatur, aut perficitur à Verbo.

3. Humanitas non sanctificatur per personalitatem Verbi, vt distinctam virtualiter à Deitate; quia vt sic nullam habet personalitas perfectionem, aut bonitatem peculiarem, vt dictum est in qq. de Deo; Sed neque sanctificatur per Deitatem, vt distinctam virtualiter à personalitate. Quia vt sic, non vnitur immediatè humanitati, vt dictum est quæst. 21. Atque forma non vnita immediatè subiecto, non potest illud immediatè perficere. Ergo humanitas nullatenus potest sanctificari per sanctitatem increatam.

4. Sanctitas increata neque finitè potest sanctificare humanitatem, neque infinitè. Non finitè, quia forma infinita non potest dare nisi effectum formalem infinitum. Neque infinitè quia subiectum finitum, non est capax effectus formalis infiniti. Non enim potest conuenire ipsi per formam aliquam, contradictorium eius, quod est sibi essentiale. Ergo nullo pacto potest sanctificari humanitas sanctitate increata.

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

5. Si humanitas ratione vnionis ad Verbum redderetur sancta sanctitate propria Verbi; Similiter redderetur immensa, æterna, omnipotens, &c. immensitate, æternitate, omnipotentia, &c. propria Verbi. Quia hæc omnia prædicata sunt æquè, eodemque modo propria Verbi diuini, & insuper sunt indistincta inter se, non solum realiter, sed etiam virtualiter intrinsecè; ideòque incommunicabilia seorsim, tam ex sua natura, quam ex natura vnionis ad Verbum. Sequela autem est absurda, & meritò ab omnibus Theologis reiecta, vt potè contradicens fidei de Christo, nec vbiq; nec semper existente, & sic de cæteris secundum humanitatem.

6. Tamen si lapis assumeretur à Verbo diuino non tamen sanctificaretur sanctitate increata. Ergo nec humanitas sanctificatur eadem sanctitate; quia assumpta est à Verbo. Antecedens est in confesso apud omnes: Patet consequentia, quia omnia creata æquè distant à Deo ratione suæ imperfectionis; atque lapis est incapax sanctificari sanctitate increata ob distantiam sibi conuenientem ratione suæ imperfectionis à perfectione diuina.

Art. 1. Resp. Repugnat Deum velle benefacere naturæ rationali creatæ, atque de facto illi benefacere quantum potest, quin eo ipso constituat talem naturam summè sibi dilectam, gratam, & amicam; atque aded sanctam. Nihil namque aliud est recipere aliquem in summam summæ amicitie coniunctionem, quam summè illi benefacere, voluntatè summè benefaciendi, communicando illi omne suum bonum communicatione summa inter omnes absolute possibiles. Deus autem vnendo Verbum suum hypostaticè humanitati, habet efficacissimam voluntatem benefaciendi illi quantum potest, & de facto ita illi benefacit. Siquidem illi donat filium Dei, donatione inter omnes possibiles summè perfectæ, & consequenter donat omnia illi absolute donabilia iuxta illud Pauli 8. ad Rom. 32. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Quod à fortiori valet de humanitate, cui donauit Filium suum per immediatam, & intimam coniunctionem physicam, qua vnione nulla alia potest esse maior; Imò nulla potest esse illi æqualis. Ergo Deus vnendo se immediatè humanitati constituit suam summè dilectam, gratam, & amicam; atque aded summè sanctam; ita vt infra Deum, qui est sanctus per essentiam, nihil possit esse sanctius humanitate Christi.

Art. 2. Hanc summam sanctificationem humanitatis per Verbum significant clare magnificæ illæ locutiones Conciliorum, & Patrum, quibus asserunt tam carnem, quam voluntatem humanam Christi esse deificatas. Quæ locutiones cum vsurpentur à Conciliis Generalibus, dum instruunt fideles de rebus Fidei, non possunt accipi in sensu improprio, & exaggeratiuo. Affirmant porro istam humanitatis deificationem sexta Synod. act. 17. & Concil. Florent. in Decret. vnionis. *Tertiò definitionem*, vbi ante med. habet hæc verba. *Humana eius voluntas deificata est, non precepta, saluata autem magis secundum Theologum Gregorium dicentem. Nam velle illius, quod in saluatore intelligitur, nihil est contrarium Deo; Deificatum est totum.* Deificare autem est sanctificare. Est enim constituere humanitatem impeccabilem, radicem operationum diuinarum, ac supernaturalium, atque ipsius Beatitudinis, & obiectum congruum diuinæ dilectionis, in quibus sanctificatio formaliter consistit. Igitur Verbum sanctificat summè, humanitatem, dum eam deificat.

Art. 3. Non minus clare exprimit Sacra Pagina eandem sanctificationem humanitatis per deitatem, dum dicit humanitatem esse vnctam diuinitate. Psalm. 44. *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo latiss.* Luc. 4. &

Y 2 Iai.

Isai. 6. *Spiritus Domini super me, eo quod unxit me.* Daniel 9. *Donc ungatur Sanctus Sanctorum.* Actor. 10. *Quomodo unxit eum Deus Spiritu Sancto.* Quibus in locis Sancti Patres, quos magno numero referunt Suar. disp. 13. sect. 1. Vasq. disp. 41. cap. 4. Nomine *Unctionis* intelligunt sanctificationem humanitatis per Diuinitatem. Quia videlicet in scripturis passim sanctificatio vocatur unctio, & sanctitas unguentum. Sufficiens in specimen ceterorum Gregorius Nazianzenus, & Augustinus, Nazianzenus orat. 36. quæ est 4. de Theologia num. 36. *Christus vero dicitur propter Diuinitatem. Ea enim humanitatis unctio est, non operatione, ut in aliis Christis, id est, unctis, sed totius unguenti presentia.* Et orat. 42. quæ est secunda in Pascha, loquens de Christo: *Perfectus, ait, non modo propter Diuinitatem, qua nihil perfectius, sed etiam propter Diuinitatem unctam humanitatem.* Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 16. dicit. *Tunc unctam fuisse inuisibili Deo humanam naturam, quando Diuina est vnita persona.* Quibus nihil profecto significantius esse potest pro sanctificatione humanitatis per Deitatem, iuxta modum loquendi affinem diuinæ locutioni, eiusdemque participem.

Art. 4. Demum Patres, ac Theologi docent communiter ex sacris literis, idè Gratiam habitualement sanctificare naturam rationalem, cui vnitur; quia ratione suæ perfectionis excludit peccatum, dat ius ad Beatitudinem, est radix habituum, & operationum omnium supernaturalium, reddit Filium adoptiuum Dei, & constituit amicum, & consortem Diuinæ naturæ; sed Deitas vnita humanitati mediante Verbo hæc omnia multò excellentius illi præstat; quandoquidem excludit peccatum etiam veniale. Imò & ipsam peccabilitatem, dat ius inamissibile ad Beatitudinem incomparabiliter maiorem; est prima radix donorum omnium supernaturalium, atque adeò, & Gratiæ habitualis, reddit humanitatem, non utcumque participem Diuinæ naturæ; sed deificatam immediatè. Eandem constituit obiectum complacentiæ, & amicitiae diuinæ, ita perfectè, ut nihil negare possit Deus, quod ea humanitas velit absolutè, & efficaciter; ac demum constituit Christum, etiam ut hominem filium Dei, non adoptiuum; sed naturalem. Ergò Deitas cum excessu propè infinito sanctificat magis humanitatem, quàm Gratia habitualis.

Ad 1. Sanctificatio, quæ est effectus formalis Gratiæ habitualis, non potest præstari à sanctitate increata: potest tamen præstari alia sanctificatio specie diuersa, multò excellentior, ac superioris ordinis, & hæc de facto confertur humanitati Christi per deitatem.

Ad 2. Duplex est immutatio, propria, & impropria. Propria est, qua subiectum perficitur, vel redditur deterius, acquisita noua perfectione, aut deperdita præexistenti. Impropria est, per quam subiectum quomodocumque aliter se habet, per nouam denominationem absque lucro, & iactura. Verbum non potest mutari propriè; quia essentialiter habet omnem perfectionem, idè quæ nullam acquirere, nullam deperdere potest. Potest tamen mutari improprie, & mutatur improprie per vnionem ad humanitatem, quia ratione vnionis ad humanitatem denominatur de nouo vnitum humanitati. At humanitas mutatur propriè, quia perficitur per diuinitatem, quæ est capax ad perficiendum, sicut illa ut perficiatur. Quare vnio hypostatica vnit æqualiter vtrumque extremum, quoad coniunctionem in ordine ad locum: non tamen quoad effectus formales, & quoad immutationem propter diuersam capacitatem extremorum.

Ad 3. Personalitas proptè virtualiter distincta à deitate sanctificat humanitatem, non sanctitate virtualiter distincta à deitate: sed ipsa sanctitate Diuinitatis.

Quia sanctitas diuinitatis communicatur personalitati per identitatem realem, hoc est communicatur illi tantundem, atque sibi. Vnde personalitas Verbi vnita humanitati est ratio communicandi eidem sanctitatem diuinitatis propriam, non secus, ac si eadem sanctitas esset virtualiter intrinsecè indistincta ab eadem personalitate. Confirmatur ex doctrina expressa Conciliorum, & Patrum superius indicata de deificatione humanitatis: quia deificatio provenit similiter à diuinitate mediante personalitate Verbi, quæ vnitur immediatè humanitati.

Ad 4. Sanctitas increata non communicatur humanitati tantundem, atque sibi, & personalitati diuinæ. Quia sibi, & personalitati diuinæ communicatur per identitatem, humanitati verò per vnionem physicam, quæ est minor communicatio, quàm identitas, ut per se patet, Sanctitas autem eatenus sanctificat, quatenus communicatur sanctificato. Sanctitas igitur increata licet sit infinita secundum se, non tamen sanctificat simpliciter infinitè humanitatem: sed tantum finitè, ac limitatè; quia finitè tantum, ac limitatè communicatur humanitati; nec humanitas est capax cui infinitè communicetur, cum non sit capax, cui realiter identificetur.

Ad 5. Dicitur quæst. 27. Art. 6. Lapis est essentialiter incapax sanctificationis, & amicitiae cum Deo, quorum effectuum formalium est capax natura humana; nulla igitur est consequentia ab vno ad aliud, & instatur obiectio in Gratia habituali, quæ sanctificat hominem, & vnita substantiæ irrationali, non posset eam sanctificare. Iam distantia creaturarum omnium à Deo est quidem æqualis quasi quantitatiuè; non tamen participatiuè, quia non omnes Creaturæ participant æqualiter perfectionem diuinitatis, licet ipsa omnes illas excedat æqualiter se tota, de quo alibi fusiùs.

Q V Æ S T I O XXV.

Vtrum vnio Hypostatica sanctificet Humanitatem, ut quod?

Videtur sanctificare. 1. Quia quod est essentialiter impossibile cum peccato, est forma sanctificans, sed vnio hypostatica est essentialiter impossibile cum peccato, etiam veniali; imò, & cum peccabilitate. Ergò est forma sanctificans, ut quod.

2. Idè Gratia habitualis est forma sanctificans; quia coniungit cum Deo, & tribuit ius possidendi Deum per visionem beatificam. Sed vnio hypostatica multò perfectius, & excellentius coniungit humanitatem cum Deo, & tribuit ius ad præstantiorem visionem Dei. Ergò, &c.

3. Vnio hypostatica est longè maioris perfectionis, quàm Gratia habitualis, & quàm quodcumque aliud donum creatum, quia essentialiter ipsi est, ut intrinsecè perficiatur per deitatem, utque illi immediatè coniungantur; cum Gratia, & alia, dona non perficiantur intrinsecè per deitatem, neque intimè illi coniungantur. Vnde Bernard. lib. 5. de Confid. ait, vnitatem Christi præcedere omnes alias, præter vnitatem Trinitatis; & Sancti Patres passim illam appellant, maximum Dei donum inter omnia creata. Nihil autem non sanctificans potest esse præstantius eò, quod non sanctificat: quandoquidem Sanctitas est perfectio simpliciter simplex.

4. Cum alicui additur aliquid aliud, illud augetur tantum præcisè, quantum est id, quod additur, ex. gr. Si longitudini addatur palmus, illa augetur tantum palmo. Vnde

Vnde est principium mathematicum si vni ex aequalibus fiat additio, excessum aucti non posse esse maiorem additamento. At si verbo, & humanitati addatur vnio hypostatica, perfectio existens in rerum natura tantum augetur, quantum euentus existentiae Christi, praecellit euentui in quo Christi humanitas careret vnione, & daretur purus homo. Ergo tanta est perfectio vnionis hypostaticae, quanta est praecellencia euentus existentiae Christi supra euentum existentiae solum puri hominis. Ergo est perfectio penè infinita, & multò maior perfectione Gratiae, quod ex eo clarius apparet; quia tantò vnum additamentum est maius alio, quanto plus augetur eadem res per vnum, quàm per aliud. Per additamentum autem vnionis hypostaticae, tantò magis augetur perfectio existens in rerum natura, atque in humanitate, quam per additamentum Gratiae in quocumque gradu, quanto euentus existentiae Christi excedit euentum puri hominis iusti. Ergo vnio hypostatica est perfectio incomparabiliter maior, quàm Gratia in quocumque gradu, atque adeò magis sanctificat quàm Gratia.

5. Vnio hypostatica est causa, & radix ratione cuius debetur humanitati Gratia habitualis, quae est forma sanctificans. Forma autem sanctificans non potest contineri, tanquam in causa, & radice in entitate non sanctificante formaliter per seipsam. Ergo.

6. Humanitati Christi debetur specialis cultus adorationis propter vnionem hypostaticam. Specialis autem cultus adorationis deberi non potest nisi titulo Sanctitatis specialis. Ergo sanctitas aliqua specialis est indistincta ab vnione hypostatica.

Art. 1. Resp. Entitates modales, ac praesertim vniones non sunt institutae à natura, vt tribuant per seipsas subiectis suis, seu terminis effectus formales vnioe similes effectibus formalibus, quos praestant ea, quorum ipsae sunt modi. Solum namque sunt institutae, vt determinant vnumquodque subiectum, seu causam ad recipiendum, aut praestandum eos effectus, ad quos in ipsis praesupponitur iam virtus, & capacitas adequatè sufficiens. Ad hoc videlicet praecise sunt necessarii modi atque conuenientes, neque Deus, & natura praetergrediuntur limites necessitatis, & conuenientiae; sed vnum vni destinant, vt dicit Philosophus 1. Polit. c. 1. Qua de causa vnio albedinis non est alia quaedam albedo tribuens seipsa, vt quod subiecto effectum formalem albi: Vnio animae cum corpore non est alia quaedam animula praestans Corpori effectum formalem animati; nisi praecise, quatenus illi adiungit animam; & sic de ceteris omnibus similiter. Cum ergo vnio hypostatica sit entitas modalis determinans Verbum Diuinum ad sanctificandam humanitatem, vt constat ex quaest. 20. & 24. ne quis esse forma per seipsam sanctificans, vt quod.

Art. 2. Confirmatur, quia vnio hypostatica aequè essentialiter est nexus Verbi Diuini cum humanitate, & humanitatis cum Verbo; necnon vtriusque secum, & sui cum vtroque hoc extremo. Ergo si propter connexionem cum Verbo haberet in se vim sanctificatiuam, vt quod, propter aequalem connexionem cum humanitate non minùs haberet indigentiam sanctitatis, & totalem quantum est ex se vacuitatem respectu eiusdem sanctitatis; maximè cum insit humanitati tanquam adequato subiecto receptionis, ac sustentationis; idèoque magis accedere debeat ad naturam, & conditionem ipsius. Repugnat autem idem secundum se esse sanctitatem, & indigentiam sanctitatis totaliter vacuam eadem. Ergo vnio hypostatica solum sanctificat, vt quo, non communicando humanitati perfectionem propriam, sed vltimò formaliter determinando, vt illi communicetur perfectio sanctificatiua Deitatis.

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

Ad 1. Sanctitas est bonitas excludens malitiam peccati, non praecise ratione connexionis cum aliquo alio, sed propter magnitudinem bonitatis sibi secundum se conuenientis. Nam, & actus Fidei, quo quis crederet speciali Dei reuelatione se non esse in statu peccati, esset intrinsecè impossibilis cum peccato; nec tamen esset forma sanctificans; quia id ipsi conueniret praecise ob connexionem essentialem cum ea reuelatione, & non propter magnitudinem suae bonitatis, vtpotè aequalis bonitati actus fidei, quo crederetur opposita reuelationi. Vnio autem hypostatica est impossibilis cum peccato humanitatis praecise propter connexionem cum sanctitate increata, quam communicat eidem humanitati.

Ad 2. Gratia habitualis est coniunctio cum Deo per participationem naturae diuinæ sibi essentialem, vnio verò hypostatica per puram connexionem, absque illa peculiari, ac excellenti naturae diuinæ participatione, eademque est ratio de ceteris praedicatis conuertibilibus cum coniunctione ad Deum formaliter sanctificantem, nulla igitur est paritas.

Ad 3. Exigentia essentialis vnionis hypostaticae, vt intrinsecè perficiatur per deitatem, non est gratia ipsius, sed gratia humanitatis, atque concreti. Nec enim vnio existit gratia sui; sed quidquid habet seruiliter habet, & quidem genere seruitutis vilissimo; quia non prius recipit in se eum bonitatis, ac perfectionis cumulum, qui communicatur humanitati; sed est pura determinatio, vt ille immediatè humanitatem afficiat; mediàte eadem vnione, tanquam pura determinatione, & non tanquam subiecto, seu quasi subiecto, prius recipiente in se, quod per ipsam adscribitur humanitati. At Gratia habitualis habet in se per identitatem omnes eas perfectiones, quae per ipsam communicantur hominis; Est igitur Gratia habitualis multò perfectior, quàm vnio hypostatica secundum se. Iam Sancti Patres, & Theologi dum exaltant perfectionem huius vnionis, eamque praefereunt Gratiae habituali, nequaquam loquuntur de perfectione vnionis praecise ratione sui; sed ratione eius, quae per ipsam, vt puram determinationem adiungitur subiecto; idèst, ratione Deitatis.

Ad 4. Additamentum non aestimatur secundum magnitudinem determinatiui formalis, vt vnum alteri accedat; sed secundum magnitudinem eius, quod accedit. Cum enim longitudini additur palmus, non tantum est augmentum longitudinis, quanta est vnio palmi ad ipsam; sed quantus est palmus, qui vnitur. Similiter ergo augmentum perfectionis in humanitate assumpta, non pensatur ex magnitudine vnionis; sed ex magnitudine vniti. Et licet ante vnionem existant extrema vnibilia; ac proindè existat tota perfectio ipsorum propria, non tamen existit cum omni vtilitate, quae per illa praestari potest. Quia quod est perfectiui alterius, dum non coniungitur perfectibili, non fungitur munere perficientis. Quapropter euentus existentiae Christi superat euentum existentiae solius puri hominis, non solum quoad excessum, quo euentus existentiae vnionis superat euentum priuationis, seu negationis eius secundum se: sed etiam quoad excessum, quo superat euentus Diuinitatis seipsa perficientis humanitatem, euentum eiusdem non perficientis eandem. Is igitur excessus non commendat magnitudinem perfectionis conuenientis vnioni secundum se; sed magnitudinem virtutis perfectiuae, quae est propria Diuinitatis; atque idè vnio secundum se, est quid magnum in ratione vtilis, & aestimabilis ratione alterius, non tamen in ratione excellentis, & aestimabilis propter se praecise: quae duo sunt valde inter se diuersa, licet faciliè equiuocationem, & confusionem parere possint apud hominem procliuem ad metiendum.

aſtimabilitatem cuiusque rei ex ſola ſua indigentia, exque ſola rerum vtilitate.

Ad 5. Dicitur ſimiliter vnionem hypſtaticam eſſe radicem Gratiae, ac virtutum & donorum non ratione ſuae perfectionis; ſed ratione ſanctitatis increatae, quae communicat humanitati dignitatem, & ius ad ea omnia.

Ad 6. Cultus ſpecialis, & excellens adorationis debetur humanitati Chriſti, ratione diuinitatis ſibi intimè coniunctae non ratione vnionis, qua coniungitur.

QVÆSTIO XXVI.

Verum dentur in Chriſto Gratia habitualis, omneſque Virtutes, & Dona?

Videretur non dari. 1. Quia Gratia habitualis eſt neceſſaria, & conueniens naturae humanae, vt eam ſanctificet, vt eius opera dignificet ad prae-
mium, vt communicet filiationem, & amicitiam Dei: vtque ſit radix, & quaſi natura, ex qua pro-
ueniant reliqua dona ſupernaturalia. Haec autem omnia, & ſi quae ſunt alia cum his conuertibilia habet multò præſtantius humanitas Chriſti per Gratiam vnionis. Neque verò ornat, aut confert ad pulchritudinem, quod eſt in vnoquoque inutile, ac ſuperfluum; ſed potiùs deturpat, ſicut ſexus digitus manum. Nulla igitur eſt ratio, ob quam conueniens fuerit, vt humanitati Chriſti infunderetur Gratia habitualis. Quod ſi ea non datur in Chriſto, neque virtutes, & dona dantur in eodem; quae videlicet ſunt proprietates connaturales illius; ideoque neceſſariò defunt, vbi illa deſt.

2. Gratia habitualis neque poteſt ineſſe Chriſto eiſdem infimae ſpeciei cum noſtra; neque alterius ſpeciei. Non quidem eiſdem, quia noſtra conſtituit Filium adoptiuum; Atque Chriſtus eſt filius naturalis Dei, cui repugnat adoptio. Neque poteſt eſſe perfectior ſecundum ſpeciem, quia Gratia noſtra habitualis habet perfectionem in ſuo genere ſummam, & repugnat, etiam de potentia Dei abſoluta, perfectior alia ſanctitas purè creata, vt inferitur ex doctrina de perfectione luminis Gloriam in q. de Deo. Eadem eſt ratio proportionalis de Virtutibus, & donis. Nihil igitur horum eſt, aut fuit in Chriſto.

3. Dona ſupernaturalia purè creata, neque inſunt Chriſto cum intentione ſimpliciter infinita, vt potè repugnanti, ſicut dictum eſt in Philoſophia; Sed neque inſunt cum intentione finita; quia haec non iuſtè correfpondet dignitati Chriſti, quae eſt infinita ſimpliciter. Ergò nullatenùs inſunt.

4. Superfluum eſt dare media ad aliquem finem habenti iam ipſum finem. Gratia autem virtutes, & dona ſunt media ad Beatitudinem obtinendam, quae nunquam defuit Chriſto Domino. Ergò ſuperflue eam ipſo daretur.

5. Fides eſt fundamentum omnium virtutum, & donorum ſupernaturalium, eademque non data eſt in Chriſto; ſicut neque ſpes, quae patet ex dictis q. 25. & 36. de Virtut. Theolog. Sublato autem fundamento ea ſubſiſtere non poſſunt, quae illo nituntur. Similiter ratione ſpeciali negantur Chriſto virtus ſpei, & Poenitentiae, & donum timoris fugiens malum imminens culpae, & poenae, quae repugnant ſtatui beatitudinis.

6. Non dantur in Chriſto Gratiae gratis datae, præſertim genera linguarum. Cum enim miſſus fuerit ſo-

lùm ad oues domus Iſraël, vt ipſemet teſtatur Matth. 15. non debuit uſurpare aliam linguam, quam Iſraëliticam. Ergò Chriſtus non habuit plenitudinem omnium donorum Gratiae.

Art. 1. Reſp. Non eſt de fide dari in Chriſto Gratiam habitualement, vt oſtendit Vaſq. diſp. 41. c. 1. Negari tamen non poteſt abſque temeritate, propter auctoritatem Theologorum, & propter teſtimonia ſcripturae atque rationem, quibus ipſi nituntur. Neceſſitas ponendi in Chriſto habitum gratiae, apparet ex neceſſitate habitus Charitatis, qui eſt indiſtinctus à gratia ſanctificante, vt dicitur in q. de iuſt. Habitui autem Charitatis fuit neceſſarius in Chriſto ad eliciendos actus dilectionis Dei ſuper omnia, eadem ratione, qua neceſſaria eiſdem fuere potentiae viſiua, auſcitiua, ambulatiua ad exercendas operationes proprias iſtarum potentiarum. Quia verò obiectum formale morium Charitatis, quae inest puris hominibus, eſt ſummum bonum, quatenùs eſt bonum ſibi ipſi, quo motiuo nullum aliud præſtantius eſſe poteſt; atque vnaquaeque virtus ſpecificatur ex ſuo motiuo, deducitur habitui Charitatis in Chriſto fuiſſe eiſdem infimae ſpeciei cum Charitate noſtra, cum exceſſu ſolum quoad intentionem.

Art. 2. Quod confirmatur ex metaphoris, quibus in ſacris literis dicitur, Chriſtus Sol iuſtitiae, & Fons Gratiae; vocatur vitis, nos verò palmites, &c. Nam ſicut Sol tranſmittit in corpora ſubiecta lucem; Fons effundit in riuos, aquam, & vitis deriuat in palmites ſuccum eiſdem omnino rationis, ac ſpeciei cum iis, quae ſibi inſunt: Ita Chriſtus communicat nobis gratiam, & Charitatem, eiſdem rationis, ac ſpeciei cum ea, quae ſibi inest. Aliàs enim illae metaphora non eſſent ſatis idoneae. Eiſdem rationis eſt, quod dicitur Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepiffe, & quod dicit Chriſtus ad Patrem cap. 21. *Ut omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te; vt & ipſi in nobis vnum ſint.* Nam ſicut Chriſtus eſt vnum cum Patre, per vnitatem numericam ſubſtantiae; ſic iuſti ſunt vnum cum Chriſto per vnitatem ſpecificam gratiae, & Charitatis: Et tunc propriiſſimè dicuntur de plenitudine eius accipere, cum verifiatur, eiſdem rationis gratiam illis ineſſe, quae abundat in Chriſto.

Art. 3. Ratio, qua probata eſt exiſtentia habitus Charitatis in Chriſto, eiſdemque ſpecifica conuenientia cum noſtra Charitate, aequaliter probat, eodemque proſus modo, dari in eodem reliquas omnes virtutes, & dona, cum quibus non eſt incompoſſibilis ex ſuo conceptu, ſtatu beatitudinis. Indignit namque illis omnibus ad operationes eorum proprias, ſicut indignit habitui Charitatis ad actus dilectionis. Et quia motiua cæterarum virtutum ſunt eiſdem rationis cum motiuis virtutum noſtrarum, ſicut dictum eſt de Charitate; concluditur eas quoque fuiſſe in Chriſto eiſdem infimae ſpeciei cum noſtris. Dantur igitur in Chriſto gratia habitualis, virtutes omnes, & omnia dona compoſſibilia cum Beatitudine, eaque eiſdem non minus ſpeciei, quàm nominis cum noſtris.

Ad 1. Tranſeat gratiam habitualement, & quae ad ipſam connaturaliter conſequentur, propter nullum ex iis titulis, qui proponuntur in obiectione data fuiſſe in Chriſto. Superest nihilominùs alius titulus comprincipij connaturaliter, requiſiti ad operationes, & actus, ſine quibus non decebat eſſe Chriſtum, proptè expoſitum eſt.

Ad 2. Licet gratia habitualis Chriſti ſit eiſdem infimae ſpeciei cum noſtra, quae nos reddit Filios adoptiuos Dei; non potuit tamen communicare hunc effectum formalem Chriſto Domino; quia filiatio adoptiua

adoptiua dicitur carentiam filiationis naturalis, quae conuenit Christo; ita ut includat in suo conceptu, tum perfectionem positiuam sufficientem ad imitationem filiationis naturalis, tum aliquem defectum perfectionis, quo ab eadem desceat. Quare cum in Christo nullus fuerit talis defectus, nec adoptio dari potuit. Contulit nihilominus illi alios effectus formales, quorum erat capax, ut apparet ex dictis.

Ad 3. Dona supernaturalia pure creata collata sunt Christo cum maxima intensioe, licet non cum infinita, quod repugnat. Quia vero neque sanctificatio, ac dignificatio humanitatis per Verbum fuit infinita simpliciter, ut dictum quaest. 24. ad 4. propterea intensio donorum non infinita simpliciter potuit illi iuste correspondere, atque esse omnino proportionata.

Ad 4. Virtutes, & dona prout in viatore sunt media ad consequendam beatitudinem; Eadem vero in beato sunt instrumenta, & principia ad operationes, quae decent Beatum circa Deum, & alia obiecta; atque hac de causa data sunt, danturque modo in Christo sicut in ceteris Beatis.

Ad 5. Fides est fundamentum omnium virtutum in viatore. In comprehensore vero sufficiuntur illi habitus luminis Gloriam, aliaque species, & euidenter cognitiones, per quas dirigantur actus virtutum, quibus non repugnat status Beatitudinis sicut ei repugnant Fides, & Spes, & Timor seruilis, & sicut repugnat impeccabili poenitentia; ex quibus proinde negatis Christo, nulla est consequentia ad negationem aliarum virtutum.

Ad 6. Licet Christus Dominus nunquam usus fuerit peritiis plurium linguarum (quod tamen ipsum est dubium) adhuc debuit habere potestatem vtendi si vellet; quandoquidem usus non repugnabat Christo, sicuti neque repugnabat, ut non vteretur, si nolisset uti lingua materna, cuius peritia de facto usus est. Habuit igitur istam gratiam gratis datam, sicut habuit ceteras, quae numerantur ab Apostolo 1. ad Corint. 12.

QVÆSTIO XXVII.

Vtrum anima Christi intelligat per intellecti-
onem increatam?

Videretur intelligere. 1. Quia Dionys. 2. de Diu. nomin. Operationem Christi appellat Theandricam, seu Dei virilem, hoc est humanitati, & Deitati communem. Sed intelligere est operatio Christi; Ergo intelligere Christi est Deitati, & humanitati commune, ergo est increatum. Patet secunda consequentia; quia intellectio creata non potest esse communis Deitati, utpote quae non potest intelligere per intellectiorem creatam.

2. Intellectio non potest vniri subiecto capaci intelligendi, quin tribuat illi effectum formalem intelligentis; sed intellectio increata vnitur animae Christi, quae cum sit intellectiua, est vtrique subiectum capax intelligendi. Ergo tribuit animae Christi effectum formalem intelligentis.

3. Non minus intimè vnitur animae Christi intellectio, quam sanctitas increata: Et anima Christi non minus est capax effectus formalis intellectiionis, quam sanctitatis. Sed sanctitas increata tribuit animae Christi effectum formalem sanctae, ut dictum est qu. 24. Ergo etiam intellectio intelligentis.

4. Visio beata, sicut in alijs iustis, sic etiam in Christo debet ad amissum correspondere sanctitati eius. Quantum enim Deus vnumquemque diligit propter sanctitatem, tantundem beatitudinis illi tribuit;

sed visio creata non potest adequatè correspondere sanctitati increatae, per quam fuit sancta anima Christi. Ergo anima Christi videt Deum per visionem increatam.

Artic. 1. Respond. Certum est animam Christi nec intelligere de facto, nec potuisse de potentia absoluta intelligere per intellectiorem increatam, sicut nec velle per voluntatem increatam; Atque oppositam sententiam, non solum quoad priorem partem de facto; verum etiam, quoad secundam de possibili plures Theologi insequuntur grauib. censuris. Et quidem videtur expresse contra eam definitiisse Agatho Pontifex in Epist. ad Constant. Imperat. quae Epistola cum lecta fuisset act. 4. in 6. Synodo Generali coacta contra haereticos Monothelitas ponentes in Christo vnicam voluntatem, & vnicam operationem, approbata fuit ab eadem Synodo act. 8.

Artic. 2. Igitur Pontifex cum praemississet, quod, secundum S. Augustinum, *Voluntas est motus naturae*; (ex quo patet quod nomine *Voluntatis*, non intelligit potentiam, sed operationem volendi, quae sola est motus) subdit; *cum hac ita veritas habeat, certissime claret, quod in Domino Nostro Iesu Christo duas id est, Dei & hominis naturas, sine substantias consistentes, in vnam conuenisse subsistentiam sine personam, necesse est duas naturales in eo fieri voluntates. Diuinam scilicet, & humanam; Quia neque Diuinitatem eius quantum ad naturae rationem pertinet, humanam habuisse voluntatem dicendum est. Neque humanitatem eiusdem diuinam habuisse naturaliter voluntatem credendum est. Neque rursus aliquam ex his duabus Christi substantias, absque naturali voluntate existisse fatendum.* Itaque secundum Pontificem, & Synodum, sicut Diuinitas quantum ad naturae rationem pertinet, non habuit voluntatem humanam, ita ut vellet per illam; sic humanitas non habuit naturaliter, id est, ratione naturae (quae aequiualeantia est manifesta ex contextu) voluntatem Diuinam, ita ut vellet per illam. Ex quo modo loquendi, & ratione à Pontifice adducta, liquet ipsum negare, non solum, quod humanitas habuerit Diuinam voluntatem de facto; sed, quod potuerit habere de potentia absoluta; praesertim cum sciret nullam prerogatiuam, aut excellentiam negatam fuisse de facto humanitati assumptae, quae potuerit diuinitus concedi. Eodem namque modo negat Pontifex, quod Diuinitas habuerit voluntatem humanam, & quod humanitas habuerit diuinam. Ergo sicut Diuinitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem humanam; Sic humanitas, nec de potentia absoluta potuit velle per voluntatem diuinam.

Artic. 3. Adiungit rationem Pontifex ex definitione Augustini dicentis, *Voluntatem esse motum naturae*, & addentis: *Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli; ab homine hominis; à Deo Dei.* Unde deducit Pontifex: *Nec enim potest Angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam; neque humana Dei, vel Angeli; sicut nec alterius, quam est, quisquam naturalem habere poterit motum.* Quae ratio probat implicantiā oppositi; voluntas enim ex doctrina Augustini approbata à Pontifice est motus naturae volentis, & debet esse ab ea natura, cuius est voluntas. Implicat autem contradictionem, quod voluntas diuina, quae essentialiter est à se sit à natura humana Christi. Ergo implicat quod natura humana Christi velit per voluntatem diuinam.

Art. 4. Licet autem Pontifex solam operationem voluntatis exprimat nominatim, loquitur tamen generaliter de omnibus operationibus propriis naturarum. Concludit namque vniuersaliter ex eo discursu: *Reddere igitur necesse est, quae sunt diuina eidem ut Deo; quae humana sunt eidem, ut homini.* Et inferius:

Quocirca si in nullo differentia naturarum Domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est, ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. Qui enim in nullo adimi differentiam debere docuit, in omnibus hanc seruare debere commonuit. Et non multo post: *Vbi autem una natura, & operatio ab hereticis, eorumque sequacibus dicitur, qualis in ea differentia cognoscitur?* Idem præterea manifestè colligitur ex scopo Pontificis. Sicut enim Monothelitæ, non solum ponebant in Christo vnica voluntatem; sed etiam vnica intellectiōnem, & vniuersim vnica operationem vtrique naturæ communem; atque ita confundebant proprietates, & operationes naturarum, sic Pontifex, & Synodus attribuendo diuersis naturis diuersas operationes volendi, & intelligendi, omnem confusionem sustulerunt.

Artic. 5. Auctoritati vsque adeo manifestæ suffragantur validæ rationes. Primum enim, ut Pontifex indicant ex Augustino, intelligere, & velle, & vniuersim viuere, est habere tales operationes ab intrinseco: & non solum merè passiuè illas recipiendo extrinsecus ab altero. Anima autem Christi non habet intellectiōnem, & volitionem increatam ab intrinseco. Ergo anima Christi neque intelligit neque vult per intellectiōnem, & volitionem increatam. Imò, nec potest per illas intelligere, & velle, cum non possit illas habere ab intrinseco.

Artic. 6. Deinde si anima Christi intelligeret per intellectiōnem increatam, comprehenderet Deum tanta perfectione, & claritate, quanta Deus cognoscit seipsum; quia intellectiō ex suo conceptu, est vltima determinatio potentie cognoscitiuæ, ut intelligat obiectum tanta claritate, quanta inest intellectiōni; eodem prorsus modo, quo motus est vltima determinatio mobilis, ut moueatur tanta velocitate, quanta inest motui. Repugnat autem, ut quod est vltima determinatio ad aliquid ex suo conceptu, & sit indifferens ad præstandum suum munus diuersimodè, ac inæqualiter. Vnde fit ut repugnet, quod motus sit indifferens, ad hoc ut per illum moueatur mobile maiori, vel minori velocitate, quàm quæ inest motui ex se. Ergo repugnat, ut intellectiō diuina sit indifferens ad hoc, ut aliqua potentia cognoscat Deum per ipsam maiori, vel minori claritate, quàm quæ inest eidem intellectiōni secundum se; atque adeo anima Christi cognosceret Deum tanta claritate, & intensiōne, quanta Deus cognoscit seipsum. Hæc autem sequela est absurda, & damnata in Concilio Basileensi sess. 22. quæ damnatio approbata fuit à Romano Pontifice in quadam Bulla cuius meminit Fr. Gregor. Martinez 1. 2. q. 3. art. 1. dub. 4. conclus. 2. quam tamen ego nullibi reperire potui.

Artic. 7. Vis huius postremæ rationis apparebit clarius si eadem applicetur aliis Dei prædicatis, quæ certum est non communicari formaliter humanitati; nec vllus vnquam Catholicus dubitauit, an possint illi communicari, vel etiam de potentia absoluta; Huiusmodi prædicata sunt imprimis æternitas, & immensitas Dei, per quas nec existit in loco, aut spatio, neque durat, sed neque durare, aut existere in loco potest humanitas de potentia Dei absoluta. Quia videlicet vbicatio, & duratio ex suo conceptu sunt vltima determinatio durantis, & vbicati per ipsas, ad tantum, & talem locum, & ad tantam, ac talem permanentiam in rerum natura. Vnde repugnat, ut aliquid informetur, & determinetur æternitate, & immensitate diuina formaliter, ut tali, utque recipiat effectus formales vtriusque, quin sit vbique, & semper. Ad hoc nimirum solum, & ad nihil aliud determinare illæ possunt subiectum, quod informant. Nec fieri potest, ut ratione earum existat aliquid in hoc potius loco, quàm in alio, pro hoc potius tempore, quàm

pro alio, ac proinde, cui conferre non possunt, ut sit semper, & vbique nihil prorsus conferre possunt. Eodem modo quo vbicatio, & duratio creata, nihil conferre possunt cui conferre non possunt, ut sit vbi, & quando illæ sunt de facto ex sua natura: Cum ergo humanitas ob suam essentialē limitationem nec sit, nec esse possit vbique, & semper, nullius est capax effectus formalis proprii immensitatis, & æternitatis diuinæ.

Artic. 8. Similiter omnipotentia diuina, quia est virtus contentiua indiuisum omnium simpliciter producibilium ad extra, nulli potest conferre in genere causæ formalis potestatem producendi hos potius effectus determinatè quàm alios; sed debet necessariò conferre potestatem ad omnes absolute possibiles indiscriminatim producendos, vel omnino ad nullos. Quia nimirum virtus actiua est vltima determinatio ad possibilitatem actiuam eorum, quæ in ipsa continentur. Nequit autem humanitas reddi potens ad producendum omnia possibilia; quia nequit reddi potens saltem ad productionem sui, cum ipsa sit vnum ex possibilibus. Eadem est ratio de aliis eiusmodi prædicatis.

Artic. 9. Non tamen est eadem de sanctitate, cuius effectus formalis non est vltimò determinare ad aliquid extrinsecum plus, vel minus; sed solum reddere subiectum, obiectum congruum diuinæ dilectionis; id quod præstari magis potest respectu subiecti, cui magis communicatur, & minus respectu subiecti, cui minus communicatur; Ideoque sanctitas diuina deitatem, & personalitates diuinas, quibus communicatur per identitatem, reddit infinite diligibiles à Deo, humanitatem verò, cui finitè communicatur per vniōnem tantum physicam, reddit diligibilem finitè; Cuiusmodi discrimen penes magis, & minus dari non potest, quoad præsentiam ad locum & tempus, & quoad possibilitatem effectus: Quandoquidem fieri nequaquam potest, ut aliquid sit præsens alicui temporis, vel loco, vel sit possibile plus, aut minus, quàm aliud; sicut contingit vnum esse diligibile plus, aut minus, quàm aliud, eò quod illa consistunt in indiuisibili; hoc verò nequaquam.

Art. 10. Concluditur ergo neque scientiam neque volitionem diuinam: neque immensitatem, æternitatem, aut omnipotentiam; aut quidquam aliud eiusmodi vltimò determinatiuum, & consistens in indiuisibili, communicare humanitati suos effectus formales; licet suum communicet eidem sanctitas diuina ratione vniōnis hypostaticæ.

Ad 1. Omnes operationes humanitatis Christi, siue internæ, siue externæ possunt dici Theandricæ; seu Dei viriles, licet sint creatæ, & procedant efficienter ab humanitate; quia simul, ac indiuisim dependent à natura humana, & persona diuina, & sunt ab homine Deo. Aliquæ nihilominus operationes Christi dicuntur Theandricæ speciali alia ratione, quia videlicet in illis elucet specialiter virtus Dei omnipotentis, & Ministerium hominis redemptoris, ut in illuminatione cæcorum, suscitatione mortuorum, & similibus; in quibus licet interueniant duæ actiones realiter distinctæ, altera naturæ Diuinæ, altera humane; sumunt tamen vnum nomen, & dicuntur vna operatio; quia, & ordinantur ad eundem affectum, & procedunt à duabus naturis coniunctis in vnica persona. Ergo impertinenter se habet, quod intelligat, vel non intelligat Anima Christi, per intellectiōnem increatam, ad hoc, ut intellectiō eius sit operatio Theandrica.

Ad 2. Repugnat intellectiōnem vniri subiecto capaci intelligendi per ipsam, quin illud reddat intelligens; non tamen si subiectum sit incapax intelligendi per ipsam, tamen absolute sit capax intelligendi, Offensum

Ostensum autem est Animam Christi esse incapacem intelligendi, per intellectiorem incretam.

Ad 3. Patet ratio discriminis ex nuper dictis inter sanctitatem, & intellectiorem, aliaque praedicata Dei. Licet autem ea omnia praedicata sint inter se virtualiter intrinsecè indistincta, tamen ex parte humanitatis datur capacitas ad vnum effectum formalem; distincta realiter à capacitate ad alios effectus formales, eaque carens.

Ad 4. Quantum Deitas intrinsecè vnita sanctificat animam Christi, tantumdem illam beatificat Deitas visiva, prout intrinsecè vnita eidem animae, ideoque Beatitudo iustissimè correspondet sanctitati. Tamen enim visio, qua anima Christi videt Deum, sit eiusdem perfectionis specifica, cum visione aliorum Beatorum, propter identitatem motui formali; tamen est propè infinitè vtilior, ac delectabilior animae Christi sua visio, quam ceteris Beatis. Quia in anima Christi ex visione deitatis, prout summè, ac intimè sibi coniunctae per vnionem hypostaticam sequitur gaudium penè infinitè maius, quam ex visione eiusdem extrinsecè afficientis. Vniuersim enim ex visione boni, prout perfectius possessi sequitur maius gaudium, quam ex visione eiusdem, prout imperfectius possessi.

Q V A E S T I O XXVIII.

Vtrum detur in Christo multiplex scientia creata?

Videtur non dari. 1. Quia cum aliqua perfectè cognoscuntur ex motiuo formali praestantissimo, superfluit omnis alia eorundem cognitio ex motiuis minus perfectis. Datur autem in Christo scientia beata per quam Deum videt, & in Deo cetera omnia. Ergo omnis alia cognitio est superflua, ac inutilis in Christo.

2. Scientia excludit ex subiecto in quo est fides eiusdem obiecti secundum idem, vt dictum est, qu. 25. de Virtut. Theol. Ergo eadem ratione cognitio perfecta, qualis est visio beata excludit ex subiecto, in quo est, omnem aliam cognitionem. Quia qualibet alia cognitio est imperfecta comparatione ipsius, eidemque contradicit, ratione suae imperfectionis.

3. Vires animae sunt ita limitatae, vt impensa virtute actiua in effectus alicuius generis, eò ipso minus sufficiant ad effectus alterius generis, iuxta vulgare illud, *pluribus intentus minor est ad singula sensus*. Ergo si Christo inesset multiplex scientia nulla illi inesset omnino perfecta, & in summo gradu, quod est inconueniens.

4. Anima Christi multiplicatis scientiis non posset plura, aut melius cognoscere, quam cognoscat per solam visionem beatam, quia per eam cognoscit summam cum claritate, quidquid Deus cognoscit per scientiam visionis, adeoque cognoscit infinita cum perfectione propè infinita, & similiter cognoscit ex possibilibus multò plura, & multò melius, quam possit cognoscere per vllam aliam cognitionem. Nullius autem utilitatis possunt esse cognitiones ex vi quarum de nouo innotescit, nihilque innotescit magis. Ergo sola scientia beata eaque omnino simplex est admittenda in Christo.

5. Videtur Christum Dominum nullam scientiam habuisse perfectam; idest complectentem omnia, quae ipsius specialiter interesset scire; quia cum tristaretur in horto, apparuit ei Angelus de Caelo confortans eum ex Luc. 22. 43. Qui autem confortat necesse est, vt proponat noua motiua solatii antecedenter incognita confortato, & quae ipsius interesset cognoscere

atque aduertere actu, sicut interest depulsi tristitiae, & consolatio.

Art. 1. Resp. Attribuenda est Christo Domino, omnis scientia, & notitia includens in suo conceptu perfectionem aliquam peculiarem, & nullam simul includens imperfectionem repugnantem perfectioni, & dignitati eius substantiali. Quadruplex autem est possibilis huiusmodi notitia; quia totidem sunt genera obiectorum formalium valentium refundere in cognitionem aliquam eiusmodi perfectionem, absque vlla eiusmodi imperfectione. Prima scientia est visio Beata habens pro obiecto formali immediato deitatem secundum se, & in ea cognoscens res creatas naturales, & supernaturales, tanquam obiecta materialia. Est autem haec scientia maxime debita humanitati assumptae. Debetur enim naturae intellectiuae cognitio intuitiua suae personae; debetur naturae dignificatae intima, & immediata inspectio suae dignitatis intrinsecae, quae in Christo est deitas; debetur Filio naturali visio sui Patris facie ad faciem; atque adeò si animae Christi defuisset, pro aliquo instanti scientia Beata, data fuisset in ea ignorantia priuatiue; hoc est, carentia scientiae debitae, quam ignorantiam nunquam fuisse in anima Christi; docet tanquam dogma fidei pluribus auctoritatibus suffultus P. Vasquez disp. 41. cap. 2.

Art. 2. Consonant plura Euangelij testimonia clarè ostendentia Christum, vt hominem vidisse Deum, etiam ante Resurrectionem; Ioan. 3. 11. suadet Christus Nicodemo fidem eorum quae docebat, eo quod esset testis de visu *Amen, amen dico tibi, quia quod scimus, loquimur, & quod vidimus, testamur*. Testatur autem eo loco multa de dilectione Patris erga mundum, & de diuinitate vnigeniti: Ergo eorum erat testis de visu; atque adeò viderat diuinitatem vnigeniti, & dilectionem Patris, & quia testimonium perhibebat vt homo, & per humanitatem, erat testis de visu, vt homo. Similiter Ioan. 8. 31. dicebat *Ego quae vidi apud Patrem loquor*. Et Ioan. 1. 18. *Deum nemo vidit vnquam, Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris ipse enarrauit*. Vbi cum Christus contraponatur aliis, qui non viderant, manifestè asseritur, quòd ipse viderit Deum immediate. Ex quibus omnibus apparet sententiam istam absque errore negati minime posse; isque est communis Theologorum omnium consensus.

Art. 3. Secundum scientiae genus dicitur scientia per se infusa, quae talis dicitur, quia est supernaturalis intrinsecè, & constituitur per species impressas supernaturales itidem intrinsecè; ideoque habitas à Christo per infusionem, & quae haberi non potuerunt, nisi infusae à Deo. Et licet scientia etiam beata sit per se infusa, quia tamen illa habet nomen illud speciale, nomen generis factum est proprium alterius speciei, minus perfectae, quam sit scientia Beata, & magis perfectae, quam sit vlla alia scientia. Obiectum porro formale scientiae per se infusae sunt res creatae tum naturales, tum supernaturales, ratione quarum per eandem cognoscitur etiam Deus, vt obiectum materiale, quantum cognoscibilis est per creaturas. Vtus huius scientiae est independentis à sensationibus, & imaginationibus, tum praexistentibus, tum comitantibus ac proinde quoad modum existendi, & operandi, est omnino similis scientiae Angelorum, & Animae separatae.

Art. 4. Ratio attribuendi Christo huiusmodi scientiam, & capacitas imprimis Animae humanae ad cognoscendum immediate ratione sui quaelibet obiecta, Deinde quia cum res creatae naturales, & supernaturales, habeant suam vnquamque perfectionem peculiarem, possunt communicare cognitioni ipsarum immediata perfectionem peculiarem, non contentam formaliter in visione immediata Dei, minimè comprehensua eiusdem; Ac demum, quia modus iste cognoscendi non repugnat animae coniunctae cum corpore.

Potest

Poteſt enim corporis organizatio, & diſpoſitio, eſſe vſque adeo perfecta, vt nihil impediat animam, quominus operetur perinde, atque ſi Corpori vnita non eſſet, vt apparet ex ſtatu Beatorum poſt reſurrectionem, qui perinde non impediuntur à corpore, quoad vllam animæ operationem; atque ſi corpus non haberent. Chriſto autem Domino debebatur omnis perfectio abſolute poſſibilis, tam animæ, quàm corporis. Habuit igitur talem organizationem, quæ non impediret cognitionem independentem à ſenſibus, & phantasia, abſque extaſi, & alienatione à ſenſibus, eorumque ſuſpensione à propria operatione. Huiusmodi namque perfectio eſt impoſſibilis cum munere Redemptoris; quia eſt compoſſibilis cum paſſibilitate corporis, & Chriſtus Dominus ſolas illas imperfectiones aſſumpſit, illiſque ſolis perfectionibus caruit, dùm fuit in via, quas vt haberet, & quibus vt careret, neceſſarium fuit pro ſine Redemptionis. Data igitur eſt in Chriſto ſcientia per ſe inſuſa, qualis initio deſcripta eſt.

Artic. 5. Per vtramque iſtam ſcientiam cognouit Chriſtus Dominus omnia imprimis exiſtentia pro qualibet temporis differentia, eaque cognouit comprehenſiue. Et quidem per ſcientiam beatam, neceſſe fuit, vt ea omnia cognosceret; quia ad perfectionem Beatitudinis pertinet, vt vnusquisque ea omnia cognoscat, quæ ipſum ſpeciali aliqua ratione contingunt; vt dicitur in quaſtionib. de viſione Dei, vbi & reliqua exponenda ſunt, quæ huic ſcientiæ Chriſti ſunt communia cum viſione beata cæterorum, vt etiam ſunt exponenda in qq. de ſcientia Dei, quæ ſunt eidem cum hac eadem communia. Spectant autem ad Chriſtum ſpeciali ratione titulo Mediatoris, ac Redemptoris, Domini, & Principis, atque Magiſtri vniuerſalis omnia creata exiſtentia, pro quauis temporis differentia. Illa igitur omnia vidit in Deo. Vidit verò, & cognouit comprehenſiue, quia hoc non excedit limites ſcientiæ ſimpliciter finitæ; ſiquidem comprehenſio rerum finitarum non eſt infinita ex ſuo conceptu. Quâ ſimiliter ratione conſtituitur ſcientiam etiam per ſe inſuſam fuiſſe comprehenſiuam omnium rerum creaturarum, exiſtentium pro qualibet temporis differentia. At per neutram ſcientiam cognouit omnia poſſibilia creata comprehenſiue. Quia hoc haberi non poteſt, abſque comprehenſione Dei, quæ repugnat intellectui finito, vt dicitur loco proxime indicato.

Artic. 6. Tertia ſcientia eſt acquiſita, qualis datur in nobis, dùm manemus in corpore includens in ſuo obiecto formali præter alia obiecta, etiam actum imaginationis, ſeu phantasiæ, ac proinde nihil cognoscens niſi dependentem à phantasia; nihil iudicans niſi componendo, aut diuidendo; nullam cognitionem eliciens niſi ænigmaticam ex parte: ac proinde intelligens ſpiritualia ad modum materialium, & alia ad modum aliorum. Quarta ſcientia huic affinis eſt ſcientia experimentalis, includens in ſuo obiecto formali, ipſam experientiam præſentem, aut præteritam ſenſuum exteriorum, & nihil cognoscens, quod ſub experientiam eorum non caderet. Vtramque hæc ſcientia debebatur Chriſto Domino, tùm quia ſicut eſt connaturalis animæ vnite corpori modus cognoscendi materialis, per actus ſenſuum, & imaginationis; ita connaturalis eſt modus cognoscendi ſpiritualis dependens à ſenſibus, & imaginatione; tùm quia eadem naturali neceſſitate, qua ex obiectis exterioribus ſequantur ſenſationes, & imaginationes materiales; ſequitur etiam in intellectu ſcientia, & acquiſita, & experimentalis, ex ſenſationibus, & imaginationibus materialibus. Et aliunde talis modus intelligendi non dicit defectum repugnantem humanitati aſſumptæ, ſicut cognitiones materiales

ſenſuum multò imperſectiores talem defectum non includunt.

Artic. 7. De ſcientiis iſtis acquiſita, & experimentalibus, quas Chriſto concedit communis Theologorum, & Patrum conſenſus, explicantur à pluribus quædam Teſtimonia Scripturæ, vt illud ad Hebr. 5. *Didicit ex iis, quæ paſſus eſt obedientiam.* Iſai. 8. *Antequam ſciat puer vocare Patrem ſuum, & Matrem ſuam, auferetur Fortitudo Damasci.* Quem locum accommodat Chriſto Ambroſius de Incarnat. c. 7. Matt. 24. *De die autem illa, aut hora, nemo ſcit, neque Angelus in Cælis, neque Filius, niſi Pater.* Quod ab Origene intelligitur de defectu ſcientiæ experimentalis; licet communiter accipiat ab aliis de totali defectu notitiæ, ita communicabilis à Chriſto cuiquam alij, ſicut ſibi communicata erat à Patre, ideòque Patri inerat communicabiliter; Filio verò nequaquam, illud denique Luc. 2. *Proſciebat ſapientia, & ætate;* Plures Sancti Patres apud Card. Toletum, & Maldonat. accipiunt de proſectu in ſcientia, acquiſita, vel experimentalis. Hæc igitur duæ ſcientiæ concedendæ ſunt procul dubio Chriſto Domino ſimul cum duabus prioribus.

Ad 1. Tunc ſuperſtuit cognitio minus perfecta habita perfectiori, quando ambæ differunt inter ſe præciſe, quoad maiorem & minorem intentionem in ordine ad idem obiectum formale; non verò quando in vtralibet datur perfectio aliqua ſpecialis non reperi in altera relatiue ad motiua formalia diuerſa. Dictum autem eſt huius ſecundi generis eſſe, quadruplicem ſcientiam Chriſto attributam.

Ad 2. Eodem illo in loco expoſita eſt ratio ſpecialis eius impoſſibilitatis, quæ conuenit ſcientiæ, & Fidei; quia videlicet exigunt ex parte ſubiecti diſpoſitiones ad cognoscendum inuicem impoſſibiles; Quæ ratio nequaquam militat in ſcientiis inter ſe diſparibus Chriſto attributis, vt ibidem obſeruatum eſt, ſatis apparet ex dictis in hac quaſtione.

Ad 3. Tunc anima impenſa virtute actiua in effectus vnus generis redditur minus ſufficiens ad effectus alterius generis, cùm debet circa idem genus impendere eandem formaliter vires, eandemque actiuitatem, & continentiam perfectionis, qua de cauſa: Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus; quia potentia ſenſitiua impendunt in ſuos actus eandem vires ſpirituum vitalium, qui concurrentes ad vnum actum deprimuntur, vel laxantur, ita vt non poſſint ad alium concurrere, aut non poſſint cum tanto conatu. At verò cum anima ad actus vnus generis, etiam ſi illos ſolos efficiat, non poteſt adhibere niſi talem formaliter actiuitatem, & vires, tunc remanent nihilominus integræ vires aliæ adhibendæ circa effectus alterius generis, nec impeditur ob perfectionem vtrumque magnam priorum à conferenda poſterioribus perfectione æquali. Qua de cauſa, ex eo quod anima impendat omnes vires apprehenſiuas obiectis optime apprehendendis, non impeditur, quominus perfectè iudicet, ſed magis iuuatur, ſimiliterque iuuatur perfectione præmiſſarum ad perfectionem concluſionis; perfecta cognitione bonitatis obiecti, ad perfectum amorem; perfectione ſimplicis complacentiæ ad perfectionem actus efficaciæ. Igitur in re noſtra virtus cognoscitiua creaturarum in Deo, & Dei, vt eſt in ſe immediatè, diſtinguitur formaliter à virtute cognoscitiua creaturarum immediatè in ſeipſis; atque Dei mediatè in iſdem, neque ſecus diſtinguitur hæc vtraque virtus à virtute cognoscitiua ænigmaticè iuuante phantasia; atque à virtute experiundi. Potuit igitur Chriſtus Dominus habere ſimul omnes iſtas ſcientias in ſummo gradu perfectionis iuuantibus ad vnamquamque earum comprinciipiis diuerſis.

Ad 4. Conceditur nullum obiectum potuiſſe cognosci à Chriſto Domino perfectius per aliam ſcientiam, quam

quàm cognosceretur per scientiam beatam. Negatur tamen nò potuisse cognosci eadē obiecta per cognitiones alias præditas peculiari perfectione specifica, quæ formaliter non inesset scientiæ beatæ, nec ita eminenter, vt eadem scientia beatæ coniuncta cum illis aliis cognitionibus non constitueret cumulum perfectionis intensiue, & extensiue maiorem, quàm quæ soli ipsi scientiæ beatæ conueniret. Oportuit autem esse in Christo cumulum perfectionis in omni genere maximum; nec est inutile, quod augeat perfectionem subiecti.

Art. 1. Ad 5. Sicut humanitati assumptæ propter physicam, & intrinsecam vnionem cum summo bono debebatur ex natura rei carentia mortis, ærumnarum, & cruciatuum corporalium, & tamen Christus, supernaturaliter impediendo talem carentiam, per nouum miraculum patratum amore nostri elegit mortem, ærumnas, & cruciatus corporales; sic Beato propter intentionalem connexionem cum summo bono per lumen gloriæ, debetur ex natura rei visio Beata essentialiter impossibilis cum quacumque tristitia, & dolore, etiam corporali, & nihilominus Christus per nouum miraculum eligendo sibi tristitiam partis superioris, & inferioris, indirectè impediuit visionem Dei essentialiter impossibilem cum tristitia, & dolore, & voluit sibi aliam visionem substantialiter non minùs perfectam; quæ tamen esset possibilis cum dolore, & tristitia partis etiam superioris. Neque propterea quidquam euenit essentiali Beatitudini contrarium; ad quam videlicet sufficit, vt ratio dicat nullam superesse causam sollicitudinis, circa possessionem vltimi finis; cui dictamini coexistere potest dictamen inductiuum tristitiæ representans superesse aliquod bonum creatum, acquirendum, vel malum repellendum cum anxietate.

Art. 2. Cum ergo Christus ex tali dictamine liberè tristaretur, etiam quoad partem intellectuam, Angelus illum confortauit non proponendo nouum motum, sed suppliciter exorando, vt tristitiam voluntariè susceptam, liberè deponeret, & à miraculo contristatio sui desisteret. Quoad partem verò sensitiuam confortauit tùm propositis aspectui, vt ex Caiet. docent Valent. & alij obiectis, quæ sua antenitate recrearent sensum: Tùm deducto iusta proportionem sanguine per omnes corporis partes, ne nimis cor grauaretur, eiusque particulis, ita collectis, ac dispositis, vt guttæ defluentes in terram corpus leuarent. Non igitur probat ea confortatio defuisse Christo, aliqua ex parte perfectionem, & plenitudinem scientiæ sibi congruentis.

QUESTIO XXIX.

Vtrum humanitas per vnionem hypostaticam immediate reddatur impeccabilis?

Videtur non reddi. 1. Quia vires actiue humanitatis, nec auctæ sunt, nec diminutæ præcisè ratione vnionis hypostaticæ; quandoquidem ratione huius vnionis, nec est specialiter communicatum humanitati Verbum Diuinum quatenus actiuum; nec eidem humanitati ablatum est quidquam de sua entitate, aut de accidentibus connaturalibus, vt dictum est supra; Atque adeò nec de actiuitate sibi connaturali ablatum quidquam est. Ergò humanitas præcisè ratione vnionis hypostaticæ, nec reddita est valentior ad resistendum peccato, nec debilior, quominus elicere possit actum peccaminosum. Ergò mansit humanitas perinde peccabilis, non obstante hac vnione, atque foret eadem sibi non superaddita.

2. Priuatio vnionis hypostaticæ potest habere rationem pænæ respectu humanitatis assumptibilis per ipsam. Potest enim Deus promittere, tùm vnionem hypostaticam secundum substantiam, tùm eius perfectionem sub conditione innocentiae conseruata, & minari vtriusuis priuationem sub conditione peccati commissi; quod omninò est vnionem, & eius conseruationem posse habere rationem præmij, & vtriusuis priuationem rationem pænæ. Non posset autem priuatio vnionis hypostaticæ, aut conseruationis eius habere rationem pænæ peccati, si esset ex sua natura intrinsecè impossibilis cum peccato. Quia est de ratione pænæ, & præmij, vt eorum inflicto, & collatio pendeant à libera voluntate præmiantis, ac punientis post commissum peccatum, & exhibitum obsequium, vtque neutra ad alterutrum horum naturali necessitate in impedibiliter consequatur. Ergò priuatio vnionis hypostaticæ non consequitur necessariò ad positionem peccati; ac proinde illa non est impossibilis ex natura rei cum isto.

3. Si vnio hypostatica esset intrinsecè impossibilis cum peccato, eiusdemque impeditiua immediate ratione sui, etiam peccatum esset intrinsecè impossibile cum illa, eiusdemque impeditiuum immediate ratione sui; Necessè namque est oppositionem, & impossibilitatem esse vtrinque æqualem, & eiusdem ratione. Sequela autem est falsa; quia inde rursus sequeretur aliquid purè naturale, quale maxime est peccatum, essentialiter connecti cum possibilitate alicuius supernaturalis, quale maxime est vnio hypostatica; cùm, quod est intrinsecè impeditiuum alicuius, eiusdemque existentiae intrinsecè oppositum, essentialiter præsupponat possibilitatem ipsius. Hæc autem secunda sequela est falsa; quia est de conceptu entis supernaturalis, vt eius possibilitas sit supra omnem exigentiam, & connexionem tam intentionalem, quàm physicam totius naturæ; nec vllò alio pacto quidditas illius sufficienter explicari potest, vti pluribus semel atque iterum contendit Pater Ripalda.

4. Vnio hypostatica non est immediate per se ipsam inductiua bonorum operum humanitatis: necesse namque est, vt præterea interponatur cognitio eorum directiua, & simplex complacentia inclinans ad eadem. Ergò nec est impeditiua peccatorum eadem vnio immediate per se ipsam, cùm ad hanc impeditionem eadem requirantur, quæ ad illam inductionem. Ratio à priori antecedenti, & consequenti communis est, quia nequit voluntas per aliquid purè physicum immediate determinari, aut aliquatenus inclinari ad vnā potiùs partem contradictionis, quàm ad oppositam; sed per solam cognitionem, & complacentiam antecedentem præstari id immediate potest, vt dictum est quæst. 15. de Grat. Ergò voluntas Christi Domini non potest determinari ad non peccandum præcisè, ac immediate per vnionem hypostaticam, quæ est quid purè physicum; ac proinde nec potuit per illam immediate reddi impeccabilis, sed per interpositam visionem beatificam, aut quid simile; vti Scotistæ communiter tuentur. Quare si humanitati assumptæ per Verbum conferretur nihilominus sola cognitio ex se indifferens ad peccatum, & bonum opus, qualis confertur puro homini viatori, posset vtrique peccare non minùs, quàm quilibet purus homo.

5. Humanitas Christi antecedit prioritate naturæ vnionem hypostaticam, tùm quoad primum esse, tùm pro singulis conseruationis instantibus. Ergò tam pro primo instanti, quàm pro reliquis omnibus fuit indifferens pro priori naturæ ad peccandum, & non peccandum, non secùs, ac humanitas cuiusvis puri hominis; Nempè vnio impedire nihil potuit pro eo
signo

signo naturæ, pro quo nondum erat. Potuit ergo absolute excludi unio hypostatica per peccatum ab humanitate, atque impediri quo minus existeret; nec non corrumpi postquam iam extitisset. Ergo humanitas Christi mansit semper peccabilis saltem in sensu diuiso unionis hypostaticæ, sicut purus homo iustus est peccabilis in sensu diuiso iustitiæ; quod sufficit, ut absolute dicatur, & sit peccabilis.

Artic. 1. Respond. Tria sunt certa circa præsentem quæstionem, & à Theologis indubitanter amissa. Et quidem primum eorum est certum ex fide, nimirum Christum de facto nunquam peccasse, quod habetur Petri 2. 22. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Idem traditur in Euang. Ioannis 14. 31. & ab Apostolo Paulo 4. ad Hebr. 15. Nonnulla in contrarium testimonia exponit inter alios diligenter Monacæus disp. 9. cap. 1. Alterum est, non potuisse de facto peccare Christum Dominum. Primum, quia fuit beatus à primo suæ conceptionis instanti; atque omnis beatus redditur impeccabilis per beatitudinem, ut dictum est in qq. de Angelis. Secundum quia omnis peccans est ignorans; atque in Christo nulla fuit ignorantia, ut constat ex quæst. 28. Tertium est Christum esse impeccabilem ex vi unionis hypostaticæ, saltem ex natura rei, & mediata; quia ex vi unionis hypostaticæ debita illi fuit, saltem ex natura rei, ut dictum est in eadem quæst. beatitudo, & exclusio omnis ignorantiae, quæ immediatè reddunt impeccabilem eum, cui in sunt.

Artic. 2. Dicendum præterea est Christum fuisse impeccabilem, saltem ex natura rei, immediatè, ac præcisè ratione unionis hypostaticæ. Quia præcisè, ac immediatè ratione ipsius debetur Christo; saltem ex natura rei, ut modò dicebatur, beatitudo, & exclusio omnis ignorantiae; quæ per se ipsas immediatè sunt formæ exclusivæ peccati. Id autem, ratione cuius debetur immediatè forma impossibilis cum aliqua priuatione, seu cum alia forma, necessariò est æquè immediatè impossibile cum eadem priuatione, seu forma. Quia impossibilitas immediata cum priuatione, aut forma aliqua constituitur formaliter per connexionem immediatam cum forma opposita.

Artic. 3. Adde nec de potentia Dei absoluta peccare potuisse Christum Dominum in sensu composito unionis hypostaticæ. Quia peccatum est impossibile, saltem ex natura rei, in sensu composito huius unionis, ut modò dicebatur. Peccatum autem quodcumque, & quomodocumque est impossibile ex natura rei, est etiam impossibile de potentia absoluta; nec fieri potest, ut per miraculum committatur: Quia miraculum directum ad existentiam peccati est intrinsecè turpè, ac dedecens Deum; nec est perfectivum, ac promotivum naturæ ultra suam intrinsecam exigentiā, sed est deturpativum, ac diminutivum eiusdem infra eandem, quod dictum est in quæstionibus de gratia esse contra conceptum essentialem veri; hoc est diuini miraculi. Secundò humanitas Christi ita est sancta, & grata Deo per unionem hypostaticam, ut Christus ratione ipsius sit perfectissimè, atque in summo gradu amicus Dei, sitque chymæricum, ut, dum retinet eam unionem, non retineat eam amicitia gradum cum Deo, ut ostensum est qu. 24. Repugnat autem in sensu composito eiusmodi amicitia cum Deo dari diuinam respectu eiusdem subiecti non solum inimicitiam, quæ consequitur essentialiter ad peccatum lethale, sed etiam displicentiam, vel minimam, qualis similiter consequitur ad peccatum veniale. Ergo repugnat in sensu composito unionis hypostaticæ omne peccatum.

Art. 4. Sed neque in sensu diuiso unionis hypostaticæ fieri vlllo pacto potuit, ut peccaret Christus Dominus; ita ut humanitas eius impediret peccando,

aut haberet potestatem proximam impediendi existentiam, vel conseruationem unionis sibi, si non peccaret, conferendæ, vel conseruandæ pro eodem illo instanti, pro quo vel de facto peccat, vel peccare proximè potest. Quia huiusmodi potestas peccandi in sensu diuiso nullo pacto dari potest, quin componatur cum unione hypostatica, possitque componi potestas proxima peccandi; quod consideranti euentum propositum satis ex se patet. Potestas autem proxima peccandi ratione sui est essentialiter impossibilis cum unione hypostatica. Qualibet namque potestas proxima peccandi formaliter ratione sui est ali-quod periculum proximum peccati, ac proinde aliqua proxima possibilitas veræ miseræ, & materia prudentis alicuius sollicitudinis, & anxietatis circa vltimum finem, veramque felicitatem; quæ ipsa constituunt formaliter ratione sui veram aliquam miseriam impossibilem cum vera substantiali felicitate, & beatitudine formali, ut dictum est in qq. de Angel. Quidquid autem miseræ est impossibile cum vera substantiali felicitate, & beatitudine formali, est etiam impossibile cum unione hypostatica, utpotè continente in se eminenter beatitudinem ipsam formalem, multoque magis coniungente cum Deo, & conciliante affectum ipsius multò maiorem, quàm coniungat, & conciliet beatitudo formalis purè creata. Ergo potestas proxima peccandi est impossibilis cum unione hypostatica; ac per consequens cui-cunque datur potestas proxima peccandi, eo ipso negatur pro tunc unio hypostatica, & potestas illam habendi; atque è conuerso. Ergo repugnat, ut in-sit alicui potestas proxima indifferens peccandi, & excludendi peccato unionem hypostaticam, vel si non peccauerit, obtinendi, aut retinendi eandem unionem, quod est repugnare potestatem proximam peccandi in sensu diuiso unionis hypostaticæ.

Artic. 5. Fuit igitur Christus Dominus, & est prorsus impeccabilis, tum in sensu composito, tum etiam diuiso unionis hypostaticæ, absque vlla potestate proxima peccandi, tum ex natura rei, tum etiam de potentia Dei absoluta, idque ex vi unionis hypostaticæ formaliter, & immediatè. In quam sententiam vehementer inclinat communis consensus Patrum, quorum plura pro illa testimonia videri possunt apud Suarezium disp. 34. sect. 2. & apud Vasq. disp. 61. cap. 3. nec non graues grauium Theologorum censuræ aduersus contrarias opiniones apud Em. de Lugo, & Bernal.

Ad 1. Vires actiue humanitatis nec augentur quidquam quoad entitatem, nec minuuntur immediatè per unionem hypostaticam; impediuntur tamen immediatè, quominus prodeant in actum peccati. Sicut potentia ambulatiua impeditur per compedes, quominus exerceat actum ambulandi; tamen nec augeatur, nec minuat quoad entitatem actiuitas eius: quia videlicet ea unio est forma immediatè impossibilis cum eo actu, & cum iis, quæ vltimò complent potentiam proximam ad illum.

Ad 2. Transeat pro nunc priuationem unionis hypostaticæ pro vno instanti posse esse pœnam peccati commissi pro alio priori instanti reali temporis, de quo postea; & nego eandem priuationem posse esse pœnam peccati commissi pro eodem instanti reali, pro quo ipsa inducitur. Quia hoc includit compositionem potentia proxima peccandi cum unione hypostatica, quam compossibilitatem ostensum est esse repugnantem. Deinde non est de ratione pœnæ, aut præmij, ut non consequantur necessitate naturali, aut etiam metaphysica ad meritum, aut ad demeritum: Imò nulla de facto infligitur pœna, nullumque confertur præmium, cum quibus non habeat connexionem essentialem tota saltem collectio meritorum, & demeritorum, quibus rependuntur, ut dicitur infra

infra. Ex duplici igitur capite deficit illud argumentum quominus concludat compossibilitatem vnionis hypostaticæ cum peccato.

Artic. 1. Ad 3. Peccata, quæ de facto puniuntur priuatione beatitudinis supernaturalis impediuntur, condonantur, ac corrumpuntur per dona supernaturalia gratiæ; ac per sui maximè detestationem supernaturalem sunt occasio eorundem donorum, & propter eadem occasionaliter inducenda permittuntur à Deo: est intrinsecum, & essenziale esse sic punibilia, impedibilia, condonabilia, ac corruptibilia; occasionalia, detestabilia, ac permittibilia: quæ omnia includunt formaliter essentialem connexionem cum possibilitate donorum supernaturalium, vt patet. Neque verò id cedit in aliquam peccatorum excellentiam, aut depreffionem donorum supernaturalium; siquidem omnia ea prædicata fundantur in vtilitate, & malitia peccatorum, atque in contraria donorum Dei præstantia, ac bonitate; ideòque maximè præminent in maximis peccatis, & summis donis inuicem collatis, vti facile apparet in peccato originali, & vnione hypostatica.

Artic. 2. Iam quod dicitur nullum superesse modum exponendi quidditatem entis supernaturalis, nisi eius possibilitas absoluatur à connexionem, & ordine transcendentali totius naturæ, verum minimè est. Quia ad legitimam expositionem quidditatum entis supernaturalis, sufficit, si eius non possibilitas, sed sola existentia absoluatur ab ea connexionem, & ordine totius naturæ, dicente Augustino lib. 1. de prædest. Sanctorum cap. 3. *Possesse habere fidem naturæ est hominum; habere fidem gratiæ est fidelium*: ac si diceret: Possibilitas fidei inest intrinsecè naturæ humanæ, solaque illius existentia est eidem gratiosa, ac indebita; quia de re dictum est ex professo qu. 6. de gratia. Dicatur modo ratione, quæ insinuata est, nullius absurdi esse, quoddam peccatum sit essentialiter connexum cum possibilitate vnionis hypostaticæ; intrinsecè tamen præditum vi, quantum est ex se, impeditur existentia eiusdem vnionis, atque essentialiter impedibile vicissim per eandem vnionem cum mutua vtriusque essentiali impossibilitate.

Artic. 1. Ad 4. Concesso antecedenti negatur consequentia. Quia ad impediendam existentiam alicuius rei quilibet cum ea impossibile æqualiter, eodemque modo sufficit. Sicut existentia ipsius rei se sola immediatè, & formaliter est exclusio, ac negatio omnium, & singulorum secum impossibilia; At ad inducendam existentiam rei, non similiter sufficit se solo quilibet cum ea connexum, sed requiruntur omnia, ex quibus constat causa eius immediata adæquatè sumpta, quæ ex pluribus principijs, & requisitis consurgere potest, quorum quolibet deficiente, deficit effectus. Nulla igitur est paritas argumenti.

Artic. 2. Ad rationem à priori conceditur per nihil purè physicum posse voluntatem immediatè determinari, aut inclinari ad actum vitalem, seu bonum, seu malum; idque solum ostensum fuit in quæstionibus de Gratia. Cæterum ad priuationem inuoluntariam actus determinari proculdubio potest immediatè voluntas per aliquid purè physicum; quia per aliquid purè physicum auferri ipsi potest immediatè id sine quo operari non potest, seu bene, seu malè. Potuit igitur per vnionem hypostaticam immediatè impediti humanitas Christi, quominus peccaret. Quia ratione eius impedita fuit immediatè, quominus haberet potentiam proximam peccandi; atque adeò, & cognitionem ex se indifferentem ad peccandum, & non peccandum, vt constat ex postrema parte responsionis ad quæstionem. Quare vt humanitati assumptæ per Verbum confer-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

retur nihilominus sola cognitio ex se indifferens ad peccatum, & bonum opus, est casus chimericus.

Ad 5. Vt nihil modò dicatur de impotentia, seu physica, seu metaphysica cuiusvis naturæ ad operandum, priusquam sit vltimò substantialiter completa per suppositum, quod est valdè anceps; hoc certò dici potest, humanitatem, dum pro priori naturæ est indifferens ad suppositum diuinum, vt creatum, ac connaturale, esse etiam indifferentem, saltem ex natura rei, ad principia accidentalitatis talia, vel talia, quæ videlicet debent sibi attribui diuersa pro diuersitate suppositi, quod ipsi contingit: sicut de facto collata sunt diuersa Christo Domino, ac puro cuiusvis homini. Quod si nihilominus ponatur Deum de potentia absoluta conferre humanitati pro illo priori naturæ omnia principia ad operandum requisita, eaque sint talia, quæ constituent adæquatam potentiam proximam ad peccandum, eo ipso pro eodem priori naturæ ante peccatum posita erit in humanitate priuatio vnionis hypostaticæ; siquidem ostensum est potentiam proximam peccandi immediatè ratione sui esse impossibilem cum ea vnione. Nullo igitur pacto; fieri potest, vt humanitas constituatur pro priori naturæ potens ad excludendam per peccatum vnionem hypostaticam sibi, si non peccet, conferendam, aut conseruandam pro eodem illo instanti reali temporis, pro quo constituitur potens peccare.

QVÆSTIO XXX.

Vtrum humanitas assumenda à Verbo, vel quæ assumpta fuisset, redderetur impeccabilis ante assumptionem, aut post dimissionem?

VIdetur quod non redderetur. 1. Quia forma nondum communicata subiecto, aut iam ab eodem seiuincta nullum illi communicat effectum formalem. Ergo effectum formalem impeccabilis habere nullatenus potuisset humanitas ab vnione hypostatica præcisè quatenus futura, vel quatenus præterita.

2. Futurizio, & præteritio vnionis hypostaticæ, sunt denominationes purè extrinsecæ humanitati pro eo tempore, quo caret vnione; Impeccabilitas verò est perfectio intrinsecè afficiens naturam impeccabilem, & confirmatam in bono pro eo tempore, quo est impeccabilis, & confirmata in bono: Præcedit enim dignitate, & iusta æstimabilitate impeccabilis, & confirmatus in bono, peccabili, & minimè confirmato. Ergo impeccabilitas per neutram illarum denominationum haberi potuisset.

3. Verbum diuinum assumere potuit naturam humanam venientem ex Adamo per seminale propagationem: ita vt Christus quatenus homo habetet Patrem, sicut habuit Matrem descendente ex Adamo. Talis autem natura eo ipso fuisset infecta peccato originali. Ergo natura infecta peccato manet nihilominus assumptibilis à Verbo. Ergo futurizio assumptionis nihil impedit anteceffionem peccati; eademque est ratio de præteritione, & subsecutione.

4. Nulla forma creata futuritione, aut præteritione sui præcisè impedit subiectum, quominus contrahat qualemunque imperfectionem. Ergo nec vnio hypostatica, quæ & ipsa est aliquid creatum, vt dictum est.

Artic. 1. Respond. Voluntas perfectè intentita finis, qualis imprimis est diuina, disponit media prout expedit ad conuenientem ad decentem executionem talis finis. Pertinet autem ad conuenientem, ac decentem executionem incarnationis, & existentia Christi,

Chriſti, vt natura aliquando aſſumenda à Verbo nunquam peccet antecedenter, tametiſi præxiſtat ſeiuncta ab illo. Quod à fortiori conuincunt rationes, quas communiter aſſerunt Theologi cum D. Thoma quæſt. 27. artic. 4. pro indemnitate B. Virginis ab omni peccato tam mortali, quàm veniali. Quia honor naturæ aſſumendæ redundat in ſuppoſitum multò magis, quàm honor matris in filium; & multò maiorem aſſinitatem, ac coniunctionem habet cum diuinitate natura, quæ aſſumitur aliquando à Verbo, quàm mater ex qua aſſumitur; & ſapientia Dei ita habitauit in vtero Virginis, vt multò magis inhabitet in natura aſſumpta *plenitudo diuinitatis corporaliter* ex 2. ad Colloſſ. 9. Ergo ſi, quia ex Prouerb. 17. 6. *Gloria filiorum patres eorum*: ac per conſequens ignominia matris ad filium redundat, & quia ex 2. ad Corinth. 6. 15. *Quæ conuentio Chriſti ad Belial?* hoc eſt, nulla proſus: & quia ex Sap. 1. 4. *In maleuolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis*: Si, inquam, ob has rationes, & authoritates communi Authorum conſenſu concluditur, & quidem meritò, neceſſe fuiſſe, vt, quæ futura erat Mater Dei, præſeruarietur quominus vllum peccatum committeret; ratione vtique multò maiori neceſſe foret, ſaltem ex natura rei, vt humanitas aliquando aſſumenda à Verbo nullo pacto permitteretur peccare, aut lethaliter, aut venialiter; nec prouidentia Dei deſiceret in idonea mediorum diſpoſitione reſpectu finis præſentis, Ergo natura aliquando aſſumenda à Verbo eo ipſo redderetur impeccabilis à primo ſuæ exiſtentiaſe inſtanti.

Artic. 2. Iam natura ſemel aſſumpta à Verbo idèd impoſterum redderetur impeccabilis abſolute, ſaltem ex natura rei, per totam æternitatem, quia vnio hypſtatica eſt incorruptibilis, ſaltem ex natura rei, ſimulque eſt eſſentialiter incompoſſibilis cum peccato: Et quia neceſſitate, vt minimum naturali infert beatitudinem formalem, cui eſt eſſentiale reddere ſuum ſubiectum impeccabile per totam æternitatem, cui videlicet eſſentiale eſt reddere ſuum ſubiectum beatum per totam æternitatem, vt ſuppoſitum nuper fuit ex quaſtionibus de beatitudine. An verò diuinitus fieri poſſit vt natura creata aſſumpta à perſona diuina dimitatur ab ea poſt aliquod tempus nunquam iterum reaſſumenda? obſcurum mihi maxime eſt, vt pleraque alia, quæ de potentia Dei abſolute diſputantur, dicetur tamen obiter ea de re aliquid infra.

Artic. 3. Quod ad præſens directè attinet, ſuppoſito per poſſibile, vel impoſſibile, dimitti naturam ſemel aſſumptam, non video cur ea peccare non poſſet perinde atque ſi nunquam vnita fuiſſet perſonæ diuinæ: Quia peccatum quatenus futurum nullam reſundit in genere cauſæ formalis indignitatem, & contemptibilitatem in peccantem; nec vllam vim deperitioriam, aliudvè genus cauſalitatis exercet pro tempore antecedenti. Ergo non ſpectat ad dignitatem, & decentiam perſonæ diuinæ ne incidat in peccatum natura per ipſam aſſumpta poſtquam ab eadem dimiſſa fuerit; ſed perinde dignè, ac decenter exiſtet vnita, atque ſi ea natura nunquam eſſet peccatura; nec illi contingere poterit, vt antecedenter priueretur vnione hypſtatica propter ſubſequentem peccatum; ne, quod fieri non poſſet, aliquam iacturam patiatur natura, dum eſt innocens, ex peccato poſtea committendo, & pœna, aut quaſi pœna antecedit peccatum, impedito per illud bono aliàs habendo.

Artic. 4. Hæc ratio non viget proportionaliter ſimili modo circa peccatum quatenus præteritum; quia peccatum ſemel commiſſum eſt exprobrabile committenti per totam æternitatem, eidemque eſt cauſa, & materia æternæ humiliationis, & minoris ho-

noris, quàm ſi innocens, & incolumis permaſſiſſet. Nec dici poſſet diuinitatem ſubiecto, cui vnitur pro aliquo tempore, communicare ſimiliter dignitatem æternam, ne vnquam ſinatur labi in peccatum. Quia dignitas habita per voluntatem alterius communicantis aliquam formam penitus interit habenti quoad omnes ſuos effectus formales, quando aufertur per voluntatem eiſdem; quia dat æſtimabilitatem, & honorabilitatem præciſe quatenus perficit phyſicè, quod ceſſat penitus ceſſante phyſica vnione formæ perficientis. Ergo natura aſſumenda à Verbo eo ipſo redditur impeccabilis, ſaltem ex natura rei; non verò quæ aſſumpta, & dimiſſa fuerit.

Ad argumenta in contrarium conceditur intentum quoad vnionem hypſtaticam, vt iam præteritam. Quoad futuritionem verò reſpondetur ad 1. Forma nondum communicata ſubiecto, ſi conſideretur præciſe in genere cauſæ formalis nihil illi præſtare poſſet; poſſet verò ſi conſideretur in genere cauſæ finalis; quia hæc cauſa exercere valet ſuam cauſalitatem, & inducit ſuos effectus, antequam ſit in ſe intrinſecè. Quare vnio hypſtatica futura, quatenus eſt finis præcedentium, poſſet mediante cognitione, & voluntate diuina inducere formam, quia immediate præſeruetur à peccato, & reddatur impeccabilis natura aſſumenda.

Ad 2. Licet futuritio vnionis hypſtaticæ ſit denominatio extrinſeca humanitati, & impeccabilitas ſit perfectio eius intrinſeca; poſſet tamen hæc ab illa provenire in genere cauſæ finalis, vt dictum eſt, inducta per eam futuritionem, hoc eſt, per prouidentiam, & decretum incarnationis futuræ, formâ immediate, ac intrinſecè confirmante voluntatem in bono.

Ad 3. Admittitur aſſumi potuiſſe naturam venientem ex Adamo per ſeminalem propagationem. Sed non propterea aſſumpta fuiſſet natura infecta peccato originali; quia præſeruata ab illo fuiſſet pro primo ſuæ exiſtentiaſe inſtanti per infuſionem gratiæ ſanctificantis: Nempè rationes, & authoritates fundamentales reſponſionis ad quaſtionem, non minus efficaciter concludunt de præſeruatione ab originali, quàm ab omni actuali, ſeu personali. Imò concludunt de illo efficacius; quoniam exiſtente indecentia indiſcriminatim communi vtrique generi peccatorum, hoc eſt in eorum impeditone diſcrimen, quòd attenta rerum natura facilius eſt eximi aliquem à malo morali ſibi imminente ex voluntate alterius, quàm ab imminente ex propria voluntate; quatenus virtualis, ſeu moralis incluſio vnus agentis liberi in alio agente libero creato non eſt connaturalis, nec debita ex natura rei, vel includenti, vel incluſo; fragilitas verò, & labilitas propriæ voluntatis eſt vnicuique conſerta naturali neceſſitate; atque, cæteris paribus, credibilis eſt, & eatenus quodammodo facilius, id accidiſſe, aut fortè, vt accideret, quod nulli naturali exigentiæ, ac neceſſitati aduerſatur, quàm quod aduerſatur eidem; Idque priuilegium conſeſſum eſſe, quod eximit à lege rebus, circa quas verſatur, prorsus extrinſeca, & innaturali, quàm ab ea, quæ eſt eiſdem naturaliter agnata, & cui ſubiacent naturali neceſſitate.

Ad 4. Etiam natura intendens formam ignis excludit ante exiſtentiam ipſius ex ſubiecto frigus, quod illi maxime congruit, & includit calorem eidem congruentem. Et ſic ſimiliter in aliis ſinibus, & mediis contingit, ſeu purè phyſicis, ſeu moralibus. Deinde eſt diſcrimen inter formas creatas & vnionem hypſtaticam; quia licet ſit, quid creatum; communicat tamen ſubiecto formam, ſeu quaſi formam increatam eſſentialiter æternam, ac proinde pollentem, pro omni temporis differentia, vi & exigentia ſibi intrinſeca ad repellendum quidquid quomodolibet, & quandolibet ipſam

ipsam non decet, inducendumque, quod decet ex quavis suppositione, seu præfenti, seu futura; quam ad omnia tempora physicam præfentialitatem indiuisam propriæ dignitatis nulla habet forma purè creata.

Q V Æ S T I O XXXI.

Vtrum alij defectus connaturales humanitati, præter peccatum & peccabilitatem, assumpti fuerint à Christo Domino?

Videtur nullos omnino defectus in Christo fuisse, aut esse potuisse. 1. Quia cui inest omnis perfectio, nulla potest simul inesse imperfectio, Christo autem inest omnis perfectio; siquidem inest plenitudo diuinitatis continens in se omnem perfectionem; inest verò vnita immediatè tam corpori, quam animæ. Ergò nec in corpore, nec in anima Christi vlla fuit, aut esse potuit imperfectio. Ergò nec vllus defectus.

2. Quilibet defectus perfectionis vnique inesse possibilis est aliqua pars miseræ contradicens plenitudini felicitatis, ac beatitudinis, quæ videlicet est *status omnium bonorum aggregatione perfectus*. In Christo autem fuit plenitudo beatitudinis, quia in ipso fuit plenitudo gratiæ, vt habetur Ioan. 1. Atque beatitudo, quæ est ipsa vita æterna, est gratia Dei, vt docetur ab Apostolo.

3. Defectus corporis, & maxime animi, vt mors, dolores, tristitia, & similes, omnes proficiscuntur ex peccato originali. Quia Deus in initio hominem fecit rectum hoc est, expertem omnis defectus. In Christo autem nec fuit, nec esse potuit peccatum originale, vt dictum est. Atque remota causâ remouentur effectus ex ea manantes. Ergò in Christo nullus fuit, nec esse potuit defectus, aut corporis, aut animæ.

4. Nullus fuit defectus in Christo ex parte animæ, quia omnis perfectio propriæ animæ, atque idè, & omnis defectus proprius eiusdem, pertinent ad intellectum, & voluntatem. Christus autem quoad voluntatem fuit *plenus gratia*, & quoad intellectum *plenus veritatis*, ex 1. Ioannis. Ergò quoad neutram potentiam fuit in Christo vlla vacuitas, vllusue defectus perfectionis. Existente autem plenitudine perfectionis absque vllò defectu ex parte animæ, nullus potest esse defectus in corpore. Quia ex perfecta animæ constitutione descendit in corpus exclusio omnis defectus tendentis ad corruptionem, & mortem; Nam vt habetur ex Augustino ad Dioscorum ep. 56. ante medium: *Tam potenti naturâ Deus fecit animam, vt ex eius plenissima beatitudine, &c. redundet in inferiorem naturam, quod est corpus, &c. plenitudo sanitatis, idest, incorruptionis vigor*. Ergò nec ex parte animæ, nec ex parte corporis vllus potuit esse defectus in Christo.

Artic. 1. Respond. Verbum diuinum naturam humanam, neque cum omnibus, neque sine vllis defectibus ipsi connaturalibus assumpsit: fuit enim Christus comprehensor simul, & vniuersator, cum plenissima Dei visione, ac fruitione ex vna parte, & ex alia cum potestate, ac idoneitate merendi sibi & aliis, atque satisfaciendi pro nostris peccatis. Perfectio autem beatitudinis necessariò excludit eos defectus humanæ naturæ connaturales, quibus ipsa sibi relicta, & cum iis solis proprietatibus, quæ connaturaliter ei debentur, necessariò est misera. Condicio similiter viatoris excludit aliquas perfectiones, in quarum consecutione via eius terminatur, & quarum gratia iter peragitur; ac proinde excludit defectus illis perfectionibus oppositos. Quia verò neque perfectiones pertinentes ad complementum beatitudinis, neque defectus, quos comprehendit status viatoris, consistunt in indiuisibili, & vtrinque plures, paucioresvè esse absolute potuerunt, alia præterea regula opus est ad discernendos, & vltimò determinandos defectus assumptos, & reiectos.

Artic. 2. Hæc autem regula est finis incarnationis, quatenus finis est iusta mediorum mensura. Finis porro specialis incarnationis, vt dictum est qu. 13. præter ipsius mysterij excellentiam, fuit remedium peccati per condignam eius satisfactionem, emendationem, & illuminationem mortalium. Ad hunc autem finem nullus imprimis defectus sanctitatis, aut scientiæ fuit in Christo necessarius; quin imò fuit necessaria summa quoad vtramque perfectio. Primum enim, qui vult alios emundare à peccato, debet ipse quam longissime ab eo remoueri. Quapropter non solum nullum fuit in Christo peccatum, nullaue peccandi potentia proxima, vt dictum nuper est; verum neque fuit quicquam eorum; quæ vel perducunt ad peccatum, vel non nisi ad peccatum consequuntur: ac proinde non fuit in Christo fomes peccati, qui nihil est aliud, quam inordinata inclinatio ad ea, quæ legi Dei, & rationi superiori aduersantur; nec potuit aliqua tentatione, aut motu primò ad hæc eadem pulsari; nec etiam fuit vllus peccati reatus, cui solum is est obnoxius, qui aliquando peccauit. Similiter in intellectu Christi non modo nullus fuit error, seu falsitas, temeritas, opinio, dubitatio, aut similis alius defectus positivus; sed neque fuit vlla ignorantia, seu priuatio cognitionis ipsi debitæ secundum suam conditionem, statum, & munus. Quia huiusmodi defectus nihil iuuare poterant ad finem incarnationis; quin imò oppositæ perfectiones erant necessariae ad eam illius partem, quæ in illuminatione, & institutione generis humani, & perfecto, ac vniuersali erga illud magisterio sita erat; & præterea, vt voluntas optimè, ac opportunè operetur circa omnia, & singula, & pro omnibus, ac singulis, vti decebat Christum operari, oportet intellectum esse de omnibus, & singulis plenissime instructum.

Artic. 3. Assumpta igitur imprimis fuit passibilitas ex parte corporis cum ea primarum, & secundarum qualitatuum dispositione, ac temperamento, quod læsioni corporis, vulnerationi, & occisioni, fami, siti, aliisque huiusmodi locum daret. Quia, vt sic patetur Christus Dominus, fuit necessarium ad satisfactionem pro nostris peccatis; siquidem de ratione satisfactionis est, vt sit opus pœnale, ac molestum satisfaciendi. Quia verò satisfactio Christi fuit vniuersalis pro toto humano genere, & exhibita pro illo est principaliter quatenus infecto per peccatum originale; atque satisfactio vnus pro alio tunc fit conuenientissimo modo, cum satisfaciens in se suscipit eas passionēs, quibus suberat peccator ratione peccati; propterea Christus Dominus suscepit eos omnes defectus corporales constitutiuos passibilitatis, qui sunt omnibus hominibus communes, & ratione peccati originalis vniuersaliter, ac indiscriminatim propagantur, iuxta illud Isa. *Verò languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit*. Eos verò defectus, qui quibusdam solum insunt, vel ex defectu virtutis generantis, vel ex vitio, ac abusu patientium illos, nequaquam assumpsit; Quia Christus causam suæ generationis dispositiuam, & effectricem habuit perfectissimum Spiritum sanctum, nulloque voluntario vitio, ac abusu laborauit.

Art. 4. Rursus quia passionēs corporales, seu læsiones meritoriae, & satisfactoriæ esse non possunt, nisi sensus earum ad animam vsque pertingat; idè etiam ex parte animæ assumpta est capacitas sentiendi dolorem

lorem prouenientem ex corporis laſione, ex qua de facto dolor etiam in animam redundauit, vt liquet ex memorato Iſaie testimonio. Ad hoc autem neceſſe fuit animam operari dependenter à ſenſu, & phantasia, atque mediantibus iſtis notitiam experimentalem cauſatiuam doloris de nouo acquirere laſione corporis per ſenſum tactus percepta de præſenti, & inde tranſmiſſa notitia intellectuali. Quia verò eadem eſt ratio de triſtitia circa quoduis nociuum, quatenus interiùs apprehenſum ratione, vel imaginatione, quæ eſt de dolore circa nociuum tactus, vt perceptum eodem tactu, propterea fuit in Chriſto etiam triſtitia, iuxta illud Matt. 26. 38. *Cepit contriſtari, & maſtus eſſe: & Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* Ratione eiſdem dependentiæ intellectus à ſenſu admittitur in Chriſto admiratio, non quidem fundata in abſoluta circa cauſam alicuius euentus ignorantia ſecundum omnem cognitionem, vel in noua ſimiliter eiſdem euentus notitia, vel in magnitudine rei comparatione Chriſti, ſed fundata in noua experimentali, ſeu acquiſita cognitione rei inſolite, & magnæ comparatione aliorum. Atque huiusmodi eſt ex ſenſu D. Thomæ quæſt. 15. art. 8. aliorumque communi, admiratio de fide Centurionis, quæ habetur Matth. 8. 10. licet eam aliter exponat Auguſtinus epiſt. 101. Admittenda demum eſt in Chriſto, quæ ad triſtitiam connaturaliter conſequitur, paſſio iræ, non illius, quæ inclinatur ad vindictam contra ordinem rationis, ſed eius, quæ illam quærit iuxta ordinem iuſtitie, & dicitur ira per zelum.

Artic. 5. Ab iſta potiffimum poſtrema paſſione; ſed & à cæteris vniuerſim adſcriptis Chriſto Domino, excludendæ ſunt reſpectu iſtius tres imperfectiones cæteris hominibus communes. Prima eſt ex parte obiecti, quia eiſmodi paſſiones habent in nobis vim inclinandi promiſcui ad honeſta, & inhoneſta, in Chriſto autem nulla potuit eſſe inclinatio ad inhoneſtum, vt dictum eſt. Secunda ex parte principij; quia eadem paſſione ſæpe in nobis ſunt motus primo primi præuenientes iudicium, & deliberationem rationis, quod in Chriſto non accidit. Quia, vt dicit Auguſtinus lib. 14. de Ciuit. cap. 9. propè medium: *Hos motus certa diſpenſationis gratia ita, cùm voluit, Chriſtus ſuſcipit animo humano, ſicut cùm voluit, factus eſt homo.* Tertia ex parte effectus; quia motus paſſionum in nobis, ſiue excitati ſunt præeunte iudicio rationis, ſiue illud præueniendo, ſemper habent vim pertrahendi poſt ſe rationem, eamque perturbant; ac impediunt; quominùs tranquille, & perfectè attendat ad rationes æternas, aliaque obiecta. Nec ſiſtunt in appetitu præciſe ſenſitiuo. Quod ſimiliter non euenit in Chriſto; in quo nimirum ſemper ratio manſit expedita ad omnia conſideranda, & exequenda, propter excellens, & perfectum dominium partis ſuperioris ſupra inferiorem, quàm hæc illi vllatenùs dominaretur. Quod diſcrimen ſolet communiter ſignificari dicendo; motus eiſmodi extitiffe in Chriſto per propaſſionem; in nobis verò per paſſionem perfectam in ratione talis. Conſtat igitur ex his, & ſine quibus, & qualibus defectibus aſſumpta fuerit à Verbo natura humana.

Ad 1. Non eſt Verbum diuinum omnis perfectio formaliter, & proximè reſpectu humanitatis, ſed tantum eminenter, ac remotè. Vnde cum eius vnione ad humanitatem conſiſtere potuit aliquis in eadem defectus perfectionis formalis, & proximæ.

Ad 2. Habuit quidem Chriſtus in ſummo gradu beatitudinem, & gratiam, quoad ſubſtantiam, & eſſentialem eius conceptum; non tamen quoad omnem accidentalem, & extenſiuam eius perfectionem. Vnde ſimul fuit in termino, & in via reſpectu diuerſorum bonorum, felix ſimpliciter, ſimulque miſer

ſecundum quid, & accidentaliter. Definitio autem illa eſt de beatitudine accidentaliter etiam, ac integraliter completa.

Ad 3. Eos defectus, qui in nos deſcendunt ex peccato originali, aſſumpſit Verbum diuinum ex nimia erga nos dilectione. Quæ de cauſa tales defectus non dicuntur contracti à Chriſto quaſi ex neceſſitate ob peccatum proprium, ſed ſuſcepti ex libera electione.

Ad 4. Ex plena animi perfectione, quoad ſummam coniunctionem cum ſummo bono per intellectum, & voluntatem redundat ex natura rei plena quoque perfectio corporis, & inferiorum animæ virium. Sed ſupernaturaliter impedita eſt hæc redudatio ex certæ diſpenſationis gratia, vt dictum eſt ex eodem Auguſtino.

Q V Æ S T I O XXXII.

Vtrum Chriſto impoſitum fuerit, vel potuerit imponi præceptum comminatorium culpa, & pena?

Videtur impoſitum fuiſſe. 1. Quia Ioan. 10. 18. dicit Chriſtus Dominus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo: & 14. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater ſic facio.* Mandatum autem ſecundum propriam, & communem ſignificationem includit in ſe comminationem pænæ, & culpæ, ſi ſecus fiat; Nec verba ſcripturæ licet detorquere à proprietate ſuæ ſignificationis abſque fundamento aliquo inſuperabili, quale in præſenti nullum eſt.

2. Impoſita fuere Chriſto præcepta eiſdem rationis cum iis, quæ nobis imponuntur. Quod indicat apertè ea vniſormis comparatio, quæ habetur Ioan. 15. 10. *Si præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in dilectione mea; ſicut, & ego Patris mei præcepta ſeruauis, & maneo in eius dilectione.* Eodem pertinet illa Antithetiſis ad Rom. 5. 19. *Sicut per vnus inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi; ita per vnus obediſionem iuſti conſtituentur multi.* In quibus locis eadem periodus, præſertim comparatiua, eandem vocem non niſi abſurdè, ac inidoneè ſub diuerſa ſignificatione uſurparer, nec ſatis vigeret pro ſcopo ſuo. Præcepta autem, quæ nobis imponuntur, ſunt comminatoria pænæ, & culpæ; & inobediſtia Adami fuit contraria præcepto eiſdem generis. Ergò, & præcepta Chriſto impoſita fuere comminatoria pænæ, & culpæ, & eorum obediſtia ab vtroque hoc malo ipſum præſeruauit.

3. Præceptum, & lex per hoc præciſe differunt à conſilio, vt docet Suarez lib. 3. de legibus cap. 22. & 36. & communiter alij; Quia obligant in conſcientia ſub peccato, quod eſt eſſentialiter inductiuum pænæ. Ergò ſi Chriſtus obligati in conſcientia ſub culpa, & pænâ nullatenùs potuiſſet, ſolius reiſpâ conſilij capax fuiſſet. Conſilium autem, aut nullo pacto, aut nonniſi latiffimè, ac improprie præceptum dici poteſt, aut lex. Ergò testimonia adducta de præceptis Chriſti, & illud aliud ad eundem pertinens ex pſalm. 39. 9. *Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei,* vel prorsus redderentur falſa, vel improprie accipienda forent ex eadem ſuppoſitione. Vtrumlibet autem eſt abſurdum. Similis ponderatio cadit in testimonia de obediſtia Chriſti, quia obediſtia proprie talis dicitur tantum reſpectu præcepti, & legis proprie talis.

4. Suberat Chriſtus præceptis legis naturalis, ſub-eſtque modò: erat enim ipſi illicitum, & modò eſt, non minus quàm nobis odiſſe Deum, peierare, de-honorare

honore parentis; infamare, aut occidere innocentem, mentiri, & similia. Præcepta autem legis naturalis sunt comminatoria pœnæ, & culpæ; quia præceptum esse comminatorium culpæ, & pœnæ, nihil est aliud, quam non posse fieri oppositum præcepti absque peccato, & peccatum non posse committi absque reatu pœnæ: atque omnino conuenit præceptis legis naturalis; quorum videlicet transgressio est intrinsecè mala, ac proinde contingere nequit absque peccato; quod rursus contingere nequit absque reatu pœnæ, quia contingere nequit absque odio Dei erga ipsum, & peccantem, quæ est ingens per se pœna, & radix cæterarum pœnarum. Ergo Christus fuit, estque capax præceptorum comminantium culpam, & pœnam.

5. Christus est seruus Dei; & Deus Dominus eius, vt colligitur ex Isa. 42. 1. *Ecce seruus meus, suscipiam eum.* Quem locum esse accipiendum de Christo constat ex Matth. 12. 17. *Vt adimpleretur, quod dictum est per Isaiam Prophetam dicentem: Ecce puer meus, quem elegi dilectus meus, &c.* Vbi puer ponitur pro seruo ex vltu frequenti scripturæ. Idem colligitur ex 34. Ezech. 24. *Et suscitabo super eos pastorem vnum, qui pascat ea, seruum meum Dauid.* Ad quem locum alludit Christus cum sibi accommodans Ioan. 10. 11. *Ego sum pastor bonus:* cum iis quæ præcedunt, & sequuntur. Confirmatur ex ep. ad Philip. 2. 6. Vbi eodem modo dicitur Christum esse in forma Dei, & accepisse formam serui. Ita autem est in forma Dei, vt sit verè Deus. Ergo ita accepit formam serui, vt verè sit seruus.

Rursus Deum esse Dominum Christi Christus ipse fatetur Matth. 11. 15. *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli, & terræ.* Vbi nomine cæli, & terræ intelligit quidquid à Deo factum est; atque adeo ipsum etiam Christum comprehendere docet diseretè Athanasius lib. 3. contra Arrianos. Est autem de ratione serui, vt possit obligari pro libito à Domino suo sub culpa, & pœna; sublata enim huiusmodi subiectione, nihil differt seruus à non seruo, & dominus à non domino. Nec enim agere potest pro domino, qui pœna terrere non potest, nec seruiliter tractari, qui illius timori non subest. Pœna verò sine culpa iusta esse non potest. Ergo Christus subesse potuit communicationi pœnæ, & culpæ.

6. Potest Deus voluntate sua, prout libuerit, reddere illicitum quemlibet actum Christo Domino, non secus, ac nobis. Siquidem ex indubitato omnium consensu, & ratione manifesta, de facto illi per suam voluntatem reddit illicita omnia opera contraria legi naturali, non secus, ac nobis. Deum autem reddere voluntate sua illicitum aliquem actum, idem omnino est, atque comminari malum culpæ elicenti talem actum; actus enim illicitus est, qui si fiat, peccatur, & incurritur malum culpæ; comminatio autem mali culpæ includit in se essentialiter comminationem pœnæ. Nulla enim culpa est, vbi nulla dignitas est, & nulla vis inductiua pœnæ. Vnde comminatio culpæ indiuisim est comminatio pœnæ. Ergo potest Deus voluntate sua, prout libuerit, comminari Christo culpam, & pœnam non secus, ac nobis.

7. Deus est vltimus finis Christi Domini, sicut est primum eiusdem principium. Ergo sicut potest ipsum annihilare quatenus est primum principium, non minus, aut alter, quam possit annihilare quamlibet puram creaturam; ita etiam quatenus est vltimus finis potest ipsum obligare sub comminatione culpæ, & pœnæ, non minus, aut aliter, quam possit obligare quamlibet puram creaturam. Tenet consequentia. Quia moralitas, atque bonitas, & malitia actuum pendent ab vltimo fine, sicut pendent effectus Physici à primo principio. Deinde hæc ipsa ratio primi principij fundat domi-

nium æquale in ordine ad obligandum moraliter, & ad destruendum physicè, siue quidlibet aliud actione physica peragendum.

8. Licet natura humana in Christo Domino propter vnionem ad Verbum habeat incapacitatem incidendi in culpam, & incurrendi reatum pœnæ secundum se; tamen est capax vtriusque; atque hanc capacitatem, quæ est identificata cum ipsa, auferre nequaquam potuit vnio hypostatica. Ac proinde eam retinuit humanitas in sensu composito eius vnionis. Ergo etiam retinuit capacitatem, vt ipsi secundum se comminaretur Deus, prout libuisset, culpam, & pœnam. Quapropter potuit Deus absolute vtramque illi comminari. Confirmatur paritate timoris, qui ex Isaia 11. tribuitur ab omnibus Christo Domino; quia licet nihil timere posset, quatenus Deus; timere tamen potuit quatenus homo, propter eminentiam potestatis conuenientis Deo supra naturam humanam secundum se. Ergo potuit similiter terreri Christus Dominus quatenus homo comminatione culpæ, & pœnæ propter eandem eminentiam potestatis, & dominij supra humanitatem secundum se. Sunt nimirum correlatiui, & essentialiter mutuo connexi timor vera ratione conceptus, & comminatio diuina. Vt quid enim timeatur is, ex quo nulum malum imminere potest; aut quomodo is comminetur, ex quo nullum malum prouenire, aut infligi alteri potest?

9. Communis consensus Theologorum agnoscit in Christo Domino præceptum strictè, & propriè tale de subeunda morte pro genere humano, deque aliis actibus; eademque videtur esse communis sententia Patrum, ac præsertim Augustini tom. 4. lib. 2. de sermone Domini in monte, in expositione tertiæ petitionis: *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* Cum enim prætulisset primam expositionem de voluntate consulente viatoribus perfectionem, qualis est Beatorum, subiungit inde secundam expositionem de voluntate præcipiente præcepto vtique prout distincto à consiliis, de quibus iam egerat immediatè. Probat verò voluntate Dei sumi pro eiusmodi præceptis ex eo, quod dicit Christus Dominus: *Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius,* quæ probatio esset inutilis, si non supponeretur Christum subiacuissè voluntati Dei præceptiuæ, quatenus distinctæ à consiliatiua; hoc est, præceptis propriè, ac strictè talibus. Præceptum autem propriè, ac strictè tale, prout dissidens à consilio, includit essentialiter comminationem culpæ, & pœnæ, vt sæpè dictum est. Cum igitur non liceat recedere à communi consensu Theologorum, maxime munito auctoritate Patrum, ac nominatim Augusti; minimè verò omnium id liceat in quæstione dogmatica, qualis est omnis, quæ pertinet ad rectam intelligentiam Sacræ Scripturæ, vt pertinet quæstio præsens; nefas profectò erit negare imposita fuisse Christo, nedum imponi potuisse, præcepta comminatoria culpæ, & pœnæ.

Artic. 1. Respond. Comminatio legislatiua est voluntas inferendi aliquod malum facienti, aut omittenti actum, vel talem actum, intimata potenti facere, aut omittere, antequam faciat, aut omitat; deterrens quantum est ex se per timorem talis mali à faciendo, aut omittendo; ac per consequens reddens talem actum, aut omissionem intrinsecè illatiuam illius mali, atque intrinsecè impeditiuam boni oppositi propter connexionem intrinsecam tam actus, quam omissionis cum voluntate legislatiua præintimata, & contempta per ipsos.

Artic. 2. Quod si malum inferendum per voluntatem legislatiuam fuerit priuatio beatitudinis, & vltimi finis æterna, vel ad tempus, ideòque actus, vel omisso, circa quos versatur ea voluntas, redditi fuerint intrinsecè impeditiui beatitudinis, & vltimi finis æterni.

æternum, vel ad tempus; ac per conſequens incompoſſibiles cum conuerſione, & adhaſione ad vltimum finem ſimpliciter, vel ſecundum quid; eo ipſo idem, ſeu actus, ſeu omiſſio reddituri erunt illiciti, & peccaminofi lethaliter, aut venialiter; ſiquidem actum, vel omiſſionem eſſe illicitam, & peccaminofam lethaliter, aut venialiter, nihil eſt aliud, quam eſſe impeditum, beatitudinis, & vltimi finis æternum, vel ad tempus, & incompoſſibile ſimpliciter, vel ſecundum quid cum conuerſione, & adhaſione ad vltimum finem, & beatitudinem.

Artic. 3. Si verò malum inferendum per eandem voluntatem non ſit priuatio beatitudinis; ac proinde actus, vel omiſſio ſubſtans tali voluntati non propterea reddatur impeditiuus beatitudinis, neque æternum, neque ad tempus, eo ipſo non reddetur illicitus, & peccaminofus, neque lethaliter, neque venialiter; Quia nullum eſt peccatum, vbi nulla eſt oppoſitio cum beatitudine, & vltimo fine. Quapropter qualibet comminatio negandi beatitudinem, ſeu inferendi eius priuationem, ſi fiat, aut omittatur talis, vel talis actus, eſt comminatio culpæ, & pœnæ ſub eadem conditione; nulla verò comminatio cuiuſvis alterius boni negandi, aut mali inducendi, eſt comminatio culpæ, atque ideo neque pœnæ; ſiquidem eſt de conceptu eſſentiali pœnæ, vt præſupponat culpam. Quæ quidem omnia videntur certa, & ex ſe ſponte manifeſta; atque expoſita, & confirmata iam ante fuere in quaſtionibus de bonitate, & malitia.

Artic. 4. Ex illis autem deducitur repugnare metaphyſicè Chriſto Domino omnem culpæ, & pœnæ comminationem; quia repugnat metaphyſicè dari in Deo voluntatem negandi Chriſto beatitudinem æternam, vel ad tempus, ſi eliciat, aut omittat talem actum, præeunte intimatione, ac præcognitione eius voluntatis diuinæ. Repugnat enim metaphyſicè imprimis Chriſtum Dominum peccare, vt dictum eſt quaſt. 29. Peccaret verò ſi eliceret, vel omitteret talem, vel talem actum cum ea præcognitione vti modo concluſum fuit. Repugnat deinde ſimiliter Deum aliquid velle ſub conditione metaphyſicè impoſſibili; quia vellet fruſtrà, quod repugnat Deo: Imò ſimul vellet, & noller eandem rem ſub eadem conditione; quia de ratione conditionis metaphyſicè impoſſibilis eſt, vt eo ipſo, quod exiſtat, verificetur eam non exiſtere. Eſt enim de ratione cuiuſvis impoſſibilis, vt ſi ipſum exiſtat, exiſtat etiam ipſius contradictorium; adeoque vt, ſi exiſtat, eo ipſo non exiſtat. Nempe vnum quoduis deſinit eſſe formaliter per exiſtentiam ſui contradictorij. Ergo ſi Deus vellet aliquid exequi data aliqua conditione, idemque non exequi non data eadem conditione, atque ea conditio eſſet metaphyſicè impoſſibilis, idem vellet, & noller ſub eadem conditione, & ſibi ipſi eſſet contrarius. Repugnat ergo dari in Deo voluntatem negandi Chriſto beatitudinem ſub tali conditione. Vnde vterius repugnat dari in eodem reſpectu eiufdem comminationem culpæ, & pœnæ; ſiquidem oſtenſum eſt iſtiusmodi comminationem conſtitui per eiufmodi voluntatem. Atque hinc demum repugnat aliquem actum Chriſti Domino reddi illicitum, & peccaminofum, ſiquidem oſtenſum ſimiliter eſt, ſola eiufmodi comminatione, & voluntate diuina actum alicui illicitum, & peccaminofum reddi poſſe.

Artic. 5. Confirmatur diſcurſus, quod ad comminationem attinet. Quia cui repugnat timor alicuius mali, non poſteſt prudenter fieri comminatio eiufdem mali; Tùm quia fruſtus per ſe comminationis eſt timor; Tùm quia, cui repugnat, vt patiatur aliquod malum, vnde eſt timor, repugnat etiam neceſſario, vt aliquis habeat poteſtatem inferendi ipſi tale

malum, vnde eſt comminatio prudens. Repugnat autem Chriſto timor mali culpæ, & pœnæ, vt docet D. Thomas qu. 7. art. 6. & cum ipſo cæteri omnes Theologi; quia videlicet timor eſt de malo poſſibili euenire timenti. Impoſſibile verò eſt, vt Chriſtus incidat in peccatum, vtque puniatur pro peccato. Ergo eidem repugnat comminatio vtriuſque huius mali.

Artic. 6. Confirmatur rurius. Repugnat Deum alicui promittere bonum ipſi impoſſibile, aut quod eſt ſecundum ſe poſſibile, ſub conditione impoſſibili. Ergo pariter repugnat Deum comminari alicui malum ipſi impoſſibile, quale eſt reſpectu Chriſti peccatum, & punitio peccati; aut ſub conditione impoſſibili, qualis eſt reſpectu eiufdem operatio contraria legi obliganti in conſcientia.

Artic. 7. Confirmatur 3. Circa illud ad Galatas 4. *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege*, obſeruat D. Thomas, & communiter interpretes, *Tò ſub*, dupliciter accipi. Primò vt denotat ſolam obſeruantiam legis, atque exhibitionem operum, quæ in ea continentur. Secundò vt denotat oppreſſionem, per inuolutionem vtrique timoris, & comminationem. Atque primo modo Chriſtum ſub lege factum eſſe, non verò ſecundo modo, quia videlicet omnia præſtitit ex impulſu charitatis, & non ex coactione legis. Vnde idem S. Doctor lib. 4. contra gentes cap. 55. ad 15. & 16. ſoli Charitati Chriſti attribuit, quòd mortem pro nobis ſubierit; circa quam tamen maximè dicitur mandatum, & præceptum habuiſſe, & obedientiam exercuiſſe; Et conſequenter legi, ac præcepto, cui ſuberat Chriſtus, negat vim coactiuam, tum eodem in loco, tum maximè in præſenti ſapientius, nec vno modo quaſt. 46. artic. 1. propò medium; artic. 2. in corpore, & ad 1. artic. 6. in fine corporis; art. 9. in corpore, & art. 1. ad 1. Vim autem coactiuam vſurpat pro obligatoria, comminatoria, ac perterrente, vt patet ex contextu, & non pro illatiua violentiæ propriè dictæ, quæ reſpectu nullius dari poſteſt in vlla lege.

Artic. 8. Confirmatur denique ex illo ad Galatas 5. 18. *Quod ſi ſpiritu ducimini, non eſtis ſub lege*, & 1. ad Timoth. 1. 9. *Iuſto non eſt lex propoſita*: quorum communis expoſitio eſt, ideo dici virum iuſtum, ac ſpiritualem non eſſe ſub lege, nec legem ei eſſe poſitam, quia, qui talis eſt, non operatur ex timore pœnæ, cuius comminatio eſt diſtinctiua legis à conſiliis; ſed operatur ex adhaſione charitatis ad voluntatem, complacentiamque diuinam, quæ eſt communis conſiliis, legibuſque diuinis. Ergo Chriſto, qui non ſolum non eſt operatus ex timore pœnæ, ſed neque potuit talem timorem concipere, non ſolum non eſt poſita lex comminatoria pœnæ, ac proinde neque culpæ, verum nec poni, & illum ſub ſe habere villo pacto potuit.

Artic. 9. Dicendum igitur eſt nomine præceptorum, & legis, dùm ſermo eſt de Chriſto Domino, intelligi ſpecialem mox explicandam maiorem Dei approbationem de aliquo actu, quàm de oppoſito, æternamque Dei prædeſinitionem, ac præordinationem; non verò voluntatem obligandi in conſcientia. Quam ſententiam communiter docent Patres Græci, Chryſoſtomus, Cyrillus, Nazianzenus, Theophylactus, & Eutymius locis expoſitis à M. Lorca hic diſp. 63. Et licet nonnulli variis interpretationibus eos eludere nitantur; meritò tamen Cardinalis Toletus ad 10. Ioan. annotatione 14. pronuntiat Patres Græcos eſſe indubitatos noſtræ ſententiæ patronos, eſſi ipſe ſit in contraria.

Art. 10. Et quidem non congruebat, nec decebat, vt filius Dei naturalis intrinſecè determinatus, vt nihil inhonestum, nihilque diſplicens, Patri agere poſſet, & optimè diſpoſitus, ſummèque inclinatus, vt eidem

per

per omnes suos actus placeret, non utinque, sed quantum absolute fieri posset, utque quamlibet ipsius insinuationem pronā semper, & conformi voluntate sequeretur obsequiosē; Non, inquam, congruebat, nec decebat, ut talis filius eo legum genere premeretur, quā imponuntur peccatoribus, & inimicis, atque filiis adoptiuis potentibus filiationi renunciare, & retinentibus dispositionem, qua facile possint aduersus patrem rebellare; Sed ut solis consiliis, solaque maioris paternae complacentiae ostensione dirigeretur, ac alliceretur. Agnouit hoc inter alios D. Thomas super illud ad Rom. 8. 32. *Pro nobis omnibus tradidit illum: dicit enim: Tradidit eum Deus Pater in mortem, eum incarnari, & pati statendo, & humana eius voluntati inspirando charitatis affectum, qua passionem spontaneus subiret.* Solo igitur tradidit mandato simplici, & praedestinatione; non verò precepto moriendi obligante in conscientia; quale certē nullum de Incarnatione praecessit, quae statuta dicitur simul cum morte.

Art. 11. Quapropter nomine precepti, & quod perinde est, mandati, dum sermo est de Christo Domino, intelligenda sunt praedicta simplicia mandata, & praedestinationes. Neque verò id est sine exemplo in sacris litteris, ut videre est apud P. Montoyam, de mandatis quidem disp. 39. de scientia Dei sect. 4. initio. De praedestinationibus verò tractat. 2. de providentia disput. 9. sect. 2. fine. Praeterea D. Thomas 2. 2. quaest. 104. art. 2. in corpore docet obiectum proprium, ac speciale obedientiae esse preceptum; & tamen ibidem, & art. 5. ad 3. dicit perfectam obedientiam obedire in omnibus licitis, & praevenerit voluntatem expressam superioris, tamen in omissione nullum sit peccatum. Ergo censet etiam mandata, tamen non obligantia sub peccato, habere aliquam rationem veri precepti.

Art. 12. Accedit, quod levis nequaquam considerationis est pro hac re, voluntatem Dei circa mortem, aliaque vniuersim opera meritoria Christi Domini, non fuisse solum insinuationem utinque maioris perfectionis, qualis sola voluntas datur respectu purē beatorum, sed fuisse insuper onerosam, & coniunctam cum comminatione alicuius mali, si nollet mori, aliaque opera exercere sibi incommoda, ac molesta. Cum enim contulerit Christo in praeuium mortis, aliorumque meritorum, gloriam sui corporis, sui que nominis exaltationem, nostrorumque remedium peccatorum, satis liquet hanc eadem conferenda illi minime fuisse, si noluisse pati merendo, quae passus est, iuxta illud Ioan. 12. 24. *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Et Isaia 53. 9. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum: & voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laborauit anima eius, videbit, & saturabitur.* Habuit igitur Deus voluntatem, ut Christus pateretur aliquam in suo corpore, & nomine iacturam; maximam verò in nobis, qui sumus ipsius membra, & eiusdem consortes naturae, si noluisse ea opera edere, quae proponebantur, ut meliora, atque magis placencia Deo.

Art. 13. Voluntas autem superioris praescribens subdito aliquod opus non purē, ac praecise, ut melius, sibi que magis placitum, sed insuper cum interminatione alicuius mali illi infligendi, vel in se, vel in aliis connaturali dilectione eidem coniunctis, communissimo omnium vfu preceptum, mandatum, & lex nuncupatur, tamen nullam inducat obligationem in conscientia, nec omissionem talis operis reddat illicitam, ac peccaminosam. Iis namque vocibus passim significantur leges purē poenales, omnesque vniuersim ordinationes, ac regulae aliquod eiusmodi grauamen continententes aduersus transgressores, tamen transgressio ne venialiter quidem sit peccaminosa.

Independenter igitur ab obligatione in conscientia; & comminatione culpae, & poenae adest specialis ratio, ob quam, iuxta communissimum loquendi modum, precepta, mandata, & leges dicantur ea diuinae praedestinationes, quas Christus accepit de operibus meritoriis, quae praestitit. Concludo itaque, impositum quidem fuisse Christo Domino preceptum verum, & sine metaphora tale; non tamen comminatorium poenae, & culpae, seu coactiuum, ut loquitur D. Thomas in locis indicatis supra art. 7.

Hinc patet ad 1. Licet enim accipere verba scripturae in sensu tamen non summē proprio, ac rigoroso; vñtato tamen aliās in ipsa scriptura, & extra eam frequenti; maximē cum magno fundamento rationis Theologicae deductae ex eadem scriptura, quale innouit adesse in praesenti.

Ad 2. Eadem vox in eadem periodo etiam comparatiua diuersam saepe subit significationem, ut patet ex Ioan. 10. 50. *Sicut misit me Pater, &c.* & iterum cap. 20. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Nempe sufficit conuenientia secundum rationem genericam, vel analogicam, quae minimē deest inter precepta obligantia sub peccato, & quae non obligant sub peccato, maximē si haec sint onerosa; vñtisque enim communis est voluntas superioris dirigens inferiorem, & aliquatenus grauans, si is renitatur. Viget verò utroque illo in loco comparatio etiam multo magis iuxta nostram sententiam. In priori quidem, quia ex obseruantia praecceptorum non obligantium in conscientia deducitur vigentiū, ea debere obseruari, quae obligant. In posteriori verò quia inobedientia precepti obligantis in conscientia est turpissima, & maximē potens nocere; & similiter est perfectissima obeditio, maximēque potens prodesse, quae est sine obligatione in conscientia.

Ad 3. Certum est preceptum strictē tale esse diuersum à consilio; nam, ut ait Augustinus serm. 61. de tempore ad medium. *Aliud est preceptum, aliud consilium:* Et constat ex illo Pauli 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus preceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Verum non est minū certum, votum propriē, ac strictē sumptum distinguī, tum à sacrificio, tum à simplici proposito; & nihilominus licuit D. Thomae, & aliis communiter, intelligere de Christo illud psalmi 21. 26. *Votamea reddam;* simulque eidem negare 2. 2. qu. 88. art. 4. ad 3. votum propriē, ac strictē tale, intellectu sub ea voce sacrificio, vel simplici proposito. Ergo similiter licet, & sanē cum fundamento non valde dissimili, accipere preceptum, dum agitur de Christo, pro simplici mandato praestitum oneroso, & non purē approbatiuo; quod scilicet non vsque adeo distat à conditione precepti strictē talis. Dictum verò est, vñdē haec qualiscunque alienatio precepti, mandati, & legis à propria, & rigorosa significatione, non sit absurda. De obedientia nihil opus est dicere, cum obseruatum sit ex D. Thoma eam esse perfectissimam, quae versatur circa simplicia mandata.

Ad 4. Nec etiam Deo est licitum mentiri, peierare, se odisse, haec & similia praecipere, aut consulere, & sic de aliis huiusmodi. Et tamen nulli propterea subest precepto, aut legi propriē, ac strictē tali; nec eiusmodi actus sunt illiciti posituē respectu Dei, sed impossibiles. Redduntur verò impossibiles per dictamen diuinā sapientiae dictans eos esse impossibiles, seu potius actus oppositos esse intrinsecē connexos cum amore summi boni, ad quem Deus summa cum necessitate est intrinsecē determinatus. In hunc igitur modum Christus erat determinatus ad ea, quae sunt legis naturalis; quatenus cognoscebat eorum, seu prosecutionem, seu fugam, prout in ipsa continentur, esse connexas cum amore summi boni, ad quem

quem erat intrinſecè determinatus, & actus, ſeu omiſſiones contrarias eſſe eſſentialiter coniunctas cum contemptu Dei ſibi prorsus impoſſibili. Vnde non cognoſcebat actus aliquos eſſe ſibi illicitos, & alios licitos, ſed quosdam eſſe impoſſibiles, aut neceſſarios, alios verò poſſibiles, & ſimul liberos. Eatenus igitur præciſè dici poſſet Chriſtus ſubefſe præceptis legis naturalis, quatenus ea, ſeu neceſſitas, ſeu impoſſibilitas primitus venit ex dictamine, & voluntate ſuperioris. Vnde reſpectu Chriſti nulla poſſeſt deduci poſſibilitas legis, aut præcepti comminantis culpam, & poenam, aut reddentis aliquem eius actum illicitum, ſed neceſſarium, aut impoſſibilem.

Ad 5. Conceditur Chriſtum, quatenus hominem, eſſe ſervum Dei ſervitute naturali, quoniam eſt ſubſtantia rationalis propria Dei ex ſua natura, iuxta illud, ad Corinth. 3. 23. *Chriſtus autem Dei*: ſubiecta eius voluntati non ſolum purè directivæ, & utcumque conſiliativæ; ſed etiam præſcriptivæ, ac exigitiivæ pro libito talium determinatè mediorum ad talem determinatè finem, vertibilis, & præordigibilis efficaciter ad omnia quæcumque libuerit uſque ad mortem incluſivè, iuxta illud nuper expenſum: *Pro nobis omnibus tradidit illum*: Ac proinde Chriſtus eſt *organum animatum, ſeparatum* (ſecundum naturam utique, & voluntatem) *alterius* (nempe Dei) *homo exiſtens*: quæ eſt tota definitio ſervi tradita ab Ariſtotele 1. Polit. cap. 3. & ex ipſo à D. Thoma ibidem lectione 3. Quapropter peccabilitas, & quæ ad illam conſequitur, capacitas obligationis in conſcientia, & comminationis culpæ, ac poenæ ſunt extra conceptum quidditativum ſervitutis in communi, & pertinent ad imperfectionem puri hominis ſervi, cuiusque nondum beati. Ergo ex conceptu ſervitutis nihil conſcitur pro ſcopo argumenti: quia Chriſtus eſt ſervus ſecluſis imperfectionibus peccabilitatis. Idem dicitur conſequenter de conceptu Domini ex parte Dei, qui conceptus non eſt negandus, ſed nobilitandus reſpectu Chriſti retento diſcrimine ſervi à non ſervo per alia prædicata contenta in data ſervi definitione, quæ ſanè definitio uti propria Ariſtotelis, & D. Thomæ eſt pro ſcholis anteponenda aliis aliorum definitionibus, ſecundum quam ſunt accipiendæ authoritates negantes Chriſtum eſſe ſervum, apud Vaſquez diſp. 80. cap. 3. 6. & 7.

Ad 6. Patet ex dictis circa 4. negandam eſſe maiorem, nec ſatis eam probari.

Ad 7. Annihilationi correfpondet ex parte creaturæ ſola potentia paſſiva, ſeu quaſi paſſiva: Obligationi verò, & comminationi correfpondet potentia etiam activa eius effectus, ad quem obligatur, atque inducitur per minas. Patet autem potentiam activam creaturæ non tam latè patere, atque patet paſſiva. Vnde nulla eſt conſecutio in argumento. Deinde idem eſt ambitus Dei, ut primi principii, & ultimi finis: necnon ut domini proprietatis, & ſatiffactionis; atque operantis phyſicè, & moraliter. Quare non eſt faciendâ comparatio cum diverſis effectibus, ſeu quaſi effectibus, ſed cum iſdem: hoc autem ſi præſtetur, evaneſcet argumentum; Quia Deus non poſſeſt eſſe principium phyſicè cooperans Chriſto ad actum timoris culpæ, aut poenæ, nec ad actum honeſtum reiectivum, ſeu impeditivum alicuius ſui actus inhoneſti, ut patet ex dictis.

Ad 8. Naturæ humanæ ſecundum ſe ſola ineſt capacitas remota comminationis culpæ, & poenæ, ſicut & incidendi in culpam, & poenam. Ad comminationem autem actualem, cuiusque proximam poſſibilitatem requiritur capacitas proxima peccandi; quàm excludit unio ad Verbum, paritas ex timore valet potius in contrarium, ut patet ex prima noſtra confirmatione: Timor enim communiter cum D. Thoma

ſibi citato attributus Chriſto eſt ſolum reuerentialis, qui non eſt de culpa, & poena. Attribuitur igitur Chriſto ſola obedientia itidem reuerentialis, ſeu filialis, & charitativa, non verò extorta viliter per minas, & obligationem in conſcientia.

Ad 9. Noſtræ ſententiæ ſunt Lorca, Ioannes Antonius Velafquez, Viſtoria, apud Medinam, & Ludovicus de Roa apud Puente Hurtado cum Dionyſio Ciſterciens. propendentibus eodem Paludano, & Alberto Magno. Tenent etiam illam, licet non admodum conſequenter Gamachæus, & Bernal; nec ab ea omnino recedit Suarez. Eandem dicunt probabilem, minimèque ſingularem, Medina, de Lugo, & Bernal. Quod attinet ad Patres, iam dictum eſt Græcos eſſe pro nobis, nec apud Latinos quidquam apparet ſpeciale pro præcepto ſtriſtè tali, ſed illud enunciant abſolutè, provt habetur in ſacris litteris; ideòque eidem, quæ iis eſt adhibita, interpretationi dant aditum. Iuvat ſexta Synodus locuta proculdubio ad mentem Patrum, & dicens actione 4. eodem modo, contextuque verborum Chriſtum fuiſſe obedientem præceptis Dei, & parentum; cum tamen parentes, nec poſſent, nec vellent ipſum obligare in conſcientia, aut minis cum eo agere. Iam Auguſtini illa ſpecialis ponderatio procedit ex mala intelligentia; quia in prima tertiæ eius petitionis expoſitione non accipit voluntatem Dei pro conſilio, ſed pro pace, & beata animi tranquillitate viatorum, qualis eſt in Beatis. Conſequenter in ſeunda expoſitione non accipit voluntatem Dei pro eius præceptis, ut contradiculis à ſimplicibus mandatis, ſed abſolutè iuxta totam eius vocis amplitudinem, ut dictum eſt de cæteris Patribus. Nec ab eis diſſident communiter in modo loquendi Theologi antiquiores; nec ex modernis, niſi per pauci, ideòque perinde, ac illi ſunt exponendi. Non igitur ineſt oppoſitæ ſententiæ pondus authoritatis, quale obiicitur, eſtque maius pro parte noſtra.

QVÆSTIO XXXIII.

Utrum in Chriſto fuerit libertas indifferentiæ?

Videtur non fuiſſe. 1. Quia Damascenus lib. 3. Orthodoxæ fidei cap. 14. verſus finem: *ſententiam, ait, & electionem in Domino dicere non poſſumus, ſiquidem propriè loqui ſtudemus*. Libertas autem indifferentiæ abſque ſententia, id eſt, dictamine concludente; Quid agendum, & abſque electione eſſe non poſſeſt. Ergo libertatem indifferentiæ in Chriſto Domino dicere non poſſumus per locutionem propriam.

2. Electio eſt appetitus præconſiliati ex Ariſt. 3. ethic. cap. 3. ad finem. In Chriſto autem non potuit eſſe præconſiliatum; quia conſilium inquit tantum de incertis & Chriſto omnia erant certa. Ergo in Chriſto non potuit eſſe electio, quæ eſt proprius actus principij indifferentis.

3. Chriſtus Dominus erat intrinſecè determinatus ad unum oppoſitorium, nempe ad bonum, abſque vlla poſteſtate ad oppoſitum boni, quod eſt malum; quia erat intrinſecè impeccabilis, ut dictum eſt. Libertas autem indifferentiæ eſt ad utrumlibet oppoſitorium. Ergo hæc in Chriſto non erat.

4. Vbi concurrunt duæ potentie appetitivæ inæquales, benè inuicem ordinatæ, quæ eſt inferior ſubordinatur perfectè ſuperiori, cuiusque motu rapitur neceſſariò; ac proinde non eſt domina ſui actus, ut dictum eſt de appetitu ſenſitivo, & rationali Chriſti. Erant autem in ipſo ſimiliter duæ voluntates, humana & diuina, benè inuicem ordinatæ. Ergo humana, ut potè inferior, erat perfectè ſubordinata diuinæ, cuiusque proinde motu rapiebatur neceſſariò abſque domini

dominio sui actus; quod tamen est de conceptu potentiae liberae libertate indifferentiae.

5. Christo inerat inuitabiliter scientia beata, eademque erat essentialiter connexa cum omnibus, & singulis actibus ab eo exercitis pro quavis temporis differentia, & essentialiter impossibilis cum omissione cuiuslibet eorum, quia omnes illos, & singulos representabat, ut constat ex qu. 28. eratque essentialiter vera, utpote supernaturalis, & beatificans. Quidlibet autem inuitabile, simulque essentialiter impossibile cum omissione alicuius actus aufert libertatem indifferentiae respectu eiusdem. Ergo non fuit in Christo libertas indifferentiae respectu vllius sui actus.

Art. 1. Resp. in Christo fuit libertas requisita ad merendum; meruit enim de facto, quod est certum ex fide, ut dicitur quaest. 38. Libertas autem indifferentiae, quae est eadem cum libertate à necessitate, est requisita ad merendum, ut constat ex definitione Innocentij X. in Bulla, quae incipit. *Cum occasione* edita paucos ante dies hoc ipso anno 1653. pridie Calendas Iunij super quinque propositionibus Cornelij Iansenij, in qua haeretica declaratur, & ut talis damnatur tertia propositio, quae est huiusmodi. *Ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Valet verò consequentia quasi à fortiori à statu naturae lapsae ad statum innocentiae proprium Christi, pro existentia, & necessitate libertatis à necessitate; quod neque ij in dubium vnquam reuocant, quorum occasione ista declarationis, & condemnationis sententia lata est. Fuit igitur in Christo libertas indifferentiae.

Art. 2. Deinde humana natura assumpta est à Verbo cum omni perfectione ipsi connaturali, nec impossibile cum fine Incarnationis, ut dictum est supra. Libertas autem indifferentiae est aliqua perfectio; siquidem datur in Deo; eademque est humanae naturae connaturalis; siquidem datur in puro homine vniuersaliter pro quouis statu: nec est impossibile cum fine Incarnationis, sed magis ad eam necessaria; siquidem obtentus est per opera meritoria, & satisfactoria.

Art. 3. Demum indifferentia deficit voluntati absolute, vel ex parte principij ob imperfectionem cognitionis, vel ex parte obiecti pure boni, aut necessitatis ad beatitudinem: Aberat autem à Christo imperfectio cognitionis, eidemque aderant plura obiecta creata habentia perfectionem coniunctam cum imperfectione, cum quibus, & sine quibus substantia beatitudinis omnino subsisteret. Nihil ergo fuit, quod auferret Christo libertatem indifferentiae.

Ad 1. Damascenus negat Christo solam sententiam, qualis in nobis est depulsa ignorantiae, & determinationis dubitationis praexistens: & electionem per se pendente à tali sententia. Sequitur nimirum immediate apud ipsum: *Etenim sententia post ignota rei investigationem, & deliberationem affectio est ad id, quod decretum est.* Sed talis imperfectio non est de conceptu per se libertatis, & electionis in communi. Siquidem haec datur in Deo, iuxta illud 1. ad Ephes. 4. *Elegit nos in ipso.* Ergo potuit similiter esse in Christo sententia, & electio expers imperfectionis meriti illi negata à Damasceno.

Ad 2. Praconscriptio, & discursus circa eligenda praecedit in nobis ante electionem ob imperfectionem cognitionis, & ignorantiam; sed ad electionem solum requiritur per se, & immediate vltimum dictamen circa eligibile; quod dictamen quia Christo aderat absque praevio discursu, propterea in ipso potuit esse libera, ac indifferens electio absque praconscripto formaliter, & adaequate sumpto.

Ad 3. Christus non fuit indifferens ad bonum, &

malum; fuit tamen indifferens ad hoc, vel illud bonum inuicem impossibilia; atque hoc est sufficiens ad libertatem indifferentiae simpliciter, praesertim cum dicat Augustinus, & merito, potestatem peccandi non esse libertatem, nec partem libertatis.

Ad 4. Sicut in Christo sunt duae naturae non vnitae inuicem immediate; ita etiam sunt duae voluntates, & duae electiones, quarum neutra alteram sibi de necessitate subordinat despotice, sed diuina humanam politice. Quia vtraque est capax operandi indifferenter cum dominio sui actus, expeditque ad fines diuinae prouidentiae; ut sinatur humana voluntas sic operari, ut apparet ex responsione ad quaestionem. Nec propterea perturbatur debita subordinatio, ut patebit quaest. 37. Alia est ratio de appetitu rationali, & sensitivo; quia vterque est eiusdem naturae, & sensitivus minime capax electionis, nec determinatus ad honestum, nisi ex imperio rationalis.

Ad 5. Sola beatitudo quoad substantiam inerat Christo necessario, ac inuitabiliter. Quia gloriam accidentalem habuit dependenter à suis meritis, ut infra dicitur; atque adeo libere, & contingenter: Non autem pertinet ad substantiam beatitudinis Christi scientia beata horum potius suorum actuum, quam aliorum, & effectuum, seu praemiorum penduntium ex illis; quia gloria accidentalis confurgit ex visione horum obiectorum in Deo. Ergo beatitudo quatenus necessario, ac inuitabiliter habita non fuit essentialiter connexa, aut impossibilis cum talibus determinate operationibus Christi, ut viatoris. De antecessione scientiae beatae ad istas operationes, dicitur infra.

QVÆSTIO XXXIV.

Vtrum Christus fuerit indifferens ad actus inaequales.

Videtur non fuisse. 1. Quia Christus sicut est intrinsece impeccabilis: ita etiam est intrinsece irreprehensibilis, minimeque capax; qui ob aliquam suam operationem constituitur proxime reprehensibilis: si enim oportet Episcopum irreprehensibilem esse, ut dicitur 1. ad Tim. 3. 2. quando maiori ratione necesse erat esse intrinsece, & ex natura rei irreprehensibilem, minimeque capace, qui incideret in indignitatem operandi cuiquam reprehensioni, & exprobrationi obnoxiam, eum, qui ex intrinseca sua dignitate erat ex natura rei supremus omnium Pastor, Caput, & Exemplar. Non fuisset autem sic irreprehensibilis Christus, si fuisset indifferens ad actus inter se inaequales, quia haec indifferentia continet in se potestatem eligendi actum minus perfectum, omisso libere alio perfectiori: Atque haec electio, & omissio est reprehensibilis. Reprehenduntur enim passim non solum qui peccant, sed etiam tepide, & minus quam possent perfecte operantes; maxime si speciali aliqua ratione ad summam vitae perfectionem teneantur; vti profecto tenebatur Christus ratione modo insinuata.

2. Non est bonus, ac perfectus filius; neque bonus, ac perfectus amicus, qui non exhibet opera summe placentia patri, & amico; proindeque contemnit maiorem eorum inclinationem, & complacentiam, & sic inducit aliquam naturae dilectionis tepiditatem. Christus autem erat necessario, & non libera electione bonus, ac perfectus tum filius, tum amicus aeterni Patris: Nec enim credendum est illud apud Mat. 3. 17. obiter expensum supra: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui:* ita de facto verificari, ut potuerit

potuerit falſum reddi libera Chriſti voluntate. Ergò non fuit liberum Chriſto elicere actus minùs bonos minùsque placentes Deo patri, & amico prætermiſſis melioribus, magisque placentibus.

3. Impoſſibile eſt minùs bonum maiori bono eiufdem præſertim generis præferri ab eo, qui utrumque perfectè, & æquè efficaciter cognoscit. Chriſtus autem omnia obiecta, circa quæ verſabatur, cognoscebat perfectè, & cum efficacia, quanta abſolutè poſſibilis eſt; nec poterat pro libito, ut nos poſſumus, intellectum diuertere, utque aliter repræſentaret obiecta, determinare: eademque obiecta erant omnia contenta intra idem genus honeſti. Ergò Chriſtus ſemper erat neceſſitatus ad obiectum optimum. Eadem verò eſt ratio, quidquid dicat in contrarium Vaſquez in præſenti, ut ſe expediat ab iis, quæ tradiderat circa hoc 1. 2. Eadem, inquam, eſt ratio de ſumma intentione actus; quia hæc ſimiliter cognoscebatur, ut melior, ac eligibilior, quàm minor intentio.

4. Ex vnione hypſtatica reſultat in Chriſto ius, & in Deo neceſſitas ex natura rei, ut illi confeſtantur omnes habitus, & dona ſummæ perfectionis entitatiuæ, & intenſiuæ, ut dictum eſt ſuprà. Ergò indidem reſultat in Deo ius, & in Chriſto neceſſitas naturalis ad actus ſecundum ſpeciem, ac intenſionem ſummè perfectos. Patet conſequentia, quia eſt æqualis utrinque coniunctio, & inſuper ex parte Chriſti adeſt obligatio gratitudinis, ut obſequatur, ac placeat Deo quantum poteſt.

5. Gratia habitualis puri hominis viatoris eſt impoſſibilis cum peccato lethali, & beatitudo eiufdem puri hominis eſt impoſſibilis etiam cum veniali. Ergò gratia vnionis eſt impoſſibilis etiam cum imperfectione. Patet conſequentia, quia ex vna parte vis perfectiua, & ſanctificatiua gratiæ vnionis excedit multò magis vim perfectiuam, & ſanctificatiuam beatitudinis formalis puri hominis, quàm hæc excedat gratiam habitualement puri hominis viatoris; cum ille exceſſus ſit propè infinitus ob diuinitatem intrinſecè perfectiorem, ac ſanctificantem: Ex alia parte quoad defectum eſt minor diſtantia imperfectionis moraliſ a peccato veniali, quàm huius a peccato mortali; cum mortale inducat auerſionem, & ſeparationem ſimpliciter à ſummo, & infinito bono. Ergò gradatio facta concludit velut à fortiiori.

Idem argumentum conſcitur ex dilectione Dei; quia dilectio Dei neceſſariò elicit à Chriſto ſuperat multò magis dilectionem Dei beatificam propriam puri hominis, quæ eſt impoſſibilis cum peccato etiam veniali; quàm hæc dilectio ſuperet dilectionem propriam puri hominis viatoris, quæ eſt impoſſibilis cum peccato ſolùm lethali. Ergò dilectio Dei neceſſario à Chriſto concepta eſt impoſſibilis cum imperfectione morali; id eſt, cum actu minùs perfectò liberè impediente actum perfectiorem; ſiquidem imperfectione moraliſ nihil eſt aliud, quàm omiſſio libera maioris perfectionis.

6. Dedecet ſublimem filij Dei naturalis, hominiſque Dei dignitatem, ut repat in operando ad modum puri hominis, tepidi, & remiſſè ad hærentis Deo; faceret verò hoc Chriſtus Dominus, ſi eligeret actus minùs perfectos omiſſis melioribus. Quod autem vnumquemque dedecet attenta eius dignitate ſubſtantiali, eſt peccaminofum reſpectu eiufdem, ut conſtat ex dictis de bonitate, & malitia circa regulam morum. Cum igitur Chriſtus Dominus ſit impeccabilis intrinſecè, eſt etiam impotens operari niſi ſummè perfectè. Confirma-

tur dedecentia, quia dedecet magnificum parui ſumptus, & parui honores magnanimum, atque ab utroque infra dignitatem conſentur, ut habetur ex Philoſopho 4. Ethic. c. 2. & 3. Ergò dedecet multò magis, ſuntque infra dignitatem parua quæuis opera, & infra ſupremum perfectionis gradum conſtituta; ſi cum eo comparentur, qui omnes virtutum habitus habet in ſupremo perfectionis gradu; in quo videlicet ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quique eſt plenus gratia, & veritatis, nec eſt purus homo, ſed ſimul Deus.

Art. 1. Reſp. Ob eandem ferè rationes quibus probata eſt in Chriſto libertas indifferentiæ abſolutè, attribuenda eſt eidem indifferentiæ ad actus inter ſe inæquales, ita ut potuerit elicere aliquos actus minùs perfectos, omiſſis liberè & indifferentè aliis perfectioribus. Imprimis enim libertas ad actus omnino æquales non ſufficit ad meritum. Quia qui hac ſola libertate præditus eſt, tantum bonum impedit operando, quantum ponit à parte rei; idèoque eius opus nulla euadit laude, aut præmio dignum ex poſitione; ſicut nullo euadit dignum vituperio, aut ſupplicio ex impediendo.

Art. 2. Præterea de ratione actus meritorij eſt contemptus liber, & arduus commodi temporalis ob honeſtatem ſimpliciter, vel maiorem honeſtatem ſeſtandam, ut dicitur quaſt. 38. art. 3. & latius habetur quaſt. 31. de act. hum. Patet verò eiufmodi actum diſſerre ſpecie à quouis alio, per quem omittatur; nec illi eſſe æqualem quoad honeſtatem, & perfectionem. Siquidem ergò fuit in Chriſto libertas ſufficiens ad merendum, fuit utique in eodem indifferentiæ ad actus inæquales. Indidem patet huiusmodi indifferentiam, cum proculdubio ſit humanæ naturæ ſecundum ſe conaturalis, eſſe quoque congruentem fini Incarnationis, utpote obtento per merita, & ſatisfactionem, idèoque aſſumptam à Verbo fuiſſe iuxta dicta quaſt. 31. ſive ea ſit perfectio, ſive defectus, ſive, quod verum eſt, ex utroque conſtata.

Art. 3. Denum occurrebant Chriſto Domino plura obiecta amabilia propter ſe honeſtè, limitatè perfectionis, inter ſe inæqualia, optimè cognita, & quibus non indigeret ad ſuum vltimum finem obtinendum, poſſidendamque cumulatè beatitudinem ſuam: huiusmodi namque ſunt reſpectu Chriſti obiecta formalia virtutum moralium, quæ ſuperius ipſi attributa ſunt; hæc enim obiecta ſunt imprimis amabilia propter ſe honeſtè; ſiquidem amantur per virtutes ſpecificatas ex ipſis. Deindè non indiget illis Chriſtus, nec actibus ad ea terminatis, pro vltimo ſuo fine, & beatitudine; ſiquidem ratione vnionis hypſtaticæ collata ipſi eſt beatitudo cumulatiffima independentè ab omnibus actibus, & meritis ſuis. Eadem obiecta eſſe bonitatis limitatæ, inter ſe inæqualia, & optimè à Chriſto cognita, ex eo patet, quia ſunt creata, & in ordine ad illa exiſtunt virtutes perfectionis ex omnium conſeſſione inæqualis.

Art. 4. Quæ autem ſunt huiusmodi, habent quantum eſt de ſe, contemptibilitatem, & omiſſibilitatem, ſive conſiderentur in ratione finis, quia habent bonitatem limitatam, & cum imperfectione coniunctam; ſive conſiderentur in ratione medij ad vltimum finem, quia non ſunt neceſſaria ad illum obtinendum, ac poſſidendum. Ex reliquis verò capitibus datur in Chriſto, quidquid requiritur ex parte principij ad proximam indifferentiam reſpectu eorundem obiectorum, ut liquet ex dictis. Neque hæc indifferentia verſari poteſt niſi inter actus inæquales, quia ea obiecta motiua ſunt inæqualia. Aderat igitur in Chriſto indifferentiæ ad actus inæquales.

Ad 1. Iuxta doctrinam D. Thomæ opuſculo 18. cap.

cap. 1. & lectione 1. ad caput 13. Dionysij de diuinis nominibus: Perfectio cuiusque, & imperfectio, & consequenter laudabilitas, ac reprehensibilitas, considerantur in ordine ad ultimum finem; isque absolute perfectus, ac laudabilis existit, qui actu illum possidet: Perfectus vero, ac laudabilis viator est, qui est bene vndeque dispositus ad ultimum finem consequendum; imperfectus autem, & reprehensibilis, vel absolute, vel secundum quid, qui nec ultimum finem actu possidet, nec est ad illum bene dispositus, sed cum voluntario aliquo speciali, vel impedimento illius obtinendi, vel periculo eiusdem amittendi. Vnde omisso libera cuiusvis actus perfectioris, eiusque impedimento per actum, minus perfectum est aliqua imperfectio in puro homine viatore, eumque constituit reprehensibilem; quia priuat ipsum maiori aliqua securitate obtinendi ultimi sui finis, ideoque constituit in aliquo speciali periculo voluntario eiusdem amittendi. At vero in Christo Domino actus minus perfectus, omisso liberè perfectioni, non habet rationem imperfectionis moralis, neque Christum constituit reprehensibilem; quia independentè à suis operationibus liberis potitur cumulatè beatitudine absque vllò periculo illius amittendæ.

Ad 2. Felicitatem, & delectationem puri hominis, vtpotè finitam, ac limitatam, augeat quælibet accessio boni, & eius magis, quod magis placet, & consequenter dolorem, ac molestiam procreat eidem aliquam priuationem eiusdem boni; vtpotè diminutiva felicitatis, & delectationis; & contradicens naturali appetitui augmenti circa illas. Non est autem bonus, & vndeque perfectus, seu filius, seu amicus, qui est causa voluntaria alicuius iusti doloris, ac molestiæ patri, vel amico, & contradicit vtriusvis inclinationi naturali ad augmentum propriæ felicitatis, ac delectationis. Est igitur contra perfectam filiationem, & amicitiam respectu hominis, si omittantur, quæ ipsi maximè placent, eaque fiant, quæ minus placent. Alia est ratio comparatione Dei, cuius nimirum felicitas, & delectatio nullum potest augmentum fortiri ex accessione vllius boni creati, quique nullam ex opposita ommissione, ac priuatione molestiam, aut dolorem pati potest. Quare non est contra rationem perfectæ filiationis, & amicitiae cum Deo, quod non fiant ea, quæ ipsi maximè placent, eaque fiant, quæ minus placent, si nihil interueniat aliud; Quia complacentia diuina circa actus creatos non est efficiens & delectans, ac beatificatiua, sed purè approbatiua. Filius igitur, & amicus Dei sibi debet providere, non patri, & amico Deo, eritque proinde perfectus in ratione tali, si nullum apponat impedimentum, nullumque creet periculum hereditati paternæ capeffendæ, & retinendæ æternæ suæ cum Deo coniunctioni per sumum amorem, & gaudium erga ipsum, quidquid sit de reliquo. Christus autem longè aberat, vt dictum est, ab omni eiusmodi impedimento, & periculo, vteunque versaretur circa obiecta creata meliora, & minus bona.

Ad 3. Christus solum erat determinatus intrinsecè ad vniuersalissimum genus honesti, sub quo supersint plures species obiectorum inter se inæquales, aliæ cum commodo, aliæ cum incommodo temporali coniunctæ, adeoque inuicem impossibiles, vt clariùs infra. Dictum autem est in questionibus de bonitate, & malicia, saltem existentii huiusmodi diuersitate bonorum inæqualium, posse eligi, quod est minus bonum, tamen nullus sit defectus in præuia cognitione. Quod additur de identitate rationis circa inæqualitatem intensionis, & specificæ perfectionis, conceditur omnino, nec negati vllò pacto potest. Immo urget ratio P. Vasquez multò magis circa inæqualitatem solius intensionis; quia in maiori in-

tensione reperitur formaliter totum bonum minoris intensionis.

Ad 4. Maximus amor est necessariò actiuus maximi eius boni, quo indiget amatus, seu quod ipse interest habere; non vero eius, quo non indiget, neque quidquam interest ipsius. Intererat autem Christi habere supernaturalia in summa perfectione, iisdemque indigebat ad operandum perfectissimè, & felicissimè viuendum. At Deus non indigebat perfectissimis Christi operationibus, neque quidquam ipsius intererat, vt existerent. Est igitur dispar manifestè ratio, tamen esset æqualis vtrique, & summa coniunctio physica, & effectiua ex vi vnionis hypostaticæ. Iam gratitudo ex parte Christi poterat esse maior, vel minor in actu secundo, quin propterea esset possibilis ingratitudo, aut imperfectio in actu gratitudinis ob eandem rationem, quæ reddita est pro reliquis virtutibus.

Ad 5. Nihil ea gradatio concludit; quia fit transitus à genere in genus; peccatum enim tam veniale, quàm lethale displicet Deo, & vtrumque est impeditiuum beatitudinis in æternum vel ad tempus. Vnde iuxta dicta ad 1. neutrum peccatum coherere potest cum perfectione operantis, & summa eiusdem ad ultimum finem adhesionem per charitatem, siue actuali, siue habituali; nempe est eadem ratio de vtraque quoad punctum præsens. At actus minus perfectus, alio absolute possibili, respectu operantis nullum prorsus, vel minimum eiusmodi incommodum secum affert; ideoque nullam habet ex sua præcisè ratione formali impossibilitatem cum summa ad ultimum finem adhesionem, siue actuali, siue habituali, cumque perfectione operantis excludente omnem imperfectionem moralem.

Ad 6. Dedecet quidem filium Dei naturalem, eundemque hominem Deum, si non se exerceret actibus inter omnes absolute possibiles præstantissimis circa summum bonum, quod est Deus, & quia non est liber ad aliquid se dedecens, propterea eiusmodi actus elicit necessariò, estque per eodem tota æternitate felix atque beatus; & consequenter constitutus in statu perfectionis absque vlla imperfectione morali potente impedire consummatum absolute exemplar sanctitatis. Ceterum quod, hoc posito, circa alia obiecta finita, & limitata liberè interim versetur Christus cum plena indifferentia eligendi minus, vel magis bonum, nihil continet dedecens. Immo est pars quadam felicitatis, substantiam eius maximè decens, posse inferiora hæc, qualiacunque fuerint, amplecti facillè, vel reiecere, ac contemnere, libuerit, veluti res parui momenti. Magnificus, & magnanimus, vt considerantur à Philosopho, nihil habent maius profusione magnorum sumptuum, & meritis magni honoris humani, quo sint felices, & perfecti, quodque illis eorum habituum operationibus substituant. Vnde illis sublati nihil superest, quo se decenter exercent, quod patet non habere locum in Christo.

QVÆSTIO XXXV.

Vtrum Christus fuerit indifferens respectu mortis?

Videtur non fuisse. 1. Quia Christus non fuit indifferens respectu eorum, quæ pertinent ad legem naturalem, vt dictum est qu. 29. & 32. Pertinebat autem ad legem naturalem respectu Christi, vt ipse moreretur pro salute generis humani; Tum quia lex naturalis obligat ad subueniendum proximo constituto in extrema necessitate, qualis profectò erat, quæ

quæ opprimebat genus humanum obnoxium morti æternæ, & multiplici miseriæ temporali, vnde sola mora Christi eximere poterat: Tùm quia vnanimis omnium Doctorum consensus tradit vnumquemque lege naturali teneri ad profundendam vitam temporalem pro salute spirituali proximorum, maxime verò totius Reipublicæ aliàs infallibiliter interitura. Quid igitur par est sentire de toto mundo interituro, si Christus mortem recusasset?

2. Bonus pastor dat animam suam pro ouibus suis, vt habetur Ioan. 10. 11. Christus autem erat bonus pastor, vt ibidem ipse testatur de se ipso. Nec fieri potuit, vt esset malus pastor, vel etiam non bonus. Quia necesse erat ob eius impeccabilitatem, vt in quouis genere, ac materia esset non malus, sed bonus. Ergò non potuit fieri, vt non poneret animam suam pro nobis.

3. In eodem capite Ioannis versu 17. dicit Christus: *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam.* Fieri autem non potuit, vt non diligeretur à Patre; siquidem erat intrinsecè, ac substantialiter gratus ipsi, & sanctus. Ergò nec fieri potuit, vt deficeret ratio, & causa dilectionis paternæ, quæ dicitur positio animæ.

4. Matth. 16. 42. dicit Christus orando ad Patrem: *Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum; fiat voluntas tua,* circa quæ verba subdit Hilarius can. 31. in Matth. propè finem: *Ideo calix transire non potest nisi illum bibat: quia reparari, nisi ex eius passione, non possumus.* Quare calix ille erat passionis, & mortis; Ergò transire, seu præterire passionem, & mortem Christus non poterat. Ergò non fuit ea in re indifferens.

5. Quod necesse est fieri, non potest simul esse indifferens, vt fiat vel non fiat. Necesse autem erat Christum pati, vt ipse declarat Lucæ 24. 44. dicens: *Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & psalmis de me.* Et mox versu 46. exponens quid illud esset, quod scriptum erat subiungit: *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat pati Christum.* Vnde apud eundem Lucam 22. 22. dicitur *Et quidem filius hominis, secundum quod definitum est, vadit.* Definitum autem utique à Deo, cuius definitio frustrari non potest, sed eadem necessitate expletur, qua verificatur scriptura, per quam illa cum suo simul effectu diuinitus manifestatur.

Art. 1. Resp. Christum liberè mortem subiisse, cum plena indifferentia illam vitandi, si voluisset, satis constat ex illo Ioannis 10. 18. *Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam, &c.* Nec enim verificatur id à nemine alicui tolli, ad cuius iacturam patiendam is ab alio omninò necessitatur, nulla eidem relicta indifferentia, ac potestate vitandi. Similiter verificari non posset Christum possuisse animam suam à se ipso, si vltimam ad id determinationem non habuisset à se ipso, sed ab alio principio extrinsecò. Ea enim tantummodò à nobismet ipsis facere dicimur, quorum arbitrium nostræ determinationi, ac electioni relictum est. Denum non dicitur propriè, nec iuxta, sed contra communem loquendi modum habere aliquem potestatem ad aliquid, si facere id, & non facere indifferenter non possit; tunc enim necessitatem potius dicitur habere faciendi, quàm potestatem. Idem apparet ex illo Isaia 53. 7. *Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum.* Particula enim causalis, *Quia*, adiuncta voluntati significat penes ipsam fuisse determinationem effectus, cuius causa perhibetur; si enim voluntate alterius habeat vltimam determinationem is effectus, qui circa aliquem sortitur executionem inevitabilem ab ipso per suam ipsius voluntatem, & electionem, non adscribitur effectus huius, sed illius voluntati, eumque dicitur hic pati: non quia ipse, sed quia ille alter voluit.

Art. 2. Deinde non alio modo significatur penes voluntatem Christi fuisse, vt offerretur, quàm vt non

aperiret os suum. Est autem ultra omnem verisimilitudinem, Christum vsque adeò arcta, & vniuersali necessitate simpliciter antecedenti fuisse vndeque circumclusum, vt nequidem ad vnam supplicem vocem emittendam esset indifferens. Multò certè maiorem, ac ampliorem indifferentem potestatem sibi Christus attribuit Matth. 26. 53. dum dicit: *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum?* in hunc utique finem, de quo agebatur, vt ipsum defenderent, & eriperent ex manibus Hebræorum, quominus eum occidere possent. Ista enim Christi protestatio fuisset planè inanis, nugatoria, & fallax, si ad nullum prorsus modum vitandæ mortis habuisset liberam, & plenissimè indifferentem potestatem.

Art. 3. Accedit mortem Christi fuisse meritariam, quod est certum ex fide, vt infra apparebit. Dictum autem est semel atque iterum, meritarium esse non posse, quod non est liberum libertate indifferentiæ, idque esse certum ex fide. Certum igitur est mortem Christi fuisse ipsi liberam libertate indifferentiæ. Quod quidem argumentum, uti & præcedens, ita est manifestum, & conuincens, vt agrè adducatur ad transmittendum absque grauiori censura, propter reuerentiam Authorum, à quibus defenduntur, opiniones aliquas de Christo necessitato antecedenter quoad substantiam mortis, solùmque indifferenti quoad aliquas circumstantias ex parte obiecti, vel actus.

Art. 4. Accedit rursus, mortem non esse volibilem, nisi in ratione puri medij: siquidem est expers omnis secundum se bonitatis; atque in Christo non potuisset esse medium necessarium ad finem necessariò volitum, nempe ad propriam beatitudinem, quæ sola necessariò ab vnoquoque intenditur, atque à Christo habita est independentè à morte. Sed solùm fuisse medium necessarium ad nostram reparationem, ac salutem, quæ non potuit eius voluntatem necessitare, cum non indigeret illa, sed posset absque ea esse felix. Medium autem necessarium tantum ad finem non necessariò intentum, liberè, ac indifferenter eligitur. Ergò mors liberè, ac indifferenter electa fuit à Christo.

Art. 1. Ad 1. Lex naturalis non obligat ad procurandum proximo ea bona, quorum participatio sub nulla ratione ipsi debetur; aut ad auerendum ab eodem ea mala, quorum infliccio ipsi debetur. Homini autem puro secundum se non debentur dona supernaturalia: quæ videlicet sunt supra omnem eius dignitatem, & proportionem: Homini verò peccatori secundum se debetur insuper priuatio eorundem donorum, & infliccio mali contrarij. Independentè autem à meritis Christi, seu antequam ipse illa pro nobis exhiberet, nullum indutum erat à Deo priuilegium, ratione cuius homo supra suam cōditionem naturalem eleuaretur, aut facultas eidem concederetur euadendi ex statu peccati per Sacramenta, vel actus salutes. Nullo igitur titulo tenebatur Christus ex præscripto legis naturalis, vt mortem subiret pro nobis, vel eleuandis, vel redimendis, sed quòd utrumque præstaret per passionem suam, fuit beneficiū purè gratuitum, soliusq; dilectionis purè liberalis opus, nulla legis necessitate extortum, iuxta illud ad Ephes. 5. 2. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.* Nec enim ulla lege, & vera necessitate deberi poterat peccatoribus, vt antè omnem aliam fauorabilem dispositionem vsque adeò, ab ipsorum maxime iudice, diligerentur.

Art. 2. Alia est ratio de mutua inter putos homines obligatione existente de facto post eleuationem totius hominum communitatis ad finem supernaturalem per remissionem peccatorum. Hac enim facta suppositione, quam Christus gratiosè induxit, singuli lege naturali tenentur, vt se inuicem iuuent ad finem communitati præscriptum

prescriptum, & nulla cuiusquam seorsim, ac secundum se considerati indignitas aufert privilegium communis, & ius inde resultans in singulos, quatenus, & quoad sunt membra illius, ut iuuentur à cæteris in ordine ad finem omnibus communem, omnibusque peruium per gratiam Diuinam communicandam mutuo aliorum in alios ministerio, & iuuamine; hoc enim onus mutuum est omnibus puris hominibus indiscriminatum utile, & à singulis maxime desiderabile. Quod de Christo dici non potest, qui non indigebat iuuamine reliquorum, & eleuatus, ac in tuto collocatus erat loco per singularem circa ipsum dispositionem Diuinam.

Ad 2. Conceditur non potuisse Christum esse malum pastorem, aut non bonum, sed potuit simpliciter non esse pastor; suscepit enim liberè huius officij onus, cum potuisset solo iudeis officio fungi aduersus peccatores; siquidem ones vicio suo iam mortuæ erant indignæ pastore eas regenerante per mortem suam.

Ad 3. Non significat Christus illis verbis solum ob animæ positionem, sed ob eam etiam se à Patre diligere. Volebat enim ostendere Iudeis suscepisse se officium pastoris, & elegisse se animæ positionem approbante Patre; atque idem honestè, & non per temeritatem male consiliatam, uti exprobrabant Iudei. Videatur Maldonatus cum aliis interpretibus eo in loco.

Ad 4. & 5. Necessaria erat mors Christi, & impossibilis ommissio, necessitate, & impossibilitate non simpliciter antecedenti, sed consequenti; vtrique enim proueniebat à reuelatione Dei pendenti ab æterna eiusdem prædefinitione pendenti rursus à scientia media mortis liberè, ac indifferenter subeunda à Christo; ac proinde potente absolute ea omnia impedire. Vel dicatur esse impossibilitatem, & necessitatem ex suppositione finis nostræ redemptionis, & exaltationis Christi liberè, ac indifferenter ab eo intenti, sed non assequibili iuxta decretum Patris, nisi per passionem, & mortem. Videatur D. Thomas quæst. 46. art. 1.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum indifferentia Christi ad mortem foret compossibilis cum præcepto obligante ad illam in conscientia.

Videtur fore compossibile. 1. Quia uti tradunt plerique PP. Dominicani, licet non potuisset Christus recusare mortem in sensu composito talis præcepti ob impeccabilitatem ipsi intrinsecam; potuisset nihilominus illam recusare in sensu diuiso, ad eum modum, quo iustus potest peccare; amans Sortem, odio habere illum; stans sedere. Quia voluntas Christi secundum se erat indifferens ad mortem, & reculationem mortis secundum se. Id autem sufficit ad indifferentiam simpliciter, ac propriè talem, ut patet in exemplis positis.

2. Diuina nostri actus prædefinitio absoluta, efficax, & omnino determinata non aufert nobis indifferentiam ad eundem actum, & ipsius omissionem. Ergo nec præceptum obligans in conscientia abstulisset Christo indifferentiam ad acceptationem mortis, & eius omissionem. Probant consequentiam Suarez, & nonnulli alij, quia tale, præceptum imponeretur Christo, & ut ipsi putant, impositum est de facto, præeunte scientia media mortis acceptandæ à Christo independentem etiam à præcepto, atque ob solam huiusmodi antecessorem scientiæ mediæ non aufert indifferentiam nobis prædefinitio Dei.

3. Non obstante præcepto obliganti in conscientia absolute imposito, mansisset Christus indifferens ad petendam à Patre, & non petendam eius dispensatio-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

nem; & siquidem illam petiuisset, infallibiliter, & inuitabiliter obtinuisset, iuxta illud Matth. 26. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum? & exhibebit mihi modò.* Obtenita verò dispensatione potuisset absque peccato recusare mortem. Ergo non obstante præcepto obliganti in conscientia mansisset Christus absolute indifferens ad subeundam, & non subeundam mortem; quo pacto tueretur indifferentiam Christi ad mortem Cardinalis de Lugo, & alij.

4. Præceptum de subeunda morte quoad substantiam non abstulisset Christo indifferentiam, tum ex parte obiecti ad plura motiua acceptandi mortem, & ad plures eius circumstantias quoad locum, tempus, socios, auctores, &c. quod recurrunt Fonseca, Valentia, & plures alij: Tum ex parte actus ad plures gradus intentionis inæquales, ut vult specialiter Valquez, & ad quemlibet in indiuiduo ex pluribus actibus internis omnino inter se æqualibus, quod confugit Araujo. Qualibet autem ex his indifferentia sufficit, ut mors Christi dicatur absolute libera, & propriè meritoria.

Resp. Qui est intrinsecè impeccabilis, ideoque minime indifferens ad peccandum, & non peccandum, non potest esse indifferens ad actum, cuius ommissio est peccaminosa. Christus autem est intrinsecè impeccabilis; & ommissio actus præcepti præcepto obligante in conscientia, est peccaminosa. Ergo Christus non potuit esse indifferens ad actum præceptum præcepto obligante in conscientia. Ergo indifferentia Christi ad mortem non foret compossibilis cum præcepto obliganti ipsum ad illam in conscientia; idest cum præcepto reddente peccaminosam omissionem mortis.

Ad 1. Ideo iustus potest peccare in sensu diuiso iustitiæ, quia potest per actum peccati excludere à se gratiam sanctificantem, & sic ponere peccatum à parte rei diuisum ab eadem gratia per diuisionem factam à voluntate ipsius iusti. Eadem est ratio de stante respectu sessionis; de amante respectu odij, & sic de similibus. At qui subest præcepto, non potest illud tollere per actum inobedientiæ eidem contrarium; ideoque non habet potestatem ponendi à parte rei actum transgressionis diuisum à præcepto. Unde qui subest præcepto, si non potest facere actum illi contrarium in sensu composito eiusdem, nullam prorsus habet potentiam proximam, & absolutam ad actum contrarium. Christus autem non potuit elicere actum contrarium in sensu composito præcepti obligantis in conscientia; hoc est, componere cum hoc præcepto actum contrarium. Ergo si habuisset tale præceptum respectu mortis, nullam, vel etiam in sensu diuiso, habuisset indifferentiam ad illam. Deinde cognitio præcepti obligantis in conscientia non potuisset representare Christo indifferenter obiectum quatenus substans tali præcepto; siquidem quatenus illi substans non esset refutabile à Christo. Sub ea autem ratione, sub qua deest indifferentia præuiae cognitionis, deest necessariò omnis indifferentia voluntatis, & potestas tam in sensu diuiso, quam composito, etiam ex sententia eorum auctorum. Nec sufficit voluntatem secundum se respectu obiecti secundum se esse indifferentem, si hic, & nunc, propterea subest tali cognitioni, non manet indifferentia.

Ad 2. Prædefinitio diuina est extrinseca nobis, nec dirigit immediatè voluntatem humanam in opere suo; At cognitio præcepti, & esset intrinseca Christo, & dirigeret immediatè voluntatē eius in opere suo; Nulla igitur est paritas. Nec ratio à priori quidquam valere potest, quia scientia mediæ non est vilis pro tuenda libertate arbitrij, nisi retineatur eadem hypothesi in statu absoluto, quæ considerata est in statu conditionato, & nisi actus proximè possibilis ex vi eiusdem hypothesi sit idem pro utroque statu. Vó-

A a luntas

luntas autem quatenus intrinſecè informata per cognitionem præcepti incompoſibilem ex ſua natura cum una parte contradictionis, & ſimiliter connexionem cum altera parte, non eſt eadem hypotheſis, atque eſt eadem voluntas, quatenus diſiuncta, vel non coniuncta cum eadem cognitione; ſiquidem voluntas non ſola, & ſecundum ſe, ſed ut ſubeſt comprinci- piis ipſi intrinſecè inhærentibus ſimul cum extrinſecis in impedibilibus per ipſam, habet rationem puta hypotheſis adæquate ſumptæ. Deinde actus obedientiæ, & inobedienciæ; qui ſunt proximè poſſibiles ſub cognitione præcepti, diſſident ſpecie à quibuſvis aliis actibus proximè poſſibilibus ſub qualibet alia cognitione ſeorſim ſumpta.

Art. 1. Ad 3. Ex illo teſtimonio Ioannis ſolum habetur Chriſtum potuiſſe vitare mortem. Quod verò id fieri poſſet determinatè per petitionem, & conſeſſionem diſpenſationis, inde nequaquam habetur, ſed dicitur gratis. Certè poteſtas petendi, & obtinendæ legioniſ non eſt poteſtas petendi, & obtinendi diſpenſationem; ſiquidem legiones, neque ſunt diſpenſatio, nec diſpenſationem inducere poſſunt.

Art. 2. Deinde iuxta eos auctores; cum petita, & negata diſpenſatione, tùm ablata poteſtate illam petendi, voluntas Chriſti maneret phyſicè neceſſitata ad acceptandam mortem. Ergò quod dicitur præceptum, eſt neceſſitas phyſica voluntatis; & quod dicitur diſpenſatio eſt ablatio neceſſitatis: Hæc autem dicuntur per abuſum vocum: quia præceptum ſignificat voluntatem non phyſicè neceſſitandi, ſed moraliter obligandi; cum ſit de ratione præcepti, ut per ſe ipſum formaliter non inducat neceſſitatem, ſed ſit potiùs illi eſſentiale comotare libertatem immediatam ex parte voluntatis, cui imponitur, ad obediendum, & non obediendum; quod liquet ex communi apud omnes præcepti notionem; & maximè ex Auguſtino probante frequenter, præſertim in de gratia, & libero arbitrio, libertatem noſtræ voluntatis ex præceptis ipſi impoſitis. Diſpenſatio ſimiliter ex communi loquendi uſu dicitur ſuſpenſio obligationis ad id, quod etiam ſine ea diſpenſatione omitti abſolutè poterat.

Art. 3. Rurſus ſi, ut à nonnullis ex illis auctoribus dicitur, nec de potentia abſoluta poſſet Deus negare diſpenſationem à Chriſto petitam, ſequitur non tam ſubeſſe Chriſtum voluntati præcipientis Dei, quàm Deum voluntati Chriſti nolentis perſeuerantiam præcepti; diciturque diſpenſatio neceſſitas ceſſandi, ſeu ceſſatio neceſſaria à priori voluntate; atque deferretur ratio dominij diuini, in quo fundant poſſibilitatem præcepti obligantis in conſcientia; cum ad dominium non minùs ſpectet poſſibilitas negandi diſpenſationem. Hæc autem omnia ſunt abſurda.

Art. 4. Demum utcumque exponatur facultas hæc petendi diſpenſationem nunquam ſaluabitur in Chriſto libertas immediata, & abſoluta ad acceptandam, & reſuſcitantem mortem, ſed tantùm mediata, & conditionata. Vnde totum Chriſti meritum formaliter reuocabitur non ad actum obedientiæ, ſed ad actum nolendi petere diſpenſationem præcepti, quod eſt contra Apoſtolum conſtituentem meritum Chriſti in actu obedientiæ circa mortem, iuxta illud: *factus obediens uſque ad mortem. Propter quod, &c.* Pro qua re ſunt alia etiam teſtimonia.

Art. 1. Ad 4. Certum eſt præceptum circa mortem obligans in conſcientia fore compoſibile cum indifferentia circa alia, quæ non caderent ſub præceptum. Sed id nihil facit ad quaſtionem; & quod eſt maioris, abſolutèque ſummi momenti, nihil id ipſum facit ad ſaluandam veritatem ſcripturarum manifeſtè tribuentium Chriſto indifferentiam, & meritum non ſolum circa aliquid præter mortem dùm moritur, ſed

circa ipſam etiam mortem, & paſſionem ſecundum ſe, & quoad ſubſtantiam ut clarè apparet de indifferentia ex quaſtione præcedenti, & apparebit de merito ex quaſt. 38. Deinde omnes illæ opinionēs, nec non quæ in 3. argumento continentur, falſa ſuppoſitione laborant, quatenus cenſent Chriſtum circa aliqua habuiſſe circa alia non habuiſſe præceptum; cum ſecundum veritatem habuerit præceptum eiſdem omnino rationis circa omnia, & ſingula, quæ fecit viſque ad minimas quaſque circumſtantias eorum, quatenus, ſeu voluit, ſeu omiſſas ut docent cum magno, & ſolido fundamento in Euangelio Maldonatus, & Tole- tus Ioan. 12. 49. Aluarez in præſenti diſp. 46. num. 12, & lib. 12. de auxiliis diſput. 22. num. 18. alique.

Art. 2. Quare præceptum obligans ſub culpa, licet nullo alio ex capite abſolutè, & vniuerſaliter repugna- ret Chriſto, ut quaſt. 32. dictum eſt repugnare; nul- lum tamen tale præceptum de facto exiſtens eſſet ad- mittendum in ipſo reſpectu mortis: Tùm ut maneret illaſa libertas indifferentiæ ad mortem, qualis clarè adſtruitur in Euangelio; Tùm ut præceptum eiſdem rationis poneretur in Chriſto reſpectu omnium, quæ geſſit in corpore mortali, & quoad omnes eorum circumſtantias, quod itidem valdè conſonat Euangelio.

QVÆSTIO XXXVII.

Virum voluntas humana Chriſti fuerit ſemper quoad omnia conformis diuina?

Videtur non fuiſſe. 1. ex illo Matth. 26. 39. *Vern- tamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.* Circa quæ dicit Auguſtinus lib. 3. contra Maximinum cap. 19. medio: *In hoc quod Chriſtus ait; Non quod ego vo- lo, ſed quod tu: aliud ſe oſtendis voluiſſe, quam Pater: quod niſi humano corde non poſſet; cum infirmitatem no- ſtram in ſuum, non diuinum, ſed humanum transfigura- ret affectum.*

2. Chriſtus orauit pro Iudæis ſe crucifigentibus, & pro vniuerſis etiam reprobis paſſus eſt, eorumque pro- inde ſalutem intendit, id eſt, voluit, ut eam illi conſe- querentur. Et tamen eandem illis negauit Deus, ac proin- de noluit, ut eam conſequerentur. Ergò idem iſdè voli- tum eſt per voluntatē humanā, & nolitum per diuinā.

3. Quod eſt indifferens ad vtrumlibet, & ſæpiſſimè oc- currit, non ſemper vniſormiter contingit; cum vniſor- mitas vniuerſalis, ac inuariabilis ſit ſignum naturalis ne- ceſſitatis in agendo. Humana autem hæc Chriſti volun- tas erat indifferens ad opera conſilij, ut dictum eſt; ac proinde erat indifferens ad vtrumlibet, quod dare- tur, vel non daretur conformitas humanæ Chriſti volun- tatis cum diuina in operibus conſilij; atque hæc penè infinities Chriſto occurrerunt. Ergò non ſemper, & quoad omnia fuit conformis humana Chriſti voluntas cum diuina quatenus conſulente.

Sed in contrarium eſt. 1. Quia Chriſtus ut homo fuit beatus, nec potuit non eſſe beatus. Potuiſſet autem nō eſſe beatus, ſi potuiſſet quoad aliquid diſcrepare à vo- luntate diuina. Quia id habere non potuiſſet, in quo di- creparet à voluntate diuina, quæ videlicet eſt eſſentialiter inſuſceptibilis. Eſt autè contra conceptū beatitudinis velle aliquid, & non habere: Quia *beatus eſt, qui habet quæcumque vult, & nihil mali vult*, ut dicit Auguſti- nus lib. 1. de Trinit. cap. 5.

2. Diſcrepantia voluntatū contradicit perfectioni ami- citiæ. Quia *unum de amicabilibus eſt, eadem velle, & elige- re*, ut dicit Ariſt. 9. ethic. cap. 4. Chriſtus autem, ut homo erat in perfecta cum Deo amicitia conſtitutus, nec pote- rat ab ea reſiſtere, ut dictum eſt ſupra. Ergò humana vo- luntas Chriſto in nullo potuit diſcrepare à diuina.

3. Quid

3. Quidquid sit de possibili, Christus de facto per humanam voluntatem voluit facere in omnibus voluntatem diuinam, iuxta illud psal. 39. 9. *Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui*: voluntatem utique sumptam illimitate in omnibus, & quoad omnia. Atque hic fuit finis ipsi, vel diuina, vel humana sui ipsius, vel vtraque voluntate præscriptus, iuxta illud Ioan. 6. 38. *Quia descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me*. Christus autem nec à fine aberrare potuit sibi præscripto, nec à proposito deficere semel concepto. Ergo saltem de facto semper humana Christi voluntas fuit conformis diuinæ; fuitque ad hoc præstandum necessitata sibi, vel à Patre, vel à se ipso imposita.

Art. 1. Resp. Duplex datur appetitus in homine, alius sensitivus, alius rationalis. Appetitus sensitivus perinde fertur in obiectum sibi congruens, siue sit volitum, siue nolitum à Deo, quia dirigitur cognitione representante bonum sensibile secundum se præcisè, & non conferente, neque valente conferre illud cum voluntate diuina, & ultimo fine. Vnde potuit Christus quoad hunc appetitum discrepare, & sæpe discrepauit à voluntate diuina, quatenus Deus voluit eum pati multa repugnantia sensui: atque sensus permissus est in Christo peragere motus sibi connaturales, ut dictum est supra.

Art. 2. Appetitus rationalis, qui dicitur voluntas, duplici actuum genere exercetur; altero per modum naturæ, ac necessariò; altero electiue, ac liberè. Voluntas enim, quod ad primum attinet, representato sibi simpliciter, & secundum se aliquo obiecto, ut bono, cuiuscunque generis, & rationis sit, necessariò fertur in illud per simplicem, ut minimum complacentiam, non expectata consultatione, & ultimo iudicio rationis pro efficaci electionis actu; similique necessitate refugit à quouis malo per simplicem displicentiam. Quare voluntas Christi quatenus hac ratione operans per modum naturæ, ac indeliberatè, non secus, ac appetitus sensitivus, fuit sæpe disconformis diuinæ voluntati: vtpote nolenti plura habentia aliquam rationem boni respectu Christi, similiterque volenti plura habentia rationem mali in genere utilis, ac delectabilis.

Art. 3. Iam circa actus voluntatis creatæ electiuos, seu liberos, ac deliberatos duplex datur voluntas in Deo; altera signi, altera beneplaciti, sumpta vtrouque voluntate pro actu. Voluntas propriè talis adæquatè intrinseca Deo; est enim ipse Deus, ut dicit D. Thomas de veritate qu. 23. art. 3. in corpore, & ad 6. quatenus propriè, & sine metaphora volens aliquid. Circa istam voluntatem duplex consideratur conformitas ex parte voluntatis creatæ; altera quoad volitum formale, altera quoad volitum materiale. Quoad formale quidem præcisè, quando aliquid est volitum à nobis absolutè in ordine ad finem à Deo intentum, licet simul sit nolitum, vel secundum se, vel in ordine ad alium finem conditionatè, aut ineffaciter, seu cum subordinatione saltem implicita ad voluntatem diuinam. Quoad volitum verò etiam materiale datur conformitas, quando idem voluntas voluntas, creatæ, & diuinæ, non solum in ordine ad finem talem, vel talem, sed etiam secundum se. Contraria disconformitas cum voluntate diuina beneplaciti, quoad volitum formale est intrinsecè mala; quia includit intentionem, ut frustretur voluntas Dei efficax; ideòque in Christo dari non potuit. At verò disconformitas solum quoad volitum materiale modò dicto potest esse absque vilo peccato; immodò cum merito, ut accidit in Abrahamo intendente, quantum erat ex se, mortem filij cuius vitam Deus volebat voluntate beneplaciti. Huiusmodi disconformitas potuit esse, fuitque de facto in Christo, ut apparet ex secundo partis negatiuæ, & dicti

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

cetur in responsione ad illud.

Art. 4. Voluntas diuina signi impropiè tantum, & metaphoricè est voluntas, cum propriè, & re ipsa sit solum effectus quidam Dei extra ipsum adæquatè existens similis effectui, qui editus ab homine significare solet ipsum aliquid præterea velle propriè, & sine metaphora; id nimirum, ad cuius existentiam talis effectus ordinatur ex se, vel aliquid conferit; & ex cuius amore solet ab hominibus ipse effectus poni à parte rei. Quadruplex huiusmodi voluntas, quod ad præsens attinet; in Deo reperitur, præcipiens, prohibens, permittens, & consilians. Nec enim Deus volitione, aut nolitione propriè tali fertur in actus præceptos, prohibitos, permittos, & consultos, quatenus tales, volendo illos, aut nolendo propriè, & sine metaphora; sed tantum volendo sic aliquid circa illos, ut dicit D. Thomas eadem quæst. 23. de veritate art. 3. & exprimit specialiter de præcepto, & permissione in responsione ad 2. Præceptum, prohibitio, & permissio, quatenus important obligationem sub peccato, nullum habent locum respectu Christi, ut constat ex quæst. 32. Quoad voluntatem consiliatiuam, tum purè talem, tum etiam onerosam, & præceptiuam absque obligatione sub peccato potuit dari disconformitas humanæ Christi voluntatis cum diuinæ; quia potuit per illam eligere actus minus perfectos, omittens alios perfectioribus, ut dictum est quæst. 34. & tamen Deus semper consulit magis perfectos præ minus perfectis.

Art. 5. Nihilominus de facto humana Christi voluntas fuit semper quoad omnia, & singula conformis diuinæ quatenus consiliatrici. Quod quidem videtur minimè posse in dubium reuocari, propter communem consensum fidelium vnanimè, ac indubitanter credentium Christum Dominum semper optimam quæque, & optimo modo peregrisse. Deinde ex testimoniis adductis quæst. 32. initio constat Christum semper obseruasse omnia præcepta, & mandata Patris. Ex illo verò Ioan. 12. 49. *Ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar*: aliisque huiusmodi colligitur, ut notatum est quæstione præcedenti sine Christum accepisse mandatum à Patre de omnibus indiscriminatim, & singulis suis actibus vsque ad minimum iota, non excepta, vel vnus vocula enunciatione; Et præterea ex eadem quæst. 32. constat nomine præcepti, & mandati intelligi, respectu Christi simplicem ordinationem diuinam. Nihil igitur egit, aut voluit Christus electiue, & liberè, in quo non conformaretur paternæ voluntati signi, seu consilio, quale expositum est supra.

Art. 6. Accedit Christum Dominum fuisse necessitatum moraliter ad optimam quæque, & optimo modo eligenda. Quia ad hoc fuit optimè dispositus per habitus omnium virtutum sibi in summo gradu communicatos; per optimam absque vilo defectu cognitionem omnium eligibilium, & per subordinationem perfectam passionum, omniumque motuum partis inferioris ad rationem superiorem; quæ omnia reddunt omnino ferè insuperabilem maiorem obiecti melioris, quantum est de se, motionem præ obiecto minus bono; atque ideò reddunt moraliter certam electionem inter omnes possibiles optimam, non certitudine fundata in defectu adiuuitatis, & virtutis ad oppositum, id est ad actum minus perfectum, sed in abundantia virtutis, & inclinationis ad optimum. Quæ autem sic sunt moraliter, seu certa, seu necessaria, semper vniiformiter eueniunt. Ergo Christus Dominus de facto semper habuit humanam suam voluntatem conformem cum voluntate diuina signi.

Ad 1. Prima pars illius testimonij Evangelici: *Non sicut ego volo*: ostendit disconformitatem quoad appetitum

titum ſenſituum, & rationalem habitum per modum naturæ, poſterior verò conformitatem quoad actum electivum, & efficacem, veluti emendativum prioris appetitionis; quod indicat particula aduerſativa: *Sed ſicut tu.*

Ad 2. Conceditur diſconformitas humanæ Chriſti voluntatis à diuina voluntate beneplaciti quoad volitum materiale tantum; Quia Chriſtus intendebat ſalutem reproborum ſubmittendo abſolutè ſuam iſtam humanam voluntatem diuinæ diſpoſitioni, & ordini iuſtitie eius.

Ad 3. Quod eſt indiſſerens ad vtrumlibet, euenit nihilominus vniſormiter, ſi ſit coniunctum cum neceſſitate morali ad alterutrum determinatè. Et ſic erat in Chriſto, vt dictum eſt.

Ad 1. in contrarium. Sufficit ad beatitudinem, ſi quis habeat, quicquid efficaciter vult per appetitum rationalem. Poſteſt autem hoc habere, tametiſi voluntas eius ſit diſconformis voluntati diuinæ conſiliatiuæ; vel etiam voluntati beneplaciti tantum quoad volitum materiale. Atque iſtæ duæ ſolæ diſconformitates poſſibiles erant in voluntate humana Chriſti.

Ad 2. Repugnat quidem perfectioni amicitie diſcrepantia voluntatum quoad ea, quæ pertinent ad perfectam vtriuſque amici, vel alterutriuſque felicitatem, & beatitudinem; de quo agit Ariſtoteles; non tamen diſcrepantia, quæ tantum ſecundum quid talis eſt; vel quoad volitum ſola voluntate ſigni non inductiuæ, ſeu præſcriptiuæ alicuius neceſſarij ad perfectam alterutriuſque felicitatem. Et ſic fuit in Chriſto, vt dictum eſt qu. 34. præſertim ad 2.

Ad 3. Voluntas humana abſolutè dicitur conformis diuinæ, dummodò per actus electiuos, deliberatos, & efficaces illi conformetur, omnino quidem quoad voluntatem ſigni, quæ Deus oſtendit, quid veliſſe volitum ab homine; quoad voluntatem verò beneplaciti in voluto formali. Quia diſconformitas per ſolos actus appetitus ſenſitui, aut etiam voluntatis præciſè agentis per modum naturæ, aut denique per actus deliberatos, ſed in voluto tantum materiali, eſt diſconformitas ſolum ſecundum quid, & purè materialis; tum quia triplex iſtud genus actuum ſubordinatur quoad totum effectum, & abſolutam vniuſ obiecti prælationem reſpectu alterius, actibus deliberatis, & efficacibus ſequentibus penitus ductum voluntatis ſigni, & voluntatem beneplaciti quoad volitum formale; tum quia ea qualiſcunque diſconformitas eſt ſub alia ratione abſolutè conformis diuinæ voluntati: quatenus Deus poſitiuè, & efficaciter vult illam in nobis exiſtere. Saluatur igitur per ea, quæ dicta ſunt, omnis conformitas, quæ eo argumento concluditur, inter diuinam, & humanam Chriſti voluntatem; & apparet ambas eſſe abſolutè dicendas conformes de facto quoad omnia: diſconformes verò non niſi cum addito, & ſecundum quid.

QVÆSTIO XXXVIII.

Virum Chriſtus mereri potuerit?

VIdetur non potuiſſe. 1. Quia nihil mereri poſteſt, qui non eſt indiſſerens ad omittendum opus meritorium; ſiquidem libertas indiſſerentiæ eſt de ratione operis meritorij, vt poſitum eſt ex fide qu. 32. Chriſtus autem non potuit eſſe indiſſerens ad omittendum opus meritorium. Quia qui poſteſt liberè omittre opus meritorium apud Deum, eo ipſo poſteſt inſipienter agere, & abuti ſua libertate à Deo ſibi data ad merendum, Deus enim pro præſenti breui, ac tenui labore operis meritorij rependit æternum, ac maxi-

mum præmium iuxta illud 2. ad Corinth. 4. 17. *Quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æterni gloriæ pondus operatur.* Quare omittre opus meritorium apud Deum, eſt contemnere bonum ſupra modum ingens, ac æternum pro vitanda momentanea, ac leui tribulatione, & perſcipiendo bono contrario momentaneo, & leui. Quæ rerum, & bonorum permutatio quid inſipientius eſſe poſteſt? Maximè verò inſipiens fuiſſet apud Chriſtum cognoscentem vtrumque extremum clariſſimè, & perfectiſſimè; & non obſcurè, atque per fidem, vt euenit in nobis, Cùm igitur Chriſtus Dominus inſipienter operari non poſſet, non potuit eſſe indiſſerens ad omittendum opus meritorium apud Deum; ac per conſequens neque mereri potuit apud ipſum.

2. Iſ ſolum mereri poſteſt aliquid apud Deum, cui Deus ipſe propoſuerit illud, ac promiſerit tanquam præmium, vt colligitur inter alia ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 16. poſt initium. Vbi dicitur: *Proponenda vita æterna tanquam merces ex ipſius Dei promiſſione bonis iuſtorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* Chriſto autem nullum à Deo præmium proponi, ac promitti potuit. Quia illi ſoli proponi, ac promitti præmium vtiliter, ac prudenter poſteſt, qui poſteſt illo moueri ad operandum. Chriſtus verò non poterat moueri præmio ad operandum, quia foret infra dignitatem, & contra legem perfectionis ipſum decentis, vt non ob ſolam Dei gloriam, exque ſola charitate, ſed etiam, vel ſolum lucrandi gratiâ operaretur, ac pateretur.

3. Impoſſibile eſt Chriſtum potuiſſe abſolutè mereri, & non potuiſſe tantundem mereri, ac meretur purus homo. Chriſtus autem tantundem mereri, ac meretur purus homo, nullatenus potuit: quia purus homo meretur propriam beatitudinem, quam Chriſtus mereri non potuit, vtpotè habitam neceſſariò præciſè ratione ſuæ dignitatis ſubſtantialis. Propria autem beatitudo eſt præmium reſpectu cuiuſque incomparabiliter maius, quàm ſit beatitudo aliorum, aut quoduis aliud bonum; beatitudo enim propria plus quaſi in infinitum delectat vnumquemque, quam cætera omnia bona, ſive propria, ſive aliena: & comparatione eius quælibet alia iure contemnuntur, debentque contemni iuxta rectum ordinem charitatis, vt dictum eſt quæſt. 43. de Virt. Theol. Vnde nulla charitatiua perſonarum transformatione induci poſteſt opoſita bonorum æſtimatio.

4. Purus homo ex quo eſt beatus, nihil ampliùs mereri poſteſt. Ergò à fortiiori Chriſtus Dominus cæteris omnibus multò ſemper beator nihil vnquam mereri potuit.

Art. 1. Reſp. Meritum variè à variis definitum, & expoſitum, eſt opus exigens compensationem faciendam operanti ab aliquo alio. Quia autem nemo, aut tenetur, aut mouetur ad compensationem faciendam pro opere, quod ad eum nihil ſpectat tanquam ipſi, vel vtili, vel placens, atque ab eodem præintendum, & ab alio exhibitum in gratiam ipſius cum aliqua exhibitis iactura, ſeu expenſis: oportet opus meritorium apud Deum eſſe imprimis bonum, ac honeſtum: ſiquidem quod tale non eſt, placere ipſi, atque ab eodem præintendi minimè poſteſt. Oportet deinde idem opus eſſe liberum, & ſubiactens indiſſerenti electioni operantis: quia ordinatio mediourum ad finem, quæ eſſentialiter continetur in quouis opere quatenus exhibitio in gratiam alicuius; cùm iſte habeat rationem finis, & illud rationem medij: ſit per electionem, de cuius ratione eſt libertas. Quæ de cauſa non ab eo propriè, & abſolutè dicitur aliquid in gratiam alicuius fieri, qui vtrumque illud exequitur, ſed ab eo, qui, vt ita fieret, liberè, & electiuè primitus diſpoſuit.

Art.

Art. 2. Præterea quia Deus ex vna parte non tenetur ad ullam compensationem faciendam ratione rei acceptæ, ex iustitia commutativa, vel distributiva strictè tali; sed ratione boni communis ex iustitia legali, providentiali, seu gubernatrice, præmiis potissimum, ac suppliciis alliciente homines, ac perducen- te ad prosecutionem honesti, & fugam mali, com- muneque felicitatem: Ex alia verò parte bona, quæ distribuit in præmium, sunt dona amabilia; nempe vel constitutiva formaliter amicitiam hominis cum Deo; vel ad illam obtinendam, aut perficien- dam ordinata; Quia, inquam, hæc ita se habent in Deo, duæ insuper conditiones requiruntur in opere apud eum meritorio; quidquid sit de merito hominis apud hominem.

Art. 3. Prima conditio est, vt insit operi aliqua diffi- cultas ex motivo temporali allicitivo appetitus infe- rioris, eaque superetur contempto eiusmodi bono, propter honestatem impossibilem cum illo; quia femota omni tali difficultate, nulla est necessitas sti- mulandi ad opus honestum proposito præmio. Nec vlla perfecti regiminis ratio suadet promissionem il- lius, & quod caput est, remouetur eo ipso apud Deum omnis materia, omnisque titulus compensationis; cum Deus nunquam ad eam teneri possit ex re acceptas; nec operans in tali casu patiatur iacturam aliquam ex amo- re ipsius, & adhesionem ad bonum honestum, quod ad eundem, vt ad finem essentialiter, & formaliter ordi- natur.

Art. 4. Altera conditio est, vt operans sit iustus, & amicus Dei. Quia dona amabilia, qualia dictum est rependi à Deo in præmium, non possunt deberi non- dum amico, & multò minùs inimico, sed soli amico operanti ex amicitia. Quare opera peccatoris, aut nondum amici Dei, utcumque aliàs bona, tametsi congruitatem aliquam, & dispositionem ad præmia diuina, & dona amabilia possint in se contine- re; inducere tamen verum ad illa ius, seu necessi- tatem ex natura rei, vt retribuantur, nequaquam possunt: Id est, possunt quidem esse meritoria de congruo, & secundum quid; non tamen possunt esse meritoria de condigno, & absolute; est enim de ratione amicitia, vt vtrunque formaliter, vel saltem æquivalenter ineatur liberè, & absque necessitate ex natura rei, quidquid demum ex alterutra parte gestum fuerit antecederet ad illam, continet siquidem ami- citia mutuam communicationem bonorum, quæ cuiusque seorsim propria antecederet esse non pote- rant, quin propria cuiusque seorsim facultati libera subessent. Omnia igitur, quæ dicta sunt, necessaria sunt ad rationem meriti. Eadem esse ad eandem suffi- cientiam apparet satis ex eorundem propositione, & ex- positione, & colligitur clarè ex Tridentino eodem illo cap. 16. sess. 6.

Artic. 5. Iam omnes istæ conditiones adfuere in Christo. Et quidem de sanctitate eius, & ami- citia cum Deo constat ex quæstionibus 24. & 29. de honestate operum ex quæst. 37. & de libertate ex quæst. 32. De victoria verò difficultatum, & commo- dorum temporalium contemptu ex amore Dei, & summa operum honestatis ita constat clarè ex toto Euangeliorum contextu, vt nihil clariùs, & toties in il- lis appareat; Apparet verò omnium clarissimè ex illo ad Philipp. 2. 8. *Factus obediens usque ad mortem*, vbi parti- cula, *usque* denotat continuatam longam seriem aliarum omnis generis difficultatum, & passionum infra mor- tem victarum voluntate quam maximè placendi Deo Patri Potuit ergò mereri Christus Dominus.

Ad 1. Agit quidem insipienter, qui omittit opus ali- quod meritorium apud Deum, dum subest periculo amittendi beatitudinem, aut spei eam substantiali- ter cumulandi. At qui est de sua beatitudine, eius-

que substantiali cumulo omninò securus, potest omittere quoduis meritum absque nota insipientiæ; quia solùm contemnit bonum minimè necessarium, vt sit perfectè substantialiter felix, & de cuius iac- tura dolere nunquam potest; & quia nulla bonorum accessio, nullaque acquisitio præmiorum est quid ma- gnum comparatione facta cum habente summum bo- num, in quo cetera omnia eminenter continentur; licet possit esse quid maximum comparatione operati- onis alicuius ab eodem exercendæ secundum se conside- ratæ. Christus autem meruit iam existens, semperque necessariò futurus perfectè felix.

Ad 2. Nulla est imperfectio, nulloque ex capite dedecet operari ex desiderio bonorum spiritualium, iisdemque moueri ad operandum; Quia Deo placet, vt querantur, & moueant; ideòque possunt queri, & propter se amari ex impulsu, & imperio charita- tis, quæ nihil indecens inducere potest. Sic autem ope- ratus est Christus.

Ad 3. Licet præmium Christi fuerit minùs præmio puri hominis in ratione vtilis relatè ad operantem; fuit tamen incomparabiliter maius in ratione glorio- si, & absoluta rei ad rem comparatione. Decebat ve- rò filium Dei naturalem certare & pati, non ex indigen- tia pro bono vtili, sed ex abundantia pro glorioso, & absolute excellenti, & aliis vniuersaliter vtili.

Ad 4. Christus fuit beatus simul; & viator, vti mox exponetur; cum cæteris omnibus alteriter tan- tum status conueniat; tum de facto, tum, vt credo, etiam ex natura rei.

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrum per solos actus proprios viatoris mereri po- terit Christus Dominus?

Videtur non per eos solos mereri potuisse. 1. Quia actus proprii Beati sunt perfectiores, ac proinde magis placentes, quàm qui sunt proprii viatoris. Ergò illi magis, quàm illi mouere pos- sunt ad collationem præmij, quæ videlicet conse- quitur ad diuinam complacentiam super opere me- rentis.

2. Sequeretur ex opposito actus minùs perfectos quales sunt proprii viatoris, fuisse vtiliores Christo, vtpotè fecundos præmij, quàm actus perfectiores, & beatificos, vtpotè prorsus steriles; ac proinde illos fuisse istis æstimabiliores, quod est absurdum; cum beatitudo præmineat omnibus aliis.

3. Si Christus per solos actus proprios viatoris me- reri potuisset, ipse fuisset minùs aptus ad merendum, quàm puri viatores; Quia istorum actus sunt ma- gis proprii viatorum, vtpotè nihil participantes de statu beatifico. Sequela autem est absurda; Quia Chri- stus meruit præ omnibus aliis intensiùs, & extensiùs, vt dicitur quæst. sequentibus.

Conditio viatoris requiritur in nobis ad meren- dum, non ex natura rei, sed ex sola dispositione, & lege purè libera Dei. Christo autem nullum imposi- tum est onus vitabile absolute ex natura rei, nec ne- cessarium ad finem Incarnationis. Ergò relicta est illiabilitas merendi etiam per actus proprios status bea- tifici.

5. Non est vnde inter se distinguantur in Chri- sto actus proprii viatoris, & proprii comprehen- soris; cum actus procedant ab operante, vti est re ipsa à parte rei, & non secundum præcisiones intellectus. Ergò si Christus non potuisset mereri per actus proprios comprehensoris, per nullos omninò actus me- reri potuisset.

Art. 1. Reſp. Aſſibus voluntatis conuenit eſſe proprios viatoris, aut beati, tūc ex parte obiecti, tūc ex parte principij. Ex parte obiecti actus eſt proprius viatoris, quando illi ineſt incommodum aliquod cauſatum moleſtiæ, ac doloris; proprius verò beati eſt, quando nihil tale ineſt, ſed obiectum eſt cauſatum puri gaudiij, ac delectationis. Ex parte principij actus eſt proprius viatoris, quando vel nulla, vel ſola abſtractiua diuinæ bonitatis cognitione dirigitur; nec immediatè, vel ſaltem mediatè, à viſione Dei immediata dependet; beati verò proprius eſt, quando ab eadem viſione ſaltem mediatè dependet. Dicitur autem actus abſolutè proprius viatoris, non modò ſi vtrique, verum etiam ſi ex alterutra tantum parte ipſi deſiciat conditio propria ſtatus beatifici: Quia malum ex quocunque defectu, & denominatio ſequitur debiliorem partem.

Art. 2. In Chriſto autem Domino nullus actus, ſaltem ex habitis libera ſua electione, potuit eſſe proprius viatoris ex parte principij; nam viſio Dei immediata neceſſariò antecellit, ac direxit omnes eius electiones. Primò, quia ſubſtantia intrinſecè impecabili, qualem dictum eſt eſſe Chriſtum, debetur ex natura rei, vt dirigatur in opere per cognitionem ratione ſuæ perfectionis impoſſibilem intrinſecè cum peccato, & neceſſitantem phyſicè ad honeſtum. Cui enim debetur conſequens, debetur ſimiliter, & antecedens illatum proportionaliter conſequentis: talis autem cognitio eſt ſola viſio Dei. Secundò. Charitas erat in Chriſto iuſtè commensurata lumini gloriæ, potens proinde explere per actum ſuum totam propoſitionem boni factibilem per viſionem Dei. Vnde cuiuslibet alterius inferioris cognitionis directio eſſet infra, & contra exigentiam charitatis Chriſti. Motiōi autem, & imperio charitatis ſuberant in ipſo reliquæ omnes virtutes quoad omnes ſuos actus. Tertiò. Chriſtus aggreſſus eſt, & quidem prudenter, ac honeſtè, opus noſtræ redemptionis, aliaque conſequenter propria ſolius filij Dei naturalis; ac proinde oportuit innotuiſſe ſibi pro priori naturæ ſuam iſtam dignitatem, ac indiuiduationem; innotefcere verò non potuit niſi per viſionem Dei; quia ea notitia continet in ſe notitiam myſterij Trinitatis, quod innotefcere non poteſt, niſi vel per fidem, quæ in Chriſto non aderat; vel per viſionem Dei, quæ aderat. Quartò. In omni opere morali oportet attendere ad primam regulam morum, quæ eſt vltimus finis, & vnumquemque diuerſimodè regulat, ac dirigit iuxta gradum perfectionis ſuæ ſubſtantialis: ex quo videlicet pendet decentia, ac dedecentia ſingularum operationum, & modi operandi reſpectu cuiusque. Oportet igitur attendere ad gradum propriæ perfectionis ſubſtantialis. Ad hoc autem non potuit Chriſtus attendere, niſi per viſionem Dei, vt modò conſeſum eſt. Quintò. Omnis cognitio de Deo diſtincta à fide eſt minus perfecta, quàm ipſa fides, dempta ſola viſione Dei, à qua exceditur, vt dictum eſt quæſt. de Virtut. Theol. Ergò ſi Chriſti operationes non direxiſſet viſio Dei, minus perfecta directione vſus ipſe fuiſſet, quàm puri homines viatores; qui fide reguntur, quod eſt inconueniens. Ob hæc igitur omnia operationes Chriſti, præſertim morales, non potuerunt eſſe propriæ viatoris ex parte principij.

Art. 3. At ex parte obiecti plures eiſdem operationes fuerunt propriæ viatoris. Quia ex amore Dei, & ſupremæ perfectionis plures moleſtias, pluraque paſſus eſt incommoda, partim à ſe ſuſcepta, partim ab alijs illata. Atque per huiusmodi paſſibilitatem, cuius eſt expers, qui eſt purè beatus, conſtituitur, vt alibi pluribus confirmatum eſt, ſtatus viatoris ad meritum requiſitus ex Tridentino

vbi ſuprà; ex Apoſtolo pluribus in locis, & ex indubitato omnium Theologorum conſenſu. Quia verò dictum eſt quæſtione præcedenti, ſolas operationes victorias eiſmodi difficultatum, & incommodorum, meritorias apud Deum eſſe poſſe, concluditur Chriſtum ſolummodò mereri potuiſſe per operationes proprias viatoris ex parte obiecti, quæ ſimul eſſent propriæ comprehenſoris ac beati ex parte principij: abſolutè tamen dicerentur propriæ viatoris ob rationem iam datam; & quia nec ex parte principij erant propriæ purè comprehenſoris, ac beati; cum viſio purè beata, & nullatenus victrix, nullius moleſtiæ, aut incommodi tolerantiam proponat ex parte obiecti.

Ad 1. & 2. Bonitas finis eſt maior bonitate mediorum, tametsi ex illo non reſulteret, aliud bonum, ex his reſulteret. Operationes autem beatificæ habent rationem finis, & meritoria rationem medij. Quare illæ ſunt abſolutè meliores, magis placentes Deo, magisque æſtimabiles habenti, quàm iſtæ. Sed quia quæ ſunt purè beatificæ, non ſunt pugnaces, & victrices difficultatum, non poſſunt terminare compacentiam diuinam compenſatiuam, ac præmiatiuam; ſicut terminant, quæ non ſunt purè beatificæ.

Ad 3. Opus eſſe proprium comprehenſoris ex parte principij, auget potiùs, quàm minuat rationem meriti, ſi ſimul adſit conditio viatoris ex parte obiecti; quia eo ipſo perferitur ex amore honeſti moleſtia incommodi temporalis cum minori indigentia illam perferendi, maioriſque proinde cum facilitate eandem vitandi, & cum perfectiori cognitione extremorum, circa quæ verſatur libertas. Vnde opera Chriſti victricia difficultatum temporalium fuerunt ſpecialiter meritoria in ſummo gradu propter ſummam perfectionem viſionis beatificæ illa dirigentis.

Ad 4. Deus nemini imponit onera, aut inducit limitationem in progreſſu bonorum abſque neceſſitate. Quare ſtatus viatoris requiſitus de facto in nobis ad merendum, & acquirendum præmia eo ipſo agnoſcendus eſt ad eum effectum neceſſarius ex natura rei; Immodò nec de potentia Dei abſoluta fieri poteſt, vt in iſta meriti conditione diſpenſetur. Quia ſecluſa iactura commodi temporalis, eiſdemque contemptu libero, & arduo ex amore Dei, quod eſſentialiter includitur in ſtatu viatoris, vt dictum eſt, eo ipſo excluditur omnis materia, omniſque titulus compenſationis, & retributionis diuinæ, vt patet ex quæſtione præcedenti.

Ad 5. Patet diſcrimen ex dictis; cum operationes purè gaudioſæ, ac iucundæ ſint vndequeque propria beati; pugnaces verò, & victrices difficultatum, & incommodorum temporalium ſunt propriæ viatoris etiam in Chriſto; vtpotè eliciente aliquos actus neceſſariò, & alios liberè; & rursus aliquos abſque vlla moleſtia, & difficultate, alios cum illa; ac proinde non vte ad ſingulos quoſuis actus omni ſua actiuitate, omniſque ſua ad agendum circa qualibet obiecta diſpoſitione.

QVÆSTIO XL.

Virum Chriſtus aliquid ſibi meruerit?

Videtur nihil ſibi meruiſſe. 1. Quia nemo meretur, quod ſibi eſt debitum independenter ab omni opere meritorio. Sed Chriſto erat debitum omne bonum ſibi congruens debito independenti ab omni opere meritorio præciſè ratione gratiæ vnionis. Ergò Chriſtus nullum bonum meruit ſibi congruens. Quod autem ipſi non congruebat, præmium eſſe non poterat.

2. Cui

2. Cui debetur, & confertur sine merito antecedens, consequens etiam debetur, & confertur sine merito, Christo autem debita erat, & collata est gloria substantialis animæ in summo gradu merito; atque ad eam gloriam necessariò consequitur in gradu proportionali gloria corporis, & quævis alia gloria accidentalis, vt habetur ex Augustino ep. 56. paulò ante medium. Ergò gloria etiam corporis, & quælibet alia gloria accidentalis debita fuit, & collata est Christo sine merito; ac proinde nihil superfluit, quod per meritum obtineret.

3. Principium meriti non cadit sub merito; ac proinde nec illa, cum quibus tale principium essentialiter connectitur. Sed visio beata fuit principium omnis meriti, in Christo, vt dictum est quæstione præcedenti; eademque fuit essentialiter connexa cum omnibus bonis, quæ pro quavis temporis differentia ipsi obtigere; siquidem ea omnia videbantur per illam, vt existentia, vt dictum est qu. 28. Ergò nec visionem beatam, nec vllum aliud suum bonum meruit Christus.

Artic. 1. Respond. Negati nullo pacto potest Christum sibi aliquid meruisse. Meruit enim gloriam sui corporis, siueque nominis exaltationem, quales de facto habuit. De gloria corporis constat ex Luca 24. 26. vbi ait Christus de seipso. *Nonne hac operuit pati Christum & ita intrare in gloriam suam?* vti que corporis; nempe ad gloriam animæ iam intrauerat ante passionem; Ex ad Hebr. 12. *Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum.* Constat rursus de nominis exaltatione ex 2. ad Philipp. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genu flectatur.* Idem patet ex Ioan. 17. 6. Apoc. 5. 22. exque alijs locis.

Artic. 2. Verum oportet exponere cur hæc solummodo duo, & quatenus hæc eadem expedierit, vt meretur Christus. Ex vna parte contingit beatitudinis substantialis est magnam quoddam malum; nec periculum illa carenti potest vlla cuiusquam boni spe ita compensari, vt possit prudenter eligi spes, & potestas obtinendi aliquid bonum præ securitate, & necessitate habendi beatitudinem. Quia ergò debebatur Christo ratione filiationis naturalis Dei bonum maximè æstimabile, ac eligibile, debuit dari beatitudo substantialis independentè à merito, quia quod dependet propriè à merito subest contingentia, & potest non haberi; cum sit de ratione meriti posse liberè omitti; ac proinde posse non haberi eius præmium. Inò beatitudo substantialis non potest dari in præmium nisi carenti illa per aliquod instans, quæ ipsa carentia est malum præponderans cuilibet alteri bono distincto à beatitudine, & cuius bonæ circumstantiæ eiusdem. Ergò non oportuit, nec fieri potuit ex natura rei, vt beatitudinem quoad substantiam haberet Christus per meritum.

Artic. 3. Ex alia parte habere aliquid per se ipsum est nobilius, quàm habere purè ab alio; vt traditur à Philosopho 8. Phys. textu 39. Id autem ab vnaquaque natura creata habetur maximè per se ipsam, quod habetur per meritum proprium; cum meritum sit actus liber, de cuius ratione est, vt sit maximè ab intinseco, vti que maximè omnium attribuitur habenti tanquam principio, & causæ habendi tam ipsum actum, quàm præmium, quoddam eius inducitur. Præterea meritum est operatio pugna, & victrix, & præmium, quod illi retribuitur, habet rationem coronæ, vt apparet ex duplici quæstione præcedenti. Vincere autem, & triumphaliter coronari est quid specialiter nobile, ac gloriosum.

Ob eandem igitur rationem, quoddam Christo nullum sit negandus gradus excellentiæ, nobilitatis, & gloriæ, cuius sit capax natura humana, nisi sit impossibilis cum alio maiori eiusdem bono, concedendum omninò est Christum potuisse habere per meritum, & credendum de facto sic habuisse aliquid suum bonum, cuius contingentia, & possibilitas eodem carenti non tantum noceret, quantum prodesset illud ipsum habere nobiliter, ac gloriose per meritum, & cuius sic habendi spes, ac libera facultas pluris æstimeretur, quàm opposita, vel necessitas, ac physica certitudo, vel impossibilitas.

Artic. 4. Dictum porro est eiusmodi bonum non esse respectu Christi propriam beatitudinem substantialem animæ. Quia verò ad istam beatitudinem necessariò consequitur ex natura rei tum beatitudo accidentalis æterna corporis sufficiens ad satietatem, & statum absolute iucundum potentiarum omnium sensitiuarum, tum clarum beati nomen coniunctum cum eius notitia, laude, ac veneratione congruenti apud alios; neque quæ sic independentè à merito debentur, per totam æternitatem; possunt habere rationem præmij æterni propriè, ac strictè talis, idest boni nunquam per totam æternitatem obtinendi, si omittatur, vti potest omitti pro libito, opus meritorium; concluditur aliquid præterea aliud bonum superesse, quod Christus propriè, ac strictè mereri posset, & nonnisi per meritum habere posset.

Artic. 5. Tale bonum est respectu Christi illud solum, quod est intrinsecè connexum cum bono aliorum dependenti à meritis ipsius; nec consequibili ex natura rei, nisi per eadem merita idest, cum remissione peccatorum, & vniuersali bonorum gratia, & gloriæ concessione. Ex quo enim Christus hæc nobis obtinuit per sua merita, redundauit in ipsum, tum specialiter celebre nomen Redemptoris, Saluatoris, ac Glorificatoris; tum specialis in corpore pulchritudo, propter vestigia vulnerum, pro nobis acceptorum, diuinitus illustrata, & valentia specialiter ad se trahere, ac delectare reliquos omnes beatos intentos ad ea velut ad characteres principij gloriæ, qua potiuntur; quorum neutrum independentè à meritis Christus habere potuisset; quia ea bona nostra, cum quibus connectuntur, non nisi per illa habere potuit. Istam igitur tantummodo specialem tum nominis exaltationem, tum gloriam corporis Christus sibi propriè ac strictè meruit, neutram vnquam habiturus, si mereri nolisset. Cætera bona, præsertim quæ absoluto tempore merendi obtinuit, vt impassibilitas, resurrectio, ascensio, &c. Fuerunt præmia meritorum ipsius, latiori quadam præmij, & meriti usurpatione, quatenus, tamen conferenda fuissent, vt pura hæreditas præcisè ratione vniõis hypostaticæ, & filiationis Dei naturalis; data tamen sunt de facto etiam propter merita, & vt corona, duplicatis titulis collationis ex suppositione existentia meritorum ob alios præterea fines vtilium absolute, ac necessariorum.

Ad 1. Constat ex dictis esse bonum quoddam non congruens Christo, nec debitum nisi, vt merenti; quoddamque proinde non necessariò consequeretur ad beatitudinem substantialem ipsius, & consequenter posset ipsa præsupposita obtineri per meritum propriè, ac strictè tale. Vnde etiam patet ad 2.

Ad 3. Christus non cognouit determinatè, vt existentes suos actus liberos, & effectus pendentes ex illis, per visionem Dei sibi necessariam datam per modum puræ hæreditatis, & directiuam

corundem actuum liberorum; sed per alios actus visionis Dei pertinentes ad gloriam accidentalem, habentes rationem coronæ, & existentes posterius natura, quam existant singula opera cognita per ipsos in Verbo. Istam solam actuum visionis Dei distinctionem, & ordinationem, cui nihil contrarium dictum est quæstione illa 28. continet obiectio.

QVÆSTIO XLI.

Verum Christus aliis omnibus meruerit omnia dona gratiæ, & gloriæ?

Videtur non vsque adeo vniuersaliter meruisse. 1. Quia nullum opus vi sua meritoria potest inducere aliquod præmium pro tempore antecedenti ad suam existentiam; Tùm quia nulla causa, præterquam finalis, suam causalitatem exercet, antequam in se intrinsecè existat; Tùm quia præmium redditur, vt corona victoriæ iam obtentæ, & promittitur, vt esca, ac stimulus eiusdem obtinendæ; estque compensatiuum obsequij iam præstiti, & excitatiuum ad idem præstandum: Atque neutri ex his muneri vllus relinquitur locus præexistente præmio ante meritum: Tùm quia præmium habet rationem finis respectu operis meritorij, vt supra dictum est; atque frustra adhibetur medium pro fine iam præexistente. Tùm denique quia vis demeritoria peccati æquipatur quodammodo virtuti meritoria operum Christi, & nihilominus non modò bonis, verùm neque malis puri hominis operibus vllum præmium, aut supplicium rependitur, aut rependi valet pro tempore antecedenti ad existentiam ipsorum. Ergò Christus nullum gratiæ, au gloriæ donum ex iis, quæ ante ipsum physicè extitere, mereri potuit.

2. Christus non est mortuus pro Angelis; vt potè nunquam mortuus; nec eosdem manutenuit, quomindè deciderent in peccatum, aut condemnationem æternam; quorum alterum viget ex 2. ad Corinth. 5. 14. *Si Christus pro omnibus mortuus est; Ergò omnes mortui sunt.* Alterum ex 2. ad Hebr. 16. *Nunquam Angelos apprehendit Deus, sed semen Abrahæ apprehendit.* Constat deinde ex testimoniis indicatis quæst. 13. initio, Christum venisse propter peccatores, & in remedium peccati; nec vllibi in sacris litteris insinuat venisse propter Angelos; qui nunquam peccauerunt. Ergò dona gratiæ, & gloriæ data Angelis non fuerunt ex meritis Christi. Ergò non fuerunt ex iisdem omnia absolutè dona gratiæ, & gloriæ.

3. Neque vlli reprobo meruit Christus gloriam, aut perseverantiam finalem; neque vlli peccanti gratiam efficacem; neque paruulis, vel adultis decedentibus absque baptismo, & absque propositione fidei, & absque vtriusvis proxima potestate, aliquod donum gratiæ; siquidem meritum Christi est infrustrabile, nec habet rationem meriti respectu eorum, respectu quorum non habet rationem vtilis, ac expetibilis. Ergò non est mortuus pro omnibus vniuersaliter; neque omnibus absque vlla exceptione, sed solis prædestinatis meruit dona gratiæ, & gloriæ.

4. Quod quis consequitur meritis propriis, non habet ex merito alterius, & præterea meritum Christi esset insufficiens, & imperfectum, si non valeret inducere se solo ea omnia, pro quibus obtinendis esset exhibitum. Omnes autem adulti consequun-

tur gloriam propriis meritis, nec sine ipsis eam obtinere possunt, iuxta illud Apostoli: *Non coronabitur nisi qui legitime certauerit*; & illud Augustini: *Qui fecit te sine te, non saluabit te sine te*: Ergò nulli adulto meruit Christus gloriam.

5. Vis meritoria operum Christi, vel nulla fuit, vel certè fuit valdè tenuis; quia illa exhibuit, cum necessitate morali exhibendi, vt supra habitum est; Atque necessitas moralis aufert operi æstimabilitatem, vel penitus, vel maxima ex parte: Et præterea actus charitatis, qui præ cæteris est efficax ad merendum, estque radix omnis meriti, fuit in Christo physicè necessarius; vt potè inevitabiliter consequens ad visionem Dei. Ergò Christus non potuit habere vniuersalitatem merendi omnia dona respectu omnium.

6. Non potest esse præmium respectu alicuius, quod eidem debetur ex natura rei præcisè ratione suæ existentie independentem ab omni opere meritorio. Debeatur autem Christo præcisè ratione suæ existentie existentia donorum supernaturalium, non solum in se, sed etiam in aliis. Quia inter Christum Dominum secundum se præcisè, & eleuationem hominum per dona supernaturalia ipsis intrinsecè inherencia datur mutua connexio ex natura rei, vt dictum est quæst. 6.

Artic. 1. Respond. Vis meritoria operum Christi Domini non incongruè æquipatur actiuitati physicæ omnipotentie diuinæ; quia vtrobique adest eadem diuinitatis infinitas, quæ vti est infinitè syncategorematicè principabilis per suos effectus; ita est infinitè dignificatiua operum difficilium, & humilium obsequiorum Dei, quorum est speciale immediatum comprincipium simul cum natura creata. Quare sicut Deus quatenus omnipotens primarum principia effecit se solo per puram creationem; ac deinde simul cum iisdem primis principijs reliquos effectus, & vltiores effectuum effectus propagat admissa in consortium suæ omnipotentis actiuitatis cooperatione causarum secundarum, partim quoad solam dispositionem, partim etiam quoad formam à præiacente dispositione exactam; atque hæc omnia præstat intendens, quantum est ex se, voluntate antecedenti, vt omnes causæ secundæ assequantur omnes effectus in ipsis contentos, & ab iisdem intrinsecè exactos; nec non omnem cumulatè perfectionem omnibus, & singulis eiusmodi effectibus connaturalem permittens nihilominus, ne aliquæ causæ secundæ aliquos tales effectus, & aliquas singulorum effectuum perfectiones connaturales assequantur propter impedimenta subnascencia, vel ex mutua earundem causarum secundarum physica contrarietate, & pugna, vel ex libera substantiarum rationalium voluntate; adeoque efficaciter, & absolutè volens voluntate consequenti eos tantum effectus easque solas singulorum effectuum perfectiones connaturales, quibus nullum impedimentum efficax ex rebus ipsis creatis obiectum esset: Ita etiam Christus Dominus, quatenus Redemptor, Saluator, & Glorificator, atque (si ita licet vocem quoque accommodare) quatenus Omnimertens prima salutis, ac vitæ æternæ semina solis suis meritis iacit, quasi per creationem, in nobis sine nobis; hoc est, nondum quidquam eorum nobis vllò modo merentibus; Deinde verò nobiscum ex præhabita pura gratia iam merentibus, siue imperfectè, de congruo; siue perfectè, & de condigno, reliquos gratiæ, & gloriæ fructus, & vltiores fructuum fructus colligit admissa in consortium infinitæ suæ omnimerentie cooperatione nostrorum meritorum; vel disponentium ad infusionem gratiæ sanctificantis; vel merentium de condigno

digno augmentum eiusdem; Atque hæc omnia exhibet volens, quantum est ex se, & merens quoad sufficientiam omnibus, & singulis indiscriminatim remissionem peccatorum, vel innocentiam, & vitam æternam, omniaque media ad istos duos fines necessaria; simul tamen permittens, vt varia interponantur impedimenta partim purè naturalia, partim voluntaria, & materialiter, aut formaliter libera, quibus respectu plurium impediatur propositio fidei, & Sacramentorum administratio, & tùm proxima vtriusque possibilitas, tùm felix vsque ad finem progressus; tamen prædicatio Euangelica, & Sacramenta, ita sint ex meritis Christi instituta, vt omnes, & singulos indiscriminatim respiciant, quantum est ex se, habeantque virtutem ex se vniuersalem, vt iisdem omnibus, & singulis prodesse possint, iuxta illud Christi apud Matthæum 28. 19. *Docete omnes gentes baptizantes, &c.* & Marci 16. 15. *Euntes in mundum vniuersum predicate Euangelium omni creatura.* Eademque est proportionalis ratio de vniuersalitate mediorum conducentium ad vitam æternam ante Christi aduentum. Hoc igitur pacto meritum Christi habet vniuersalitatem quoad omnia dona gratiæ, & gloriæ, & omnes eorumdem capaces; licet non omnes ea de facto consequantur, sed alij plus, alij minus, alij nihil.

Artic. 2. Et quidem, nullum hominem assequi remissionem peccatorum, gratiam, aut gloriam, aut aliquid ad illas positiuè conducent, nisi per meritum Christi, & quotquot aliquid horum habent, habere per Christum certum omnino est, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 15. 22. *Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita, & in Christo omnes viuificabuntur*, & 5. ad Rom. 17. *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite.*

Artic. 3. Certum rursus est Christum non pro salute duntaxat prædestinatorum mortuum esse, sed etiam pro aliis prædestinatis: Ita expressè definiente, & oppositum declarante hæreticum; & vt tale damnante Innocentio X. in Constitutione nuper edita, quæ incipit: *Cum occasione impressionis libri, cuius titulus: Augustinus Cornelij Iansenij, &c.* in Censura V. propositionis. Id ipsum constat ex testimoniis modò citatis, & ex illo ad Hebr. 2. 19. *Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem* exque aliis eiusmodi per multis.

Artic. 4. Certum denique est non eadem voluntate pro omnibus indiscriminatim hominibus mortuum esse Christum; nec eius merita æqualiter, aut eodem modo & in eodem genere cunctis prodesse absque vlla inter alios, atque alios discretionem. Pro quibusdam enim, scilicet pro omnibus, & solis prædestinatis meruit, voluitque mereri Christus remissionem peccatorum omnium, gratiam, & gloriam quoad efficaciam; pro aliis verò quoad solam sufficientiam, vel proximam, vel remotam, modo explicato in discursu superiori. Istud discrimen insinuat Apostolus 1. ad Tim. 4. 10. dicens: *Qui est Saluator omnium; maxime autem fidelium*: & exitus ipse abundè demonstrat, aliorum de facto pereuntium, aliorum consequentium vitam æternam. Nec enim exitus hominum potuit esse diuersus, quin idem proportionaliter discrimen præcederet in voluntate Dei, & Christi; atque in huius meritis includentibus in se intrinsecè eam respectu diuersorum diuersam voluntatem, diuersamque intentionem, & applicationem. Qua distinctione facillè, ac legitime in concordiam reuocantur plura testimonia, præsertim Augustini, necnon & aliorum, quæ alias videntur pugnare inter se, & cum aliis, quæ à nobis proximè dicta sunt.

Artic. 5. Dubium iam superest de merito gratiæ, & gloriæ Angelorum; necnon gratiæ primi hominis ante peccatum, de quo sunt opiniones contrariæ, & plures pro vtraque parte, magnique Auctores. Videtur verò probabilior quæ affirmat Angelos habuisse dona gratiæ, & bonos etiam gloriam ex meritis Christi; quia S. Thomas quaest. 19. art. 4. & quaest. 48. artic. 1. alique communiter probant, & benè, Christum potuisse pro omnibus hominibus mereri, de facto meruisse, quia est caput omnium hominum, ideòque opus eius potuit singulis prodesse, veluti proprium cuiusque, quatenus membra in capite continentur, & vnum quoddam mysticum, ac morale cum ipso constituunt; Quatidem ratione peccatum Adæ omnibus eius posteris, quorum erat caput, nocere potuit.

Artic. 6. Christus autem non solum hominum, sed etiam Angelorum est caput ex 2. ad Coloss. 10. *Qui est caput omnis principatus, & potestatis*: & 1. ad Ephes. 22. *Ipsam dedit caput super omnem Ecclesiam*: nempè visibilem, ac militantem, quæ est hominum; & invisibilem, ac triumphantem, quæ simul Angelos comprehendit, quæ est communis D. Thomæ, & aliorum expositio. De vtraque verò Ecclesia immediatè subiungitur. *Quæ est corpus ipsius*, ac proinde spiritus, ac motus vitales ex suo capite participat. Deinde Apostolus ad Coloss. 1. cum præmisisset de Christo, vt homine versu 18. *Ipse est caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis*: subiungit versu 20. de eodem, vt Deo, deque æterno Patre: *Pacificans* (quod fit donis gratiæ, & gloriæ) *per sanguinem crucis eius, quæ in terris, siue quæ in caelis sunt*: id est, homines, & Angelos, vt intelligunt D. Thomas ibi, & alij communiter.

Artic. 7. Præterea ex illo ad Ephes. 1. 3. *Qui benedixit nos omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo*: constat homines nullam habere benedictionem spiritualem, id est, nullum gratiæ donum nihilque conducent ad gloriam cælestem, nisi ex meritis Christi. Vna autem hominum benedictio spiritualis est, quod Angeli acceperint dona gratiæ, & gloriæ: hinc enim in homines redundauit custodia, & directio supernaturalis Angelorum, dùm sunt in via, & augmentum gloriæ accidentaliter in patria ex eorumdem consortio. Atque indidem insuper habent exemplum efficax victoriæ bonorum Angelorum in primo illo mundi conflictu. Ergò quod Angeli acceperint dona gratiæ, perseverantiæ, & gloriæ, est ex meritis Christi. Denique hoc cedit in maiorem Christi gloriam, ac decus, nec excedit limites valoris operum ipsius, & consonat illi parti, in quam nos aliquanto magis inclinauimus supra circa quaestionem de aduentu Christi Adami non peccante. Ergò hæc opinio est præferenda. Iam de gratia Adami ante peccatum idem à pari, imò à fortiori dicendum est.

Artic. 1. Ad 1. Quod dicit Augustin. de moribus Ecclesie: *Premium non potest præcedere meritum, & prius homini dari, quàm dignus est*: verificatur de opere meritorio, quod dignificatur per formam successuè durantem, & affixam temporì determinato; non secus ac opus, cui coexistit, & adiungitur per durationem essentialiter limitatam ad tale instans; Quia tale meritum nulla sui parte existit pro tempore antecedenti ad existentiam actus, vnde nihil habet, quod pro eodem tempore possit aliquid exigere, ac inducere vt præmium; eademque est ratio de demerito, seu peccato, & supplicio. At opus meritorium Christi dignificatur per formam, seu quasi formam essentialiter æternam, & æquè præsentem omnibus

omnibus temporis differentiis per durationem indiuisibilem. Vnde tale meritum poteſt inducere præmium pro quauis temporis differentia etiam antecedenti ad opus; quia etiam pro illa exiſtit parte ſui nobiliore, valente pro tunc, non minus quam poſtea, exigere, ac inducere præmium debitum iam ſibi ratione operis exituri poſtea dependenter ab eadem, ideoque habituri tunc dignitatem pro tota æternitate.

Artic. 2. Ruſus præmium aliud eſt, quod habet rationem puri finis, in quo vltimò ſiſtit intentio lucratiua operantis; aliud eſt, quod ſimul habet rationem medijs reſpectu præmij vltioris. Purus finis eſt reſpectu cuiusque propria beatitudo; finis intermedius, qui ſimul eſt medium, quiduis aliud conferens ad eandem beatitudinem. Purus finis poteſt mouere, ac ſtimulare ad opus exiturum poſt ſui conſecutionem; quia nemo mouetur ad opus, poſtquam eſt conſtitutus in vltimo termino ſuæ intentionis quoad tale opus. At finis intermedius, qui ſimul eſt medium ad vltiorem finem, poteſt, & quidem efficacius, poſt ſui conſecutionem mouere, ac ſtimulare ad opus ſubſequens, dum non habetur vltior ille finis. Quia quo pauciora alicui ſuperſunt, vt perueniat ad vltimum finem ſuæ intentionis, eò auidius ad illum mouetur, & difficilius, magisque dolenter ab eo ſeu recedit, ſeu excidit. Nec perpetuam adhibetur medium pro fine iam obtento, ſi indiuiſim ſimul cum eodem fine adhuc ſit vtile ad finem vltiorem nondum obtentum. Quare compenſatio præmiatiua poteſt hoc modo eſſe antecedens, dilato poſtremo eius complemento, vt adiciatur poſt opus.

Artic. 3. Chriſto autem non eſt data in præmium gloria hominum præcedentium ante abſolutum curſum meritorum, ſed ſolum remiſſio peccatorum, dona gratiæ, & perfeuerantia finalis, quæ habent rationem medijs reſpectu eiſdem gloriæ. Et licet Angelis collata ſit etiam gloria tempore præcedenti ad merita Chriſti; tamen ea ipſa gloria erat vltius ordinata ad reparationem, & gloriam hominum commiſſorum directioni, & cuſtodix bonorum Angelorum ex meritis Chriſti, vt dictum eſt. Venit verò, ac meruit Chriſtus præcipue propter homines, vt conſtat ex quaſt. 13.

Ad 2. Quæcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus; vt dicitur ad Rom. 15. 4. Nempe Angelis innotescunt bona ſua independentes à ſcripturis. Quare oportuit in illis reuelari diſtinctius, & quaſi vnice Chriſtum, & eius merita, quatenus profunt hominibus. Sed non propterea negatur profuiſſe Angelis; quin hoc etiam obiter, ac indirectè inſinuatur, vt vidimus. Deinde non oportuiſſet mori Chriſtum, nec mortuus fuiſſet, ſi homines non fuiſſent rei mortis ratione peccati, vt liquet ex D. Thoma quatuor primis articulis qu. 46. Vnde mors Chriſti pro omnibus vniſormiter hominibus quoad ſufficientiam probat mortem omnium hominum per peccatum; fuit tamen ex conſequenti vtilis etiam Angelis, tametsi non mortuis, ideoque non ſaluandis per mortem Chriſti, ſi aliundè ea non fuiſſet neceſſaria. Iam Deum non apprehendiſſe Angelos tantum ſignificat non fuiſſe aſſumptam naturam Angelicam, quod non facit ad rem.

Ad 3. Conſtat ex dictis, quo pacto Chriſtus meruerit etiam reprobis cuiusunque conditionis. Meritum porro Chriſti fuit inſtruſtrabile tantum quoad ea, quæ efficaciter intendit, quatenus efficaciter intenta; idemque fuit aſtimabile, ac appetibile etiam à nihil accipientibus in ſe inſinſecè quatenus inclu-

ſis in tota hominum collectione, & expoſitis ſpecie fundatæ in natura mediocum ſalutis indiſcriminatim vniuerſalium ex ſe, vt expoſitum eſt.

Ad 4. Non repugnat idem haberi ex meritis propriis, & alienis inuicem coniunctis, ac cooperantibus. Nec meritum Chriſti indiget cooperatione noſtri meriti, & diſpoſitionis ob inſufficientiam in actu primo ex parte ſua, ſed propter voluntatem ſuam admittendi nos ad cooperandum ſibi, & ob multiplicem conuenientiam, vt ex nobis aliquid exigeretur, ſicut accidit proportionaliter in omnipotentia Dei.

Ad 5. Neceſſitas moralis Chriſti ad omnia, & ſingula quæ præſtitit. Non erat fundata in imperfectione potentix, deliberationis, & malæ diſpoſitionis actualis, vel habitualis, ſed in omni oppoſita perfectione. Neceſſitas autem moralis proueniens ex perfectione operantis ſupplet defectum libertatis, præſtantia operis quoad ſpeciem, & intenſionem, ideoque non minuit abſolute rationem meriti. Iam actus charitatis, licet fuerit omnino neceſſarius in Chriſto quoad dilectionem bonitatis diuinæ ſecundum ſe; fuit tamen liber quoad paſſionem mortis, & aliorum incommodorum propter Deum. Nec enim repugnat eundem actum eſſe neceſſarium, & liberum reſpectu diuerſorum obiectorum. Vel dicatur fuiſſe in Chriſto plures actus charitatis.

Ad 6. Licet ex ſuppoſitione exiſtentix Chriſti eſſet neceſſe aliquos homines eleuari donis ſupernaturalibus ad eius agnitionem, cultum, diſciplinam, & communicationem congruentem: non tamen neceſſe erat hos potius determinatè, quam illos, aut omnes vniuerſaliter homines ſic eleuari inſtitutis, prædicatione Euangelij, & ſacramentis, cum virtute, vt expoſitum eſt, inducendi in quolibet indiſcriminatim, & abundanter abſque limite, gratiam, & gloriam; & quod erat difficillimum, remiſſionem peccatorum. Potuit igitur mereri Chriſtus, ac meruit iſtius modi vniuerſalitatem, & abundantiam illimitatam donorum ſupernaturalium ſimul cum remiſſione peccatorum, & vnus cuiusque præ cæteris electionem ad ea dona, quæ de facto conſequitur ratione ſpecialis erga ipſum dilectionis ipſius Chriſti, & applicationis meritorum eius factæ per talem dilectionem.

Q V Æ S T I O XLII.

Virum Chriſtus potuerit nihil prorsus mereri?

VIdetur non potuiſſe. 1. Quia quidquid vellet Chriſtus circa obiecta creata, neceſſe erat, vt vellet honeſtè, ac liberè, atque in ſtatu gratiæ, & viatoris conſtitutus; quæ ſunt omnia ad meritum requiſita ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 16. Neque verò fieri potuit, vt eligeret actum inter omnes ſibi poſſibiles inſimum; quia datur proceſſus in infinitum minoris ſemper perfectionis, & intenſionis actuum, iſque ipſi erat diſtinctè manifeſtus.

2. Anima Chriſti vnita ſeorſim Verbo pro priori naturæ elegit liberè vnionem ſui cum corpore paſſibili, ac mortali; atque hæc ipſa electio fuit maximi meriti. Ergo non potuit non mereri Chriſtus ſaltem in ſenſu composito vitæ paſſibilis ac mortalis, qualem egit de facto.

3. In omni oportunitate operandi erat neceſſitatus moraliter Chriſtus ad actum inter omnes poſſibiles optimum, vt dictum eſt ſuprà, eaque oportunitas operandi occurrit illi penè infinities, nempe

nempè pro omnibus, & singulis instantibus. Necesse autem est physicè id aliquando euenire, quod vsque adeò frequenter est moraliter necessarium, vt dictum est quaestione 5. de Gratia. Ergò necesse physicè fuit Christum aliquando elicere actum inter omnes possibiles optimum. Est verò de ratione huius actus, vt sit meritorius, dum elicitur ab eo, qui absolute est capax merendi. Quo enim merebitur, si non mereatur actus inter omnes possibiles optimos?

Respond. Dictum est quaest. 38. & 39. esse de conceptu operis meritorij contemptum, & tolerantiam liberam incommodi temporalis. Et dictum rursus est potuisse Christum, si libuisset, nullum prorsus pati incommodum temporale. Potuit ergò Christus, si libuisset, nihil prorsus mereri. Nec sine ista nihil merendi potestate potuit habere potestatem aliquid merendi.

Ad 1. Ex contextu illius capitis 16. clarè apparet, esse præterea de ratione actus meritorij laborem, certamen, & victoriam incommodi temporalis. Deinde quævis potentia actiua finita est conclusa intra determinatos limites supremi, & infimi operis; & Christus Dominus specialiter erat ex se necessitatus ad tantam, vt minimum determinatam perfectionem sui actus, quæ ipsum deceret, ideòque esset absolute excellens.

Ad 2. Omne meritum dependens ab vnione hypostatica tribuitur vbique in sacris litteris Christo, nullumque proinde superest, quod seorsim eius animæ tribuatur. Deinde est præternaturale animæ, vt pro primo suæ existentiae instanti operetur nondum vnita corpori, omnino independentem ab ea vnione, nec est dicendum pro libito, aduersante præsertim insinuatione sacrarum scripturarum. Denique si soli animæ fuit eo modo libera circumstantia passibilitatis, ab eadem sola potuit illa reici; atque ita impediri absolute omne meritum, licet non in sensu composito passibilitatis.

Ad 3. Concepto sub initium vitæ proposito efficaci nullum vnquam incommodum patiendi pro nobis, impedita fuisset à Christo per totam vitam pronitas, ac potestas patiendi, ac merendi, retenta necessitate morali ad actus de reliquo summe perfectos.

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum meritis Christi potuerit diuinitus negari primum?

Videtur potuisse. 1. Quia non magis debetur præmium meritis Christi, quam debeat ipsi Christo sua conseruatio; siquidem vtrumque debitum fundatur in eadem humanitatis, & actuum eius dignificatione per diuinitatem. Potuit autem negari diuinitus Christo sua conseruatio; tum quia de facto mortuus est, atque adeò interrupta est eius conseruatio; tum quia eadem ratione, qua liberè primò productus est, liberè itidem conseruatur propter finitam, atque adeò contemptibilem respectu Dei bonitatem humanitatis, & vnionis hypostaticæ, non minùs postquam iam sunt productæ, quam ante productionem, & quia Deus non magis indiget conseruatione Christi post primam eius existentiam; quam indigeret prima eiusdem productione; circa quam rationem videri potest quaest. 4.

2. Merita Christi, non secus, ac nostra, sunt

dona Dei, nempè vtrisque æqualiter congruit, quod dicitur à Tridentino sess. 6. cap. 16. sub finem: *Tantum esse Dei erga omnes homines bonitatem, vt eorum velis esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Nemo autem ex donis suis contrahit obligationem aliquam, nedum necessitatem omnino insuperabilem aliquid aliud supererogandi independentem à noua specialiter sibi libera voluntate; sed magis donatarius obligatur donanti. Ergò supposito merito tam Christi, quam nostro, est absolute à Deo negabile omne præmium.

3. Est contra perfectionem dominij diuini non posse negare quoduis bonum ex qualibet suppositione distincta à sua illud conferendi voluntate; aut, quod eodem recidit, non posse sciungere voluntatem conferendi rem quamlibet suam à voluntate conferendi rem aliam suam. Siquidem huiusmodi liberi facultas inest creato etiam suarum rerum dominio. Ergò potuit Deus absolute negare Christo præmium concessis meritis.

4. Præcipuum præmium meritorum Christi sunt remissio nostrorum peccatorum, & nostra æterna salus; hæc autem impediri possunt ab humana voluntate. Ergò multò magis à diuina, quæ est potentior.

Artic. 1. Respond. Cum D. Anselmo lib. 2. Cur Deus homo cap. 19. versus finem, D. Bonaventura, Dominico Soto, Gregorio de Valentia, Aluarez, Lorca: Meritis Christi nullo prorsus modo negari potuisse vllum præmium ipsis connaturale, & efficaciter intentum à Christo, non tantum propter intrinsecam eorum connexionem intentionalem cum promissionibus diuinis, quæ meritis quoque puri hominis supernaturalibus communis est; sed etiam ratione specialis suæ perfectionis, & valoris simpliciter infiniti ipsis intrinseci independentem à peculiari explicita promissione diuina.

Artic. 2. Suadetur primò. Quia repugnat metaphysicè toti caterorum hominum collectioni, omnibusque meritis purè creatis, ac demeritis nullum præmium, aut supplicium retribuere, vt dictum est cum Chrysostomo, & aliis in quaestionibus de necessitate Dei ad optimum præsertim quaest. 24. de Deo art. 18. Vis autem meritoria, & dignitas cuiusvis operis Christi est incomparabiliter maior, quam quæ inest toti illi cumulo simul sumpto, cum altera sit infinita, & altera finita.

Artic. 3. Deinde operibus Christi meritoriis, attempta eorum perfectione, & dignitate operantis, debetur saltem ex natura rei præmium ab ipso intentum; & nihil debitum ex natura rei potest diuinitus negari, nisi facta compensatione, vt minimum æquali per aliud bonum intrinsecè impossibile cum negato, vt ostenditur quaest. 28. de Deo art. 10. Redemptionis autem vniuersali, gratiæ, & gloriæ debitis Christo ratione meritorum nihil est æquale, & simul intrinsecè impossibile cum iisdem. Multò verò minùs potest aliquid esse æquale frustrationi exigentiæ determinatæ fundatæ in dignitate infinita filij naturalis Dei.

Artic. 4. Denique non minùs dissonat ex apprehensione terminorum, hominem Deum à Deo impelli ad operationes laboriosas, & tolerantiam incommodorum absque fructu, & omnino frustra; quam fieri à Deo miracula in confirmationem erroris, aliæque eiusmodi. Ergò id cenferi debet repugnare, non secus, ac ista.

Ad 1. Probabilius videtur repugnare, vt humanitas semel assumpta à Verbo dimittatur aliquando etiam quoad animam; quia mediante anima assumitur corpus, & vnio ipsius cum corpore, vt dictum est

est quæſt. 21. ideóque mediante anima initur à Deo vera, & propria amicitia cum hoc homine Chriſto, vt conſtat ex quæſt. 24. Eſt autem de ratione amicitia voluntas nunquam illam diſſoluendi, ſi non ſit per alterum potiùs diſſoluentem, aut merentem, vt diſſoluatur, aut diſſolutio non ſit neceſſaria ad maius aliquod, vel ſaltem æquale bonum incompoſſibile ex ſe cum permanentia amicitia. Iam Chriſtus, cum ſit impeccabilis, non poteſt velle diſſolvere amicitiam cum Deo, aut mereri eius diſſolutionem; Nempe apparet aliquod aliud bonum ex ſe incompoſſibile cum conſervatione talis, ac tantæ amicitia, quod, ſeu cuius inchoatio eidem præponderet, aut etiam æquiualeat. Ergò ſuppoſita exiſtentia Chriſti per nullam potentiam negari ipſi poteſt æternitas à parte poſt ſuæ conſervationis nunquam interruptæ ſaltem quoad animam, & eius vnionem cum Verbo; quia vtraliſbet deſtructa diſſolueretur penitus amicitia, quod repugnat; vtraque verò retenta reniteretur formaliter amicitia, licet diſſoluatur ad tempus vnio animæ cum corpore. Neque verò repugnat voluntatem diuinam quoad aliqua duo eſſe eſſentialiter indiuiſibilem. Ideóque dato vno alterum negari nullatenus poſſe propter eſſentialem vnus cum altero connexionem, vel phyſicam, vel intentionalem licet vtrumque coniunctim contemni, ac reſtiti poſſit abſolutè à Deo, cuius rei ſunt multa exempla. Deinde tranſmiſſa corruptibilitate vnionis hypo-

ſtica, aderit mox ratio diſcriminis circa meritum, & præmium.

Ad 2. Meritum eſt donum Dei, & quidem magnum, ob operationem Dei in illos; ſed ſimul eſt obſequium ex parte noſtra ob noſtram liberam cooperationem. Huiusmodi autem donum fundat ius ad aliud vltèrius donum, & in Chriſto fundat illud vi ſimpliciter infinita, ideóque eſſentialiter inſtruſtrabili, eſto quoduis aliud donum Dei, quatenùs eſt purum donum, eſſet abſolutè ſeparabile ab alio quouis vltèriori dono.

Ad 3. Non eſt contra perfectionem dominij diuini, non ipſi domino vtilis, ſed ſolis ſeruis, vt poſſit dare donum eſſentialiter fructiferum, ac fructificans accipienti, ideóque conferibile ſola voluntate indiuiſim volente conferre fructum. Et tale donum eſt meritum ſaltem Chriſti.

Ad 4. Opera Chriſti habent quidem rationem beneficij reſpectu noſtri, ſed rationem meriti habent ſolum apud Deum, à quo debet rependi præmium. Vnde vt ſaluetur vis eorum meritoria omnino inſuperabilis, ſufficit ſi non impediuntur à Deo, tametiſi impediuntur ab hominibus. Deinde quæ efficaciter intendit Chriſtus, ſeu quæ meruit etiam quoad efficaciam, neque ab hominibus impediiri valent in ſenſu compoſito talis intentionis, ac meriti. Denique remiſſionem peccatorum, ac gloriam, & quæ ad illas neceſſaria ſunt, non poſſunt homines impedire niſi peccando, quod in Deum non cadit.

